

eius in terram, qui a cum Deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus Ionatham, ut non moreretur.

46 Recessitque Saul, nec persecutus est Philisthim: porro Philisthim abierunt in loca sua.

47 Et Saul, confirmato regno super Israël, pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos ejus, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & reges Soba: & Philisthæos: & quocumque se verterat, superabat.

48 Congregatoq; exercitu percussit Amalec, & eruit Israël de manu vastatorum ejus.

49 Fuerunt autem filii Saul, Ionathas, & Iessui, & Melchisua: & nomina duarum filiarum ejus, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol.

50 Et nomen uxoris Saul, Achinoam filia Achimaas: & nomen principis militiæ ejus Abner, filius Ner, patruelis Saul.

51 Porro Cis fuit pater Saul, & Ner pater Abner, filius Abiel.

52 Erat autem bellum potens adversum Philisthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prælium, sociebat eum sibi.

C A P V T XV.

Saul missus à Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multamque prædam reservans, inobedientia arguitur, commendata obedientia, ideoque secundo reprobatus à regno rejicitur: interfecitque Agag, Saul reprobatus à Samuele lugetur.

1 ET dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus Israël: nunc ergo audi vocem Domini:

†Exod. 17.8. 2 Hæc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcumque fecit Amalec Israël, quomodo restitit ei in via cum ascenderet de Ægypto.

3 Nunc ergo vade, & percutere Amalec, & demolire universa ejus: non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactentem, bovem & ovem, & camelum & asinum.

4 Præcepit itaque Saul populo, & recensuit eos quasi agnos: ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda.

5 Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalec, tetendit insidias in torrente.

6 Dixitque Saul Cinzo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne forte involvam te cum eo, tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israël, cum ascenderent de Ægypto. Et recessit Cinzus de medio Amalec.

7 Percussitque Saul Amalec, ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ est è regione Ægypti.

8 Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus interfecit in ore gladii.

9 Et pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus ovium & armentorum, & vestibus & arietibus, & universis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea: quidquid vero vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt.

10 Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens:

11 Pœnitet me quod constituerim Saul regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuel, & clamavit ad Dominum tota nocte.

12 Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret ad Saul mane, nunciatum est Samueli, eo quod venisset Saul in Carmelum, & erexisset sibi fornicem triumphalem, & reversus transisset, descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Domino, de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec.

13 Et cum venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, Implevi verbum Domini.

14 Dixitque Samuel: Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis & armentorum, quam ego audio?

15 Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea: pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo; reliqua vero occidimus.

16 Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere.

17 Et ait Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es? unxitque Dominus in regem super Israël,

18 Et misit te Dominus in viam, & ait: Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum.

19 Quare ergo non audisti vocem Domini: sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini?

20 Et ait Saul ad Samuelem: Immo audiivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & Amalec interfeci. †Ecc. 4.17. Osee 6.6.

21 Tulit autem de præda populus oves & boves, primitias eorum quæ cæsa sunt, ut immolet Domino Deo suo in Galgalis. †Mat. 9.13. 12.7.

22 Et ait Samuel: Numquid vult Dñs holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini? MELIOR est enim obedientia quam victimæ: & auscultare magis quam offerre adipem arietum.

23 Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abjecisti sermonem Domini, abjecit te Dominus ne sis rex.

24 Dixitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia prævaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum.

25 Sed nunc porta, quæso, peccatum meum, & revertere mecum, ut adorem Dominum.

26 Et ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum quia projecisti sermonem Domini, & projecit te Dominus ne sis rex super Israël.

27 Et conversus est Samuel ut abiret: ille autem apprehendit summitatem pallii ejus, quæ & scissa est.

28 Et ait ad eum Samuel: Scidit Dominus regnum Israël à te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te. †Infra 28.17.

29 Porro

29 Porro Triumphator in Israël non parceret, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo est ut agat pœnitentiam.

30 At ille ait: Peccavi: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, & coram Israël, & revertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum.

31 Reversus ergo Samuel secuti est Saul: & adoravit Saul Dominum.

32 Dixitque Samuel: Adducite ad me Agag regem Amalec, & oblatuſ est ei Agag pinguiſſimus, & tremens. Et dixit Agag: Siccine ſeparat amara mors?

33 Et ait Samuel: Sicut fecit abſque liberis mulieres gladius tuus, ſic abſque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in fruſta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis.

34 Abiit autem Samuel in Ramatha: Saul vero aſcendit in domum ſuam in Gabaa.

35 Et non vidit Samuel ultra Saul uſque ad diem mortis ſuæ: verumtamen lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pœnitebat quod conſtituiſſet eum regem ſuper Israël.

C A P V T XVI.

Reprobato Saule, David inter fratres minimus in regem ungitur: quo cithara pſallente coram Saule cum agigaretur ſpiritu malo, ille levius habebat.

Dixitque Dominus ad Samuelem: Uſquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet ſuper Israël? Imple cornu tuum oleo, & veni, ut mittam te ad Ifai Bethlehemitem: providi enim in filiis ejus mihi regem.

2 Et ait Samuel: Quo modo vadam? audiet enim Saul & interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni.

3 Et vocabis Ifai ad victimam, & ego oſtendam tibi quid facias, & unges quemcumque monſtravero tibi.

4 Fecit ergo Samuel, ſicut locutus eſt ei Dominus. Venitque in Bethlehem: & admirati ſunt ſeniores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificuſne eſt ingreſſus tuus?

5 Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni, ſanctificamini, & venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Ifai & filios ejus, & vocavit eos ad ſacrificium.

6 Cumque ingreſſi eſſent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino eſt Chriſtus ejus?

7 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne reſpicias vultum ejus, neque altitudinem ſtaturæ ejus: quoniam abieci eum, nec juxta intuitum hominis ego judico: homo enim videt ea quæ parent, & Dominus autem intuetur cor.

8 Et vocavit Ifai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.

9 Adduxit autem Ifai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus.

10 Adduxit itaque Ifai ſeptem filios ſuos coram Samuele: & ait Samuel ad Ifai: Non elegit Dominus ex iſtis.

11 Dixitque Samuel ad Ifai: Numquid jam completi ſunt filii? qui reſpondit: Adhuc reliquuſ eſt parvulus: & paſcit oves. Et ait Samuel ad Ifai, Mitte, & adduc eum:

nec enim diſcumbemus prius quam huc ille veniat.

12 Miſit ergo, & adduxit eum. Erat autem ruſus, & pulcher aſpectu, decoraque facie, & ait Dominus: Surge, unge eum, ipſe eſt enim.

13 Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus: & directuſ eſt Spirituſ Domini à die illa in David, & deinceps: ſurgenſque Samuel abiit in Ramatha.

14 Spirituſ autem Domini reſceſſit à Saul, & exagitabat eum ſpirituſ nequam, à Domino.

15 Dixeruntque ſervi Saul ad eum: Ecce ſpirituſ Dei maluſ exagitat te.

16 Iubeat Dominuſ noſter: & ſervi tui qui coram te ſunt, quærent hominem ſcientem pſallere cithara, ut quando arripuerit te Spirituſ Domini maluſ, pſallat manu ſua, & leviuſ feras.

17 Et ait Saul ad ſervos ſuos: Providete ergo mihi aliquem bene pſallentem, & adducite eum ad me.

18 Et reſpondens unus de pueris, ait: Ecce vidi filium Ifai Bethlehemitem ſcientem pſallere, & fortiffimum robore, & virum bellicoſum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominuſ eſt cum eo.

19 Miſit ergo Saul nuncios ad Ifai, dicens: Mitte ad me David filium tuum qui eſt in pascuis.

20 Tulit itaque Ifai aſinum plenum panibus, & lagenam vini, & hædum de capris unum, & miſit per manum David filii ſui Sauli.

21 Et venit David ad Saul, & ſtetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & factuſ eſt ejus armiger.

22 Miſitque Saul ad Ifai dicens: Stet David in conſpectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis.

23 Igitur quandocumque Spirituſ Domini maluſ arripiebat Saul, David tollebat citharam, & percuriebat manu ſua, & reſcillabatur Saul, & leviuſ habebat: recedebat enim ab eo ſpirituſ maluſ.

C A P V T XVII.

Philistiis contra Israël ad pugnam congregatis, Goliath gigantem in armis & fortitudine confidentem, ſola funda David occidit, præciſumque caput, diſſuſiſ Philistiis, ad Saulem tulit.

Congregantes autem Philistiim agmina ſua in prælium, convenerunt in Socho Judæ: & caſtramerati ſunt inter Socho & Azeca, in finibus Domini.

2 Porro Saul & filii Israël congregati venerunt in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem ad pugnandum contra Philistiim.

3 Et Philistiim ſtabant ſuper montem ex parte hac, & Israël ſtabat ſuper montem ex altera parte: valliſque erat inter eos.

4 Et egreſſuſ eſt vir ſpurioſ de caſtris Philistiinorum, nomine Goliath, de Getha altitudinis ſex cubitorum & palmi:

5 Et caſſis ærea ſuper caput ejus, & lorica ſquamata induebatur, porro ponduſ lorice ejus, quinque millia ſiclorum æris erat:

6 Et ocreas æreas habebat in cruribus: & clypeuſ æreuſ tegebat humeroſ ejus.

7 Haſtiluſ

+ Pſal.
7. 10.

+ 2.
Reg. 7.
8.
Pſalm.
77. 70
88. 21.
Aſa. 7.
46. 6.
13. 22.

7 Hastile autem hastæ ejus, erat quasi li-
ciatorium textentium, ipsum autem ferrum
hastæ ejus, sexcentos ficos habebat ferri :
& armiger ejus antecedebat eum.

8 Stansque clamabat adversum phalangas
Israël, & dicebat eis : Quare venistis parati
ad prælium ? Numquid ego non sum Philis-
thæus, & vos servi Saul ? Eligite ex vobis
virum, & descendat ad singulare certamen.

9 Si quiverit pugnare mecum, & percu-
serit me, erimus vobis servi : si autem ego
prævaluerō, & percussero eum, vos servi
eritis, & servietis nobis.

10 Et aiebat Philisthæus : Ego exprobra-
vi agminibus Israël hodie : Date mihi vi-
rum, & ineat mecum singulare certamen.

11 Audiens autem Saul, & omnes Israëli-
tæ, sermones Philisthæi hujusmodi, stu-
pebant, & metuebant nimis.

† *Supr.*
26.1. 12 David autem erat filius viri Ephrathæi,
de quo † supra dictum est, de Berthelem
Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo
filios, & erat vir in diebus Saul senex, &
grandævus inter viros.

13 Abierunt autem tres filij ejus majores
post Saul in prælium : & nomina trium fi-
liorum ejus, qui perrexerunt ad bellum,
Eliab primogenitus, & secundus Abinadab,
tertiusque Samma.

14 David autem erat minimus. Tribus
ergo majoribus secutis Saulem.

15 Abiit David, & reversus est à Saul, ut
pasceret gregem patris sui in Bethlehem.

16 Procedebat vero Philisthæus mane &
vespere, & stabat quadraginta diebus.

17 Dixit autem Isai ad David filium
suum : Accipe fratribus tuis ephi polentæ,
& decem panes istos, & curre in castra ad
fratres tuos,

18 Et decem formellas casei has deferes
ad tribunum : & fratres tuos visitabis, si recte
agant : & cum quibus ordinari sunt, disce.

19 Saul autem, & illi, & omnes filij Israël
in Valle terebinthi pugnabant adversum
Philisthim.

20 Surrexit itaque David mane, & com-
mendavit gregem custodi : & onustus abiit,
sicut præceperat ei Isai, & venit ad locum
Magala, & ad exercitum, qui egressus ad
pugnam vociferatus erat in certamine,

21 Direxerat enim aciem Israël, sed &
Philisthim ex adverso fuerant præparati.

22 Derelinquens ergo David vasa quæ at-
tulerat, sub manu custodis ad sarcinas, cu-
currit ad locum certaminis, & interrogabat
si omnia recte agerentur erga fratres suos.

23 Cumque adhuc ille loqueretur eis, ap-
paruit vir ille spurius ascendens, Goliath
nomine, Philisthæus, de Geth, de castris
Philisthinorum : & loquente eo hæc eadem
verba audivit David.

24 Omnes autem Israëlitæ, cum vidissent
virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum
valde.

25 Et dixit unus quispiam de Israël : Num
vidistis virum hunc qui ascendit ad expro-
brandum enim Israël ascendit. Virum ergo
qui percussit eum, dirabit rex divitiis ma-
gnis, & filiam suam dabit ei, & domum pa-
tris ejus faciet absque tributo in Israël.

26 Et ait David ad viros qui stabant se-
cum dicens : Quid dabitur viro, qui per-
cussit Philisthæum hunc, & tulerit oppro-
brium de Israël ? quis enim est hic Phi-
listhæus incircumcissus, qui exprobravit
acies Dei viventis ?

27 Referebat autem ei populus eundem
sermonem, dicens : Hæc dabuntur viro,
qui percussit eum.

28 Quod cum audisset Eliab frater ejus
major, loquente eo cum aliis, iratus est
contra David, & ait : Quare venisti, &
quare dereliquisti pauculas oves illas in
deserto ? ego novi superbiam tuam, & ne-
quitiam cordis tui : quia ut videres præ-
lium, descendisti.

29 Dixit David : Quid feci ? numquid
non verbum est ?

30 Et declinabit paululum ab eo ad
aliud : dixitque eundem sermonem. Et res-
pondit ei populus verbum sicut prius.

31 Audita sunt autem verba, quæ locutus
est David, & annunciata in conspectu Saul.

32 Ad quem cum fuisset adductus, locu-
tus est ei : Non concidat cor cuiusquam in
eo : ego servus tuus vadam, & pugnabo
adversum Philisthæum.

33 Et ait Saul ad David : non vales resi-
stere Philisthæo isti, nec pugnare adversus
eum : quia puer es, hic autem vir bellator
est ab adolescentia sua.

34 Dixitque David ad Saul : † Pascebat † *Eclâ.*
servus tuus patris sui gregem, & veniebat 47.3.
leo, vel ursus, & tollebat arietem de me-
dio gregis :

35 Et persequere eos, & percutiebam,
eruebamque de ore eorum : & illi confur-
gebant adversum me, & apprehendebam
mentum eorum, & suffocabam, interficie-
bamque eos.

36 Nam & leonem & ursum interfeci ego
servus tuus : erit igitur & Philisthæus hic
incircumcissus, quasi unus ex eis. Nunc va-
dam, & auferam opprobrium populi :
quoniam quis est iste Philisthæus incircum-
cissus, qui ausus est maledicere exercitui
Dei viventis ?

37 Et ait David : Dominus qui eripuit
me de manu leonis, & de manu ursi, ipse
me liberabit de manu Philisthæi hujus.
Dixit autem Saul ad David : Vade, & Do-
minus tecum sit.

38 Et induit Saul David vestimentis suis,
& imposuit galeam æream super caput ejus,
& vestivit eum lorica.

39 Accinctus ergo David gladio ejus su-
per vestem suam, coepit tentare si armatus
posset incedere : non enim habebat con-
suetudinem. Dixitque David ad Saul : Non
possum sic incedere, quia non usum ha-
beo. Et deposuit ea,

40 Et tulit baculum suum, quem semper
habebat in manibus : & elegit sibi quinque
limpidissimos lapides de torrente, & misit
eos in peram pastorem, quam habebat
secum, & fundam manu tulit : & processit
adversum Philisthæum.

41 Ibat autem Philisthæus incedens, &
appropinquans adversum David, & armi-
ger ejus ante eum.

41 Cum

CAPVT XVIII.

42 Cumque inspexisset Philisthæus, & vidisset David, despexit eum. Erat enim adulescens: & pulcher aspectu.

43 Et dixit Philisthæus ad David: Nunquid ego canis sum, quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philisthæus David in diis suis:

44 Dixitque ad David: Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ.

45 Dixit autem David ad Philisthæum: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israël, quibus exprobrasti.

46 Hodie, & dabit te Dominus in manu mea, & percuriam te, & auferam caput tuum à te: & dabo cadavera castrorum Philisthiim hodie volatilibus cæli, & bestiis terræ: ut sciat omnis terra, quia est Deus in Israël.

47 Et noverit universa Ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus: ipsius enim est bellum, & tradet vos in manus nostras.

48 Cum ergo surrexisset Philisthæus, & veniret, & appropinquaret contra David, festinavit David, & cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthæi.

49 Et misit manum suam in peram, tulitque unum lapidem, & funda jecit, & circumducens percussit Philisthæum in fronte: & infixus est lapis in fronte ejus, & cecidit in faciem suam super terram.

† Eccl. 47. 4. 1. Mac. 4. 30. 50 † Prævaluitque David adversum Philisthæum in funda & lapide, percussitque Philisthæum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu David.

51 Cucurrit, & stetit super Philisthæum, & tulit gladium ejus, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, præciditque caput ejus. Videntes autem Philisthiim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt.

52 Et consurgentes viri Israël & Iuda vociferati sunt, & persecuti sunt Philisthæos usque dum venirent in vallem, & usque ad portas Accaron, cecideruntque vulnerati de Philisthiim in via Saraim, & usque ad Geth, & usque ad Accaron.

53 Et revertentes filii Israël postquam persecuti fuerant Philisthæos, invaserunt castra eorum.

54 Assumens autem David caput Philisthæi, attulit illud in Ierusalem: arma vero ejus posuit in tabernaculo suo.

55 Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra Philisthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adulescens, Abner? Dixitque Abner: Vivit anima tua, rex, si novi.

56 Et ait rex: Interroga tu cujus filius sit iste puer.

57 Cumque regressus esset David, percussit Philisthæo, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu.

58 Et ait ad eum Saul: De qua progenie es, ô adulescens? Dixitque David: filius servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

† Ionathas Davidi arctissimo jungitur fœdere: Saul, audita sui & David comparatione, pessime illum odit, unde malo spiritu agitur nititur David configere, & Merob filiam, quam erat David pollicitus, tradidit alteri: Michol vero juniorem callide mediantibus centum præputiis Philisthæorum despondit David in uxorem.

† ET factum est cum compleisset loqui ad Saul: anima Ionathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam.

2 Tulitque eum Saul in die illa, & non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui.

3 Inierunt autem David & Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam.

4 Nam expoliavit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua vestimenta sua, usque ad gladium & arcum suum, & usque ad balteum.

5 Egrediebatur quoque David ad omnia quæcumque misisset eum Saul, & prudenter se agebat: posuitque eum Saul super viros belli, & acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum Saul.

6 Porro cum reverteretur percusso Philisthæo David, egressæ sunt mulieres, de universis urbibus Israël, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis lætitiæ, & in sistris.

7 Et præinebant mulieres ludentes, atque dicentes: † Percussit Saul mille, & David decem millia.

8 Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste, dixitque: Dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest nisi solum regnum?

9 Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David à die illa, & deinceps.

10 Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ: David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies, tenebatque Saul lanceam,

11 Et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete: & declinavit David à facie ejus secundo.

12 Et timuit Saul David, eo quod Dominus esset cum eo, & à se recessisset.

13 Amovit ergo eum Saul à se, & fecit eum tribunum super mille viros, & egrediebatur, & intrabat in conspectu populi.

14 In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, & Dominus erat cum eo.

15 Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, & cœpit cavere eum.

16 Omnis autem Israël & Iuda diligebat David: ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos.

17 Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea major Merob, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodo esto vir foris, & præliare bella Domini. Saul autem reputabat, dicens: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philisthinorum.

18 Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vira mea, aut cognatio patris mei in Israël, ut fiam gener regis?

19 Factum

† Eccl. 47. 7.

19 Factum est autem tempus, cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadrieli Molathitz uxor.

20 Dilexit autem David Michol filia Saul altera. Et nunciatum est Saul, & placuit ei.

21 Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, & sit super eum manus Philisthinorum. Dixitque Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie.

22 Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, & omnes servi ejus diligunt te. Nunc ergo esto gener regis.

23 Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hæc. Et ait David: Num parum videtur vobis, generum esse regis? Ego autem sum vir pauper & tenuis.

24 Et renunciaverunt servi Saul dicentes: Hujusmodi verba locutus est David.

25 Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philisthinorum: ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manus Philisthinorum.

26 Cumque renunciassent servi ejus David, verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis.

27 Et post paucos dies surgens David, abiit cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex Philisthiim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumeravit ea regi ut esset gener ejus. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem.

28 Et vidit Saul, & intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum.

29 Et Saul magis coepit timere David: factusque est Saul inimicus David cunctis diebus.

30 Et egressi sunt principes Philisthinorum; à principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, & celebre factum est nomen ejus nimis.

CAPUT XIX.

Saul Davidem occidere volens, voce Ionathas placatur: quem coram se citharizantem iterum transfigere tentat, & fugientem industria Michol in Najoth apud Samuelem persecutus, post ternos nuncios prophetantes etiam ipse prophetat.

1 Locutus est autem Saul ad Jonathan filium suum, & ad omnes servos suos ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat David valde.

2 Et indicavit Ionathas David, dicens: Querit Saul pater meus occidere te: quapropter observa te, quæso, mane, & manebis clam, & absconderis.

3 Ego autem egrediens stabo juxta patrem meum, in agro ubicumque fueris: & ego loquar de te ad patrem meum: & quodcumque videro, nunciabo tibi.

4 Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, & opera ejus bona sunt tibi valde.

5 Et posuit animam suam in manu sua, &

percussit Philisthæum, & fecit Dominus salutem magnam universo Israël: vidisti, & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David, qui est absque culpa?

6 Quod cum audisset Saul, placatus voce Ionathæ juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur.

7 Vocavit itaque Ionathas David, & indicavit ei omnia verba hæc: & introduxit Ionathas David ad Saul, & fuit ante eum, sicut fuerat heri & nudius tertius.

8 Motum est autem rursum bellum: & egressus David, pugnavit aversum Philisthiim: percussitque eos plaga magna, & fugerunt à facie ejus.

9 Et factus est spiritus Domini malus in Saul, sedebat autem in domo sua, & tenebat lanceam: porro David psallebat manu sua.

10 Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, & declinavit David à facie Saul: lancea autem casso vulnere perlata est in parietem, & David fugit, & salvatus est nocte illa.

11 Misit ergo Saul satellites suos in domum David ut custodirent eum: & interficeretur mane. Quod cum annunciasset David Michol uxor sua, dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris:

12 Deposuit eum per fenestram: porro ille abiit & aufugit, atque salvatus est.

13 Tulit autem Michol statuam, & posuit eam super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput ejus, & operuit eam vestimentis.

14 Misit autem Saul apparitores, qui raperent David: & responsum est quod ægrotaret:

15 Rursumque misit Saul nuncios ut viderent David dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur.

16 Cumque venissent nuncii, inventum est simulachrum super lectum, & pellis caprarum ad caput ejus.

17 Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, & dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te.

18 David autem fugiens, salvatus est, & venit ad Samuel in Ramatha, & nunciavit ei omnia quæ fecerat sibi Saul & abierunt ipse & Samuel, & morati sunt in Najoth.

19 Nunciatum est autem Sauli à dicentibus: Ecce David in Najoth in Ramatha.

20 Misit ergo Saul lictores, ut raperent David: qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in illis, & prophetare coeperunt etiam ipsi.

21 Quod cum nunciatum esset Sauli, misit & alios nuncios: prophetaverunt autem & illi. Et rursum misit Saul tertios nuncios: qui & ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul,

22 Abiit etiam ipse in Ramatha, & venit usque ad cisternam magnam, quæ est in Socho, & interrogavit, & dixit: In quo loco sunt Samuel & David? Dictumque est ei: Ecce in Najoth sunt in Ramatha.

23 Et

23 Et abiit in Najoth in Ramatha, & factus est etiam super eum Spiritus Domini. & ambulabat ingrediens, & prophetabat usque dum veniret in Najoth in Ramatha.

24 Et expoliavit etiam ipse se vestimentis suis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa & nocte. Unde & exivit proverbium: † Num & Saul inter prophetas?

C A P V T X X.

Jonathas post repeditum cum Davide fœdus; ipsum cum patre reconciliare frustra conatur; illum tamen è manibus ejus trium sagittarum signo liberat.

1 **F**Vgit autem David de Najoth, quæ est in Ramatha, veniensque locutus est coram Jonatha: Quid feci? quæ est iniquitas mea, & quod peccatum meum in patrem tuum, quia quærit animam meam?

2 Qui dixit ei: Absit, non morieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? nequaquam erit istud.

3 Et juravit rursum Davidi. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, & dicet: Nesciat hoc Jonathas, ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus, & vivit anima tua, quia uno tantum (ut ita dicam) gradu, ego morsque dividimur.

4 Et ait Jonathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi.

5 Dixit autem David ad Jonathan: Ecce calendæ sunt crastino, & ego ex more sedere soleo juxta regem ad vescendum: dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vespertam diei tertiæ.

6 Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimæ solemnes ibi sunt universis contribulibus suis.

7 Si dixerit, Bene: pax erit servo tuo; si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia ejus.

8 Fac ergo misericordiam in servum tuum: quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti; si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me.

9 Et ait Jonathas: Absit hoc à te: neque enim fieri potest, ut si certe cognovero completam esse patris mei malitiam contra te, non annunciem tibi.

10 Responditque David ad Jonathan: Quis renunciabit mihi, si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me?

11 Et ait Jonathas ad David: Veni & egrediamur foras in agrum. Cumque essent ambo in agrum.

12 Ait Jonathas ad David: Domine Deus Israël, si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie: & aliquid boni fuerit super David, & non statim misero ad te, & notum tibi fecero.

13 Hæc faciat Dominus Jonathæ, & hæc addat. Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te, revelabo autem tuam,

& dimittam te, ut vadas in pace, & sit Dominus tecum sicut fuit cum patre meo.

14 Et si vixero, facies mihi misericordiam Domini: si vero mortuus fuero,

15 Non auferes misericordiam tuam à domo mea usque in sempiternum, quando eradicaverit Dominus inimicos David, unumquemque de terra: auferat Jonathan de domo sua, & requirat Dominus de manu inimicorum David.

16 Pepigit ergo Jonathas fœdus cum domo David: & requisivit Dominus de manu inimicorum David.

17 Et addidit Jonathas dejerare David, eo quod diligeret illum: sicut enim animam suam, ita diligebat eum.

18 Dixitque ad eum Jonathas: Cras calendæ sunt, & requireris:

19 Requiretur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus, & venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet, & sedebis juxta lapidem, cui nomen est Ezel.

20 Et ego tres sagittas mittam juxta eum, & jaciam quasi exercens me ad signum.

21 Mittam quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer mihi sagittas.

22 Si dixerò puero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagittæ ultra te sunt: vade in pace, quia dimisit te Dominus.

23 De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit Dominus inter me & te usque in sempiternum.

24 Absconditus est ergo David in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum panem.

25 Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundum consuetudinem) quæ erat juxta parietem, surrexit Jonathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuusque apparuit locus David.

26 Et non est locutus Saul quidquā in die illa: cogitabat enim quod forte evenisset ei, ut non esset mundus, nec purificatus.

27 Cumque illuxisset dies secunda post calendæ, rursus apparuit vacuus locus David. Dixitque Saul ad Jonathan filium suum: Cur non venit filius Isai, nec heri, nec hodie, ad vescendum?

28 Responditque Jonathas Sauli: Rogavit me obnixè, ut iret in Bethlehem.

29 Et ait: Dimitte me, quoniam sacrificium solemne est in civitate, unus de fratribus meis accersivit me: nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis, vadam citò, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis.

30 Iratus autem Saul adversum Jonathan, dixit ei: Fili mulieris virum ultro rapientis, nunquid ignoro quia diligis filium Isai, in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ?

31 Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum: Itaque jam nunc mitte, & adhuc eum ad me: quia filius mortis est.

32 Respon-

32 Respondens autem Ionathas Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit?

33 Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Ionathas quod definitum esset à patre suo, ut interficeret David.

34 Surrexit ergo Ionathas à mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pater suus.

35 Cumque illuxisset mane, venit Ionathas in agrum juxta placitum David, & puer parvulus cum eo.

36 Et ait ad puerum suum: Vade, & affer mihi sagittas, quas ego jacio. Cumque puer cucurrisset, jecit aliam sagittam trans puerum.

37 Venit itaque puer ad locum jaculi, quod miserat Ionathas: & clamavit Ionathas post tergum pueri, & ait: Ecce ibi est sagitta porro ultra te.

38 Clamavitque iterum Ionathas post tergum pueri, dicens: Festina velociter, ne steteris. Collegit autem puer Ionathæ sagittas, & attulit ad dominum suum:

39 Et quid ageretur, penitus ignorabat: tantummodo enim Ionathas & David rem noverant.

40 Dedit ego Ionathas arma sua puero, & dixit ei: Vade, & defer in civitatem.

41 Cumque abiisset puer, surrexit David de loco, qui vergebat ad austrum, & cadens pronus in terram, adoravit tertio: & osculantes se alterutrum, fleverunt pariter, David autem amplius.

42 Dixit ergo Ionathas ad David: Vade in pace: quæcumque juravimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter semen meum & semen tuum usque in sempiternum.

43 Et surrexit David, & abiit: sed & Ionathas ingressus est civitatem.

C A P V T XX I.

Profugus David in Nobe urbem sacerdotalem, fame compulsus panes sanctificatos comedit datos ab Achimelech prasente ibidem Doeg Idumæo; & Goliath gladio accepto, apud Achis regem Geth demeritiam præ timore simulat.

1 Venit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem: & obstupuit Achimelech, eo quod venisset David. Et dixit ei: Quare tu solus & nullus est tecum?

2 Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermonem, & dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es à me, & cujusmodi præcepta tibi dederim: nam & pueris condixi in illum & illum locum.

3 Nunc ergo si quid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi aut quidquid inveneris.

4 Et respondens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri maxime à mulieribus:

5 Et respondit David sacerdoti, & dixit ei: Equidem, si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri & nudius tertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puorum sancta: porro via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis.

† Matt. 12. 3. 6 † Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum

panem: neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant à facie Domini, ut ponerentur panes calidi.

7 Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, intus in tabernaculo Domini: & nomen ejus Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul.

8 Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam, aut gladium: quia gladium meum, & arma mea non tuli mecum: sermo enim regis urgebat.

9 Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philisthæi, quem percussisti in Valle terebinthi, est involutus pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle, neque enim hic est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da mihi eum.

10 Surrexit itaque David, & fugit in die illa à facie Saul: & venit ad Achis regem Geth:

11 Dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent David: Nunquid non iste est David rex terræ? nonne huic cantabant per choros, dicentes: † Percussit Saul mille, & David decem millia?

12 Posuit autem David sermones istos in corde suo, & extimuit valde à facie Achis regis Geth.

13 Et immutavit os suum coram eis, & collabebatur inter manus eorum, & impingebat in ostia portæ, defluebantque salivæ ejus in barbam.

14 Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me?

15 An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum, ut fureret me prasente? hiccine ingredietur domum meam?

C A P V T XX II.

David plurimos ad se in speluncam Odollam suscipit: inde ad regem Moab proficiscitur; unde consilio Gad propheta in terram Iuda revertitur. Saul vero omnes sacerdotes Nobe, præter Abiathar, quæ ad David confugit, per Doeg Idumæum jussis interimi.

1 Abiit ergo David inde, & fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres ejus, & omnis domus patris ejus, descenderunt ad eum illuc.

2 Et convenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo: & factus est eorum princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri.

3 Et profectus est David inde in Maspha, quæ est Moab: & dixit ad regem Moab: Maneat, oro, pater meus & mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat mihi Deus.

4 Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manseruntque apud eum cunctis diebus, quibus David fuit in prasidio.

5 Dixitque Gad propheta ad David: Noli manere in prasidio, proficiscere, & vade in terram Iuda. Et profectus est David, & venit in saltum Haret.

6 Et audivit Saul quod apparuisset David, & viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa, & esset in nemore, quod est in Rama, hastam manu tenens, cunctis

† Supra

18. 7.

Eccli.

47. 7.

cunctique servi ejus circumstarent eum ;

7 Ait ad servos suos qui assistebant ei : Audite nunc filii Iemini : numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros & vineas, & universos vos faciet tribunos, & centuriones ?

8 Quoniam conjurastis omnes adversum me, & non est qui mihi renuntiet, maxime cum & filius meus foedus inierit cum filio Isai : Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi, eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem mihi usque hodie.

9 Respondens autem Doeg Idumæus, qui assistebat, & erat primus inter servos Saul, Vidi, inquit, filium Isai in Nobe, apud Achimelech filium Achitob sacerdotem.

10 Qui consuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit ei : sed & gladium Goliath Philisthæi dedit illi.

11 Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob, & omnem domum patris ejus, sacerdotum qui erant in Nobe, qui universi venerunt ad regem.

12 Et ait Saul ad Achimelech : Audi fili Achitob. Qui respondit : Præsto sum Domine.

13 Dixitque ad eum Saul : Quare conjurastis adversum me, tu, & filius Isai, & dedisti ei panes & gladium, & consulisti pro eo Deum, ut confurgeret adversum me, insidiator usque hodie permanens ?

14 Respondensque Achimelech regi, ait : Et quis in omnibus servis tuis, sicut David fidelis, & gener regis, & pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo tua ?

15 Num hodie coepi pro eo consulere Deum ? absit hoc à me : ne suspicetur rex adversum servum suum rem hujusmodi, in universa domo patris mei : non enim scivit servus tuus quidquam super hoc negotio, vel modicum vel grande.

16 Dixitque rex : Morte morieris Achimelech, tu, & omnis domus patris tui.

17 Et ait rex emissariis, qui circumstabant eum : Convertimini, & interficite sacerdotes Domini : nam manus eorum cum David est : scientes quod fugisset, & non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere manus suas in sacerdotes Domini.

18 Et ait rex ad Doeg : Convertere tu, & irruere in sacerdotes. Conversusque Doeg Idumæus, irruit in sacerdotes, & trucidavit in die illa octogintaquinque viros vestitos ephod lineo.

19 Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros & mulieres : & parvulos, & lactentes, bovemque & asinum, & ovem in ore gladii.

20 Evadens autem unus filius Achimelech, filii Achitob, cujus nomen erat Abiathar, fugit ad David.

21 Et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini.

22 Et ait David ad Abiathar : Sciebam in die illa, quod cum ibi esset Doeg Idumæus, proculdubio annuntiaret Sauli : ego sum reus omnium animarum patris tui.

23 Mane mecum, ne timeas : si quis quæ-

fierit animam meam, quæret & animam tuam, mecumque servaberis.

C A P V T XXIII.

Cum David Ceilam à Philisthæis liberasset, nō in manu Saul à viris Ceila traderetur, profugus in desertum Ziph prodiret à Ziphæis : foedere autem inter David & Jonathan renovato, Saul eum persequitur, sed propter subitam Philisthæorum irruptionem liberatur.

1 ET annuntiaverunt David dicentes : Ecce Philisthæi oppugnant Ceilam, & diripiunt areas.

2 Consuluit ergo David Dominum, dicens : Num vadam, & percutiam Philisthæos istos ? Et ait Dominus ad David : Vade, & percuties Philisthæos, & Ceilam salvabis.

3 Et dixerunt viri, qui erant cum David, ad eum : Ecce nos hic in Iudæa consistentes timemus : quanto magis si ierimus in Ceilam adversum agmina Philisthinorum ?

4 Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens, ait ei : Surge, & vade in Ceilam : ego enim tradam Philisthæos in manu tua.

5 Abiit ergo David, & viri ejus, in Ceilam, & pugnavit adversum Philisthæos, & abegit jumenta eorum, & percussit eos plaga magna : & salvavit David habitatores Ceilæ.

6 Porro eo tempore, quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceilam, ephod secum habens descenderat.

7 Nuntiatum est autem Sauli quod venisset David in Ceilam : & ait Saul : Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est, introgressus urbem in qua portæ & seræ sunt.

8 Et præcepit Saul omni populo ut ad pugnam descenderet in Ceilam : & obsideret David, & viros ejus.

9 Quod cum David rescisset, quia præpararet ei Saul clam malum, dixit ad Abiathar sacerdotem : Applica ephod.

10 Et ait David : Domine Deus Israël, audivit famam servus tuus, quod disponat Saul venire in Ceilam, ut evertat urbem propter me :

11 Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus, & si descendet Saul, sicut audivit servus tuus ? Domine Deus Israël indica servo tuo. Et ait Dominus : Descendet.

12 Dixitque David : Si tradent me viri Ceilæ, & viros qui sunt mecum, in manus Saul ? Et dixit Dominus : Tradent.

13 Surrexit ergo David & viri ejus quasi sexcenti, & egressi de Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti : nuntiatumque est Sauli quod fugisset David de Ceila, & salvatus esset : quam ob rem dissimulavit exire.

14 Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis, mansitque in monte solitudinis Ziph, in monte opaco : quærebat eum tamen Saul cunctis diebus : & non tradidit eum Deus in manus ejus.

15 Et vidit David quod egressus esset Saul ut quæreret animam ejus. Porro David erat in deserto Ziph in silva.

16 Et surrexit Ionathas filius Saul, & abiit ad David in silvam, & confortavit eum.

vit manus ejus in Deo : dixitque ei :

17 Ne timeas : neque enim inveniet te manus Saul patris mei , & tu regnabis super Israel , & ego ero tibi secundus , sed & Saul pater meus scit hoc.

18 Percussit ergo uterque foedus coram Domino : mansitque David in silva : Ionathas autem reversus est in domum suam.

† Infr. 26. 1. 19 † Ascenderunt autem Ziphæi ad Saul in Gabaa , dicentes : Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvæ , in colle Machila , quæ est ad dexteram deserti ?

20 Nunc ergo , sicut desideravit anima tua ut descenderes , descende : nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis.

21 Dixitque Saul : Benedicti vos à Domino , quia doluistis vicem meam.

22 Abite ergo , oro & diligentius præparate , & curiosius agite , & considerate locum ubi sit pes ejus , vel quis viderit eum ibi : recogitat eum de me , quod calide insidiet ei.

23 Considerate & videte omnia latibula ejus , in quibus absconditur : & revertimini ad me ad rem certam , ut vadam vobiscum , quod si etiam in terram se abstruserit , perscrutabor eum in cunctis millibus Iuda.

24 At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul : David autem & viri ejus erant in deserto Maon , in campestribus , ad dexteram Iesimon.

25 Ivit ergo Saul & focii ejus ad quærendum eum : & nuntiatus est David , statimque descendit ad petram , & versabatur in deserto Maon , quod cum audisset Saul , persecutus est David in deserto Maon.

26 Et ibat Saul ad latus montis ex parte una : David autem & viri ejus erant in latere montis ex parte altera : porro David desperabat se posse evadere à facie Saul : itaque Saul & viri ejus in modum coronæ cingebant David & viros ejus , ut caperent eos.

27 Et nuncius venit ad Saul , dicens : Festina , & veni , quoniam infuderunt se Philisthæi super terram.

28 Reversus est ergo Saul , desistens persequi David , & perrexit in occursum Philisthinorum , propter hoc vocaverunt locum illum , Petram dividentem.

C A P V T XXIV.

David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul persequentis abscondit ; & ne occideretur ipsum liberavit : quare Saul culpam agnoscit , & sciens David regnaturum , suscepto ab ipso juramento de non excindenda Saulis familia , & ei reconciliatur.

1 Ascendit ergo David inde : & habitavit in locis tutissimis Engaddi.

2 Cumque reversus esset Saul , postquam persecutus est Philisthæos , nuntiaverunt ei , dicentes : Ecce David in deserto est Engaddi.

3 Assumens ergo Saul tria millia electorum virorum ex omni Israel , perrexit ad investigandum David & viros ejus , etiam super abruptissimas petras , quæ solis ibi visibus pervia sunt.

4 Et venit ad caulas ovium , quæ se offerebant vianti , eratque ibi spelunca , quam ingressus est Saul , ut purgaret ventrem : porro David & viri ejus in interiore parte speluncæ latebant.

5 Et dixerunt servi David ad eum : Ecce dies , de qua locutus est Dominus ad te : Ego tradam tibi inimicum tuum , ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David : & præcidit oram chlamydis Saul silenter.

6 Post hæc percussit cor suum David , eo quod abscondisset oram chlamydis Saul.

7 Dixitque ad viros suos : Propitius sit mihi Dominus , ne faciam hanc rem domino meo , christo Domini , ut mittam manum meam in eum , quia christus Domini est.

8 Et confregit David viros suos sermonibus , & non permisit eos ut confurgerent in Saul : porro Saul exurgens de spelunca , pergebat cœpto itinere.

9 Surrexit autem & David post eum : & egressus de spelunca , clamavit post tergum Saul , dicens : Domine mi rex. Et respexit Saul post se : & inclinans se David pronus in terram , adoravit.

10 Dixitque ad Saul : Quare audis verba hominum loquentium , David quærit malum adversum te ?

11 Ecce hodie viderunt oculi tui , quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca : & cogitavi ut occiderem te , sed pepercit tibi oculus meus , dixi enim : Non extendam manum meam in dominum meum , quia christus Domini est.

12 Quin potius pater mi , vide & cognosce oram chlamydis tuæ in manu mea : quoniam cum præscinderem summitatem chlamydis tuæ , nolui extendere manum meam in te , animadvertite , & vide , quoniam non est in manu mea malum , neque iniquitas , neque peccavi in te : tu autem infidiaris animæ meæ ut auferas eam.

13 Iudicet Dominus inter me & te , & ulciscatur me Dominus ex te : manus autem mea non sit in te.

14 Sicut & in proverbio antiquo dicitur : A B I M P I I S egredietur impietas : manus ergo mea non sit in te.

15 Quem persequeris , rex Israel ? quem persequeris ? canem mortuum persequeris , & pulicem unum.

16 Sit Dominus iudex , & iudicet inter me & te : & videat , & iudicet causam meam , & eruat me de manu tua.

17 Cum autem compleisset David loquens sermones huiusmodi ad Saul , dixit Saul : Numquid vox hæc tua est fili mi David ? Et levavit Saul vocem suam , & flevit :

18 Dixitque ad David : Iustior tu es quam ego : tu enim tribuisti mihi bona : ego autem reddidi tibi mala.

19 Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona : quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam , & non occideris me.

20 Quis enim cum invenerit inimicum suum , dimittet eum in via bona ? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc , pro eo quod hodie operatus es in me.

21 Et nunc quia scio quod centissime regnabis

regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israël.

22 Iura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris mei.

23 Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam: & David & viri ejus ascenderunt ad tutiora loca.

C A P V T XXV.

*Mortuus Samuel plangitur; David Nabal vi-
tam neganti mortem minatus, egregia Abigail
oratione placatur, quam mortuo Nabal, in connu-
bium accipit, simul & Achinoam; Saul vero fi-
liam Michol Phalti tradit.*

† Eccli.
46. 23.
Infra
28. 3.

1 **M**ortuus est autem Samuel, & con-
gregatus est universus Israel, &
planxerunt eum, & sepelierunt eum in do-
mo sua in Ramatha. Consurgensque Da-
vid descendit in desertum Pharan.

2 Erat autem vir quispiam in solitudine
Maon, & possessio ejus in Carmelo, & ho-
mo ille magnus nimis: erantque ei oves
tria millia, & mille capræ: & accidit ut
tonderetur grex ejus in Carmelo.

3 Nomen autem viri illius erat Nabal: &
nomen uxoris ejus Abigail, eratque mulier
illa prudentissima & speciosa: porro vir
ejus durus, & pessimus, & malitiosus: erat
autem de genere Caleb.

4 Cum ergo audisset David in deserto
quod tonderet Nabal gregem suum,

5 Misit decem juvenes, & dixit eis: Ascen-
dite in Carmelum, & venietis ad Nabal, &
salutabitis eum ex nomine meo pacifice.

6 Et dicetis: Sit fratribus meis, & tibi
pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæ-
cumquæ habes, sit pax.

7 Audivi quod tonderent pastores tui,
qui erant nobiscum in deserto: numquam
eis molesti fuimus, nec aliquando defuit
quidquam eis de grege, omni tempore quo
fuerunt nobiscum in Carmelo.

8 Interroga pueros tuos, & indicabunt
tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gra-
tiam in oculis tuis: in die enim bona ve-
nimus: quodcumque invenerit manus tua,
da servis tuis, & filio tuo David.

9 Cumque venissent pueri David, locuti
sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine
David: & siluerunt.

10 Respondens autem Nabal pueris Da-
vid, ait: Quis est David? & quis est filius
Isai? hodie increverunt servi qui fugiunt
dominos suos.

11 Tollam ergo panes meos, & aquas
meas, & carnes pecorum, quæ occidi ton-
soribus meis, & dabo viris quos nescio
unde sint?

12 Regressi sunt itaque pueri David per
viam suam, & reversi venerunt, & nuncia-
verunt ei omnia verba quæ dixerat.

13 Tunc ait David pueris suis: Accinga-
tur unusquisque gladio suo. Et accincti
sunt singuli gladiis suis, accinctusque est &
David ense suo: & secuti sunt David quasi
quadringenti viri: porro ducenti reman-
serunt ad sarcinas.

14 Abigail autem uxori Nabal nunciavit
unus de pueris suis, dicens: Ecce David
misit nuncios de deserto, ut benedicerent

domino nostro, & averfatus est eos.

15 Homines isti, boni satis fuerunt no-
bis, & non molesti: nec quidquam aliquan-
do periit omni tempore, quo fuimus con-
versati cum eis in deserto:

16 Pro muro erant nobis tam in nocte
quam in die, omnibus diebus quibus pavi-
mus apud eos greges.

17 Quam ob rem considera, & recogita
quid facias: quoniam completa est malitia
adversum virum tuum, & adversus domum
tuam, & ipse est filius Belial, ita ut ne-
mo possit ei loqui.

18 Festinavit igitur Abigail, & tulit du-
centos panes, & duos uires vini, & quin-
que arietes coctos, & quinque sata po-
lentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, &
ducentas massas caricarum, & posuit super
asinos:

19 Dixitque pueris suis: Præcedite me:
ecce ego post tergum sequar vos: viro au-
tem suo Nabal non indicavit.

20 Cum ergo ascendisset asinum, & des-
cenderet ad radices montis, David & viri
ejus descendebant in occursum ejus: qui-
bus & illa occurrit.

21 Et ait David: Vere frustra servavi
omnia quæ hujus erant in deserto, & non
periit quidquam de cunctis quæ ad eum
pertinebant: & reddidit mihi malum pro
bono.

22 Hæc faciat Deus inimicis David, &
hæc addat, si reliquero de omnibus quæ
ad ipsum pertinent usque mane, mingentem
ad parietem.

23 Cum autem vidisset Abigail David,
festinavit, & descendit de asino, & procidit
coram David super faciem suam, & adora-
vit super terram.

24 Et cecidit ad pedes ejus, & dixit: In
me sit, domine mi, hæc iniquitas: loqua-
tur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis:
& audi verba famulæ tuæ.

25 Ne ponat, oro, Dominus meus rex
cor suum super virum istum iniquum Na-
bal: quoniam secundum nomen suum stul-
tus est, & stultitia est cum eo: ego autem
ancilla tua non vidi pueros tuos, domine
mi, quos misisti.

26 Nunc ergo domine mi, vivit Domi-
nus, & vivit anima tua, qui prohibuit te
ne venires in sanguinem, & salvavit ma-
num tuam tibi, & nunc fiant sicut Nabal
inimici tui: & qui quærunt domino meo
malum.

27 Quapropter suscipe benedictionem
hanc, quam attulit ancilla tua tibi domi-
no meo: & da pueris qui sequuntur te do-
minum meum.

28 Aufer iniquitatem famulæ tuæ: fa-
ciens enim faciet Dominus tibi domino
meo domum fidelem, quia prælia Domini,
domine mi, tu præliaris: malitia ergo
non inveniatur in te omnibus diebus vi-
tæ tuæ.

29 Si enim surrexerit aliquando homo
persequens te, & quærens animam tuam,
erit anima domini mei custodita quasi
in fasciculo viventium, apud Dominum
Deum tuum: porro inimicorum tuorum

anima rotabitur, quasi in impetu & circulo fundæ.

30 Cum ergo fecerit Dominus tibi domino meo omnia quæ locutus est bona de te, & constituerit te ducem super Israel,

31 Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris: & cum benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancillæ tuæ.

32 Et ait David ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Israel, qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum.

33 Et benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem & ulciscerem me manu mea.

34 Alioquin vivit Dominus Deus Israël, qui prohibuit me, ne malum facerem tibi: nisi cito venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam, mingens ad parietem.

35 Suscepit ergo David de manu ejus omnia quæ attulerat ei, dixitque ei: Vade pacifice in domum tuam, ecce audivi vocem tuam, & honoravi faciem tuam.

36 Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei convivium in domo ejus quasi convivium regis, & cor Nabal jucundum: erat enim ebrius nimis: & non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque mane.

37 Diluculo autem cum digressisset vinum Nabal, indicavit ei uxor sua verba hæc, & emortuum est cor ejus intrinsecus, & factus est quasi lapis.

38 Cumque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.

39 Quod cum audisset David mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus qui judicavit causam opprobrii mei de manu Nabal, & servum suum custodivit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput ejus. Misit ergo David, & locutus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi in uxorem.

40 Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmelum, & locuti sunt ad eam, dicentes. David misit nos ad te, ut accipiat te sibi in uxorem.

41 Quæ confurgens adoravit prona in terram, & ait: Ecce famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes servorum domini mei.

42 Et festinavit, & surrexit Abigail, & ascendit super asinum, & quinque puellæ ierunt cum ea, pedissequæ ejus, & secuta est nuncios David: & facta est illi uxor.

43 Sed & Achinoam accepit David de Iezrael: & fuit utraque uxor ejus.

44 Saul autem dedit Michol filiam suam, uxorem David, Phalti filio Laïs, qui erat de Gallim.

C A P V T XXVI.

David iterum à Ziphais apud Saul proditus, hastam & scyphum dormienti Saul abstulit: quod agnoscens Saul, culpam faceret, revocatoque Davidi securitatem pollicetur.

† **E**T venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Ecce, David absconditus est in colle Hachila, quæ est ex adverso solitudinis.

† Et surrexit Saul, & descendit in desertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Israel, ut quæreret David in deserto Ziph.

† Et castrametatus est Saul in Gabaa Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in via: David autem habitabat in deserto. Videns autem quod venisset Saul post se in desertum,

4 Misit exploratores, & didicit quod illuc venisset certissime.

5 Et surrexit David clam, & venit ad locum ubi erat Saul: cumque vidisset locum, in quo dormiebat Saul, & Abner filius Ner, princeps militiæ ejus, & Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vulgus per circuitum ejus,

6 Ait David ad Achimelech Hethæum, & Abisai filium Sarviæ, fratrem Ioab, dicens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixitque Abisai: Ego descendam tecum.

7 Venerunt ergo David & Abisai ad populum nocte, & invenerunt Saul jacentem & dormientem in tentorio, & hastam fixam in terra ad caput ejus: Abner autem & populum dormientes in circuitu ejus.

8 Dixitque Abisai ad David: Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas, nunc ergo perfodiam eum lancea in terra, semel, & secundo opus non erit.

9 Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in Christum Domini & innocens erit?

10 Et dixit David: vivit Dominus quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit:

11 Propitius sit mihi Dominus ne extendam manum meam in Christum Domini: nunc igitur tolle hastam, quæ est ad caput ejus, & scyphum aquæ, & abeau us.

12 Tulit igitur David hastam, & scyphum aquæ, qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non erat quisquam qui videret, & intelligeret, & evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos.

13 Cumque transisset David ex adverso, & stetisset in vertice montis de longe, & esset grande intervallum inter eos.

14 Clamavit David ad populum, & ad Abner filium Ner, dicens: Nonne respondetis Abner? Et respondens Abner, ait: Quis es tu, qui clamas, & inquietas regem?

15 Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? & quis alius similis tui in Israël? quare ergo non custodisti dominum tuum regem? ingressus est enim unus de turba, ut interficeret regem, dominum tuum.

16 Non est bonum hoc, quod fecisti: vivit Dominus, quoniam filii mortis estis vos, qui non custoditis dominum vestrum, Christum Domini, nunc ergo vide ubi sit hasta regis, & ubi sit scyphus aquæ, qui erat ad caput ejus?

17 Cognovit autem Saul vocem David, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi David? & ait David: Vox mea, domine mi rex.

18 Et ait: Quam ob causam dominus

meus persequitur servum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea.

19 Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba servi tui: Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium, si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini: qui ejecerunt me hodie, ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, servi diis alienis.

20 Et nunc non effundatur sanguis meus in terram coram Domino: quia egressus est rex Israël ut quærat pulicem unum, sicut persequitur perdix in montibus.

21 Et ait Saul: peccavi revertere fili mi David: nequaquam enim ultra tibi malefaciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quod stulte egerim, & ignoraverim multa nimis.

22 Et respondens David, ait: Ecce hasta regis: transeat unus de pueris regis, & tollat eam.

23 Dominus autem retribuet unicuique secundum justitiam suam, & fidem: tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, & nolui extendere manum meam in christum Domini.

24 Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, & liberet me de omni angustia.

25 Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David: & quidem faciens facies, & potens poteris. Abiit autem David in viam suam, & Saul reversus est in locum suum.

C A P V T XXVII.

David inconstantia Saulis fidere non ausus, apud Achis profugus, ab eorum Siceleg obtinuit, qua ex eo facta est in hereditatem regum Iuda, unde plurimas ex Amalecitis & vicinis locis agebat prædas imponens regi Achis.

1 **E**T ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manum Saul: nonne melius est ut fugiam, & salver in terra Philistinorum, ut desperet Saul, cessetque me quærere in cunctis finibus Israël: fugiam ergo manus ejus.

2 Et surrexit David, & abiit ipse, & sexcenti viri cum eo, ad Achis filium Maach regem Geth.

3 Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse & viri ejus; vir & domus ejus; & David & duæ uxores ejus, Achinoam Iezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmeli.

4 Et nuntiatum est Sauli quod fugisset David in Geth, & non addidit ultra quærere eum.

5 Dixit autem David ad Achis: si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis hujus, ut habitem ibi: cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum?

6 Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg: propter quam causam facta est Siceleg regum Iuda, usque in diem hanc.

7 Fuit autem numerus dierum, quibus habitavit David in regione Philistinorum, quatuor mensium.

8 Et ascendit David, & viri ejus, &

agebant prædas de Gessuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus, euntibus Sur usque ad terram Egypti.

9 Et percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum & mulierem: tollensque oves, & boves, & asinos, & camelos & vestes, revertebatur, & veniebat ad Achis.

10 Dicebat autem ei Achis: In quem iruisti hodie? Respondebat David: Contra meridiem Iudæ, & contra meridiem Ierameel, & contra meridiem Ceni.

11 Virum & mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos: Hæc fecit David: & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philistinorum.

12 Credidit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israël: erit igitur mihi servus sempiternus.

C A P V T XXVIII.

Philisthai contra Saul armantur, ad quod bellum David pollicetur fidem regi Achis, Saul, occisus Magis, Pythoniassam consulit, suscitari jubens Samuelem, a quo suam suorumque proximam mortem didicit.

1 **F**actum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua, ut præpararentur ad bellum contra Israël: dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris in castris tu, & viri tui.

2 Dixitque David ad Achis: Nunc scies quæ facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus.

3 **†** Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israël, & sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos & hariolos de terra.

4 Congregatique sunt Philisthiim, & venerunt, & castrametati sunt in Sunam: congregavit autem & Saul universum Israël, & venit in Gelboe.

5 Et vidit Saul castra Philisthiim, & timuit, & expavit cor ejus nimis.

6 Consuluitque Dominum, & non respondit ei, neque per somnia: neque per sacerdotes, neque per prophetas.

7 Dixitque Saul servis suis: Quærite mihi mulierem habentem **†** pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier pythonem habens in Endor.

8 Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illi: Divina mihi in pythone: & suscita mihi quem dixeris tibi.

9 Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quo modo eraserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ ut occidas?

10 Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali propter hanc rem.

11 Dixitque ei mulier: Quem suscitabo

N 4

† Sup.
25.1.
Eccli.
44.23

† Levit.
20.27.
Deut.
18.11
18.11
16.16

tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita.

12 Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi: Tu es enim Saul.

13 Dixitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra.

14 Dixitque ei: Qualis est forma ejus: Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit.

† Eccli. 46.23. 15 Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitares? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnant adversum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam.

16 Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te, & transierit ad æmulum tuum?

17 Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David:

18 Quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amalec, idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie.

19 Et dabit Dominus etiam Israël tecum in manus Philisthiim: cras autem tu & filii tui tecum eritis: sed & castra Israël tradet Dominus in manus Philisthiim.

20 Statimque Saul cecidit porrectus in terra: nextimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.

21 Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ & posuit animam meam in manu mea: & audi vi sermones tuos, quos locutus es ad me.

22 Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas, & possis iter agere.

23 Qui renuit: & ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui & mulier, & tandem audita voce eorum surrexit de terra, & sedit super lectum.

24 Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, & festinavit, & occidit eum, tollensque farinam, miscuit eam, & coxit azyma,

25 Et posuit ante Saul & ante servos ejus. Qui cum comedisent, surrexerunt, & ambulaverunt per totam noctem illam.

C A P V T XXIX

David cum Philisthiis adversus Israël proficiscens, remittitur, quia metuebant principes ne in pralio fieret ipsis adversarius, jubeturque in Siceleg reverti.

1 Congregata sunt ergo Philisthiim universa agmina in Aphec: sed & Israël castrametatus est super fontem, qui erat in Iezrahel.

2 Et sarrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis & millibus: David autem & viri ejus erant in novissimo agmine cum Achis.

3 Dixeruntque Principes Philisthiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim: Num ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israël, & est apud me multis diebus, vel annis, & non inveni in eo quidquam, ex die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc?

4 † Irati sunt autem adversus eum principes Philisthiim, & dixerunt ei: Revertatur vir iste, & sedeat in loco suo, in quo constitisti eum, & non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis adversarius, cum præliari cœperimus: quomodo enim aliter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris?

5 Nonne iste est David, cui cantabant in choris, dicentes: Percussit Saul in millibus suis, & David in decem millibus suis?

† 6 Vocavit ergo Achis David, & ait ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspectu meo: & exiis tuus, & introitus tuus tecum est in castris: & non inveni in te quidquam mali, ex die qua venisti ad me, usque in diem hanc: sed sarrapis non places.

7 Revertere ergo, & vade in pace, & non offendas oculos sarraparum Philisthiim.

8 Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, & quid invenisti in me servo tuo, à die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam, & pugnem contra inimicos domini mei regis?

9 Respondens autem Achis, locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philisthinorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in prælium.

10 Igitur confurge mane tu, & servi domini tui, qui venerunt tecum: & cum de nocte surrexeritis, & cœperit diluescere, pergit.

11 Surrexit itaque de nocte David ipse & viri ejus, ut proficiscerentur mane, & reverterentur ad terram Philisthiim: Philisthiim autem ascenderunt in Iezrahel.

C A P V T XXX

Absente cum suis Davide, Amalecita Siceleg incenderant ablata prada, quos David persequens occidit recepta prada, quam singulis sociis ex equo divisit, etiam iis qui ad sarcinas lassæ remanserant.

1 Cūque † Venissent David & viri ejus † 1. in Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, & percusserant Siceleg, & succenderant eam igni. Par. 12.20.

2 Et captivas duxerant mulieres ex ea, à minimo usque ad magnum: & non interfecerant quemquam, sed secum duxerant, & pergebant itinere suo.

3 Cum ergo venissent David & viri ejus ad civitatem, & invenissent eam succensam igni, & uxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captivas.

4 Levaverunt David & populus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerent in eis lacrymæ.

† 5 Siquidem & duæ uxores David captivæ ductæ fuerant, Ahinoam Iezrahelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli.

6 Et contristatus est David valde : volebat enim cum populus lapidare , quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis & filiabus : confortatus est autem David in Domino Deo suo.

7 Et ait ad Abiathar sacerdotem filium Abimelech : Applica ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David ,

8 Et consuluit David Dominum , dicens : Persequar latrunculos hos , & comprehendam eos , an non ? Dixitque ei Dominus : Persequere : absque dubio enim comprehendes eos , & excuties prædam.

9 Abiit ergo David ipse , & sexcenti viri qui erant cum eo , & venerunt usque ad torrentem Besor : & lassique quidem substituerunt.

10 Persecutus est autem David ipse , & quadringenti viri : substituerant enim ducenti , qui lassique transire non poterant torrentem Besor.

11 Et invenerunt virum Ægyptium in agro & adduxerunt eum ad David : dederuntque ei panem ut comederet , & biberet aquam.

12 Sed & fragmen massæ caricarum , & duas ligaturas uvæ passæ. Quæ cum comidisset , reversus est spiritus ejus , & refo-cillatus est : non enim comederat panem , neque biberat aquam , tribus diebus & tribus noctibus.

13 Dixit itaque ei David : Cujus es tu ? vel unde ? & quid pergis ? Qui ait : Puer Ægyptius ego sum , servus viri Amalecitarum : dereliquit autem me dominus meus , quia ægrotare cœpi nudius tertius.

14 Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi , & contra Iudam , & ad meridiem Caleb , & Siceleg succendimus igni.

15 Dixitque ei David : Potes me ducere ad cuneum istum ? Qui ait : Iura mihi per Deum quod non occidas me , & non tradas me in manus domini mei , & ego ducam te ad cuneum istum. Et juravit ei David.

16 Qui cum duxisset eum , ecce illi discumbebant super faciem universæ terræ comedentes & bibentes , & quasi festum celebrantes diem , pro cuncta præda , & spoliis quæ ceperant de terra Philisthiim , & de terra Iuda.

17 Et percussit eos David à vespere usque ad vesperam alterius diei , & non evasit ex eis quisquam , nisi quadringenti viri adolescentes , qui ascenderant camelos , & fugerant.

18 Eruit ergo David omnia quæ tulerant Amalecitarum , & duas uxores suas eruit.

19 Nec defuit quidquam à parvo usque ad magnum , tam de filiis , quam de filiabus , & de spoliis , & quæcumque rapuerant , omnia reduxit David.

20 Et tulit universos greges & armenta , & minavit ante faciem suam : Dixeruntque : Hæc est præda David.

21 Venit autem David ad ducentos viros , qui lassique substituerant , nec sequi potuerant David : & residere eos iusserat in torrente Besor : qui egressi sunt obviam David , & populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum , salutavit eos pacifice.

22 Respondensque omnis vir pessimus & iniquus , de viris qui ierant cum David ,

Dixit : Quia non venerunt nobiscum , non dabimus eis quidquam de præda , quam eruvimus : sed sufficiat unicuique uxor sua & filii : quos cum acceperint , recedant.

23 Dixit autem David : Non sic facietis fratres mei , de his quæ tradidit nobis Dominus , & custodivit nos , & dedit latrunculos , qui eruperant adversum nos , in manus nostras :

24 Nec audiet vos quisquam super sermone hoc , æqua enim pars erit descendentis ad prælium , & remanentis ad sarcinas , & similiter dividant.

25 Et factum est hoc ex die illa , & deinceps constitutum & præfinitum , & quasi lex in Israel usque in diem hanc.

26 Venit ergo David in Siceleg , & misit dona de præda senioribus Iuda proximis suis , dicens : Accipite benedictionem de præda hostium Domini :

27 His , qui erant in Bethel , & qui in Ramoth ad meridiem , & qui in Iether ,

28 Et qui in Aroër , & qui in Sephamoth , & qui in Esthamo ,

29 Et qui in Rachal , & qui in urbibus Ierameel , & qui in urbibus Ceni ,

30 Et qui in Arama , & qui in lacu Asan , & qui in Athach.

31 Et qui in Hebron , & reliquis qui erant in his locis , in quibus commoratus fuerat David ipse , & viri ejus.

C A P V T X X X I.

Saul, cum filiis in pugna cæsi, corpus, truncato capite, in muro Bethsan suspenditur, armaque ejus in templo Astaroth: viri autem labe, ablati Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta labe ea sepeliorum.

1 Philisthiim autem pugnabant adversum Israel & fugerunt viri Israel ante faciem Philisthiim , & ceciderunt interfecti in monte Gelboë.

2 Irrueruntque Philisthiim in Saul , & in filios ejus , & percusserunt Jonathan , & Abinadab , & Melchisua , filios Saul ,

3 Totumque pondus prælii versum est in Saul , & consecuti sunt eum viri sagittarii , & vulneratus est vehementer à sagittariis.

4 Dixitque Saul ad armigerum suum : Evagina gladium tuum , & percutite me : ne forte veniant incircumcisi isti , & interficiant me , illudentes mihi. Et noluit armiger ejus : fuerat enim nimio terrore perterritus , arripuit itaque Saul gladium , & irruit super eum.

5 Quod cum vidisset armiger ejus , videlicet quod mortuus esset Saul , irruit etiam ipse super gladium suum , & mortuus est cum eo.

6 Mortuus est ergo Saul , & tres filii ejus , & armiger illius , & universi viri ejus in die illa pariter.

7 Videntes autem viri Israel , qui erant trans vallem , & trans Iordanem , quod fugissent viri Israelitæ , & quod mortuus esset Saul , & filii ejus , reliquerunt civitates suas , & fugerunt : veneruntque Philisthiim , & habitaverunt ibi.

8 Facta autem die altera , venerunt Philisthiim , ut spoliarent interfectos , & inve-

nerunt Saul, & tres filios ejus jacentes in monte Gelboë.

9 Et præciderunt caput Saul, & spoliaverunt eum armis: & miserunt in terram Philistinorum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum, & in populis.

10 Et posuerunt arma ejus in templo Astaroth, corpus vero ejus suspenderunt in muro Bethsan.

† 2. 11 † Quod cum audissent habitatores Iabes Galaad, quæcumque fecerant Philistinum, Saul,

12 Surrexerunt omnes viri fortissimi, & ambulaverunt tota nocte, & tulerunt cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus, de muro Bethsan: veneruntque Iabes Galaad, & combusserunt ea ibi:

13 Et tulerunt ossa eorum, & sepelierunt in nemore Iabes, & jejunaverunt septem diebus.

LIBER II.

SAMVELIS;

Quem nos

SECUNDVM REGVM

DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

David occise nuncio, qui se Saulem occidisse dicebat, scissis vestibus desit eum cum ceteris occisis, jejunans ac precipiens ut filios Iuda darent arcum.

† 1 Factum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David reverteretur à cæde Amalec, & maneret in Siceleg duos dies.

2 In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul, veste confecta, & pulvere conspersus caput: & ut venit ad David, cecidit super faciem suam, & adoravit.

3 Dixitque ad eum David: Vnde venis? Qui ait ad eum: De castris Israël fugi.

4 Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi conruentes è populo mortui sunt; sed & Saul & Ionathas filius ejus interierunt.

5 Dixitque David ad adolescentem, qui nuntiabat ei: Vnde scis quia mortuus est Saul, & Ionathas filius ejus?

6 Et ait adolescens, qui nuntiabat ei: Casu veni in montem Gelboë, & Saul incumbebat super hastam suam: porro currus & equites appropinquabant ei,

7 Et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum;

8 Dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalecites ego sum.

9 Et locutus est mihi: Sta super me & interfice me: quoniam tenent me angustiae, & adhuc tora anima mea in me est,

10 Stansque super eum, occidi illum: sciebam enim quod vivere non poterat post pugnam; & tuli diadema quod erat in capi-

te ejus & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc.

11 Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo,

12 Et planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt usque ad vespem, super Saul, & super Ionathan filium ejus, & super populum Domini, & super domum Israël, eo quod corruissent gladio.

13 Dixitque David ad juvenem qui nunciaverat ei: Vnde es tu? Qui respondit: Filius hominis advenæ Amalecitarum ego sum.

14 Et ait eum David: † Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres Christum Domini?

15 Vocansque David unum de pueris suis, ait: Accedens irruere in eum. Qui percussit illum, & mortuus est.

† 16 Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum, os enim tuum locutum est adversum te, dicens: Ego interfeci Christum Domini.

17 Planxit autem David planctum hujuscemodi super Saul, & super Ionathan filium ejus,

(18 Et præcepit ut docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in libro justorum) Et ait: Considera Israël, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati.

19 Inclymi, Israël, super montes tuos interfecti sunt: quo modo ceciderunt fortes?

20 Nolite annunciare in Geth, neque annuncietis in compitis Ascalonis: ne forte latentur filiae Philistinum, ne exultent filiae incircumcisorum.

21 Montes Gelboë, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum: quia ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.

† 22 A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Ionathæ nunquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis.

23 Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi: aquilis velociores, leonibus fortiores.

24 Filiae Israël super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro.

25 Quomodo ceciderunt fortes in prælio? Ionathas in excelsis tuis occisus est?

26 Doleo super te frater mi Ionatha decore nimis, & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam.

27 Quo modo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?

CAPVT II.

David Dei oraculo jussus ascendere in Hebron, ibi super Iuda in regem unctus, viros Iabes Galaad ob Saulis sepulturam commendat: Ishobeth vero in regem super Israël unctio gravem peperit seditionem ac pugnam inter utramque domum.

† 1 Igitur post hæc consuluit David Dominum, dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: in Hebron.

2 Ascendit

† Psal.
104.
15.

2 Ascendit ergo David, & duæ uxores ejus, Achinoam Iezraelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli:

3 Sed & viros qui erant cum eo, duxit David singulos cum domo sua: & manserunt in oppidis Hebron.

† 1. *2. 5.*
4 † Veneruntque viri Iuda, & unxerunt ibi David, ut remaneret super Domum Iuda. Et nunciatum est David, quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul.

5 Misit ergo David nuncios ad viros Iabes Galaad, dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelivistis eum.

6 Et nunc retribuet vobis quidem Dñs misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud.

7 Confortentur manus vestræ, & estote filii fortitudinis: licet enim mortuus sit Dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi.

8 Abner autem filius Ner, princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, & circumduxit eum per castra,

9 Regemque constituit super Galaad & super Gessuri, & super Iezrael, & super Ephraim, & super Benjamin, & super Israël universum.

10 Quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul, cum regnare cœpisset super Israël, & duobus annis regnavit: sola autem domus Iuda sequebatur David.

11 Et fuit numerus dierum, quos commoratus est David, imperans in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mensium.

12 Egressusque est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filii Saul, de castris in Gabaon.

13 Porro Ioab filius Sarviæ, & pueri David egressi sunt & occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon. Et cum in unum convenissent, è regione sederunt: hi ex una parte piscinæ, & illi ex altera.

14 Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et respondit Ioab: Surgant:

15 Surrexerunt ergo & transferunt numero duodecim de Benjamin, ex parte Isboseth filii Saul, & duodecim de pueris David.

16 Apprehensoque unusquisque capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, & ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius: Ager robustorum, in Gabaon.

17 Et ortum est bellum durum satis in die illa: fugatusque est Abner, & viri Israel, à pueris David.

18 Erant autem ibi tres filii Sarviæ, Ioab, & Abisai, & Asael: porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quem morantur in filvis.

19 Persequebatur autem Asael Abner: & non declinavit ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi Abner.

20 Respexit itaque Abner post tergum suum, & ait: Tunc es Asael? Qui respondit. Ego sum.

21 Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram, sive ad sinistram, & apprehende

unum de adolescentibus, & tolle tibi spolia ejus. Noluit autem Asael omittere quin urgeret eum.

22 Rursumque locutus est Abner ad Asael: Recede, noli me sequi, ne compellar contodere te in terram, & levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum.

23 Qui audire contempsit, & noluit declinare: percussit ergo eum Abner averfa hasta in inguine, & transfodit, & mortuus est in eodem loco: omnesque qui transibant per locum illum in quo ceciderat Asael, & mortuus erat, subsistebant.

24 Persequentibus autem Ioab & Abisai fugientem Abner, sol occubuit: & venerunt usque ad collem aquæductus, qui est ex adverso vallis itineris deserti in Gabaon.

25 Congregatique sunt filii Benjamin ad Abner: & conglobati in unum Cuneum, steterunt in summitate tumuli unius.

† 26 Et clamavit Abner ad Ioab, & ait: Num usque ad internecionem tuus mucro deserviet? an ignoras quod periculosa sit desperatio? usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos?

27 Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratrem suum.

28 Insonuit ergo Ioab Buccina, & stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israël, neque iniere certamen.

29 Abner autem & viri ejus abierunt per campestria, tota nocte illa: & transferunt Jordanem; & lustrata omni Beth horon venerunt ad castra.

30 Porro Ioab reversus, omisso Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem viri excepto Asaele.

31 Servi autem David percusserunt de Benjamin, & de viris qui erant cum Abner, trecentos sexaginta, qui & mortui sunt.

32 Tuleruntque Asael, & sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Bethlehem: & ambulaverunt tota nocte Ioab, & viri qui erant cum eo, & in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.

C A P V T III.

Abner reprehensus ob concubinam iratus regi Isboseth, fœdus init cum David, & rediit Michol, dum congregaret Israelitas ad David, occiditur à Ioab, cui David iratus amore desit Abner.

1 Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David: David proficiens, & semper se ipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie.

2 † Natique sunt filii David in Hebron: † 1. *Paral.*
fuitque primogenitus ejus Amnon de Achinoam Iezraelitide. *3. 1.*

3 Et post eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porro tertius Absalom, filius Maacha filiae Tholmai regis Gessur.

4 Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Saphathia, filius Abital.

5 Sextus quoque Iethraam, de Egla uxore David. hi nati sunt David in Hebron.

6 Cum ergo esset prælium inter domum Saul & domum David, Abner filius Ner regibat domum Saul.

7 Fuerat autem Sauli concubina nomine Respha, filia Aja. Dixitque Isboseth ad Abner:

8 Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isboseth, ait: Nunquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, & super fratres & proximos ejus, & non tradidi te in manus David, & tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie?

9 Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei, nisi quomodo juravit Dominus David, sic faciam cum eo,

10 Ut transferatur regnum de domo Saul, & elevetur thronus David super Israël, & super Iudam, à Dan usque Bersabee.

11 Et non potuit respondere ei quidquam quia metuabat illum.

12 Misit ergo Abner nuncios ad David pro se dicentes: Cujus est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum, & reducam ad te universum Israël.

13 Qui ait: Optime: ego facio tecum amicitias: sed unam rem peto à te, dicens: Non videbis faciem meam, antequam adduxeris Michol filiam Saul: & sic venies, & videbis me.

14 Misit autem David nuncios ad Isboseth filium Saul, dicens: † Redde uxorem meam Michol, quam despondi mihi centum præputiis Philisthiim.

15 Misit ergo Isboseth, & tulit eam à viro suo Phaltiel, filio Lais.

16 Sequebaturque eam vir suus, plorans usque Bahurim: & dixit ad eum Abner: Vade, & revertere. Qui reversus est.

17 Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicens: Tam heri quam nudiustertius quærebatis David ut regnare super vos.

18 Nunc ergo facite: quoniam Dominus locutus est ad David, dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israël de manu Philisthiim, & omnium inimicorum ejus.

19 Locutus est autem Abner etiam ad Benjamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron, omnia quæ placuerant Israël & universo Benjamin.

20 Venitque ad David in Hebron cum viginti viris: & fecit David Abner & viris ejus qui venerant cum eo, convivium.

21 Et dixit Abner ad David: Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israël, & ineam tecum fœdus, & imperes omnibus; sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner, & ille esset in pace,

22 Statim pueri David & Ioab venerunt, & essis latronibus, cum præda magna nimis: Abner autem non erat cum David in Hebron, quia jam dimiserat eum, & profectus fuerat in pace.

23 Et Ioab, & omnis exercitus qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatus est itaque Ioab à narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimisit eum, & abiit in pace.

24 Et ingressus est Ioab ad regem, & ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: quare dimisisti eum, & abiit & recessit?

25 Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te, ut deciperet te, & fieret exitum tuum & introitum tuum, & nosset omnia quæ agis?

26 Egressus itaque Ioab à David, misit nuncios post Abner, & reduxit eum à cisterna Sira, ignorante David.

27 Cumque rediisset Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Ioab ad medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: & percussit illum ibi in inguine; & mortuus est in ultionem sanguinis Asael fratris ejus.

28 Quod cum audisset David rem jam gestam, ait: Mundus ego sum, & regnum meum, apud Dominum, usque in sempiternum, à sanguine Abner filii Ner;

29 Et veniat super caput Ioab, & super omnem domum patris ejus: nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens, & leprosus, & tenens fuscum, & cadens gladio, & indigens pane.

30 Igitur Ioab & Abisai frater ejus interfecerunt Abner, eo quod occidisset Asael fratrem eorum in Gabon, in prælio.

31 Dixit autem David ab Ioab, & ad omnem populum, qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra, & a cingimini saccis, & plangite ante exequias Abner. Porro rex David sequebatur feretrum.

32 Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex David vocem suam, & flevit super tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.

33 Plangensque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner.

34 Manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt compedibus aggravati: sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum.

35 Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die juravit David, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam.

36 Omnisque populus audivit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspectu totius populi.

37 Et cognovit omne vulgus & universus Israël in die illa, quoniam non actum fuisset à rege ut occideretur Abner filius Ner.

38 Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Israël?

39 Ego autem adhuc delicatus, & unctus rex: porro viri isti filii Sarviae duri sunt mihi, retribuatur Dominus facienti malum juxta malitiam suam.

C A P V T IV.

Baana & Rechab militum præfati caput Isboseth, quem dormientem occiderant, ad David attulerunt, quos pro mercede jussit interimere.

1 Avidit autem Isboseth filius Saul, quod cecidisset Abner in Hebron: & dissolutæ sunt manus ejus, omnisque Israël perturbatus est.

2 Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana, & nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitarum de filiis Benjamin: siquidem & Beroth reputata est in Benjamin.

3 Et fugerunt Berothitarum in Gethaim, fueruntque ibi advenæ usque ad tempus illud.

4 Erat autem Ionathas filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuncius de Saul & Ionatha ex Iezrael; tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret ut fugeret, cecidit, & claudus est factus est: habuitque vocabulum M'phiboseth.

5 Venientes igitur filii Remmon Berothitarum, Rechab & Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit.

6 Ingressi sunt autem domum latenter assumens spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fugerunt.

7 Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, & percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite ejus, abierunt per viam deserti tota nocte.

8 Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de semine ejus.

9 Respondens autem David Rechab & Baana fratri ejus, filiis Remmon Berothitarum, dixit ad eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia,

† *Supra* 2. 14. 10 † Quoniam eum, qui annuntiaverat mihi, & dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nunciare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio.

11 Quanto magis nunc, cum homines impii interfecerunt virum innoxium, in domo sua super lectum suum, non quæram sanguinem ejus de manu vestra, & auferam vos de terra?

12 Præcepit itaque David pueris suis, & interfecerunt eos: præcidentesque manus & pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Isboseth tulerunt, & sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

C A P V T V.

David unctus super totum Israël; pulsus Iebusæis, arcem Sion cepit: ubi extructa domo habitavit, alias superinducens uxores, filiosque procreans, & Philisthæos his prosterbens.

† *Par.* 11. 1. 1 **E**T Venerunt universæ tribus Israël, ad David in Hebron, dicentes: † Ecce nos, os tuum & caro tua sumus.

2 Sed & heri & nudius tertius, cum esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens Israël: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israël, & tu eris dux super Israël.

3 Venerunt quoque & seniores Israël ad regem in Hebron, & percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino:

† unxeruntque David in regem super Israël, †

4 Filius triginta annorum erat David, cum regnare cœpisset, † & quadraginta † *Reg.* 2. 11. annis regnavit.

5 In Hebron regnavit super Iudam septem annis & sex mensibus: in Ierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israël & Iudam.

6 Et abiit rex, & omnes viri qui erant cum eo, in Ierusalem ad Iebusæum habitatorem terræ: dictumque est David ab eis: Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos dicentes: Non ingreditur David huc.

7 Cœpit autem David arcem Sion, hæc est civitas David.

8 Proposuerat enim David in die illa præmium, qui percussisset Iebusæum, & tetigisset domatium fistulas, & abstulisset cæcos & claudos odientes animam David, idcirco dicitur in proverbio: Cæcus & claudus non intrabunt in templum.

9 Habitavit autem David in arce, & vocavit eam, civitatem David: & ædificavit per gyrum à Mello & intrinsecus.

10 Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, & Dominus Deus exercituum erat cum eo.

11 † Misit quoque Hiram rex Tiri nuncios ad David, & ligna cedrina, & artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes: 14. 16 & ædificaverunt domum David.

12 Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israël, & quoniam exaltasset regnum ejus super populum suum Israël.

13 † Accepit ergo David adhuc concubinas & uxores de Ierusalem, postquam venerat de Hebron: nati que sunt David & alii filii & filiae: † *Par.* 3. 1.

14 Et hæc nomina eorum qui nati sunt ei in Ierusalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon.

15 Et Iebahar, & Elisua, & Nepheg.

16 Et Iaphia, & Elisama, & Elioda, & Eliphaleth.

17 Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David in regem super Israël: & ascenderunt universi ut quærerent David: quod cum audisset David, descendit in præsidium.

18 † Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim.

19 Et consuluit David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? & si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. † *Par.* 14. 9.

20 † Venit ergo David in Baal Pharasim: & percussit eos ibi, & dixit: Divisit Dominus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim. † *Isai.* 28. 21.

21 Et reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit David, & viri ejus.

22 Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent, & diffusi sunt in valle Raphaim.

23 Consuluit autem David Dominum: Si ascendam contra Philisthæos, & tradas eos

in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum, & venies ad eos ex adverso pyrorum.

24 Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis praelium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthim.

25 Fecit itaque David sicut praeceperat ei Dominus, & percussit Philisthim, de Gabaa, usque dum venias Gezer.

CAPUT VI.

Reducente David arcam à domo Abinadab, Oza à Domino occisus est quod illam attigisset, quare eam in domo Obededom reliquit: postmodum vero in Ierusalem reducens, & ante eam ludens, à Michol uxore videtur: in cuius pœnam nunquam illa deinceps peperit.

1 Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israël triginta millia.

2 Surrexitque David, & abiit, & universus populus qui erat cum eo de viris Iuda, ut adducerent arcam Dei, super quam invocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in Cherubim super eam.

3 Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum novum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filii Abinadab minabant plaustrum novum.

4 Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio praecebat arcam.

5 David autem & omnis Israël Iudebant coram Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & citharis & lyris & tympanis & fistris & cymbalis.

6 Postquam autem venerunt ad aream Nachon extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam: quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam.

7 Irausque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate: qui mortuus est ibi juxta arcam Dei.

8 Contristatus est autem David, eo quod percussisset Dominus Ozam, & vocatum est nomen loci illius, Percussio Oza, usque in diem hanc.

9 Et extimuit David Dominum in die illa, dicens: Quomodo ingredietur ad me arca Domini?

10 Et noluit divertere ad se arcam Domini in civitatem David: sed divertit eam in domum Obededom Gethæi.

11 Et habitavit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus: & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum ejus.

12 Nunciatumque est regi David quod benedixisset Dominus Obededom, & omnia ejus, propter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio: & erant cum David septem chori, & victima vituli.

13 Cumque transcendissent qui portabant arcam Domini sex passus, immolabat bovem & arietem.

14 Et David saltabat toris viribus ante Dominum: porro David erat attinctus ephod lineo,

15 Et David & omnis domus Israël ducebant arcam testamenti Domini, in jubilo, & in clangore buccinarum.

16 Cumque intrasset arca Domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino: & dexpexit eum in corde suo.

17 Et introduxerunt arcam Domini, & imposuerunt eam in loco suo, in medio tabernaculi quod retenderat ei David: & obtulit David holocausta, & pacifica coram Domino.

18 Cumque complexerit offerens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum.

19 Et partitus est universæ multitudinī Israël, tam viro quam mulieri, singulis collyridam panis unam: & assaturam bubulæ carnis unam, & similam frixam oleo: & abiit omnis populus, unusquisque in domum suam.

20 Reversusque est David ut benediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum David, ait: Quam gloriosus fuit hodie rex Israël, discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris.

21 Dixitque David ad Michol: Ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum, & quam omnem domum ejus, & praecepit mihi ut essem dux super populum Domini in Israël,

22 Et ludam, & vilior fiam plus quam factus sum: & ero humilis in oculis meis, & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo.

23 Igitur Michol filia Saul non est natus filius usque in diem mortis suæ.

CAPUT VII.

David proponens adificare domum Domino à Nathan propheta primum collaudatur, postmodum jubente Domino prohibetur, sed filius ei promittitur illam adificaturus, unde Domino gratias agit.

1 Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, & Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis.

2 Dixit ad Nathan prophetam: Vide ne quod ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita sit in medio pellium?

3 Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade, fac: quia Dominus tecum est.

4 Factum est autem in illa nocte: & ecce sermo Domini ad Nathan, dicens:

5 Vade, & loquere ad servum meum David: Hæc dicit Dominus: Nunquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum?

6 Neque enim habitavi in domo, ex die illa qua eduxi filios Israël de Terra Ægypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, & in tentorio.

7 Per cuncta loca, quæ transivi cum omnibus filiis Israël, nunquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israël, cui præcepi, ut pasceret populum meum Israël, dicens: Quare non ædificasti mihi domum cedrinam?

8 Et nunc hæc dices servo meo David: Hæc dicit Dominus exercituum: Ego tuli

† 1. Par.

17. 4.

† Supr. Reg.

16. 11.

Psal.

17. 70.

te

te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel.

9 Et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, & interfeci universos inimicos tuos à facie tua fecique tibi nomen grande, juxta nomen magnorum qui sunt in terra.

10 Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur amplius: nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius,

11 Ex die qua constitui judices super populum meum Israel: & requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Prædicique tibi Dominus, quod domum faciat tibi Dominus.

† 3. Reg. 8. 19. 12 † Cumque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo regnum ejus.

† 3. Reg. 5. 5. 13 † Ipse ædificabit domum nomini meo, & stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum.

† 1. Pa. 22. 10. 14 † Ego ero ei in patrem & ipse erit mihi in filium: qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.

† Psal. 88. 4. 37. 15 Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amovi à facie mea.

16 Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum usque in æternum ante faciem tuam, & † thronus tuus erit firmus jugiter.

† Hebr. 1. 2. 17 Secundum omnia verba hæc, & juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David.

18 Ingressus est autem rex David, & sedit coram Domino, & dixit: Quis ego sum Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxisti me hucusque?

19 Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiam de domo servi tui in longinquum: ista est enim lex Adam, Domine Deus,

20 Quid ergo addere poterit adhuc David, ut loquatur ad te? tu enim scis servum tuum Domine Deus.

21 Propter verbum tuum, & secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hæc, ita ut notum faceres servo tuo.

22 Idcirco magnificatus es Domine Deus, quia non est similis tui, neque est Deus, extra te, in omnibus quæ audivimus auribus nostris.

23 Quæ est autem, ut populus tuus Israel, gens in terra, propter quam ivit Deus, ut redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia, & horribilia super terram, à facie populi tui, quem redemisti tibi ex Ægypto, gentem, & deum ejus.

24 Firmasti enim tibi populum tuum Israel in populum sempiternum: & tu Domine Deus factus es eis in Deum.

25 Nunc ergo Domine Deus; verbum quod locutus es super servum tuum, & super domum ejus suscita in sempiternum: & fac sicut locutus es,

26 Ut magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilita coram Domino.

27 Quia tu Domine exercituum Deus Israel revelasti aurem servi tui, dicens: Domum ædificabo tibi: propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac.

28 Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera: locutus es enim ad servum tuum bona hæc.

29 Incipe ergo, & benedic domui servi tui, ut sit in sempiternum coram te: quia tu Domine Deus locutus es, & benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

CAPUT VIII.

Victoria varia Davidis, qui multos fecit tributarios quibus solebant Israelita pendere tributa: congratulatio Thoui regis Emath de rege Adarezer devicto, à quo multa spolia David abstulit: officarii quos habebat David recensentur.

1 Factum est autem post hæc percussit David Philisthim, & humiliavit eos; † & tulit David frenum tributum de manu Philisthim.

2 Et percussit Moab, & mensus est eos funiculo, coæquans terræ: mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum, & unum ad vivificandum: factusque est Moab David serviens sub tributo.

3 Et percussit David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Euphraten.

4 Et captis David ex parte ejus mille septingentis equitibus, & viginti millibus pedum, subnervavit omnes jugales currum: derelinquit autem ex eis centum currus.

5 Venit quoque Syria Damasci, ut præsidium ferret Adarezer regi Soba: & percussit David de Syria viginti duo millia virorum.

6 Et posuit David præsidium in Syria Damasci: factaque est Syria David serviens sub tributo: servavitque Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est.

7 Et tulit David arma aurea, quæ habebant servi Adarezer, & detulit ea in Jerusalem.

8 Et de Bete & de Beroth, civitatibus Adarezer tulit rex David æs multum nimis.

9 Audivit autem Thoui rex Emath, quod percussisset David omne robur Adarezer,

10 Et misit Thoui Ioram filium suum ad regem David, ut saluaret eum congratulans, & gratias ageret, eo quod expugnasset Adarezer, & percussisset eum. Hostis quippe erat Thoui Adarezer, & in manu ejus erant vasa aurea, & vasa argentea, & vasa ærea:

11 Quæ & ipsa sanctificavit rex David Domino cum argento & auro, quæ sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat.

12 De Syria, & Moab, & filiis Ammon, & Philisthim, & Amalec, & de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba.

13 Fecit quoque sibi David nomen, cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum, caesis decem & octo millibus.

14 Et posuit in Idumæa custodes, statuitque præsidium: & facta est universa Idumæa serviens David, & servavit Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est.

15 Et regnavit David super omnem Israel

† 1. Pa. 18. 1.

rael: faciebat quoque David iudicium & iustitiam omni populo suo.

16 Ioab autem filius Sarviæ, erat super exercitum: porro Iosaphat filius Ahilud erat à commentariis:

17 Et Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: & Saraias, scriba:

18 Banaias autem filius Iojadæ, super Cerethi & Phelethi: filii autem David sacerdotes erant.

C A P V T I X.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboseth filio Ionathæ claudus, redditis omnibus agris Saul, quos colebat Siba cum filiis ac servis suis, Miphiboseth ad mensam David recepto.

1 ET dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul, ut faciã cum eo misericordiam propter Ionathã?

2 Erat autem de domo Saul, servus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se dixit ei: Tunc es Siba? & ille respondit: Ego sum servus tuus.

3 Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathæ, debilis pedibus.

4 Vbi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel, in Lodabar.

5 Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filii Ammiel, de Lodabar.

6 Cum autem venisset Miphiboseth filius Ionathæ filii Saul ad David, corruit in faciem suam, & adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui respondit: Adsum servus tuus.

7 Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionatham patrem tuum & restituiam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper.

8 Qui adorans eum, dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?

9 Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul & dixit ei: Omnia quæcumque fuerunt Saul, & universam domum ejus, dedi filio domini tui.

10 Operare igitur ei terram tu, & filii tui, & servi tui: & inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibæ quindecim filii, & viginti servi.

11 Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus: & Miphiboseth comedet super mensam meam, quasi unus de filiis regis.

12 Habebat autem Miphiboseth filium parvulum nomine Micha: omnis vero cognatio domus Sibæ serviebat Miphiboseth.

13 Porro Miphiboseth habitabat in Ierusalem: quia de mensa regis jugiter vescebatur: & erat claudus utroque pede.

C A P V T X.

Hamon rex Ammonitarum, post illatam legis Davidis injuriam, quos ad consolandum de patris morte miserat, contrahit quinque regum Sy-

ria copiis adversus Davidem, ab eo profligatur semel ac iterum.

1 Factum est autem post hæc, ut moreretur rex filiorum Ammon, & regnavit Hanon filius ejus pro eo.

2 Dixitque David: † Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater ejus mecum misericordiam. Misit ergo David, consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon:

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, & non ideo ut investigaret, & exploraret civitatem, & everteret eam, nisi David servos suos ad te?

4 Tulit itaque Hanon servos David, & scilicet dimidiam partem barbæ eorum, & præscidit vestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos.

5 Quod cum nunciatum esset David, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, & mandavit eis David: Manete in Iericho, donec crescat barba vestra, & tunc revertimini.

6 Videntes autem filii Ammon quod injuriam fecissent David, miserunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum.

7 Quod cum audisset David, misit Ioab & omnem exercitum bellatorum.

8 Egressi sunt ergo filii Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha, seorsum erant in campo.

9 Videns igitur Ioab quod præparatum esset adversum se prælium, & ex adverso & post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, & instruxit aciem contra Syrum:

10 Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon.

11 Et ait Ioab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi.

12 Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dñs autem faciet quod bonum est in conspectu suo.

13 Iniit itaque Ioab, & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt à facie ejus.

14 Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt civitatem: reversusque est Ioab à filiis Ammon, & venit Ierusalem.

15 Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter.

16 Misitque Adarezer, & eduxit Syros qui erant trans fluvium, & adduxit eorum exercitum Sobach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum.

17 Quod cum nunciatum esset David, contraxit omnem Israël, & transiit Iordanem, venitque in Helam: & direxerunt aciem Syri ex adverso David, & pugnaverunt contra eum.

18 Fugerunt

† 1 par.
19. 2.

18 Fugeruntque Syri à facie Israël, & occidit David de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum: & Sobach principem militiæ percussit: qui statim mortuus est.

19 Videntes autem universi reges, qui erant in præsidio Adazer, se victos esse ab Israël, expaverunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Israël. Et fecerunt pacem cum Israël: & servierunt eis, timueruntque Syri auxilium præbere ultra filiis Ammon.

C A P V T X I.

Dum Ioab obsidet Rabba civitatem Ammonitarum, David domi residens adulterio Bethsabæe adiunxit, ad id celandum, homicidium viri illius Uriæ; acceptaque illa in uxorem, & nato ex ea filio, Dominum commovit ad iram.

† 1 Par.
20. 1.

1 Factum est autem, † vertente anno, † eo tempore quo solent ad bella procedere, misit David Ioab, & servos suos cum eo, & universum Israël, & vastaverunt filios Ammon, & obsederunt Rabba: David autem remansit in Ierusalem.

2 Dum hæc agerentur, accidit ut surgeret David de strato suo post meridiem, & deambulet in solario domus regis: viditque mulierem se lavantem, ex adverso super solarium suum: erat autem mulier pulchra valde.

3 Misit ergo rex, & requisivit quæ esset mulier. Nunciatumque est ei, quod ipsa esset Bethsabæe filia Eliam, uxor Uriæ Hethæi.

† Levit.
15. 18.

4 Missis itaque David nunciis, tulit eam: quæ cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea: † statimque sanctificata est ab immunditia sua:

5 Et reversa est in domum suam concepto foetu. Mittensque nunciavit David, & ait: Concepti.

6 Misit autem David ad Ioab, dicens: Mitte ad me Uriam Hethæum. Misitque Ioab Uriam ad David.

7 Et venit Urias ad David. Quæsitque David quam recte ageret Ioab, & Populus, & quomodo administraretur bellum.

8 Et dixit David ad Uriam: vade in domum tuam, & lava pedes tuos. Et egressus est Urias de domo regis, secutusque est eum cibus regius.

9 Dormivit autem Urias ante portam domus regis cum aliis servis domini sui, & non descendit ad domum suam.

10 Nunciatumque est David à dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via venisti? quare non descendisti in domum tuam?

11 Et ait Urias ad David: Arca Dei & Israël & Iuda habitant in papilionibus, & dominus meus Ioab, & servi domini mei super faciem terræ manent; & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, & dormiam cum uxore mea? per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ, non faciam rem hanc.

12 Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie, & cras dimittam te. Mansit Urias in Ierusalem in die illa & altera:

13 Et vocavit eum David ut comederet

coram se & biberet, & inebriavit eum: qui egressus vespere, dormivit in strato suo cum servis domini sui, & in domum suam non descendit.

14 Factum est ergo mane, & scripsit David epistolam ad Ioab: misitque per manum Uriæ,

15 Scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso belli, ubi fortissimum est prælium: & derelinquite eum, ut percussus intereat.

16 Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit Uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos.

17 Egressique viri de civitate, bellabant adversum Ioab, & ceciderunt de populo servorum David, & mortuus est etiam Urias Hethæus.

18 Misit itaque Ioab & nunciavit David omnia verba prælii.

19 Præcepitque nuncio, dicens: Cum compleveris universos sermones belli ad regem,

20 Si eum videris indignari: & dixerit: Quare accessistis ad murum, ut præliaremini? an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur?

21 Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? † nonne mulier misit super eum fragmentum molæ de muro, & interfecit eum in Thebes? quare juxta murum accessistis? † dices: Etiam servus tuus Urias Hethæus occubuit.

† Iudic.
9. 53.

22 Abiit ergo nuncius, & venit, & narravit David omnia quæ ei præceperat Ioab.

23 Et dixit nuncius ad David: Prævaluerunt adversum nos viri, & egressi sunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis.

24 Et direxerunt jacula sagitarii ad servos tuos ex muro desuper: mortuique sunt de servis regis, quin etiam servus tuus Urias Hethæus mortuus est.

25 Et dixit David ad nuncium: Hæc dices Ioab: Non te frangat ista res: varius enim eventus est belli; nunc hunc, & nunc illum consumit gladius: conforta bellatores tuos adversus urbem, ut destruas eam, & exhortare eos.

26 Audivit autem uxor Uriæ, quod mortuus esset Urias vir suus, & planxit eum.

27 Transacto autem luctu, misit David: & introduxit eam in domum suam, & facta est ei uxor, peperitque ei filium: & displicuit verbum hoc, quod fecerat David, coram Domino.

C A P V T X I I.

David, sub parabola à Nathan proposita correptus, in se ipsum tulit sententiam: unde Nathan multa illi minatur incommoda; quibus compuncto culpa condonatur, manente poena: & mortuo puero nascitur Salomon; ac civitas Rabbath cum magna ultione diruitur, accepto diademate pretiosissimo regis ipsius, in Ammonitas graviter advertitur.

1 Misit ergo Dominus Nathan ad David: qui cum venisset ad eum, dixit ei: Duo viri erant in civitate una, unus dives, & alter pauper.

2 Dives habebat oves, & boves plurimos valde.

3 Pauper autem nihil habebat omnino, præter

præter ovem unam parvulam, quam emerat & nutrierat, & quæ creverat apud eum cum filiis ejus simul, de pane illius comedens, & de calice ejus bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.

4 Cum autem peregrinus quidem venisset ad divitem, patiens ille sumere de ovibus & de bobus suis, ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se, tulit ovem veri pauperis, & præparavit cibos homini qui venerat ad se.

5 Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: vivit Dominus, quoniam filius mortuus est vir qui fecit hoc.

† Exod. 22. 1. 6 † Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud, & non pepererit.

7 Dixit autem Nathan ad David, tu es ille vir; Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, & ego erui te de manu Saul.

8 Et dedi tibi domum domini tui, & uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel & Iuda: & si parva sunt ista, adjiciam tibi multo majora.

9 Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Vriam Hethæum percussisti gladio, & uxorem illius accepisti in uxorem tibi, & interfecisti eum gladio filiorum Ammon.

10 Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Vriæ Hethæi, ut esset uxor tua.

11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis Solis hujus.

† Infr. 16. 22. 12 Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis.

† Eccli. 47. 13. 13 Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: † Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris.

14 Veruntamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur.

15 Et reversus est Nathan in domum suam, percussit quoque Dominus parvulum, quem pepererat uxor Vriæ David, & desperatus est.

16 Deprecatusque est David Dominum pro parvulo: & jejunavit David jejuniis, & ingressus seorsum, jacuit super terram.

17 Venerunt autem seniores domus ejus cogentes eum ut surgeret de terra: qui noluit, nec comedit cum eis cibum.

18 Accidit autem die septima ut moreretur infans: timueruntque servi David nunciare ei quod mortuus esset parvulus: dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum, & non audiebat vocem nostram: quanto magis si dixerimus, Mortuus est puer, se affliget.

19 Cum ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus: dixitque ad servos suos: Num

mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est.

20 Surrexit ergo David de terra: & lotus unctusque est: cumque mutasset vestem, ingressus est Domum Domini: & adoravit, & venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, & comedit.

21 Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? propter infantem, cum adhuc viveret jejunasti & flebas: mortuo autem puero, surrexisti & comedisti panem.

22 Qui ait: propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi & flevi: dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus, & vivat infans?

23 Nunc autem quia mortuus est, quare jejunem? Numquid potero revocare eum amplius? ego vadam magis ad eum: ille vero non revertetur ad me.

24 Et consolatus est David Bethsabæ uxorem suam, ingressusque ad eam, dormivit cum ea: quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon, & Dominus dilexit eum.

25 Misitque in manu Nathan prophetæ, & vocavit nomen ejus, Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus.

26 † Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, & expugnabat urbem regiam.

27 Misitque Ioab nuncios ad David, dicens: Dimicavi adversum Rabbath, & capienda est urbs aquarum.

28 Nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obside civitatem, & cape eam: ne cum à me vastata fuerit urbs, nomini meo adscribatur victoria.

29 Congregavit itaque David omnem populum, & profectus est adversum Rabbath: cumque dimicasset, cepit eam.

30 Et tulit diadema regis eorum de capite ejus, pondo auri talentum, habens gemmas preciosissimas, & impositum est super caput David. Sed & prædam civitatis asportavit multam valde:

31 Populum quoque ejus adducens servavit, & circumegit super eos ferrata carpenta: divisitque cultris, & traduxit in typolaterum: sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon. Et reversus est David, & omnis exercitus in Ierusalem.

C A P V T XIII.

Abraham, propter incestum cum sorore, Thamar, fratrem Ammon inter epulas occidit: iratoque patre, profugus ad regem Gessur, tribus annis ibi permansit.

1 Factum est autem post hæc, ut Abraham filii David sororem speciosissimam, vocabulo Thamar adamaret Ammon filius David.

2 Et deperiret eam valde, ita ut propter amorem ejus ægrotalet: quia cum esset virgo: difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea.

3 Erat autem Ammon amicus, nomine Ionadab, filius Semmaa fratris David, vir prudens valde.

4 Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? cur non

† 1. Paral. 20. 26

indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo.

5 Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum, & languorem simula: cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum, ut comedam de manu ejus.

6 Accubuit itaque Amnon, & quasi ægrotare cœpit: cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas forbitiunculas, & cibum capiam de manu ejus.

7 Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, & fac ei pulmentum.

8 Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiscuit: & liquefaciens, in oculis ejus coxit forbitiunculas.

9 Tollensque quod coxerat, effudit, & posuit coram eo, & noluit comedere: dixitque Amnon: Ejicite universos à me. Cumque eiecissent omnes,

10 Dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar forbitiunculas quas fecerat, & intulit ad Amnon fratrem suum in conclave.

11 Cumque obrulisset ei cibum, apprehendit eam, & ait: Veni, cuba mecum soror mea.

12 Quæ respondit ei: Noli frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas est in Israël: noli facere stultitiam hanc.

13 Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quasi unus de insipientibus in Israël: quin potius loquere ad regem, & non negabit me tibi.

14 Noluit autem acquiescere precibus ejus, sed prævalens viribus oppressit eam, & cubavit cum ea.

15 Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis: ita ut majus esset odium quo oderat eam, amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, & vade.

16 Quæ respondit ei: Majus est hoc malum, quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam.

17 Sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: Ejice hanc à me foras, & claude ostium post eam.

18 Quæ induta erat talari tunica: hujusmodi enim filia regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras: clausitque fores post eam.

19 Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissam talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens, & clamans.

20 Dixit autem ei Absalom frater suus: Nunquid Amnon frater tuus concubuit tecum? sed nunc soror tace: frater tuus est: neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalom fratris sui.

21 Cum autem audisset rex David verba hæc, contristatus est valde, & noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei.

22 Porro non est locutus Absalom ad Amnon, nec malum nec bonum: oderat enim Absalom Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam.

23 Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhazor, quæ est juxta Ephraim: & vocavit Absalom omnes filios regis.

24 Venitque ad regem, & ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui: veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum.

25 Dixitque rex ad Absalom: Noli filii mi, noli rogare ut veniamus omnes, & gravemuste. Cum autem cogeret eum, & nolisset ire, benedixit ei.

26 Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum.

27 Coëgit itaque Absalom eum, & dimisit cum eo Amnon & universos filios regis. Feceratque Absalom convivium quasi convivium regis.

28 Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fueris Amnon vino & dixeris vobis: Percutite eum, & interficite: nolite timere: ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, & estote viri fortes.

29 Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas & fugerunt.

30 Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem unus.

31 Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes servi illius, qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua.

32 Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris David, dixit: Ne æstimet dominus meus rex, quod omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus, ex die qua oppressit Thamar sororem ejus.

33 Nunc ergo ne ponat dominus meus tex super cor suum verbum istud, dicens: Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est.

34 Fugit autem Absalom: & elevavit puer speculator oculos suos, & aspexit: & ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis.

35 Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: juxta verbum servi tui factum est.

36 Cumque cessasset loqui, apparuerunt & filii regis: & intrantes levaverunt vocem suam, & fleverunt: sed & rex & omnes servi ejus fleverunt ploratu magno nimis.

37 Porro Absalom fugiens, abiit ad Tholmai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus.

38 Absalom autem cum fugisset, & venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.

39 Cessavitque rex David persequi Absalom, eo quod consolatus esset super Amnon interitum.

CAPUT XIV.

Abfalom mulieris Thecuite solertia revocari curat: Iob à Gessur in Ierusalem; de pulchritudine & filiis Abfalom, qui biennio post reditum faciem patris non vidit, donec messem Iob incendiasset.

Intelligens autem Iob filius Sarviæ, quod cor regis versum esset ad Abfalom,

2 Misit Thecuam; & tulit inde mulierem sapientem: dixitque ad eam: Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne ungarris oleo, ut sis quasi mulier jam plurimo tempore lugens mortuum:

3 Et ingredieris ad regem, & loquêris ad eum sermones huiusmodi. Posuit autem Iob verba in ore ejus.

4 Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram & adoravit, & dixit: Serva me rex.

5 Et ait ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus,

6 Et ancillæ tuæ erant duo filii: qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset: & percussit alter alterum, & interfecit eum.

7 Et ecce confurgens universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus hæredem: & quærunt extinguere scintillam meam, quæ relicta est, ut non supersit viro meo nomen, & reliquæ super terram.

8 Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego jubebo pro te.

9 Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus ejus sit innocens.

10 Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultra non addet ut tangat te.

11 Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, & nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram.

12 Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere.

13 Dixitque mulier: Quare cogitasti huiusmodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum?

14 Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: † nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abjectus est.

15 Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsentem populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillæ suæ.

16 Et audivit rex, ut liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hæreditate Dei delere me, & filium meum simul.

17 ~~M~~icat ergo ancilla tua, ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim Angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur: unde & Dominus Deus tuus est tecum.

18 Et respondens rex, dixit ad mulierem: Ne abscondas à me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex.

19 Et ait rex: Numquid manus Iob tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, & ait: Per salutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram est, ex omnibus his quæ locutus est dominus meus rex: servus enim tuus Iob, ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc.

20 Ut verterem figuram sermonis huius, servus tuus Iob præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, ut intelligas omnia super terram.

21 Et ait rex ad Iob: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & revoca puerum Abfalom.

22 Cadensque Iob super faciem suam in terram, adoravit & benedixit regi: & dixit Iob: Hodie intellexit servus tuus, quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui.

23 Surrexit ergo Iob & abiit in Gessur, & adduxit Abfalom in Ierusalem.

24 Dixit autem rex: Revertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Reversus est itaque Abfalom in domum suam, & faciem regis non vidit.

25 Porro sicut Abfalom, vir non erat pulcher in omni Israël, & decorus nimis: à vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula.

26 Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico.

27 Nati sunt autem Abfalom filii tres: & filia una nomine Thamar, elegantis formæ.

28 Mansitque Abfalom in Ierusalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 Misit itaque ad Iob, ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, & ille nolisset venire ad eum.

30 Dixit servis suis: Scitis agrum Iob juxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Abfalom segetem igni. Et venientes servi Iob, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Abfalom partem agri igni.

31 Surrexitque Iob, & venit ad Abfalom in domum ejus, & dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni?

32 Et respondit Abfalom ad Iob: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.

33 Ingressus itaque Iob ad regem, nunciavit

† Ezech.
18.32.
33.
II.

tiavit ei omnia : vocatusque est Absalom , & intravit ad regem , & adoravit super faciem terræ coram eo : osculatusque est rex Absalom.

C A P V T X V.

Absalom conciliato sibi populi favore, adversus patrem coniurat in Hebron, quem pater fugit, paucis cum arca remissis, & inter alios Chusai remissit, dissipaturus consilium Achitophel.

1 **I**gitur post hæc fecit sibi Absalom currus, & equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum.

2 Et mane confurgens Absalom, stabat iuxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium ut veniret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se, & dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu Israël ego sum servus tuus.

3 Respondebatque ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni & iusti. Sed non est qui te audiat constitutus à rege; dicebatque Absalom.

4 Quis me constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & iuste iudicem?

5 Sed & cum accederet ad eum homo ut salutaret illum, extendebat manum suam, & apprehendens, osculabatur eum.

6 Faciebatque hoc omni Israël venienti ad iudicium, ut audiretur à rege, & sollicitabat corda virorum Israël.

7 Post quadraginta autem annos, dixit Absalom ad regem David: vadam, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron.

8 Vovens enim vovit servus tuus, cum esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino.

9 Dixitque ei rex David: Vade in pace. Et surrexit, & abiit in Hebron.

10 Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israël, dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinæ: dicite: Regnavit Absalom in Hebron.

11 Porro cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes.

12 Accersivit quoque Absalom Achitophel Gilonitem consiliarium David, de civitate sua Gilo. Cumque immolaret victimas, facta est conjuratio valida, populusque concurrens augebatur cum Absalom.

13 Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde universus Israël sequitur Absalom.

14 Et ait David servis suis, qui erant cum eo in Ierusalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Absalom: festinate egredi, ne forte veniens occupet nos, & impellat super nos ruinam, & percutiat civitatem in ore gladii.

15 Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quæcumque præceperit Dominus noster rex, libenter exequemur servi tui.

16 Egressus est ergo rex, & universa domus ejus, pedibus suis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum.

17 Egressusque rex & omnis Israël pedibus suis, fletit procul à domo.

dibus suis, fletit procul à domo.

18 Et universi servi ejus ambulabant iuxta eum, & legiones Cerethi & Phelethi, & omnes Gethæi, pugnatores validi, sexcenti viri, qui secuti cum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem.

19 Dixit autem rex ad Ethai Gethæum: Cur venis nobiscum? revertere, & habita cum rege, quia peregrinus es, & egressus es de loco tuo.

20 Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem vadam quoniam iurus sum: revertere, & redue tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum misericordiam & veritatem, quia ostendisti gratiam & fidem.

21 Et respondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, & vivit Dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi erit servus tuus.

22 Et ait David Ethai: Veni, & transi. Et transivit Ethai Gethæus, & omnes viri qui cum eo erant, & reliqua multitudo.

23 Omnesque flebant voce magna, & universus populus transibat: rex quoque transgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam, quæ respicit ad desertum.

24 Venit autem & Sadoc sacerdos, & universi Levitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, & deposuerunt arcam Dei: & ascendit Abiathar, donec expletus esset omnis populus, qui egressus fuerat de civitate.

25 Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum.

26 Si autem dixerit mihi: Non places: præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

27 Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O Videns revertere in civitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Ionathas, filius Abiathar, duo filii vestri sint vobiscum.

28 Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo à vobis indicans mihi.

29 Reportaverunt ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in Ierusalem: & manserunt ibi.

30 Porro David ascendebat clivum olivarum: scandens & flens, nudis pedibus incedens, & aperto capite: sed & omnis populus, qui erat cum eo, aperto capite ascendebat plorans.

31 Nunciatum est autem David, quod & Achitophel esset in conjuratione cum Absalom, dixitque David: Infatua, quæso, Domine consilium Achitophel.

32 Cumque ascenderet David summum montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, & terra pleno capite.

33 Et dixit ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri:

34 Si autem in civitatem revertaris, & dixeris Absalom: Servus tuus sum, rex: sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus: dissipabis consilium Achitophel.

35 Habes autem tecum: Sadoc & Abiathar

sacerdotes: & omne verbum quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar sacerdotibus.

36 Sunt autem cum eis duo filii eorum, Achimaas filius Sadoc, & Ionathas filius Abiathar: & mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis.

37 Veniente ergo Chusai amico David in civitatem, Absalom quoque ingressus est Ierusalem.

C A P V T XVI.

Siba cibaria adferenti ac detractori, confert David bona Miphiboseth. Semei maledicentem occidit. Absalom Ierusalem ingressus, consilio Achitophel ad concubinas patris sui publice ingreditur.

1 **C**umque David transisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboseth in occursum ejus, cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis uvæ passæ, & centum massis palatharum, & utre vini.

2 Et dixit rex Sibæ: Quid sibi volunt hæc? Responditque Siba: Asini, domesticis regis ut sedeant: panes & palathæ, ad vescendum pueris tuis: vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto.

3 Et ait rex: ubi est filius domini tui? Responditque Siba regi: remansit in Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israël regnum patris mei.

4 Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia, quæ fuerunt Miphiboseth. Dixitque Siba: Oro ut inveniam gratiam coram te, domine mi rex.

5 Venit ergo rex David usque Bahurim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatque egrediens, & † maledicebat,

6 Mittebatque lapides contra David, & contra universos servos regis David: omnis autem populus & universi bellatores, à dextro & à sinistro latere regis incedebant.

7 Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi: Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial.

8 Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul: quoniam invalisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu absalom filii tui: & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es.

9 Dixit autem Abisai filius Sarviæ regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, & amputabo caput ejus.

10 Et ait rex: Quid mihi & vobis est filii Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David: & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?

11 Et ait rex Abisai, & universis servis suis: Ecce filius meus, qui egressus est de utero meo, quærit animam meam, quanto magis nunc filius Iemini? dimittite eum ut maledicat juxta præceptum Domini:

12 Si forte respiciat Dominus afflictionem meam & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.

13 Ambulabat itaque David & socii ejus per viam cum eo. Semei autem, per jugum montis ex latere, contra illum gradiebatur,

maledicens, & mittens lapides adversum eum, terramque spargens.

14 Venit itaque rex, & universus populus cum eo lassus, & refocillati sunt ibi.

15 Absalom autem & omnis populus ejus ingressi sunt Ierusalem, sed & Achitophel cum eo.

16 Cum autem venisset Chusai Arachites amicus David ad Absalom, locutus est ad eum: Salve rex, salve rex.

17 Ad quem Absalom, Hæc est, inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non ivisti cum amico tuo?

18 Responditque Chusai ad Absalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic populus: & universus Israël, & cum eo manebo.

19 Sed ut & hoc inferam, cui ego serviturus sum? nonne filio regis? sicut parvi patri tuo, ita parebo & tibi.

20 Dixit autem Absalom ad Achitophel, inite consilium quid agere debeamus.

21 Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: ut cum audierit omnis Israël quod scedaveris patrem tuum roborentur tecum manus eorum.

22 † Tetenderunt ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israël.

23 Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum: sic erat omne consilium Achitophel, & cum esset cum David, & cum esset cum Absalom.

C A P V T XVII.

Chusai dissipat concilium Achitophelis, de obitu statim Davide, idque per nuncios indicat Davidi, qui consilio Chusai transit Iordanem. quare se suspendit Achitophel: tres amici Davidi munera adferunt, ne ejus populus necessarius egens deficeret.

1 **D**ixit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & confurgens persequar David hac nocte.

2 Et irruens super eum (quippe qui lassus est, & solutis manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus qui cum eo est percutiam regem desolatum.

3 Et reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quæris: & omnis populus erit in pace.

4 Placuitque sermo ejus Absalom, & cunctis majoribus natu Israël.

5 Ait autem Absalom: vocate Chusai Arachiten, & audiamus quid etiam ipse dicat.

6 Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hujusmodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium?

7 Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice.

8 Et rursum intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, & viros qui cum eo sunt, esse fortissimos & animo animo, veluti si ursa raptis catulis in salu sæviat: sed

† *supra*
12.11.

†
Re.
2.8.

3

& pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo.

9 Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: & cum ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequabatur Absalom.

10 Et fortissimus quisque, cuius cor est quasi leonis, pavore solvetur, scit enim omnis populus Israël, fortem esse patrem tuum, & robustos omnes qui cum eo sunt.

11 Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium: Congregetur ad te universus Israël à Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: & tu eris in medio eorum.

12 Et irruemus super eum in quocumque loco invenius fuerit: & operiemus eum, sicut cadere solet ros super terram: & non relinquemus de viris, qui cum eo sunt, ne unum quidem.

13 Quod si urbem aliquam fuerit ingressus, circumdabit omnis Israël civitati illi funes, & trahemus eam in torrentem, ut non reperiarur ne calculus quidem ex ea.

14 Dixitque Absalom & omnes viri Israël: Melius est consilium Chusai Arachiz, consilio Achitophel: Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalom malum.

15 Et ait Chusai Sadoc & Abiathar sacerdotibus: Hoc & hoc modo consilium dedit Achitophel Absalom, & senioribus Israël: & ego tale & tale dedi consilium.

16 Nunc ergo mittite cito, & nunciate David, dicentes: Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione transgredere: ne forte absorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo est.

17 Ionathas autem & Achimaas stabant iuxta fontem Rogel: abiit ancilla & nunciavit eis: & illi profecti sunt, ut referrent ad regem David nuntium: non enim poterant videri, aut introire civitatem.

18 Vidit autem eos quidam puer, & indicavit Absalom: illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in vestibulo suo, & descenderunt in eum.

19 Tulit autem mulier, & expandit velamen super os putei, quasi siccans pisanas: & sic latuit res.

20 Cumque venissent servi Absalom in domum, ad mulierem dixerunt: Vbi est Achimaas & Ionathas? Et respondit eis mulier: Transierunt festinanter, gustata paululum aqua. At hi qui querebant, cum non reperissent, reversi sunt in Ierusalem.

21 Cumque abiissent, ascenderunt illi de puteo, & pergentes nunciaverunt regi David, & dixerunt: Surgite, & transite cito fluvium: quoniam huiusmodi dedit consilium contra vos Achitophel.

22 Surrexit ergo David, & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Iordanem, donec dilucesceret: & ne unus quidem refidens fuit, qui non transisset fluvium.

23 Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum, surrexitque & abiit in domum

suam & in civitatem suam: & disposita domo sua, suspendio interijt, & sepultus est in sepulchro patris sui.

24 David autem venit in castra, & Absalom transivit Iordanem, ipse & omnes viri Israël cum eo.

25 Amasam vero constituit Absalom pro Ioab super exercitum: Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Iettra de Iesraëli, qui ingressus est ad Abigail filiam Naas, sororem Sarviz, quæ fuit mater Ioab.

26 Et Castrametatus est Israël cum Absalom in terra Galaad.

27 Cumque venisset David in Castra, Sobbi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, & Machir filius Ammiel de Lodabar, & Berzellai Galaadites de Rogelim,

28 Obtulerunt ei stratoria, & taperia, & vasa fictilia, frumentum, & hordeum, & farinam, & polentam, & fabam, & lentem, & fruxum cicer,

29 Et mel, & butyrum, oves, & pingues vitulos; dederuntque David, & populo qui cum eo erat, ad vescendum; suspicati enim sunt, populū fame & siti fatigari in deserto.

C A P V T X V I I I.

Absalom victus proelio, & de quercu pendens ab Ioab transfoditur; quod audiens David, amare eum fleuit.

1 Igitur considerato David populo suo, constituit super eos tribunos & centuriones.

2 Et dedit populi tertiam partem sub manu Ioab, & tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviz fratris Ioab, & tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Gerh, dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiscum.

3 Et respondit populus: Non exhibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit, sive media pars ceciderit de nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem millibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe presidio.

4 Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas, centeni, & milleni.

5 Et præcepit rex Ioab, & Abisai, & Ethai, dicens: Servate mihi puerum Absalom. Et omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Absalom.

6 Itaque egressus est populus in campum contra Israël, & factum est prælium in saltu Ephraim.

7 Et cæsus est ibi populus Israël ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti millium.

8 Fuit autem ibi prælium dispersum super faciem omnis terræ, & multo plures erant quos salus consumpserat de populo, quam hi quos voraverat gladius in die illa.

9 Accidit autem ut occurreret Absalom servis David, sedens mulo: cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum & magnam, adhæsit caput ejus quercui: & illo suspenso inter cælum & terram, mulus, cui infederat, pertransivit.

10 Vidit autem hoc quispiam, & nunciavit Ioab, dicens: Vidi Absalom pendere de quercu.

11 Et ait Ioab viro, qui nunciaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem argenti siclos, & unum balteum?

12 Qui dixit ad Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: audientibus enim nobis præcepit rex tibi, & Abisai, & Ethai, dicens: Custodite mihi puerum Absalom.

13 Sed & si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset, & tu stares ex adverso?

14 Et ait Ioab: Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tolit ergo tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalom: cumque adhuc palpitaret hærens in quercu,

15 Cucurrerunt decem juvenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt eum.

16 Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israël, volens parcere multitudini.

17 Et tulerunt Absalom, & projecerunt eum in saltu, in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis: omnis autem Israël fugit in tabernacula sua.

18 Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, titulum qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, & appellatur Manus Absalom usque ad hanc diem.

19 Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, & nunciabo regi, quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum ejus.

20 Ad quem Ioab dixit: Non eris nuncius in hac die, sed nunciabis in alia: hodie nolo te nunciare, filius enim regis est mortuus.

21 Et ait Ioab Chusi: Vade, & nuncia regi quæ vidisti. Adoravit Chusi Ioab, & cucurrit.

22 Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Ioab. Quid impedit si etiam ego currā post Chusi? Dixitque ei Ioab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuncii bajulus.

23 Qui respondit: quid enim si cucurreo? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii, transivit Chusi.

24 David autem sedebat inter duas portas: speculator vero, qui erat in fastigio portæ super murum, elevans oculos, vidit hominem currentem solum.

25 Et exclamans indicavit regi: dixitque rex: Si solus est, bonus est nuncius in ore ejus. Properante autem illo, & accedente propius,

26 Vidit speculator hominem alterum currentem, & vociferans in culmine, ait: Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex: Et iste bonus est nuncius.

27 Speculator autem, Contemplor, ait, cursum prioris, quasi cursum Achimaas filii Sadoc. Et ait rex: Vir bonus est: & nuntium portans bonum, venit.

28 Clamans autem Achimaas, dixit ad regem: Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait, Benedictus Dominus Deus tuus, qui conclusit homines

qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem.

29 Et ait rex: Estne pax puero Absalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultum magnum, cum mitteret Ioab servus tuus, & rex, me servum tuum: nescio aliud.

30 Ad quem rex: Transi, ait, & sta hic. Cumque ille transisset, & staret,

31 Apparuit Chusi: & veniens ait: Bonum apporto nuntium, domine mi rex: iudicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te.

32 Dixit autem rex ad Chusi: Estne pax puero Absalom? Cui respondens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer, inimici domini mei regis, & universi qui consurgunt adversus eum in malum.

33 Contristatus itaque rex, ascendit cœnaculum portæ, & flevit. Et sic loquebatur, vadens: Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili mi Absalom? † Infra 19. 4.

C A P V T XIX.

David Ioab verbis commotus cessat plingere Absalom, & suos conspiratores sibi reconciliat, & a viris Iuda in Ierusalem reducit, ac Semei veniam precanti ignoscit, & Miphiboseth recipit, jubens ut agros cum Sibi dividat: valedicit ipsi Berzellai retinens secum Chamaam, Israël autem cum Iuda pro Davide acriter contendit.

1 Nunciatum est autem Ioab quod rex staret & lugeret filium suum.

2 Et versa est victoria in luctum in die illa omni populo: audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex super filio suo.

3 Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus versus & fugiens de prælio.

4 Porro rex operuit caput suum, & clamabat voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi.

5 Ingressus ergo Ioab ad regem in domum dixit: Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum, qui salvam fecerunt animam tuam, & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, & animam uxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum.

6 Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & ostendisti hodie, quia non curas de ducibus tuis, & de servis tuis: & verè cognovi modo, quia si Absalom viveret, & omnes nos occubuissimus, tunc placeret tibi.

7 Nunc igitur surge, & procede, & alloquens satisfac servis tuis: juro enim tibi per Dominum, quod si non exieris: ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac: & pejus erit hoc tibi, quam omnia mala quæ venerunt super te, ab adolescentia tua usque in præsens.

8 Surrexit ergo rex & sedit in porta: & omni populo nunciatum est quod rex sederet in porta: venitque universa multitudo coram rege: Israël autem fugit in tabernacula sua.

9 Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israël, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Philistinorum: & nunc fugit de terra propter Absalom.

10 Absalom

10 Absalom autem, quem unximus super nos, mortuus est in bello : usquequo filetis & non reducitis regem ?

11 Rex vero David misit ad Sadoc & Abiathar sacerdotes, dicens : Loquimini ad maiores natu Iuda, dicentes : Cur venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam ? (sermo autem omnis Israël pervenit ad regem in domo ejus.)

12 Fratres mei vos, os meum, & caro mea vos, quare novissimi reducitis regem ?

13 Et Amasæ dicite : Nonne os meum, & caro mea es ? Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si non magister militiæ fueris coram me omni tempore pro Ioab.

14 Et inclinavit cor omnium virorum Iuda, quasi viri unius : miseruntque ad regem, dicentes : Revertere tu, & omnes servi tui.

15 Et reversus est rex : & venit usque ad Iordanem, & omnis Iuda venit usque in Galgalam, ut occurreret regi, & traduceret eum Iordanem.

+ 3. Reg. 2. 8. 16 † Festinavit autem Semei filius Gera filii Iemini de Bahurim, & descendit cum viris Iuda in occursum regis David.

17 Cum mille viris de Benjamin, & Siba puer de domo Saul : & quindecim filii ejus, ac viginti servi erant cum eo : & irrumperes Iordanem, ante regem.

18 Transierunt vada, ut traducerent domum regis, & facerent juxta iussione[m] ejus : Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cum jam transisset Iordanem,

19 Dixit ad eum : Ne reputes mihi Domine mi iniquitatem, neque memineris injuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo.

20 Agnosco enim servus tuus peccatum meum : & idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in occursum domini mei regis.

21 Respondens vero Abisai filius Sarviæ, dixit : Numquid pro his verbis non occidetur Semei, quia maledixit Christo Dñi ?

22 Et ait David : Quid mihi, & vobis filii Sarviæ ? cur efficiamini mihi hodie in satan ? ergone hodie interficietur vir in Israël ? an ignoro hodie me factum regem super Israël ?

23 Et ait Rex Semei : Non morieris. Iuravitque ei.

24 Miphiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis pedibus, & intonsa barba : vestesque suas non lavarat à die qua egressus fuerat rex, usque ad diem reversionis ejus in pace.

25 Cumque Ierusalem occurrisset regi, dixit ei rex : Quare non venisti mecum Miphiboseth ?

26 Et respondens ait : Domine mi rex, servus meus contempsit me : Dixique ei ego famulus tuus, ut sterneret mihi asinum, & ascendens abirem cum rege : claudus enim sum servus tuus.

+ Sup. 26. 3. 27 † Insuper & accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem : tu autem domine mi rex, sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi.

28 Neque enim fuit domus patris mei,

nisi morti obnoxia domino meo regi : tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensæ tuæ : quid ergo habeo justæ querelæ ? aut quid possum ultra vociferari ad regem ?

29 Ait ergo ei rex : Quid ultra loqueris ? fixum est quod locutus sum : tu & Siba dividere possessiones.

30 Responditque Miphiboseth regi : Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam.

31 Berzellai quoque Galaadites, descendens de Rogelim, traduxit regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum.

32 † Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est, octogenarius, & ipse præbuit alimenta regi, cum moraretur in castris : fuit quippe vir dives nimis.

33 Dixit itaque rex ad Berzellai : Veni mecum, ut requiescas securus mecum in Ierusalem.

34 Et ait Berzellai ad regem : Quot sunt dies annorum viæ meæ, ut ascendam, cum rege in Ierusalem ?

35 Octogenarius sum hodie : numquid videntur sensus mei ad discernendum suave, aut amarum ? aut delectare potest servum tuum cibus & potus ? vel audire possum ultra vocem cantorum, atque cantatricum ? quare servus tuus sit oneri domino meo regi ?

36 Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum : non indigeo hac vicissitudine,

37 Sed obsecro ut revertar servus tuus, & moriar in civitate mea, & sepeliar juxta sepulchrum patris mei, & matris meæ. Est autem servus tuus Chamaam, ipse vadat tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid tibi bonum videtur.

38 Dixit itaque ei rex : Mecum transeat Chamaam, & ego faciam ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod petieris à me, impetrabis.

39 Cumque transisset universus populus & rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, & benedixit ei : & ille reversus est in locum suum.

40 Transivit ergo rex in Galgalam, & Chamaam cum eo, omnis autem populus Iuda traduxerat regem, & media tantum pars affuerat de populo Israël.

41 Itaque omnes viri Israël concurrentes ad regem dixerunt ei : Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem & domum ejus Iordanem, omnesque viros David cum eo ?

42 Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israël : Quia mihi propior est rex : cur irasceris super hac re ? numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt ?

43 Et respondit vir Israël ad viros Iuda, & ait : Decem partibus major ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te : cur fecisti mihi injuriam, & non mihi nunciatum est priori, ut reducerem regem meum ? Durius autem responderunt viri Iuda viris Israël.

C A P V T XX.

Ioab cum fratre Abisai persequens Sebam filium Bochri moventem contra David seditionem in Israël, Amasam in via occidit ; tandemque

+ 3.
Reg.
23. 7.
Supra
17. 28.

Ab obfidiōne Abela, miſſo Seba per murum capite, diſcedit.

Accidit quoque ut ibi eſſet vir Be-
lial, nomine Seba, filius Bochri, vir
Yemineus: & cecinit buccina, & ait: Non
eſt nobis pars in David, neque hereditas
in filio Iſai: revertere in tabernacula tua
Iſraël.

2 Et ſeparatus eſt omnis Iſrael à David,
ſecutusque eſt Seba filium Bochri: viri au-
tem Iuda adhæſerunt regi ſuo à Iordane uſ-
que Ieruſalem.

3 Cumque veniſſet rex in domum ſuam
in Ieruſalem, tulit decem mulieres concubi-
nas, quas dereliquerat ad cuſtodendam do-
mum, & tradidit eas in cuſtodiam; ali-
menta eis præbens: & non eſt ingreſſus ad
eas, ſed erant clauſæ uſque in diem mortis
ſuæ in viduitate viventes.

4 Dixit autem rex Amaſæ: Convoca mihi
omnes viros Iuda in diem tertium, & tu
adeſto præſens.

5 Abiit ergo Amaſa ut convocaret Iudam,
& moratus eſt extra placitum quod ei con-
ſtituerat rex.

6 Ait autem David ad Abiſai: nunc ma-
gis afflictuſus eſt nos Seba filius Bochri
quam Abſalom: tolle igitur ſervos domini
tui, & perſequere eum, ne forte inveniat
civitates munitas, & effugiat nos.

7 Egreſſi ſunt ergo cum eo viri Ioab, Ce-
rethi quoque & Phelethi: & omnes robuſti
exierunt de Ieruſalem, ad perſequendum
Seba filium Bochri.

8 Cumque illi eſſent juxta lapidem gran-
dem, qui eſt in Gabaon, Amaſa veniens
occurrit eis. Porro Ioab veſtitus erat tun-
nica ſtriſta ad menſuram habitus ſui, &
deſuper accinctus gladio dependente uſque
ad ilia, in vagina, qua fabricatus levi motu
egredi poterat, & percutere.

9 Dixit itaque Ioab ad Amaſam: Salve
mi frater. [†] Et tenuit manu dextera men-
tum Amaſæ, quaſi oſculans eum.

10 Porro Amaſa non obſervavit gladium,
quem habebat Ioab, qui percuffit eum in
latere, & effudit inteſtina ejus in terram:
nec ſecundum vulnus appoſuit, & mortuus
eſt. Ioab autem & Abiſai frater ejus, Perſe-
cuti ſunt Seba filium Bochri.

11 Interea quidam viri, cum ſtetiſſent
juxta cadaver Amaſæ, de ſociis Ioab, di-
xerunt: Ecce qui eſſe voluit pro Ioab co-
mes David.

12 Amaſa autem conſperſus ſanguine, ja-
cebat in media via. Vidit hoc quidam vir
quod ſubiſteteret omnis populus ad viden-
dum eum, & amovit Amaſam de via in
agrum, operuitque eum veſtimento, ne
ſubiſteterent tranſeuntes propter eum.

13 Amoto ergo illo de via, tranſibat om-
nis vir ſequens Ioab ad perſequendum Seba
filium Bochri.

14 Porro ille tranſerat per omnes tribus
Iſraël in Abela & Bethmaacha: omneſque
viri electi congregati fuerant ad eum.

15 Venerunt itaque & oppugnabant eum
in Abela, & in Bethmaacha, & circumde-
derunt munitionibus civitatem, & obſeſſa
eſt urbs: omnis autem turba quæ erat

cum Ioab, moliebatur deſtruere muros.

16 Et exclamavit mulier ſapiens de civita-
te: Audite, audite, dicite Ioab: Appropin-
qua huc, & loquar tecum.

17 Qui cum acceſſiſſet ad eam, ait illi:
Tu es Ioab? Et ille reſpondit: Ego. Ad
quem ſic locuta eſt: Audi ſermōnes ancillæ
tuæ. Qui reſpondit: Audio.

18 Rurſumque illa, Sermo, inquit, diceba-
tur, in veteri proverbio: Qui interrogant,
interrogent in Abela: & ſic perficiebant.

19 Non ego ſum quæ reſpondeo verita-
tem in Iſraël, & tu quæris ſubvertere civi-
tatem, & evertere matrem in Iſraël? Quare
præcipitas hæreditatem Domini?

20 Reſpondenſque Ioab, ait: Abſit, abſit
hoc à me: non præcipito, neque demolior.

21 Non ſic ſe habet res, ſed homo de
monte Ephraim Seba, filius Bochri cogno-
mine, levavit manum ſuam contra regem
David: tradire illum ſolum, & recedemus
à civitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce ca-
put ejus minetur ad te per murum.

22 Ingreſſa eſt ergo ad omnem populum,
& locuta eſt eis ſapienter: qui abſciſſam ca-
put Seba filii Bochri projecerunt ad Ioab,
& ille cecinit tuba, & receſſerunt ab urbe,
unusquiſque in tabernacula ſua: Ioab au-
tem reverſus eſt Ieruſalem ad regem.

23 [†] Fuit ergo Ioab ſuper omnem exer- ^{† Supra}
cituſ Iſrael: Banaias autem filius Ioiadæ ^{8. 16.}
ſuper Cerethæos & Phelethæos.

24 Aduram vero ſuper tributa: porro Io-
ſaphat filius Ahilud à commentariis.

25 Siva autem ſcriba: Sadoc vero &
Abiathar, ſacerdores.

26 Ira autem Iairites erat ſacerdos David.

C A P V T XXI.

*Immiſſa propter Saulis in Gabaonitas, injuſtam
ſavitiæ fame trienniali, cui divertenda, ad illo-
rum petitionem David Saulis reliquias, præter
Miphiboth tradit, ut crucifigerentur, quarum
oſſa una cum Saulis & Ionatha oſſibus jubet ſe-
pulture tradi: narrantur & quatuor bella Davi-
dis adverſus Philiſthæos.*

1 **F**acta eſt quoque fames in diebus Da-
vid tribus annis jugiter: & conſuluit
David oraculum Domini. Dixitque Do-
minus: propter Saul, & domum ejus ſangui-
num, qui occidit Gabaonitas.

2 Vocatis ergo Gabaonitis, rex dixit ad
eos. (Porro Gabaonitæ non erant de filiis
Iſraël, ſed reliquæ Amorrhæorum: [†] filii ^{† Iof.}
quippe Iſraël juraverant eis, & voluit Saul ^{9. 26.}
percutere eos zelo, quaſi pro filiis Iſraël
& Iuda.)

3 Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid
faciam vobis? & quod erit veſtri piaculum,
ut benedicatis hæreditati Domini?

4 Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non eſt
nobis ſuper argento & auro quæſtio, ſed
contra Saul, & contra domum ejus: neque
volumus ut interficiatur homo de Iſraël.
Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut fa-
ciam vobis?

5 Qui dixerunt regi: Virum, qui attrivit
nos & oppreſſit inique, ita delere debemus,
ut ne unus quidem reliquus ſit de ſtirpe
ejus in cunctis finibus Iſraël.

6 Dentur nobis ſeptem viri de filiis ejus, ut
crucif

+ 3.
Reg.
2. 5.

crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quoniam electi Domini. Et ait rex : Ego dabo.

† 1. Reg. 18. 3. 7 † Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathæ filii Saul, propter iuramentum Domini, quod fuerat inter David & inter Ionathan filium Saul.

8 Tulit itaque rex duos filios Respha filiae Aia, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphiboseth : & quinque filios Michol filiae Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzelai, qui fuit de Molathi.

9 Et dedit eos in manus Gabaonitarum : qui crucifixerunt eos in monte coram Domino : & ceciderunt hi septem, simul occisi in diebus messis primis, incipiente messe hordei.

10 Tollens autem Respha filia Aia cilicium, substravit sibi supra petram, ab initio messis, donec stillaret aqua super eos de caelo : & non dimisit aves lacerare eos per diem, neque bestias per noctem.

11 Et nunciata sunt David quæ fecerat Respha, filia Aia, concubina Saul.

† 1. Reg. 31. 12. 12 Et abiit David, & tulit ossa Saul, & ossa Ionathæ filii ejus, à viris Iabes Galaad : † qui furati fuerant ea de platea Bethsan, in qua suspenderant eos Philisthiim cum interfecissent Saul in Gelboë :

13 Et asportavit inde ossa Saul, & ossa Ionathæ filii ejus : & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant,

14 Sepelierunt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filii ejus in terra Benjamin, in latere, in sepulchro Cis patris ejus : feceruntque omnia, quæ præceperat rex, & repropitiatus est Deus terræ post hæc.

15 Factum est autem rursus prælium Philisthinorum adversum Israël, & descendit David : & servi ejus cum eo, & pugnant contra Philisthiim. Deficiente autem David,

† 1. Reg. 17. 7. 16 Iesbibenob, qui fuit de genere Arapha, † cuius ferrum hastæ trecentas uncias appendebat, & accinctus erat ense novo, nisus est percutere David.

17 Præsidioque ei fuit Abisai filius Sarvix, & percussit Philisthæum interfecit. Tunc juraverunt viri David, dicentes : Iam non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israël.

† 1. Par. 29. 4. 18 † Secundum quoque bellum fuit in Gob contra Philisthæos : tunc percussit Sobochai de Husai, Saph de stirpe Arapha de genere gigantum.

19 Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philisthæos, in quo percussit Adeodarus filius Salus polyonitarius Bethiehemites Goliath Gethæum, cuius hastile hastæ erat quasi liciatorium texentium.

20 Quantum bellum fuit in Geth : in quo vir fuit excelsus, qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est, viginti quatuor, & erat de origine Arapha.

21 Et blasphemavit Israël : percussit autem eum Ionathan filius Samaa fratris David.

22 Hi quatuor nati sunt de Arapha in Geth, & ceciderunt in manu David, & servorum ejus.

C A P V T XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro sua ab omnibus inimicis liberatione.

1 **L**ocus est autem David Domino verba carminis huius, in die qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul.

2 Et ait : † Dominus petra mea, & robur meum, & salvator meus. † Psal. 17. 3.

3 Deus fortis meus, sperabo in eum, scutum meum, & cornu salutis meæ : elevator meus & refugium meum : salvator meus, de iniquitate liberabis me.

4 † Laudabilem invocabo Dominum : & ab inimicis meis salvus ero. † Psal. 17. 4.

5 Quia circumdederunt me contritiones mortis : torrentes Belial terruerunt me.

6 Funes inferni circumdederunt me : prævenerunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo : & exaudiet de templo suo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures ejus.

8 Commota est & contremuit terra : fundamenta montium concussa sunt, & conquassata, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus de naribus ejus, & ignis de ore ejus vorabit : carbones succensi sunt ab eo.

10 Inclinauit caelos, & descendit : & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit : & lapsus est super pennas venti.

12 Posuit tenebras in circuitu suo latibulum : cribrans aquas de nubibus caelorum,

13 Præfulgore in conspectu ejus, succensi sunt carbones ignis.

14 Tonabit de caelo Dominus : & excelsus dabit vocem suam.

15 Misit sagittas, & dissipavit eos : fulgur, & consumpsit eos.

16 Et apparuerunt effusiones maris, & revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione Dñi, ab inspiratione spiritus furoris ejus.

17 Misit de excelsis, & assumpsit me : & extraxit me de aquis multis.

18 Liberavit me ab inimico meo potentissimo, & ab his qui oderant me : quoniam robustiores me erant.

19 Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus est Dominus firmamentum meum.

20 Et eduxit me in latitudinem : liberavit me quia complacui ei.

21 Retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam : & secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.

22 Quia custodi vias Domini, & non egi impie, à Deo meo.

23 Omnia enim judicia ejus in conspectu meo : & præcepta ejus non amovi à me.

24 Et ero perfectus cum eo : & custodiam me ab iniquitate mea.

25 Et restituet mihi Dominus secundum iustitiam meam : & secundum munditiam manuum mearum, in conspectu oculorum suorum.

26 Cum sancto sanctus eris : & cum robusto perfectus.

27 Cum electo electus eris : & cum perverso perverteris.

28 Et populum pauperem salvum facies : oculisque tuis excelsos humiliabis.

29 Quia tu lucerna mea Domine : & tu Domine illuminabis tenebras meas.

30 In te enim curram accinctus : in Deo meo transiliam murum.

31 Deus immaculata via ejus , eloquium Domini igne examinatum : scutum est omnium sperantium in se.

32 Quis est Deus præter Dominum : & quis fortis præter Deum nostrum ?

33 Deus qui accinxit me fortitudine : & complanavit perfectam viam meam.

34 Conquans pedes meos cervis , & super excelsa mea statuens me.

† *Psalm.* 35 † Docens manus meas ad prælium , & componens quasi arcum æreum brachia mea.

36 Dedisti mihi clypeum salutis tuæ : & mansuetudo tua multiplicavit me.

37 Dilatabis gressus meos subtus me : & non deficient tali mei.

38 Persequar inimicos meos , & conteram : & non convertar donec consumam eos.

39 Consumam eos & confringam , ut non conturgant : cadent sub pedibus meis.

40 Accinxisti me fortitudine ad prælium : incurvastis resistentes mihi subtus me.

41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum ; odientes me , & disperdam eos.

42 Clamabunt , & non erit qui salvet : ad Dominum , & non exaudiet eos.

43 Delebo eos ut pulverem terræ : quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam.

44 Salvabis me à contradictionibus populi mei : custodies me in caput gentium : populus , quem ignoro , serviēt mihi.

45 Filii alieni resistent mihi , auditu auris obedient mihi.

46 Filii alieni defluerunt , & contrahentur in angustiis suis.

47 Vivit Dominus , & benedictus Deus meus : & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.

48 Deus qui das vindictas mihi , & dejicis populos sub me.

† *Psalm.* 49 † Qui educis me ab inimicis meis , & à resistentibus mihi elevas me : † à viro iniquo liberabis me.

† *Rom.* 50 † propterea confitebor tibi Domine in gentibus : & nomini tuo cantabo.

51 Magnificans salutes regis sui , & faciens misericordiam christo suo David , & semini ejus in sempiternum.

C A P V T XXIII.

Verba novissima David , & catalogus virorum ipsius illustrium.

HÆC autem sunt verba David novissima. Dixit David filius Isai : Dixit vir , cui constitutum est de christo Dei Jacob , egregius psalter Israel.

2 Spiritus Domini locutus est per me , & sermo ejus per linguam meam.

3 Dixit Deus Israel mihi , locutus est Fortis Israel , Dominator hominum , justus dominator in timore Dei.

4 Sicut lux auroræ , oriente sole , mane absque nubibus rutilat , & sicut pluvius germinat herba de terra.

5 Nec tanta est domus mea apud Deum , ut pactum æternum iniret mecum , firmum

in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea , & omnis voluntas : nec est quidquam ex ea quod non germinet.

6 Prævaricatores autem quasi spinæ evellentur universi : quæ non tolluntur manibus.

7 Et si quis tangere voluerit eas , armabitur ferro & ligno lanceato , igneque succensæ comburentur usque ad nihilum.

8 † Hæc nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres , ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus , qui octingentos interfecit impetu uno.

9 Post hunc , Eleazar filius patruī ejus Ahohites inter tres fortes , qui erant cum David quando exprobraverunt Philisthiim , & congregati sunt illuc in prælium.

10 Cumque ascendissent viri Israel , ipse stetit & percussit Philisthæos , donec deficeret manus ejus , & obrigesceret cum gladio : fecitque Dominus salutem magnam in die illa : & populus qui fugerat , reversus est ad cætorum spolia detrahenda.

11 Et post hunc Semma filius Age de Arari : & congregati sunt Philisthiim in statione : erat quippe ibi ager lente plenus. Cumque fugisset populus à facie Philisthiim.

12 Stetit ille in medio agri , & tuitus est eum , percussitque Philisthæos : & fecit Dominus salutem magnam.

13 Nec non & ante descenderant tres qui erant principes inter triginta , & venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam : castra autem Philisthinorum erant posita in Valle gigantum.

14 Et David erat in præsidio : porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethlehem.

15 Desideravit ergo David , & ait : O si quis mihi daret potum aquæ , de cisterna quæ est in Bethlehem juxta portam !

16 Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum , & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem , quæ erat juxta portam , & attulerunt ad David : at ille noluit bibere , sed libavit eam Domino ,

17 Dicens : Propitius sit mihi Dominus , ne faciam hoc : num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt , & animarum periculum bibam ? Noluit ergo bibere : hæc fecerunt tres robustissimi.

18 Abisai quoque frater Ioab filius Sarviæ , princeps erat de tribus : ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos , quos interfecit , nominatus in tribus ,

19 Et inter tres nobilior , eratque eorum princeps , sed usque ad tres primos non pervenerat.

20 Et Banaias filius Joiadæ viri fortissimi , magnorum operum , de Cabseel , ipse percussit duos leones Moab , & ipse descendit , & percussit leonem in media cisterna in diebus nivis.

21 Ipse quoque interfecit virum Ægyptium , virum dignum spectaculo , habentem in manu hastam : itaque cum descendisset ad eum in virga , vi extorsit hastam de manu Ægyptii , & interfecit eum hasta sua.

22 Hæc fecit Banaias filius Joiadæ.

23 Et ipse nominatus inter tres robustos , qui

† 1.
Par.
11-10;

qui erant inter triginta nobiliores : verumta-
men usque ad tres non pervenerat : fecitque
eum sibi David auricularium , à secreto.

24 Afael frater Ioab inter triginta, Eleha,
nam filius patris eius de Bethlehemi.

25 Semma de Harodi , Elica de Harodi ,

26 Heles de Phalti , Hira filius Acces de
Thecua.

27 Abiezer de Anathoth Mobonna ; de
Hufati ,

28 Selmon Ahobites, Maharai Netopha-
thites .

29 Heled filius Baana , & ipse Netopha-
thites , Ithai filius Ribai de Gabaath filio-
rum Benjamin ,

30 Banai Pharathonites, Heddaï de tor-
rente Gaas ,

31 Abialbon Arbathites , Aznaveth de
Beromi :

32 Eliaba de Salaboni. Filii Iassen , Io-
nathan ,

33 Semma de Orori , Aiam filius Sarar
Arorites ,

34 Eliphelet filius Aasbai filii Machati ,
Eliam filius Achitophel Gelonites ,

35 Hefrai de Carmelo , Pharai de Arbi ,

36 Igaal filius Nathan de Soba, Bonni de
Gadi.

37 Selec de Ammoni, Naharai Berothites
armiger Ioab filii Sarvix ,

38 Ira Iethrites , Gareb & ipse Iethrites ,

39 Vrias Hethæus. Omnes triginta septem.

C A P V T XXIV.

*David ob numeratum populum à Gad propheta
corruptus ex tribus flagellis oblati pestem tridua-
nem elegit ; qua in populum saviente , ac 70000 .
interemptis , erat David Dominum , & à Gad
Propheta admonitus , in area Areuna , dato pre-
tio , altare erigit , cessatque pestis.*

1 **E**T addidit furor Dñi irasci contra
Israël , commovitque David in eis
dicentem : Vade, numera Israël & Iudam.

2 Dixitque rex ad Ioab principem exer-
citus sui : Perambula omnes tribus Israël à
Dan usque Bersabee, & nunc erate populum,
ut sciam numerum eius.

3 Dixitque Ioab regi : Adaugeat Dominus
Deus tuus ad populum tuum , quantus
nunc est , iterumque centuplicet in conspe-
ctu domini mei regis : sed quid sibi domi-
nus meus rex vult in re huiusmodi ?

4 Obtinuit autem sermo regis verba Ioab,
& principum exercitus : egressusque est
Ioab , & principes militum à facie regis, ut
numerarent populum Israël.

5 Cumque pertransissent Iordanem, vene-
runt in Aroër ad dexteram urbis , quæ est
in valle Gad :

6 Et per Iazer transierunt in Galaad , &
in terram inferiorem Hodsi , & venerunt in
Dan silvestria. Circumeuntesque juxta Si-
donem ,

7 Transierunt prope mœnia Tyri , & om-
nem terram Hevæi & Chananæi , venerunt-
que ad meridiem Iuda in Bersabee :

8 Et lustrata universa terra , affuerunt
post novem menses & viginti dies in Ieru-
salem.

9 Dedit ergo Ioab numerum descriptio-
nis populi regi , & inventa sunt de Israël

octingenta millia virorum fortium , qui
educerent gladium : & de Iuda quingenta
millia pugnatorum.

10 Percussit autem cor David eum , post-
quam numeratus est populus : & dixit Da-
vid ad Dominum : peccavi valde in hoc fa-
cto : sed precor Domine , ut transferas ini-
quitatem servi tui , quia stulte egi nimis.

11 Surrexit itaque David mane , & sermo
Domini factus est ad Gad prophetam & Vi-
dentem David , dicens :

12 Vade & loquere ad David : Hæc dicit
Dominus : Trium tibi datur optio ; elige
unum quod volueris ex his , ut faciam
tibi.

13 Cumque venisset Gad ad David , nun-
tiavit ei , dicens : Aut septem annis veniet
tibi fames in terra tua : aut tribus mensibus
fugies adversarios tuos , & illi te persequen-
tur : aut certe tribus diebus erit pestilentia
in terra tua. Nunc ergo delibera , & vide
quem respondeam , ei qui me misit , ser-
monem.

14 Dixit autem David ad Gad : Coarctor
nimis : † sed melius est ut incidam in ma-
nus Domini (multæ enim misericordiæ
eius sunt) quam in manus hominum.

15 Immisitque Dominus pestilentiam in
Israël , de mane usque ad tempus constitu-
tum , & mortui sunt ex populo , à Dan us-
que ad Bersabee , septuaginta millia viro-
rum.

16 Cumque extendisset manum suam an-
gelus Domini super Ierusalem ut disperde-
ret eam , misertus est Dominus super affli-
ctione , & ait angelo percutienti populum :
Sufficit : nunc contine manum tuam , erat
autem angelus Domini juxta aream Areuna
Iebusæi.

17 Dixitque David ad Dominum , cum
vidisset angelum cadentem populum : Ego
sum qui peccavi , ego inique egi : isti qui
oves sunt , quid fecerunt ? vertatur , obse-
cro manus tua contra me , & contra do-
mum patris mei.

18 Venit autem Gad ad David in die illa,
& dixit ei : Ascende , & constitue altare
Domino in area Areuna Iebusæi.

19 Et ascendit David juxta sermonem
Gad , quem præceperat ei Dominus.

20 Conspiciensque Areuna, animadvertit
regem & servos eius transire ad se :

21 Et egressus adoravit regem prono vul-
tu in terram , & ait : Quid causæ est ut ve-
niat dominus meus rex ad servum suum ?
Cui David ait : Ut emam à te aream , &
ædificem altare Domino , & cesset interfe-
ctio quæ grassatur in populo.

22 Et ait Areuna ad David : Accipiat , &
offerat dominus meus rex , sicut placet ei :
habes boves in holocaustum , & plaustrum
& iuga boum in usum lignorum ,

23 Omnia dedit Areuna rex regi : dixit-
que Areuna ad regem : Dominus Deus tuus
suscipia votum tuum.

24 Cui respondens rex , ait : Nequaquam
ut vis , sed etiam pretio à te , & non offe-
ram Domino Deo meo holocausta gratui-
ta. Egit ergo David aream , & boves , ar-
genti sicilis quinquaginta :

25 Et ædificavit ibi David altare Domini, & obtulit holocausta & pacifica: & propitiatus est Dominus terræ & cohibita est plaga ab Israël.

LIBER REGVM TERTIVS, Secundum Hebræos PRIMVS MALACHIM.

CAPVT PRIMVM.

David senio confectum puella Abisag calefecit, casta manens: Adonia vero regnum occupante, Bethsabæe directâ consilio Nathan impetravit à David regi Salomonem in regem; quo audito, fugit Adonias.

ET rex David senuerat, habebatque ætatis plurimos dies: cumque operiretur vestibus, non calefiebat.

2 Dixerunt ergo ei servi sui: Quæramus domino nostro regi adolescentulam virginem, & stet coram rege, & foveat eum, dormiatque in sinu suo, & calefaciat dominum nostrum regem.

3 Quæsierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israël, & invenerunt Abisag Sunamitidem, & adduxerunt eam ad regem.

4 Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege, & ministrabat ei, rex vero non cognovit eam.

5 Adonias autem filius Haggith elevabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus & equites, & quinquaginta viros qui currerent ante eum.

6 Nec corripuit eum pater suus aliquando, dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valde, secundus natus post Absalom.

7 Et sermo ei cum Ioab filio Sarviæ, & cum Abiathar sacerdote, qui adjuvabant partes Adoniæ.

8 Sadoc vero sacerdos & Banaias filius Ioiaðæ, & Nathan propheta, & Semei & Rei, & robur exercitus David, non erat cum Adonia.

9 Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis, & universis pinguibus, juxta Lapidem zohelêth, qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis, & omnes viros Iuda servos regis.

10 Nathan autem prophetam, & Banaiam, & robustos quosque, & Salomonem fratrem suum, non vocavit.

11 Dixit itaque Nathan ad Bethsabæe matrem Salomonis: Num audisti, quod regnaverit Adonias filius Haggith, & dominus noster David hoc ignorat?

12 Nunc ergo veni, accipe consilium à me, & salva animam tuam, filiique tui Salomonis.

13 Vade, & ingredere ad regem David, & dic ei: Nonne tu Domine mi rex iurasti

mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Adonias?

14 Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te, & complebo sermones tuos.

15 Ingressa est itaque Bethsabæe ad regem in cubiculum: rex autem senuerat nimis, & abisag Sunamitis ministrabat ei.

16 Inclinavit se Bethsabæe, & adoravit regem. Ad quam rex, Quid tibi, inquit, vis?

17 Quæ respondens, ait: Domine mi, iurasti per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo.

18 Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi rex, ignorante.

19 Mactavit boves, & pingua quæque, & arietes plurimos, & vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem, & Ioab principem militiæ: Salomonem autem servum tuum non vocavit.

20 Verumtamen, domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israël, ut indices eis, quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex, post te.

21 Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego & filius meus Salomon peccatores.

22 Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit.

23 Et nunciaverunt regi, dicentes: Adest Nathan propheta. Cumque introisset in conspectu regis & adorasset eum pronus in terram.

24 Dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum?

25 Quia descendit hodie, & immolavit boves, & pingua, & arietes plurimos, & vocavit universos filios regis, & principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem: illisque vescentibus, & benedictibus coram eo, & dicentibus: Vivat rex Adonias.

26 Me servum tuum, & Sadoc sacerdotem, & Banaiam filium Ioiaðæ, & Salomonem famulum tuum, non vocavit.

27 Numquid à Domino meo rege exivit hoc verbum & mihi non indicasti servo tuo, quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?

28 Et respondit rex David, dicens: Vocate ad me Bethsabæe. Quæ cum fuisset ingressa coram rege, & stet stet ante eum,

29 Iuravit rex, & ait: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia.

30 Quia sicut iuravi tibi per Dominum Deum Israël, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie.

31 Summissoque Bethsabæe in terram vultu, adoravit regem, dicens: Vivat dominus meus David in æternum.

32 Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filium Ioiaðæ. Qui cum ingressi fuissent coram rege,

33 Dixit ad eos: Tollite vobiscum servos domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam; & ducite eum in Gihon.

34 Et

34 Et ungit eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta in regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Vivat rex Salomon.

35 Et ascendetis post eum, & veniet, & sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illique præcipiam ut sit dux super Israel & super Iudam.

36 Et respondit Banaias filius Ioiadæ, regi, dicens: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis.

37 Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium ejus à folio domini mei regis David.

38 Descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Banaias filius Ioiadæ, & Cerethi, & Phelethi: & imposuerunt Salomonem super mulam regis David, & adduxerunt eum in Gihon.

39 Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem: & cecinerunt buccina, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon.

40 Et ascendit universa multitudo post eum, & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno, & insonuit terra à clamore eorum.

41 Audivit autem Adonias, & omnes qui invitati fuerant ab eo, jamque convivium finitum erat: sed & Ioab, audita voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?

42 Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: ingredere, quia vir fortis es, & bona nuntians.

43 Responditque Ionathas Adonias: Nequaquam Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem:

44 Misitque cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ, & Cerethi & Phelethi, & imposuerunt eum super mulam regis.

45 Vixeruntque eum Sadoc sacerdos & Nathan propheta regem in Gihon: & ascenderunt inde læantes, & insonuit civitas: hæc est vox quam audistis.

46 Sed & Salomon sedet super solium regni.

47 Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David, dicentes Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum ejus super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo:

48 Et locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in folio meo, videntibus oculis meis.

49 Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, & ivit unusquisque in viam suam.

50 Adonias autem timens Salomonem, surrexit, & abiit, renitque cornu altaris.

51 Et nuntiaverunt Salomoni, dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem, renit cornu altaris dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie, quod non interficiat servum suum gladio.

52 Dixitque Salomon: si fuerit vir bo-

nus, non cadet ne unus quidem capillus ejus in terram: si autem malum inventum fuerit, in eo, morietur.

53 Misit ergo rex Salomon & eduxit eum ab altari: & ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAPUT II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem, ob affectatum eo delo regnum, occidi à Salomone jubetur. Abiathar sacerdotis privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Semei quoque quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, triennio post occiditur.

1 Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, præcepitque Salomoni filio suo, dicens:

2 Ego ingredior viam universæ terræ: confortare & esto vir.

3 Et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut custodias ceremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & testimonia, sicut scriptum est in lege Moyse: ut intelligas universa quæ facis, & quocumque te verteris:

† Deut. 17.19.

4 Ut confirmet Dominus sermones suos, quo locutus est de me, dicens: Si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de folio Israel.

5 Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Ioab filius Sarvia, quæ fecerit duobus principibus exercitus Israel, † Abner filio Ner: & † Amasæ filio Iether: quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, & posuit cruorem prælii, in balneo suo, qui erat circa lumbos ejus & in calceamento suo, quod erat in pedibus ejus.

6 Facies ergo juxta sapientiā tuam, & non deduces canitiem ejus pacifice ad inferos:

7 Sed & filiis Bezellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: † occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Absalom fratris tui.

† 2 Reg. 19.31.

8 † Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad Castra: sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem, & juravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio.

† 2 Reg. 16.5. 19.19.

9 Tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, ut scias quæ facias ei, deducesque canos ejus cum sanguine ad inferos.

10 † Dormivit igitur David cum patribus suis, & sepultus est in civitate David.

† 1 Reg. 2.19.

11 Dies autem quibus regnavit David super Israel, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis: in Ierusalem, triginta tribus.

12 Salomon autem sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum ejus nimis.

13 Et ingressus est Adonias, filius Hagith ad Bethsabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus.

14 Addidit

14 Addiditque : Sermo mihi est ad te. Cui ait : Loquere. Et ille :

15 Tu, inquit, nosti, quia meum erat regnum, & me præposuerat omnis Israel sibi in regem : sed translatum est regnum : & factum est fratri mei : à Domino enim constitutum est ei.

16 Nunc ergo petitionem unam precor à te ; ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad eum : Loquere.

17 Et ille ait : Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidæ uxorem.

18 Et ait Bethsabee : Bene, ego loquar pro te regi.

19 Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia : & surrexit rex in occursum ejus, adoravitque eam, & sedit super thronum suum : posuitque est thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram ejus.

20 Dixitque ei petitionem unam parvulam ego deprecor à te : ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex : Pete mater mea neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

21 Quæ ait : Detur Abisag Sunamitis Adoniæ fratri tuo uxor.

22 Responditque rex Salomon, & dixit matri suæ : Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniæ ? postula ei & regnum : ipse est enim frater meus major me, & habet Abiathar sacerdotem, & Ioab filium Sarviæ.

23 Iuravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens : Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc.

24 Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me : & collocavit me super solium David patris mei, & qui fecit mihi domum : si ut locutus est, quia hodie occideretur Adonias.

25 Misitque rex Salomon per manum Banaïæ filii Ioiaðæ, qui interfecit eum, & mortuus est.

26 Abiathar quoque sacerdoti dixit rex : Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es : sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, & sustinisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus.

27 Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, † ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.

28 Veni autem nuncius ad Ioab, quod Ioab declinasset post Adoniam & post Salomonem non declinasset : fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

29 Nunciatumque est regi Salomoni : quod fugisset Ioab in tabernaculum Domini, & esset juxta altare : misitque Salomon Banaïam filium Ioiaðæ, dicens : Vade interfice eum.

30 Et venit Banaïas ad tabernaculum Dñi, & dixit ei : Hæc dixit rex : Egredere. Qui ait : Non egrediar, sed hæc moriar. Renunciavit Banaïas regi sermonem : dicens : Hæc locutus est Ioab, & hæc respondit mihi.

31 Dixitque ei rex : Fac sicut locutus est : & interfice eum, & sepeli, & amovebis sanguinem innocentem, qui effusus est à Ioab a me, & à domo patris mei.

32 Et reddet Dominus sanguinem ejus super caput ejus, quia interfecit duos viros justos, melioresque se & occidit eos gladio, patre meo David ignorante, Abner filium Ner principem militiæ Israel, & † Amasam filium Iether principem exercitus Iuda.

33 Et revertetur sanguis illorum in caput Ioab, & in caput seminis ejus in sempiternum. David aurem & semini ejus, & domui & throno illius, sit pax usque in æternum à Domino.

34 Ascendit itaque Banaïas filius Ioiaðæ, & aggressus eum interfecit : sepultusque est in domo sua in deserto.

35 Et constituit rex Banaïam filium Ioiaðæ pro eo super exercitum, & Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar.

36 Misit quoque rex, & vocavit Semei, dixitque ei, Ædifica tibi domum in Ierusalem, & habita ibi : & non egredieris inde huc atque illuc.

37 Quacumque autem die egressus fueris, & transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum : sanguis tuus erit super caput tuum.

38 Dixitque Semei regi : Bonus sermo, sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis.

39 Factum est autem post annos tres : ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth : nunciatumque est Semei, quod servi ejus essent in Geth.

40 Et surrexit Semei, & stravit asinum suum : ivitque ad Achis in Geth ad requirendum servos suos, & adduxit eos de Geth.

41 Nunciatum est autem Salomoni, quod esset Semei in Geth de Ierusalem, & redisset.

42 Et mittens vocavit eum, dixitque illi : Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi : Quacumque die egressus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum ? Et respondisti mihi Bonus sermo, quem audivi.

43 Quare ergo non custodisti iuramentum Domini, & præceptum quod præceperam tibi.

44 Dixitque rex ad Semei : Tu nosti omne malum, cuius tibi conscius est cor tuum, quod fecisti David patri meo : reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.

45 Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum.

46 Iussit itaque rex Banaïæ filio Ioiaðæ : qui egressus, percussit eum, & mortuus est.

C A P V T I I I.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis, sapientiam in summo petiit : quam una cum divitiis & gloria accipit, & primum in meretricum divitumda lite ostendit.

1 Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate conjunctus est Pharaoni regi Ægypti : accepit namque filiam ejus, & adduxit in civitatem David

† 2 R. 2.
3 27.
† 2 R. 2.
29. 10.

David, donec compleret ædificans domum suam & domum Domini, & murum Ierusalem per circuitum.

2 Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum.

3 Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat, & accendebat thymiana.

4 Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum: mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon.

5 Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: postula quod vis ut dem tibi.

6 Erat Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate, & iustitia, & recto corde tecum, custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum ejus, sicut est hodie.

7 Et nunc Domine Deus tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo, ego autem sum puer parvulus, & ignorans egressum, & introitum meum.

8 Et servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest præ multitudine.

† 2 Pa. 9 † Dabis ergo servo tuo cor docile, ut
rah. 1, populum tuum judicare possit, & discernere
10. inter bonum & malum: quis enim poterit
judicare populum istum, populum tuum
hunc multum?

10 Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset hujusmodi rem.

11 Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium:

12 Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.

† 3 Supr. 13 † Sed & hæc, quæ non postulasti, dedi
7. 11. tibi: divitias scilicet, & gloriam, ut ne-
Maub. mo fuerit similis tui in regibus cunctis retro
6. 29. diebus.

14 Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.

15 Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca foederis Domini, & obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande convivium universis famulis suis.

16 Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo,

17 Quarum una ait: Obsecro, mi domine: ego & mulier hæc habitabamus in domo una, & peperim apud eam in cubiculo.

18 Tertia autem die postquam ego peperim, peperit & hæc: & eramus simul, nul-

lusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus.

19 Mortuus est autem filius mulieris hujus nocte: dormiens quippe oppressit eum.

20 Et confurgens intempestæ noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & collocavit in sinu suo: suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo.

21 Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus: quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram.

22 Responditque altera mulier: non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

23 Tunc rex ait: Hæc dicit, Filius meus vivit, & filius tuus mortuus est. Et ista respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit.

24 Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege,

25 Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri.

26 Dixit autem mulier, cujus filius erat vivus, ad regem: (commota sunt quippe viscera ejus super filio suo:) Obsecro domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum. E contrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.

27 Respondit rex, & ait: Date huic infantem vivum, & non occidatur: hæc est enim mater ejus.

28 Audivit itaque omnis Israël Iudicium quod judicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

C A P V T IV.

Numerantur principes & præfetti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, opes, sapientia, pacisque securitas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.

1 Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israël:

2 Et hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdotis:

3 Elihoreph & Ahia filii Sisa scribæ: Iosaphat filius Ahilud à commentariis:

4 Bananias filius Ioiadæ super exercitum: Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes,

5 Azarias filius Nathan, super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis:

6 Et Ahisar præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa.

7 Habebat autem Salomon duodecim præfectos super omnem Israël, qui præbebant annonam regi & domui ejus: per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabant.

8 Et hæc nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim.

9 Bendecar, in Maces, & in Salehim, & in Bethsames, & in Elon, & in Berhanan.

10 Benhesed in Aruboth: ipsius erat Socho, & omnis terra Ephraim.

11 Benabi

11 Benabnadab, cuius omnis Nephath Dor, Taphet filiam Salomonis habebat uxorem.

12 Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & universam Bethsan, quæ est iuxta Sarthana subter Iezrael, à Bethsan usque Abelinehula è regione Iecmaan.

13 Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Avorhiar filii Manasse in Galaad, ipse præerat in omni regione Argob, quæ est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis, quæ habebant feras æreas.

14 Ahinadab filius Addo præerat in Manaim.

15 Achimaas in Nephthali: sed & ipse habebat Basemath filiam Salomonis in conjugio.

16 Baana filius Hufi, in Afer, & in Baloth.

17 Iosaphat filius Pharue, in Issachar.

18 Semei filius Ela: in Benjamin.

19 Gaber filius Vri, in terra Galaad, in terra Schon regis Amorrhæi & Og regis Basan super omnia quæ erant in illa terra.

20 Iuda & Israel & innumerabiles, sicut arena maris in multitudine: comedentes, & bibentes, atque lætantes.

† Eccli. 47. 15. 21 † Salomon autem erat in ditione sua, habens omnia regna à flumine terræ Philisthiim usque ad terminum Ægypti: offerentium sibi munera, & servientium ei cunctis diebus vitæ ejus.

22 Erat autem cibus Salomonis per dies singulos, triginta cori similæ, & sexaginta cori farinæ,

23 Decem boves pingues & viginti boves pascuales, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & avium altitium.

24 Ipse enim obtinebat omnem regionem quæ erat trans flumen, à Thaphsa usque ad Gazan, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu.

† 2 Par. 9. 15. 25 Habitabatque Iuda & Israel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan usque Bersabee, cunctis diebus Salomonis.

26 † Et habebat Salomon quadraginta millia præsepia equorum curtilium, & duodecim millia equestrium.

27 Nutriebantque eos supradicti regis præfecti: sed & necessaria mensæ regis Salomonis, cum ingenti cura præbebant in tempore suo.

28 Hordeum quoque & paleas equorum & jumentorum, deferabant in locum ubi erat rex, juxta constitutum sibi.

29 Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in littore maris.

30 Et præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium orientalium & Ægyptiorum.

† Eccli. 47. 16. 31 † Et erat sapientior cunctis hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda, filiis Mahol: & erat nominatus in universis gentibus per circuitum.

32 Locutus est quoque Salomon tria

millia parabolas: & fuerunt carmina ejus quinque & mille.

33 Et disputavit super lignis, à cedro quæ est in Libano, usque ad hyssopum quæ egreditur de pariete, & differuit de jumentis, & volucris, & reptilibus, & piscibus.

† 34 Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, & ab universis regibus terræ, qui audiebant sapientiam ejus.

C A P V T V.

Concedit Hiram Salomoni ad templi adificationem casores lignorum, quibus Salomon tribuit cibaria: numerus casorum, portantium onera, latomorum, & præfeclorum eorum.

1 Misit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem: audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore.

2 Misit autem Salomon ad Hiram, dicens

3 Tu scis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit ædificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminencia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum ejus.

4 Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non est satan, neque occursum malus.

5 Quamobrem cogito ædificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo, dicens: † Filius tuus, quem dabo pro te super solium tuum ipse ædificabit domum nomini meo.

6 Præcipe igitur ut præcidant mihi servi tui cedros de Libano, & servi mei sint cum servis tuis: mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quantumque petieris: scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cadere sicut Sidonii.

7 Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, lætatus est valde, & ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum.

8 Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi quæcumque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedris & abiegnis.

9 Servi mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari, usque ad locum quem significaveris mihi: & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meæ.

10 Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, juxta omnem voluntatem ejus.

11 Salomon autem præbebat Hiram, coros tritici viginti millia in cibum domui ejus, & viginti coros purissimi olei: hæc tribuebat Salomon Hiram per singulos annos.

12 † Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo fœdus.

† 13 Elegit

† 2 Reg. 7. 33. 1. Par. 22. 26.

13 Elegitque rex Salomon operarios de omni Israël, & erat indictio triginta millia virorum.

14 Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super huiusmodi inductione.

15 Fueruntque Salomoni septuagintamillia eorum qui onera portabant, & octogintamillia latomorum in monte:

16 Absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium & trecentorum, præcipientium populo & his qui faciebant opus.

17 Præcepitque rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos, in fundamentum templi, & quadrarent eos.

18 Quos dolaverunt camentarii Salomonis, & camentarii Hiram: porro Giblii præparaverunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

C A P V T VI.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores & exteriores.

2. Par.
3. 1.

1 Factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israël de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio, (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israël, ædificari cœpit domus Domino.

2 Domus autem, quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine.

3 Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, juxta mensuram latitudinis templi: & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi.

4 Fecitque in templo fenestras obliquas. 5 Et ædificavit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu.

6 Tabulatum quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus ut non hærent muris templi.

7 Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo cum ædificaretur.

8 Ostium lateris mediæ in parte erat domus dextræ: & per cochleam ascendebant in medium coenaculum, & à medio in tertium.

9 Et ædificavit domum, & consummavit eam: textit quoque domum laquearibus cedrinis.

10 Et ædificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis, altitudinis, & operuit domum lignis cedrinis.

11 Et factus est sermo Domini ad Salomonem dicens:

12 Domus hæc, quam ædificas, si ambuleris in præceptis meis, & judicia mea

feceris, & custodieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firmabo sermonem meum tibi: & quem locutus sum ad David patrem tuum.

13 Et habitabo in medio filiorum Israël, & non derelinquam populum meum Israël.

14 Igitur ædificavit Salomon domum, & consummavit eam.

15 Et ædificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis, à pavimento domus usque ad summam parietum, & usque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsecus: & textit pavimentum domus tabulis abiegnis.

16 Ædificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina, à pavimento usque ad superiora: & fecit interiorem domum oraculi in Sanctum sanctorum.

17 Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi.

18 Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas & juncturas suas fabrefactas, & cælaturas cinentes: omnia cedrinis tabulis vestiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete.

19 Oraculum autem in medio domus, in interiori parte fecerat, ut poneret ibi arcam foederis Domini.

20 Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis: & operuit illud, atque vestivit auro purissimo, sed & altare vestivit cedro.

21 Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, & afficit laminas clavibus aureis.

22 Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur: sed & totum altare oraculi textit auro.

23 Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum, decem cubitorum altitudinis.

24 Quinque cubitorum ala cherub una, & quinque cubitorum ala cherub altera: id est, decem cubitos habentes, à summitate alæ unius usque ad alæ alterius summitatem.

25 Decem quoque cubitorum erat cherub secundus: in mensura pari, & opus unum erat in duobus cherubim.

26 Id est, altitudinem habebat unus cherub, decem cubitorum, & similiter cherub secundus.

27 Posuitque cherubim in medio templi interioris: extendebant autem alas suas cherubim, & tangebant ala una parietem, & ala cherub secundi tangebant parietem alterum: alæ autem alteræ in media parte templi se invicem contingebant.

28 Textit quoque cherubim auro.

29 Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis cælaturis & torno: & fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, quasi prominentes de pariete, & egredientes.

30 Sed & pavimentum domus textit auro intrinsecus & extrinsecus.

31 Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque.

32 Et duo ostia de lignis olivarum : & sculpsit in eis picturam Cherubim , & palmarum species , & anaglypha valde prominentia : & textit ea auro : & operuit tam cherubim quam palmas , & cetera , auro.

33 Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulos :

34 Et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus : & utrumque ostium duplex erat , & se invicem tenens aperiebatur.

35 Et sculpsit cherubim , & palmas , & exaltaturas valde eminentes operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam.

36 Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum , & uno ordine lignorum cedri.

37 Anno quarto fundata est domus Domini in mense Zio :

38 Et in anno undecimo , mense Bul (ipse est mensis octavus) perfecta est domus in omni opere suo , & in universis utensilibus suis : edificavitque eam annis septem.

C A P V T V I I.

Palatium Salomonis , domus saltus Libani atque uxoris ejus ; varia & sumptuosissima templi suppellex.

† Infr. 9. 10. **D**omum autem suam edificavit Salomon † tredecim annis , & ad perfectum usque perduxit.

2 Edificavit quoque domum saltus Libani centum cubitorum longitudinis , & quinquaginta cubitorum latitudinis , & triginta cubitorum altitudinis : & quatuor deambulacra inter columnas cedrinās : ligna quippe cedrina exciderat in columnas.

3 Et tabularis cedrinis vestivit totam cameram , quæ quadraginta quinque columnis sustentabatur. Vnus autem ordo habebat columnas quindecim.

4 Contra se invicem positas ,

5 Et è regione se respicientes , æquali spatio inter columnas , & super columnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia.

6 Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis , & triginta cubitorum latitudinis : & alteram porticum in facie majoris porticus : & columnas , & epistylia super columnas.

7 Porticum quoque solii , in qua tribunal est , fecit : & textit lignis cedrinis à pavimento usque ad summitatem.

† Supr. 3. 1. 8 Et domuncula , in qua sedebatur ad judicandum , erat in media porticu , simili opere. Domum quoque fecit filia Pharaonis († quam uxorem duxerat Salomon) tali opere , quali & hanc porticum.

9 Omnia lapidibus pretiosis , qui ad normam , quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus ferrati erant : à fundamento usque ad summitatem parietum , & extrinsecus usque ad atrium majus.

10 Fundamenta autem de lapidibus pretiosis , lapidibus magnis decem sive octo cubitorum.

11 Et desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant , similiterque de cedro.

12 Et atrium majus rotundum , trium ordinum de lapidibus sectis , & unius ordinis de dolata cedro : nec non & in atrio domus

Domini interiori , & in porticu domus.

13 Misit quoque rex Salomon , & tulit Hiram de Tyro ,

14 Filium mulieris viduæ de tribu Nephthali , patre Tyrio , artificem ætarium , & plenum sapientia , & intelligentia , & doctrina ad faciendum omne opus ex ære. Qui cum venisset ad regem Salomonem , fecit omne opus ejus.

15 Et finxit duas columnas æreas , decem & octo cubitorum altitudinis columnam unam : † & linea duodecim cubitorum am- † Iere. 52. 21. biebat columnam utramque.

16 Duo quoque capitella fecit , quæ ponerentur super capita columnarum , fusilia ex ære : quinque cubitorum altitudinis capitellum unum , & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum.

17 Et quasi in modum retis , & catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Vtrumque capitellum columnarum fusile erat : septena versuum retiacula in capitello uno , & septena retiacula in capitello altero.

18 Et perfecit columnas , & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum , ut tegerent capitella , quæ erant super summitatem , malogranatorum : eodem modo fecit & capitello secundo.

19 Capitella autem , quæ erant super capita columnarum , quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum.

20 Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper juxta mensuram columnæ contra retiacula : malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi.

21 Et statuit duas columnas in porticu templi : cumque statuisset columnam dexteram , vocavit eam nomine Iachin : similiter erexit columnam secundam , & vocavit nomen ejus Booz.

22 Et super capita columnarum opus in modum lilii posuit : perfectumque est opus columnarum.

23 † Fecit quoque mare fusile decem cubitorum à labio usque ad labium , rotundum in circuitu : quinque cubitorum altitudo ejus , & reticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. † 2. 4. 2.

24 Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare : duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles.

25 Et stabat super duodecim boves , & quibus tres respiciebant ad aquilonem , & tres ad occidentem , & tres ad meridiem , & tres ad orientem , & mare super eos desuper erat quorum posteriora universa intrinsecus latitabant.

26 Grossitudo autem lateris , trium unciarum erat : labiumque ejus , quasi labium calicis , & folium repandi lilii : duo millia batos capiebat.

27 Et fecit decem bases æneas , quatuor cubitorum longitudinis , bases singulas , & quatuor cubitorum latitudinis , & trium cubitorum altitudinis.

28 Et ipsum opus basium , interrasile erat : & sculpturæ inter juncturas.

29 Et inter coronulas & plectas , leones &

& boves & cherubim & in juncturis similiter desuper : & subter leones & boves quasi lora ex ære dependentia.

30 Et quatuor rotæ per bases singulas, & axes ærei : & per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles, contra se invicem respectantes.

31 Os quoque luteris intrinsecus, erat in capitis summitate : & quod forinsecus apparebat, unius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat unum cubitum & dimidium : in angulis autem columnarum variaz cælaturæ erant : & media intercolumnia, quadrata non rotunda.

32 Quatuor quoque rotæ, quæ per quatuor angulos basis erant cohærebant sibi subter basim : una rota habebat altitudinis cubitum & semis.

33 Tales autem rotæ erant, quales solent in curru fieri : & axes earum, & radii, & canthi, & modioli, omnia fusilia.

34 Nam & humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius, ex ipsa basi fusiles & conjuncti erant.

35 In summitate autem basis erat quædam rotunditas dimidii cubiti, ita fabrefacta, ut luter desuper posset imponi, habens cælaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsa.

36 Sculpsit quoque in tabulatis illis quæ erant ex ære, & in angulis, cherubim, & leones, & palmas, quasi in similitudinem hominis stantis ut non cælata, sed apposita per circuitum viderentur.

37 In hunc modum fecit decem bases, fusura una, & mensura, sculpturaque consimili.

38 Fecit quoque decem luteris æneos: quadraginta batos capiebat luter unus, eratque quatuor cubitorum : singulos quoque luteris per singulas, id est, decem bases posuit.

39 Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram : mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem.

40 Fecit ergo Hiram lebetes, & scutras, & hamulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini.

41 Columnas duas, & funiculos capitellorum super capitella columnarum duos : & retiacula duo, ut operirent duos funiculos, quierant super capita columnarum.

42 Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum.

43 Et bases decem, & luteris decem super bases.

44 Et mare unum, & boves duodecim subter mare.

45 Et lebetes, & scutras, & hamulas, omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant.

46 In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Socoth & Saitham.

47 Et posuit Salomon omnia vasa : propter multitudinem autem nimiam non erat pondus æris.

48 Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini : altare aureum, & mensam, super quæ ponerentur panes propositionis, auream :

49 Et Candelabra aurea, quinque ad dexteram, & quinque ad sinistram, contra oraculum, ex auro puro : & quasi lili flores, & lucernas desuper aureas : & forcipes aureos.

50 Et hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula, de auro purissimo : & cardines ostiorum domus interioris Sancti sanctorum, & ostiorum domus templi, ex auro erant.

51 † Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo domini, & intulit quæ sanctificaverat David pater suus, argentum & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini. † 2 Par. 5. 1.

C A P V T V I I I.

Templum, introducta in ipsum arca, dedicatur, nebula illud implente, Salomon post longam orationem populo benedicit : numerus boum & ovium immolatarum hæc celebri festivitatem.

1 Tunc † congregati sunt omnes majores natu Israel cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel, ad regem Salomonem in Ierusalem : ut deferrent arcam fœderis Domini, de civitate David, id est de Sion. † 2 Par. 5. 1.

2 Convenitque ad regem Salomonem universus Israël in mense Ethanim, in solemni die, ipse est mensis septimus.

3 Veneruntque cuncti senes de Israël, & tulerunt arcam sacerdotes.

4 Et portaverunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa Sanctuarii, quæ erant in tabernaculo : & ferebant ea sacerdotes & Levitæ.

5 Rex autem Salomon : & omnis multitudo Israël, quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oves & boves absque æstimatione & numero.

6 Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum, subter alas cherubim.

7 Siquidem cherubim expandebant alas super locum arcæ, & protegebant arcam, & vectes ejus desuper.

8 Cumque eminent vectes, & apparent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus, qui & fuerunt ibi usque in præsentem diem.

9 In arca autem non erat aliud, † nisi duæ tabulæ lapideæ, quas posuerat in ea Moyses in Horeb : quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Israel, cum egredieremur de terra Egypti. † 2 Par. 5. 10. Hebr. 9. 4.

10 Factum est autem, cum existent sacerdotes de Sanctuario, nebula implevit domum Domini,

11 Et non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam : impleverat enim gloria Domini domum Domini.

12 Tunc ait Salomon : Dominus dixit ut habitaret in nebula.

13 Edificans edificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum.

14 Converteritque rex faciem suam, &

benedixit omni Ecclesie Israel: omnis enim Ecclesia Israel stabat.

15 Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad David patrem meum, & in manibus ejus perfecit, dicens,

16 A die qua eduxi populum meum Israel de Aegypto, non elegi civitatem de universis tribubus Israel, ut edificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi David ut esset super populum meum Israel,

† 2 Reg.
7. 5.

17 † Voluitque David pater meus edificare domum nomini Domini Dei Israel:

18 Et ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans.

19 Verumtamen tu non edificabis mihi domum, sed filius tuus, qui egredietur de rebus tuis, ipse edificabit domum nomini meo.

20 Confirmavit Dominus sermonem suum quem locutus est: stetitque pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & edificavi domum nomini Domini Dei Israel.

21 Et constitui ibi locum arcæ, in qua foedus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de terra Aegypti.

22 Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesie Israel, & expandit manus suas in cælum,

23 Et ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo desuper, & super terram deorsum, qui custodis pactum & misericordiam servis tuis, qui ambulabant coram te in toto corde suo.

24 Qui custodisti servo tuo David patri meo quæ locutus es ei: ore locutus es, & manibus perfecisti, ut hæc dies probat.

† 1.
Reg.
7. 12.

25 Nunc igitur Domine Deus Israel, conserva famulo tuo David patri meo quæ locutus es ei, dicens: † Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo.

26 Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba tua, quæ locutus es servo tuo David patri meo.

27 Ergone putandum est quod verè Deus habitet super terram? si enim cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quam edificavi?

28 Sed respice ad orationem servi tui, & ad preces ejus, Domine Deus meus: audi hymnum & orationem, quam servus tuus orat coram te hodie:

† 2. Tim.
2. 11.

29 Ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die: super domum, de qua dixisti: † Erit nomen meum ibi: ut exaudias orationem, quam orat in loco isto ad te servus tuus.

30 Ut exaudias deprecationem servi tui & populi tui Israel, quodcumque oraverint in loco isto, & exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & cum exaudieris, propitius eris.

31 Si peccaverit homo in proximum suum & habuerit aliquod juramentum, quo tenea-

tur astrictus; & venerit propter juramentum coram altari tuo in domum tuam.

32 Tu exaudies in cælo: & facies, & judicabis servos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput ejus, iustificansque justum, & retribuens ei secundum iustitiam suam.

33 Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi) & agentes poenitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecari te fuerint in domo hac;

34 Exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram, quam dedisti patribus eorum.

35 Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco isto, poenitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam.

36 Exaudi eos in cælo, & dimitte peccata servorum tuorum, & populi tui Israel: & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluviam super terram tuam, quam dedisti populo tuo in possessionem.

37 Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus ejus portas obsidens, omnis plaga, universa infirmitas,

38 Cuncta devoratio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Israel: si quis cognoverit plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac,

39 Tu exaudies in cælo in loco habitat omnis tuæ, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor ejus (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.)

40 Ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

41 Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audierunt enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum,

42 Extentum ubique) cum venerit ergo, & oraverit in hoc loco,

43 Tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi.

44 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam edificavi nomini tuo,

45 Et exaudies in cælo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum.

46 Quod si peccaverint tibi († non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope,

47 Et egerint poenitentiam in corde suo in loco captivitatis, & conversi deprecari te

† 2. Pe.
rel. 6.
36.
1. 8.
Eccli.
7. 21.
te

te fuerint in captivitate sua dicentes: Peccavimus, inique egimus, imple gessimus:

48 Et reversi fuerint ad te in universo corde tuo, & tota anima sua, in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & civitatis quam elegisti, & templi quod ædificavi nomini tuo.

49 Exaudies in cælo, in firmamento solii tui, orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum.

50 Et propitiaberis in populo tuo qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati sunt in te: & dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint, ut misereantur eis.

51 Populus enim tuus est, & hereditas tua, quos eduxisti de terra Ægypti, de medio fornacis ferreæ.

52 Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui, & populi tui Israël, & exaudias eos in universis pro quibus invocaverint te.

53 Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terræ, sicut locutus es per Moysen servum tuum, quando eduxisti patres nostros de Ægypto, Domine Deus.

54 Factum est autem, cum compleisset Salomon orans Dominum omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat & manus expanderat in cælum.

55 Stetit ergo, & benedixit omni ecclesiæ Israël, voce magna dicens:

56 Benedictus Dominus, qui dedit requiem populo suo Israël, juxta omnia quæ locutus est: non cecidit ne unus quidem sermo, ex omnibus bonis quæ locutus est per Moysen servum suum.

57 Sit Dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris: non derelinquens nos, neque projiciens.

58 Sed inclinet corda nostra ad se, ut ambulemus in universis viis ejus, & custodiamus mandata ejus, & ceremonias ejus, & iudicia quæcumque mandavit patribus nostris.

59 Et fiant sermones mei isti, quibus deprecatus sum coram Domino appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat iudicium servo suo: & populo suo Israël per singulos dies:

60 Ut sciant omnes populi terræ, quia Dominus ipse est Deus, & non est ultra absque eo.

61 Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis ejus, & custodiamus mandata ejus, sicut & hodie.

62 Igitur rex, & omnis Israël cum eo, immolabant victimas coram Domino.

63 Mactavit quoque Salomon hostias pacificas, quas immolavit Domino, bovum viginti duo millia, & ovium centum viginti millia: & dedicaverunt templum Domini rex & filii Israël.

64 In die illa sanctificavit rex medium

atrii, quod erat ante domum Domini: fecit quippe holocaustum ibi, & sacrificium & adipem pacificorum: quoniam altare æreum, quod erat coram Domino, minus erat, & capere non poterat holocaustum, & sacrificium, & adipem pacificorum.

65 Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, & omnis Israël cum eo, multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Ægypti, coram Domino Deo nostro, septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus.

66 Et in die octava dimisit populos: qui benedicentes regi, profecti sunt in tabernacula sua lætantes, & alacri corde super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus David servo suo, & Israël populo suo.

C A P V T I X.

Dominus Salomoni secundo apparens, jubet sua servare precepta, addita comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures ædificat civitates, gentes sibi facit tributarias, & classe in Ophir missa, plurimum auri recipit.

1 Factum est autem cum perfecisset Salomon ædificium domus Domini, & ædificium regis, & omne quod optaverat & voluerat facere,

2 Apparuit ei Dominus secundo, & sicut apparuerat ei in Gabaon.

3 Dixitque Dominus ad eum: Exaudi vi orationem tuam & deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me: sanctificavi domum hanc, quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

4 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis, & in æquitate: & feceris omnia quæ præcepi tibi, & legitima mea & iudicia mea servaveris,

5 Ponam thronum regni tui super Israël in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo, dicens non auferetur vir de genere tuo de solio Israël.

6 Si autem aversione aversi fueritis vos & filii vestri, non sequentes me, nec custodientes mandata mea, & ceremonias meas, quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraveritis eos:

7 Auferam Israël de superficie terræ quam dedi eis: & templum, quod sanctificavi nomini meo, projiciam à conspectu meo, eritque Israël in proverbium, & in fabulam cunctis populis.

8 Et domus hæc erit in exemplum: omnis qui transierit per eam, stupebit, & sibilabit, & dicet: Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic.

9 Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui eduxit patres eorum de terra Ægypti, & secuti sunt Deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt eos: idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc.

10 Expletis autem annis viginti postquam ædificaverat Salomon duas domos, id est, domum Domini, & domum regis,

11 (Hiram rege Tyri præbente Salomoni ligna cedrina, & abiegna, & aurum juxta

† 2.

Par.

7. 12.

Sup. 3.

5.

† 1. Reg.

7. 12.

16.

† Deut.

29. 24.

1er. 22.

8.

† 2.

Par.

8. 1.

omne quod opus habuerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti oppida in terra Galilææ.

12 Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei.

13 Et ait: Hæcine sunt civitates, quas dedisti mihi, frater? Et appellavit eas terram Chabul, usque in diem hanc.

14 Misit quoque Hiram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri.

15 Hæc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon ad ædificandam domum Domini & domum suam, & Mello & murum Ierusalem, & Hefer, & Mageddo, & Gazer.

16 Pharaon rex Ægypti ascendit, & cepit Gazer, succenditque eam igni: & Chananeum, qui habitabat in civitate, interfecit, & dedit eam in dotem filię suæ uxori Salomonis.

17 Ædificavit ergo Salomon Gazer, & Beth horon inferiorem.

18 Et Baalath, & Palmiram in terra soliditudinis.

19 Et omnes vicos, qui ad se pertinebant, & erant absque muro, munivit & civitates curruum & civitates equitum, & quodcumque ei placuit ut ædificaret in Ierusalem, & in Libano & in omni terra potestatis suæ.

20 Univerſum populum, qui remanserant de Amorrhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Hæveis, & Iebusæis, qui non sunt de filiis Israël.

21 Horum filios qui remanserant in terra quos scilicet non potuerant filii Israël exterminare: fecit Salomon tributarios, usque in diem hanc.

22 De filiis autem Israël non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores, & ministri ejus, & principes, & duces, & præfecti curruum & equorum.

23 Erant autem principes super omnia opera Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subiectum populum, & statutis operibus imperabant.

† 2. Par. 18.11. 24 † Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam, quam ædificaverat ei Salomon: tunc ædificavit Mello.

25 Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta, & pacificas victimas super altare quod ædificaverat Domino, & Adolebat thymiama coram Domino: perfectumque est templum.

26 Classem quoque fecit rex Salomon in Afiongaber, quæ est juxta Ailath in littore maris rubri, in terra Idumææ.

27 Misitque Hiram in classe illa servos suos viros nauticos & gnaros maris, cum servis Salomonis.

28 Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

C A P V T X.

Venit regina Saba ad regem Salomonem: quæ ejus mirata sapientiam, magnificentiam & gubernationem, datis acceptisque amplius muneribus, recessit: Salomon multum tributum ac aurum aliunde accipit, vasa & scuta magnificumque thronum construit, multam ac pretiosam habet suppellectilem

in vasis, curribus & equis, in abundantia ægenti ac cediorum.

† 2. Par. 9.1. 1 Sed † & Regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in ænigmatibus.

2 Et ingressa Ierusalem multo cum comitatu & divitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas prætiosas, venit ad regem Salomonem, & locuta est ei universa quæ habebat in corde suo.

3 Et docuit eam Salomon omnia verba quæ proposuerat: non fuit sermo, qui regem posset latere, & non responderet ei.

4 Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificaverat.

5 Et cibos mensæ ejus, & habitacula servorum, & ordines ministrantium, vestesque eorum, & pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo Domini: non habebat ultra spiritum.

6 Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audiivi in terra mea,

7 Super sermonibus tuis, & super sapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis mei, & probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit: major est sapientia & opera tua, quam rumor quem audiivi.

8 Beati viri tui, & beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.

9 Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & posuit te super thronum Israël, eo quod dilexerit Dominus Israël in sempiternum, & constituit te regem, ut faceres iudicium & justitiam.

10 Dedit ergo regi centum viginti talenta auri & aromata multa nimis, & gemmas pretiosas: non sunt allata ultra aromata tam multa, quam ea quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

† 2. Par. 9.10. (11 Sed & † classis Hiram, quæ portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretiosas.

12 Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regis, & cytharas lyrasque cantoribus: non sunt allata hujusmodi ligna thyina, neque visa usque in præsentem diem.)

13 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba omnia quæ voluit & petivit ab eo: exceptis his, quæ ultro obtulerat ei munere regio. Quæ reversa est: & abiit in terram suam cum servis suis.

14 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri:

15 Excepto eo, quod afferebant viri qui super vectigalia erant, & negotiatores, universique scruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, ducesque terræ.

16 Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro purissimo, sexentos auri fuclos dedit in laminas fuci unius.

17 Et trecentas peltas ex auro probato trecentæ minæ auri unam pelam vestiebant: posuitque eas rex in domo saltus Libani.

18 Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore

ebore grandem: & vestivit eum auro fulvo nimis.

19 Qui habebat sex gradus: & summitas throni rotunda erat in parte posteriori: & duæ manus hinc atque inde tenentes sedile: & duo leones stabant juxta manus singulas.

20 Et duodecim leuiculi stantes super sex gradus hinc atque inde, non est factum tale opus in universis regnis.

21 Sed & omnia vasa, quibus potabatur rex Salomon, erant aurea: & universa supellex domus saltus Libani de auro purissimo: non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis.

22 Quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes elefantorum, & simias, & pavos.

23 Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terræ, divitiis, & sapientia.

24 Et universa terra desiderabat vultum Salomonis, ut audiret sapientiam ejus, quam dederat Deus in corde ejus.

25 Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea & aurea, vestes & arma bellica, aromata quoque, & equos & mulos, per annos singulos.

† 2. Paral. 1. 14. 26 † Congregavitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & disposuit eos per civitates munitas, & cum rege in Ierusalem.

27 Fecitque ut tanta esset abundantia argenti in Ierusalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem, quasi sycomoros quæ nascuntur in campestribus.

28 Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, & de Coa. Negoriatores enim regis emebant de Coa, & statuto pretio perducebant.

29 Egrediebatur autem quadriga ex Ægypto sexcentis filis argenti, & equus centum quinquaginta, atque in hunc modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos vendebant.

C A P V T XI.

Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipsis infatuatus ad ipsarum idola convertitur: in quem iratus Dominus, suscitavit ei adversarios Adad, Razon, & Ieroboam; cui per prophetam Ahiam promissum regnum Israël, servata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon post quadraginta regni annos, cui succedit filius Roboam.

† Deut. 17. 17. Eccli. 47. 21. 1. 16. 3. Exod. 34. 16. 3. Ex autem Salomon † adamavit mulieres alienigenas multas, filiæ quoque Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas:

2 De gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israël: Non † ingrediemini ad eas, neque de illis ingrediemini ad vestras: certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore.

3 Fueruntque ei uxores quasi reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ: & averterunt mulieres cor ejus.

4 Cumque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos: nec erat cor ejus perfectum cum

Dño Deo suo, sicut cor David patris ejus.

5 Sed colebat Salomon Astarten deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum.

6 Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, & non adimplevit ut sequeretur Dominum, sicut David pater ejus.

7 Tunc ædificavit Salomon fanum Chamos idolo Moab, in monte qui est contra Ierusalem, & Moloch idolo filiorum Ammon.

8 Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant diis suis.

9 Igitur iratus est Dominus Salomoni, quod averfa esset mens ejus à Domino Deo Israël, qui † apparuerat ei secundo. † Supra 9. 2.

10 Et præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos, & non custodivit quæ mandavit ei Dominus.

11 Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum, & præcepta mea quæ mandavi tibi, dirumpens scindam regnum tuum, & dabo illud servo tuo.

12 † Verumtamen in diebus tuis non faciam propter David patrem tuum: de manu filii tui scindam illud. † Infr. 12. 15.

13 Nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo, propter David servum meum, & Ierusalem quam elegi.

14 Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni, Adad Idumæum de semine regio, qui erat in Edom.

15 † Cum enim esset David in Idumæa, & ascendisset Ioab princeps militiæ ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti, & occidisset omne masculinum in Idumæa. † 2. Reg. 8. 14.

16 (Sex enim mensibus ibi moratus est Ioab: & omnis Israël, donec interimeret omne masculinum in Idumæa.

17 Fugit Adad ipse, & viri Idumæi de servis patris ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer parvulus.

18 Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, & introierunt Ægyptum ad Pharaonem regem Ægypti: qui dedit ei domum, & cibos constituit, & terram delegavit.

19 Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem, sororem uxoris suæ germanam Taphnes reginæ.

20 Genuitque ei soror Taphnes Genubath filium, & nutritum eum Taphnes in domo Pharaonis: eratque Genubath habitans apud Pharaonem cum filiis ejus,

21 Cumque audisset Adad in Ægypto dormisse David cum patribus suis, & mortuum esse Ioab principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam.

22 Dixitque ei Pharaon: Quia enim te apud me indiges, ut quæras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla: sed obsecro te ut dimittas me.

23 Suscitavit quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem Soba dominum suum:

24 Et congregavit contra eum viros, &

factus est princeps latronum cum interficeret eos David: Abieruntque Damascum, & habitaverunt ibi, & constituerunt eum regem in Damasco,

25 Eratque adversarius Israël cunctis diebus Salomonis: & hoc est malum Adad, & odium contra Israël, regnavitque in Syria.

26 † Ieroboam quoque filius Nabat, Ephrathæus, de Sareda, servus Salomonis, cujus mater erat nomine Sarua, mulier vidua: levavit manum contra regem.

27 Et hæc est causa rebellionis adversus eum, quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit voraginem civitatis David patris sui.

28 Erat autem Ieroboam vir fortis & potens: vidensque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa universæ domus Ioseph.

29 † Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, & inveniret eum Ahias Silonites propheta in via. opertus pallio novo: erant autem duo tantum in agro.

30 Apprehendensque Ahias, pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes.

31 Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras: hæc enim dicit Dominus Deus Israël: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.

32 Porro una tribus remanebit ei, propter servum meum David, & Ierusalem civitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israël:

33 Eo quod dereliquerit me, & adoraverit Astarthen deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Meloch deum filiorum Ammon: & non ambulaverit in viis meis, ut faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & judicia sicut David pater ejus.

34 Nec auferam omne regnum de manu ejus, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter David servum meum, quem elegi, qui custodivit mandata mea & præcepta mea.

35 Auferam autem regnum de manu filii ejus, & dabo tibi decem tribus:

36 Filio autem ejus dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate, quam elegi ut esset nomen meum ibi.

37 Te autem assumam, & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua, erisque rex super Israël.

38 Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi, & ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificavi David domum, & tradam tibi Israël:

39 Et affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus.

40 Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam: qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sefac regem Ægypti, & fuit in Ægypto usque ad mortem Salomonis:

41 Reliquum autem verborum Salomo-

nis, & omnia quæ fecit, & sapientia ejus: ecce universa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis.

42 Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israël, quadraginta anni sunt.

43 Dormivitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

C A P V T XII.

Roboam juvenum, secutus consilium patitur regni divisionem, & Ieroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Ieroboam Dominus per Semeiam prophetam dissipat. Ieroboam vero aureos erexit vitulos in Dan & Bethel adorandos, constitutis solemnitate, altari ac sacerdotibus.

1 **V**ENIT autem Roboam in Sichem: il-
luc enim congregatus erat omnis
Israël ad constituendum eum regem. 2. Par. 10. 2.

2 At vero Ieroboam filius Nabat, cum adhuc esset in Ægypto profugus à facie regis Salomonis, audita morte ejus, reversus est de Ægypto.

3 Miseruntque & vocaverunt eum: venit ergo Ieroboam, & omnis multitudo Israël, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:

4 Pater tuus durissimum jugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de iugo gravissimo quod imposuit nobis, & serviemus tibi.

5 Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem, & revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6 Iniit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebant coram Salomone patre ejus cum adhuc viveret, & ait: Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic?

7 Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, & servieris, & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus.

8 Qui dereliquit consilium seniorum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi,

9 Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac jugum quod imposuit pater tuus super nos?

10 Et dixerunt ei juvenes qui nutriti fuerant cum eo: sic loqueris populo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

11 Et nunc pater meus posuit super vos jugum grave, ego autem addam super jugum vestrum: pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cadam vos scorpionibus.

12 Venit ergo Ieroboam, & omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex, dicens: Revertimini ad me die tertia.

13 Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum, quod ei dederant,

14 Et locutus est eis secundum consilium juvenum, dicens: Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam iugo vestro:

vestro: pater meus cecidit vox flagellis, ego autem caedam vos scorpionibus.

15 Et non acquievit rex populo: quoniam am averſus fuerat eum Dominus, ut ^{† Supr.} suscitaret verbum suum, † quod locutus ^{† 1. 31.} fuerat in manu Ahia Silonitæ, ad Ieroboam filium Nabat.

16 Videns itaque populus quod nolisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quæ nobis pars in David? vel quæ hæreditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israël, nunc vide domum tuam David. Et abiit Israël in tabernacula sua.

17 Super filios autem Israel, quicumque habitabant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.

18 Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa: & lapidavit eum omnis Israël, & mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Ierusalem:

19 R. cessitque Israël à domo David, usque in præsentem diem.

20 Factum est autem cum audisset omnis Israël, quod reversus esset Ieroboam, miserunt, & vocaverunt eum congregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David præter tribum Iuda solam.

21 Venit autem Roboam Ierusalem, & congregavit universam domum Iuda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israel, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis.

22 † Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei, dicens,

23 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda, & Benjamin, & rel quos de populo dicens:

24 Hæc dicit Dominus: Non ascenderis, neque bellabis contra fratres vestros filios Israël: revertatur vir in domum suam, à me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reversi sunt de itinere, sicut eis præceperat Dominus.

25 Edificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egressus inde edificavit Phanael.

26 Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David,

27 Si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem: & converteretur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me, & revertentur ad eum.

28 † Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Ierusalem: † Ecce dii tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti.

29 Posuitque unum in Bethel, & alterum in Dan:

30 Et factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan.

31 Et fecit fana in excelsis, & † sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi.

32 Constituitque diem solemnem in mense octavo, quintadecima die mensis, in simi-

litudinem solemnitatis, quæ celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fecerat.

33 Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel, quintadecima die mensis octavi, quem finxerat de corde suo: & fecit solemnitatem filiis Israël, & ascendit super altare, ut adoleret incensum.

C A P V T XIII.

Missus propheta de Iuda ad Ieroboam, de altaria subversione & nativitate Iosia regis propheta: quo orante, manus Ieroboam, quæ exaruerat, sanitati restituitur; rediens autem propheta à Leone occiditur: quod Dei verbo inobediens fuisset, & Ieroboam suam auget impietatem.

1 Ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stans super altare, & thus jaciente.

2 Exclamavit contra altare in sermone Domine, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dñs: † Ecce filius nascetur domui David, Iosias ^{† 4.} nomine, & immolabit super te sacerdotes ^{Reg.} excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendent. ^{23.16.}

3 Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effunderetur cinis qui in eo est.

4 Cumque audisset rex sermonem hominis Dei, quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum: nec valuit retrahere eam ad se.

5 Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari, juxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini.

6 Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini, & reversa est manus regis ad eum, & facta est sicut prius fuerat.

7 Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, & dabo tibi munera.

8 Responditque vir Dei ad regem: Si deris mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto.

9 Sic enim mandatum est mihi in sermone Domini præcipientis: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti.

10 Abiit ergo per aliam viam, & non est reversus per iter, quo venerat in Bethel.

11 Propheta autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filii sui, & narraverunt ei omnia opera, quæ fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba quæ locutus fuerat ad regem narraverunt patri suo.

12 Et dixit ei pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui, viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat de Iuda.

13 Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, ascendit.

14 Et abiit post virum Dei, & invenit eum ledentem subtus terebinthum: & ait

† 2.
Par.
11.2.

† Tob.
1. 5.
† Exod.
32.8.

† 2.
Par.
11.15.

illi: tu ne es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum.

15 Dixitque ad eum: Veni mecum domum, ut comedas panem.

16 Qui ait: Non possum reverti, neque venire tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto:

17 Quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini, dicens: Non comedes panem, & non bibes aquam ibi: nec reverteris per viam qua ieris.

18 Qui ait illi: Et ego propheta sum similis tui: & angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam. Fefellit eum,

19 Et reduxit secum: comedit ergo panem in domo ejus, & bibit aquam.

20 Cumque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam, qui reduxerat eum.

21 Et exclamavit ad virum Dei, qui venerat de Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus: Quia non obediens fuisti ori Domini, & non custodisti mandatum quod præcepit tibi Dominus Deus tuus.

22 Et reversus es, & comedisti panem, & bibisti aquam, in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem, neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum.

23 Cumque comedisset & bibisset, stravit asinum suum propheta, quem reduxerat.

24 Qui cum abiisset, invenit eum leo in via, & occidit, & erat cadaver ejus projectum in itinere: asinus autem stabat juxta illum, & leo stabat juxta cadaver.

25 Et ecce, viri transeuntes viderunt cadaver projectum in via, & leonem stantem juxta cadaver. Et venerunt & divulgaverunt in civitate, in qua propheta ille senex habitabat.

26 Quod cum audisset propheta ille, qui reduxerat eum de via, ait: Vir Dei est qui inobediens fuit ori Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & confregit eum, & occidit juxta verbum Domini, quod locutus est ei.

27 Dixitque ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent,

28 Et ille abiisset, invenit cadaver ejus projectum in via, & asinum & leonem stantes juxta cadaver: non comedit leo de cadavere, nec læsit asinum.

29 Tulit ergo propheta cadaver viri Dei, & posuit illud super asinum, & reversus intulit in civitatem prophetæ senis ut plangeret eum.

30 Et posuit cadaver ejus in sepulchro suo: & planxerunt eum: Heu heu mi frater.

31 Cumque planxissent eum, dixit ad filios suos: Cum mortuus fuero, sepelire me in sepulchro, in quo vir Dei sepultus est: juxta ossa ejus ponite ossa mea.

32 Profecto enim veniet sermo, quem prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, & contra omnia fana excelsorum, quæ sunt in urbibus Samariæ.

33 Post verba hæc non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed è contrario, se-

cit de novissimis populi sacerdotes excelsorum: quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum.

34 Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, & everfa est, & deleta de superficie terræ.

CAPUT XIV.

Ahias propheta ab uxore Ieroboam super filio Abia agrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Ieroboam penitus evertendam; quo mortuo, succedit filius Nadab; Rex autem Aegypti diripit domum Domini in Ierusalem; & mortuo Roboam, succedit filius Abia.

1 IN tempore illo ægrotavit Abia filius Ieroboam.

2 Dixitque Ieroboam uxori suæ: Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Ieroboam: & vade in Silo, ubi est Ahias propheta, & qui locutus est mihi, quod regnaturus essem super populum hunc.

3 Tolle quoque in manu tua decem panes, & crustulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipse enim indicabit tibi quid evenitum sit puero huic.

4 Fecit ut dixerat, uxor Ieroboam: & confurgens abiit in Silo, & venit in domum Ahia: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi ejus præ senectute.

5 Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui ægrotat, hæc & hæc loqueris ei. Cum ergo illa intraret, & dissimularet se esse quæ erat,

6 Audivit Ahias sonitum pedum ejus introeuntis per ostium, & ait: Ingredere uxor Ieroboam quare aliam te esse simulas? ego autem missus sum ad te durus nuncius.

7 Vade, & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Quia exaltavi te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israël:

8 Et scidi regnum domus David, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, & secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo:

9 Sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alienos conflaviles ut me ad iracundiam provocares, me autem projecisti post corpus tuum:

10 Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, & percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, & clausum, & novissimum in Israël: & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet finis usque ad purum.

11 Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves cæli, quia Dominus locutus est.

12 Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitu pedum tuorum in urbem, morietur puer,

13 Et planget eum omnis Israël, & sepeliet: iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus à Domino Deo Israël, in domo Ieroboam.

14 Constituit autem sibi Dominus regem super

† Supra
11.31.

† Infra
15.29.

super Israël, qui percutiet domum Ieroboam in hac die, & in hoc tempore:

15 Et percutiet Dominus Deus Israël, sicut moveri solet arundo in aqua: & evellet Israël de terra bona hac, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos trans flumen: quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum.

16 Et tradet Dominus Israël propter peccata Ieroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israël.

17 Surrexit itaque uxor Ieroboam, & abiit, & venit in Therfa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est,

18 Et sepelierunt eum. Et planxit eum omnis Israël iuxta sermonem Domini, quem locutus est in manu servi sui Ahia propheta.

19 Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israël.

20 Dies autem, quibus regnavit Ieroboam, viginti duo anni sunt: & dormivit cum patribus suis: regnavitque Nadab filius ejus pro eo.

† 1. 21 Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta & unus annus erat Roboam, cum regnare coepisset: decem & septem annos regnavit in Ierusalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi, ex omnibus tribubus Israël. Nomen autem matris ejus Naama Ammanitis.

22 Et fecit Iudas malum coram Domino, & irritaverunt eum super omnibus, quae fecerant patres eorum in peccatis suis quae peccaverunt.

23 Aedificaverunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos super omnem collem excelsum, & subter omnem arborem frondosam:

24 Sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israël.

25 In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sefac rex Aegypti in Ierusalem,

26 Et tulit thesauros domus Domini, & thesauros regios & universa diripuit: scuta quoque aurea, quae fecerat Salomon:

† sup. 10.16. 27 Pro quibus fecit rex Roboam scuta aurea, & tradidit ea in manum documscutariorum, & eorum qui excubabant ante ostium domus regis.

28 Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui praerandi habebant officium: & postea reportabant ad armamentarium scutariorum.

29 Reliqua autem sermonum Roboam, & omnia quae fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda.

30 Fuitque bellum inter Roboam & Ieroboam cunctis diebus.

31 Dormivitque Roboam cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis: & regnavit Abiam filius ejus pro eo.

C A P V T X V.

Impio Abis regi Iuda succedit pius filius Afa, qui adversus Baſan regem Israël praestatur, impetrato à Benadad rege Syria auxilio. Afa mo-

rius succedit filius Iosaphat: at Baſa, Nadab filius Ieroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israël viginti quatuor annis, impius post impium.

1 Girur in Octavo decimo anno regni Ieroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Iudam.

2 Tribus annis regnavit in Ierusalem, & nomen matris ejus Maacha filia Abessalom.

3 Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui, quae fecerat ante eum: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus.

4 Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscitar et filium ejus post eum, & statueret Ierusalem:

5 Eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, & excepto sermone Vriæ Hethæi.

6 Attamen bellum fuit inter Roboam & Ieroboam, omni tempore vitae ejus.

7 Reliqua autem sermonum Abiam, & omnia quae fecit, nonne haec & scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Fuitque praelium inter Abiam & inter Ieroboam.

8 Et dormivit Abiam cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Afa filius ejus pro eo.

9 In anno ergo vigesimo Ieroboam regis Israël regnavit Afa rex Iuda,

10 Et quadraginta & uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris ejus Maacha, filia Abessalom.

11 E fecit Afa rectum ante conspectum Domini sicut David pater ejus:

12 Et abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum, quae fecerant patres ejus.

13 insuper & Maacham matrē suam amovit, ne esset princeps in sacris Priapi, & in loco ejus, quem consecraverat: subvertitque specum ejus, & confregit simulacrum turpissimum, & combussit in torrente Cedron:

14 Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Afa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis:

15 Et intulit ea, quae sanctificaverat pater suus, & voverat, in domum Domini, argentum & aurum, & vasa.

16 Bellum autem erat inter Afa, & Baasa regem Israël: cunctis diebus eorum.

17 Ascendit quoque Baasa rex Israël in Iudam, & aedificavit Rama, ut non posset quisquam egredi vel ingredi de parte Afa regis Iuda.

18 Tollens itaque Afa omne argentum & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini, & in thesauris domus regiae, dedit illud in manus servorum suorum: & misit ad Benadad filium Tabremon filii Hethion, regem Syriae, qui habitabat in Damasco dicens:

19 Foedus est inter me & te, & inter patrem meum & patrem tuum: Ideo misi tibi munera, argentum & aurum: & peto ut venias, & irritum facias foedus, quod habes cum Baasa rege Israël, & recedat à me.

20 Acqui

20 Acquiesscens Benadad regi Asa, misit & principes exercitus sui in civitates Israel, & percusserunt Ahion, & Dan, & Abeldomum Maacha, & universam Cenneroth, omnem scilicet terram Nephthali.

21 Quod cum audisset Baasa, internisiit edificare Rama, & reversus est in Therfa.

22 Rex autem Asa nuncium misit in omnem Iudam, dicens: Nemo sit excusatus, & tulerunt lapides de Rama, & ligna ejus, quibus edificaverat Baasa, & extruxit de eis rex Asa Gabaa Benjamin, & Maspha.

23 Reliqua autem omnium sermonum Asa, & universae fortitudines ejus, & cuncta quae fecit, & civitates quas extruxit, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regnum Iuda? Verumtamen in tempore senectutis suae doluit pedes.

† 2. Par. 17. 1. 24 & dormivit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David patris sui. † Regnavitque Iosaphat filius ejus pro eo.

25 Nadab vero filius Ieroboam regnavit super Israel anno secundo Asa regis Iuda: regnavitque super Israel duobus annis.

26 Et fecit quod malum est in conspectu Domini, & ambulavit in viis patris sui, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Israel.

27 Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahia de domo Issachar, & percussit eum in Gebbethon, quae est urbs Philisthinorum: siquidem Nadab & omnis Israel obsidebant Gebbethon.

28 Interfecit ergo illum Baasa in anno tercio Asa regis Iuda, & regnavit pro eo.

† Ing. 22. 21. † Sup. 24. 10. 29 Cumque regnasset, † percussit omnem domum Ieroboam: non dimisit ne unam quidem animam de semine ejus, donec dederet eum, juxta verbum Domini, † quod locutus fuerat in manu servi sui Ahia Silonitis.

30 Propter peccata Ieroboam, quae peccaverat, & quibus peccare fecerat Israel: & propter delictum, quo irritaverat Dominum Deum Israel.

31 Reliqua autem sermonum Nadab, & omnia quae operatus est, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

32 Fuitque bellum inter Asa, & Baasa regem Israel, cunctis diebus eorum.

33 Anno tercio Asa regis Iuda, regnavit Baasa filius Ahia super omnem Israel, in Therfa, viginti quatuor annis.

34 Et fecit malum coram Domino, ambulavitque in via Ieroboam, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Israel.

C A P V T XVI.

Iehu propheta praeclit regis Baasa & domus ipsius subversionem, cui mortuo succedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum invadente, elegit Israel Amri, quo impio regnum obtinente, Zambri se cum domo regia succendit: Mortuo autem Amri succedit filius impiissimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & ejus tempore reedificatur Iericho, sed non impune.

1 Factus est autem sermo Domini ad Iehu filium Hanani contra Baasa, dicens:

2 Pro eo quod exaltavi te de pulvere, & posui te ducem super populum meum Israel, tu autem ambulasti in via Ieroboam, & peccare fecisti populum meum

Israel, ut me irritares in peccatis eorum:

3 Ecce, ego demetam posteriora Baasa, & posteriora domus ejus: & faciam domum tuam sicut domum Ieroboam filii Nabat.

† 4 † Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres caeli.

† 2. 2. 16. 1. 5 † Reliqua autem sermonum Baasa, & quaecumque fecit, & praelia ejus: nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

6 Dormivit ergo Baasa cum patribus suis, sepultusque est in Therfa: & regnavit Ela filius ejus pro eo.

7 Cum autem in manu Iehu filii Hanani prophetae verbum Domini factum esset contra Baasa, & contra domum ejus, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum suarum, ut fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc causam occidit eum, hoc est, Iehu filium Hanani, prophetam.

8 Anno vigesimo sexto Asa regis Iuda, regnavit Ela filius Baasa super Israel in Therfa duobus annis.

9 Et rebellavit contra eum servus suus Zambri, dux mediae partis equitum: erat autem Ela in Therfa bibens, & remulentus, in domo Arsa praefecti Therfa.

† 4. Reg. 9. 31. 10 † Irruens ergo Zambri, percussit & occidit eum, anno vigesimo septimo Asa regis Iuda, & regnavit pro eo.

11 Cumque regnasset, & sedisset super solium ejus, percussit omnem domum Baasa, & non dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos & amicos ejus.

12 Delevitque Zambri omnem domum Baasa, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetae,

13 Propter universa peccata Baasa, & peccata Ela filii ejus, qui peccaverunt, & peccare fecerunt Israel, provocantes Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.

14 Reliqua autem sermonum Ela, & omnia quae fecit, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

15 Anno vigesimo septimo Asa regis Iuda, regnavit Zambri septem diebus in Therfa: porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem Philisthinorum.

16 Cumque audisset rebellasse Zambri, & occidisse regem, fecit sibi regem omnis Israel Amri, qui erat princeps militiae super Israel in die illa in castris.

17 Ascendit ergo Amri, & omnis Israel cum eo, de Gebbethon, & obsidebant Therfa.

18 Videns autem Zambri quod expugnanda esset civitas, ingressus est palatium, & succendit se cum domo regia: & mortuus est.

19 In peccatis suis, quae peccaverat faciens malum coram Domino, & ambulans in via Ieroboam, & in peccato ejus, quo fecit peccare Israel.

20 Reliqua autem sermonum Zambri, & insidiarum ejus, & tyannidis, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

21 Tunc divisus est populus Israel in duas partes: media pars populi sequebatur Thebni

2. 1. 2. 1. 2. 1.

Thebni filium Gineih, ut constitueret eum regem: & media pars Amri.

22 Prævaluit autem populus qui erat cum Amri, populo qui sequebatur Thebni filium Gineih: mortuusque est Thebni, & regnavit Amri.

23 Anno trigesimo primo Asa regis Iuda, regnavit Amri super Israel, duodecim annis: in Theria regnavit sex annis.

24 Emitque montem Samariæ à Somer duobus talentis argenti: & ædificavit eum, & vocavit nomen civitatis, quam extruxerat, nomine Semer domini montis, Samariam.

25 Fecit autem Amri malum in conspectu Domini, & operatus est nequiter, super omnes qui fuerunt ante eum.

26 Ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabat, & in peccatis ejus quibus peccare fecerat Israel: ut irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.

27 Reliqua autem sermonum Amri, & prælia ejus quæ gessit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

28 Dormivitque Amri cum patribus suis, & sepultus est in Samaria: regnavitque Achab filius ejus pro eo.

29 Achab vero filius Amri regnavit super Israel anno trigesimo octavo Asa regis Iuda. Et regnavit Achab filius Amri super Israel in Samaria, viginti & duobus annis.

30 Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu Domini, super omnes qui fuerunt ante eum.

31 Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabat: insuper duxit uxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, & servivit Baal, & adoravit eum.

32 Et posuit aram Baal in templo Baal, quod ædificaverat in Samaria,

33 Et plantavit lucum: & addidit Achab in opere suo, irritans Dominum Deum Israel, super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum.

34 † In diebus ejus ædificavit Hiel de Bethel, Iericho: in Abiram primitivo suo fundavit eam, & in Segub novissimo suo posuit portas ejus: juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Iosue filii Nun.

CAPVT XVII.

Elias calum triennio claudis, primumque pascitur à corvis, deinde à muliere Sarephthana, cujus hydrya farina & lecythus olei nun minuuntur; filius autem ipsius, oratione Eliæ resuscitatur.

† Eccli. 48. 1. 1. **E**T dixit Elias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto, si erit annis his ros & pluvia, nisi juxta oris mei verba.

2 Et factum est verbum Domini ad eum, dicens:

3 Recede hinc, & vade contra orientem, & abscondere in torrente Carith, qui est contra Iordanem.

4 Et ibi de torrente bibes: corvisque præcepi ut pascant te ibi.

5 Abiit ergo, & fecit juxta verbum Domini: cumque abiisset, sedit in torrente Carith, qui est contra Iordanem.

6 Corvi quoque deferebant ei panem & carnes mane, similiter panem & carnes vespere, & bibebat de torrente.

7 Post dies autem siccatus est torrentis: non enim pluerat super terram.

8 Factus est ego sermo Domini ad eum, dicens:

9 Surge, & vade in Sarephra Sidoniorum & manebis ibi: præcepi enim ibi mulieri viduæ ut pascat te.

10 † Surrexit, & abiit in Sarephra. Cumque venisset ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocavit eam, dixitque ei: Da mihi paululum aquæ in vase, ut bibam.

11 Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum ejus dicens: Affer mihi, obsecro, & buccellam panis in manu tua.

12 Quæ respondit: Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho: en colligo duo ligna, ut ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus, & moriamur.

13 Ad quam Elias ait: Noli timere, sed vade, & fac sicut dixisti: verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum, & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea.

14 Hæc autem dicit Dominus Deus Israel Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usque ad diem in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terræ.

15 Quæ abiit, & fecit juxta verbum Eliæ: & comedit ipse, & illa, & domus ejus: & ex illa die.

16 Hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non est imminutus, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Eliæ.

17 Factum est autem post hæc, ægrota- vit filius mulieris maris familias, & erat languor fortissimus, ita ut non remaneret in eo halitus.

18 Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi & tibi vir Dei? ingressus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum?

19 Et ait ad eam Elias: Da mihi filium tuum. Tulitque eum de sinu ejus, & portavit in cœnaculum ubi ipse manebat, & posuit super lectulum suum.

20 Et clamavit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus, etiamne viduam, apud quam ego utcumque sustentor, afflixisti ut interficeres filium ejus?

21 Et expandit se, atque mensus est super puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, revertatur obsecro anima pueri hujus in viscera ejus.

22 Et exaudivit Dominus vocem Eliæ: & reversa est anima pueri intra eum, & revixit.

23 Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ, & ait illi: En vivit filius tuus.

24 Dixitque mulier ad Eliam: Nunc in illo cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est.

CAPVT

CAPUT XVIII.

Increfcente fame Elias Abdiam herbam pecoribus querenti occurrit, cui agere perfuadet ut nunciet Achab se adesse: qui occurrenti Elias ab ipso corripitur: Dei zelo Elias 450. pseudo prophetas occidit, dato de calo igne ad consummationem holocausti, & pluviam à Deo impetrat.

Post dies multos factum est verbum Domini ad Elam in anno tertio dicens: Vade, & ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ.

2 Ivit ego Elias, ut ostenderet se Achab: erat autem fames vehemens in Samaria.

3 Vocavitque Achab Abdiam dispensatorem domus suæ: Abdias autem timebat Dominum valde.

4 Nam cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane & aqua.

5 Dixit ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad universos fontes aquarum, & in cunctas valles, si forte possimus invenire herbam, & salvare equos & mulos, & non penitus jumenta intereant.

6 Diviseruntque sibi regiones, ut circumirent eas: Achab ibat per viam unam, & Abdias per viam alteram seorsum.

7 Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Num tu es, domine mi, Elias?

8 Cui ille respondit: Ego. Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.

9 Et ille. Quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu Achab, ut interficiat me?

10 Vivit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quo non miserit dominus meus te requirens: & respondentibus cunctis: Non est hic: adjuravit regna singula & gentes, eo quod minime reperireris.

11 Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.

12 Cumque recessero à te, Spiritus Domini asportabit te, in locum quem ego ignoro: & ingressus nuntiabo Achab, & non inveniens te, interficiet me: servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua.

13 Nunquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quod absconderim de prophetis Domini, centum viros, quinquagenos & quinquagenos, in speluncis, & paverim eos pane & aqua?

14 Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias: ut interficiat me?

15 Et dixit Elias: Vivit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei.

16 Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicavit ei: venitque Achab in occursum Eliæ.

17 Et cum vidisset eum, ait: Tunc es ille qui conturbas Israël?

18 Et ille ait: Non ego turbavi Israël, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.

19 Verumtamen nunc mitte, & congrega

ad me universum Israël in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel.

20 Misit Achab ad omnes filios Israël, & congregavit prophetas in monte Carmeli.

21 Accedens autem Elias ad omnem populum, ait: Usquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.

22 Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Dñi solus: prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sūt.

23 Dentur nobis duo boves, & illi eligant sibi bovem unum, & in frustra cædentes, ponant super ligna, ignem autem non supponant: & ego faciam bovem alterum, & imponam super ligna, ignem autem non supponam.

24 Invoke nomina deorum vestrorum, & ego invocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio.

25 Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum, & facite primi, quia vos plures estis: & invoke nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis.

26 Qui cum tulissent bovem, quem dederat eis, fecerunt: & invocabant nomen Baal de mane usque ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui responderet: transliebantque altare quod fecerant.

27 Cumque esset jam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce majore: Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit, ut excitetur.

28 Clamabant ergo voce magna, & incidebant se juxta ritum suum cultris & lanceolis: donec perfunderentur sanguine.

29 Postquam autem transiit meridies, & illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respondebat, nec attendebat orantes.

30 Dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curavit altare Domini, quod destructum fuerat.

31 Et tulit duodecim lapides juxta numerum tribuum filiorum Jacob, ad quem factus est sermo Domini; dicens: † Israël erit nomen tuum.

32 Et ædificavit de lapidibus altare in nomine Domini: fecitque aquæ ductum, quasi per duas aratiunculas, in circuitu altaris,

33 Et composuit ligna: divisitque per membra bovem, & posuit super ligna.

34 Et ait: Implete quatuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum: & super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Etiam tertio idipsum facite. Feceruntque tertio.

35 Et currebant aquæ circum altare, & fossa aquæ ductus repleta est.

36 Cumque jam tempus esset ut offerretur holocaustum, accedens Elias propheta, ait: Domine

† Gen. 32.28.

Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, ostende hodie quia tu es Deus Israel, & ego servus tuus, & juxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.

37 Exaudi me Domine, exaudi me: ut discat populus iste, quia tu es Dominus Deus, & tu convertisti cor eorum iterum.

38 Cecidit autem ignis Domini, & voravit holocaustum, & ligna, & lapides, pulverem quoque, & aquam quæ erat in aquæductu lambens.

39 Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam, & ait: Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.

40 Dixitque Elias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum apprehendissent, duxit eos Elias ad torrentem Cison, & interfecit eos ibi.

41 Et ait Elias ad Achab: Ascende, comede, & bibe: quia sonus mulæ pluvie est.

42 Ascendit Achab, ut comederet & biberet: Elias autem ascendit in verticem Carmeli, & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua,

43 Et dixit ad puerum suum: Ascende, & prospice contra mare. Qui cum ascendisset, & contemplatus esset, ait: Non est quidquam. Et rursus ait illi: Revertere septem vicibus,

44 In septima autem vice, Ecce nebula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende, & dic Achab: Iunge currum tuum & descende, ne occupet te pluvia.

45 Cumque se verteret huc atque illuc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluvia grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel:

46 Et manus Domini facta est super Eliam, accinctisque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iezrahel.

C A P V T XIX.

Elias fugiens Iezabel in deserto a somno excitatus, panem divinitus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit, ibique in spelunca querens se solum Domini prophetam relictum, audit septem millia esse relictæ, mittiturque ad ungendum Hazael in regem Syria, & Iehu in regem Israel, & Eliseum in prophetam.

1 **N** Vacavit autem Achab Iezabel omnia quæ fecerat Elias, & quo modo occidisset universos prophetas gladio.

2 Misitque Iezabel nuncium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciant dii, & hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis.

3 Timuit ergo Elias, & surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum,

4 Et perrexit in desertum, viam unius diei. Cumque venisset, & sederet subter unam juniperum, perivit anima suæ ut moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: neque enim melior sum, quam patres mei.

5 Projecitque se, & obdormivit in umbra juniperi: & ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede.

6 Respexit, & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rursus obdormivit.

7 Reversusque est angelus Domini secundo, & tetigit eum, dixitque illi: Surge, comede: grandis enim tibi restat via.

8 Qui cum surrexisset, comedit & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.

9 Cumque venisset illuc mansit in spelunca: & ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: Quid hic agis Elia?

10 At ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærent animam meam ut auferant eam.

11 Et ait ei: Egredere, & ita in monte coram Domino: & ecce Dominus transit, & spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus,

12 Et post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis,

13 Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio, & egressus stetit in ostio speluncæ, & ecce vox ad eum dicens: Quid hic agis Elia? Et ille respondit:

14 Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærent animam meam ut auferant eam.

15 Et ait Dominus ad eum: Vade, & revertere in viam tuam per desertum in Damascum: cumque perveneris illuc, unges Hazael regem super Syriam.

16 Et Iehu filium Naafi unges regem super Israel: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula, unges prophetam pro te.

17 Et erit, quicumque fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu: & quicumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus.

18 Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal, & omne os, quod non adoravit eum osculans manus.

19 Profectus ergo inde Elias, reperit Eliseum filium Saphat, arantem in duodecim jugis boum, & ipse in duodecim jugis boum arantibus unus erat: cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum.

20 Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, & ait: Osculer, oro, patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te. Dixitque ei: Vade, & revertere: quod enim meum era, feci tibi.

21 Reversus autem ab eo, tulit par boum, & mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt: confurgensque abiit, & secutus est Eliam, & ministrabat ei.

C A P V T XX.

Syri Samaritanam obsidentes caduntur a pueris principum provinciarum, rursusque annu alitero in campis

Summus idcirco

Figura Gregaria

campestribus caduntur: rex autem Achab à propheta reprehenditur, quod fœdus cum Benadad rege Syriæ inierit, illumque vivum dimiserit.

1 Porro Benadad rex Syriæ, congregavit omnem exercitum suum, & triginta duos reges secum, & equos & currus: & ascendens pugnabat contra Samariam, & obsidebat eam.

2 Mittensque nuncios ad Achab regem Israël in civitatem,

3 Ait: Hæc dicit Benadad: Argentum tuum, & aurum tuum meum est: & uxores tuæ, & filii tui optimi, mei sunt.

4 Responditque rex Israël: Iuxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, & omnia mea.

5 Revertentesque nuncii, dixerunt: Hæc dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, & aurum tuum, & uxores tuas, & filios tuos dabis mihi.

6 Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam, & domum servorum tuorum: & omne quod eis placuerit, ponent in manibus suis, & auferent.

7 Vocavit autem rex Israël omnes seniores terræ, & ait: Animadvertite, & videte, quoniam infidetur nobis; misit enim ad me pro uxoribus meis, & filiis, & pro argento & auro: & non abnuī.

8 Dixeruntque omnes majores natu, & universus populus, ad eum: Non audias, neque acquiescas illi.

9 Respondit itaque nunciis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quæ misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum.

10 Reversique nuncii retulerunt ei. Qui remisit, & ait: Hæc faciant mihi dii, & hæc addant, si suffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi qui sequitur me.

11 Et respondens rex Israël, ait: Dicite ei: Ne gloriatur accinctus æquæ ut discinctus.

12 Factum est autem, cum audisset Benadad verbum istud, bibebat ipse & reges in umbraculis, & ait servis suis: Circumdare civitatem. Et circumdederunt eam.

13 Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israël, ait ei: Hæc dicit Dominus: Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: ut scias, quia ego sum Dominus.

14 Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hæc dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit: Tu.

15 Recensuit ergo pueros principum provinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recensuit post eos populum, omnes filios Israël, septem millia:

16 Et egressi sunt meridie, Benadad autem bibebat remulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium ejus venerant.

17 Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad. Qui nunciave int ei; dicentes: Viri egressi sunt de Samaria.

18 Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos viros: sive ut prælientur vivos eos capite.

19 Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur:

20 Et percussit unusquisque virum, qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, & persecutus est eos Israël. Fugit quoque Benadad rex Syriæ in equo cum equis suis.

21 Nec non egressus rex Israël percussit equos & currus, & percussit Syriam plaga magna.

22 (Accedens autem propheta ad regem Israël, dixit ei: Vade, & confortare, & scito, & v de quid facias: sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te.)

23 Servi vero regis Syriæ dixerunt ei: Diimontium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos: sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos.

24 Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges singulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis:

25 Et instaure numerum militum qui ceciderunt de tuis, & equos secundum equos pristinos, & currus secundum currus quos ante habuisti: & pugnabimus contra eos in campestribus, & videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum, & fecit ita.

26 Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros, & ascendit in Aphec, ut pugnaret contra Israël.

27 Porro filii Israël recensiti sunt, & acceptis cibariis profecti ex adverso, castraque metati sunt contra eos, quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram.

(28 Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem Israël: Hæc dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, & non est Deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.)

29 Dirigebantque septem diebus ex adverso hi atque illi acies, septima autem die commissum est bellum: percusseruntque filii Israël de Syris centum millia pedum in die una.

30 Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in civitatem: & cecidit murus supra viginti septem millia hominum, qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem, in cubiculum quod erat intra cubiculum.

31 Dixeruntque ei servi sui: Ecce, audivimus quod reges domus Israël clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israël: forsitan salvabit animas nostras.

32 Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israël, & dixerunt ei: Servus tuus Benadad dicit: Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est.

33 Quod acceperunt viri pro omine: & festinantes rapuerunt verbum ex ore ejus, atque

atque dixerunt : Frater tuus Benadad. Et dixit eis : Ite, & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, & levavit eum in currum suum.

34 Qui dixit ei : Civitates, quas tulit pater meus à patre tuo, reddam : & plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego foederatus recedam à te. Pepigit ergo foedus, & dimisit eum.

35 Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini : Percute me. At ille noluit percutere.

36 Cui ait : Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit.

37 Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum : Percute me. Qui percussit eum, & vulneravit.

38 Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutavit aspersione pulveris os & oculos suos.

39 Cumque rex transisset, clamavit ad regem, & ait : Servus tuus egressus est ad praeliandum cominus : cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait : Custodi virum istum : qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes.

40 Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israël ad eum : Hoc est iudicium tuum, quod ipse decrevisti.

41 At ille statim abstersit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israël, quod esset de prophetis.

42 Qui ait ad eum : Hæc dicit Dominus : Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus.

43 Reversus est igitur rex Israël in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

C A P V T X X I.

Naboth ob negatam regi Achab vineam à falsis testibus jussu Iezabel accusatus lapidatur : quo facto, ipsi Achab ad occupandam vineam properanti, Elias plurima comminatur mala, qua tamen Achab se humiliando evadit.

1 **P**ost verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelitarum, qui erat in Iezrahel, juxta palatium Achab regis Samariæ.

2 Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens : Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam, daboque tibi pro ea vineam meliorem : aut si commodius tibi putas, argenti pretium : quanto digna est.

3 Cui respondit Naboth : Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.

4 Venit ergo Achab in domum suam indignans, & frendens super verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites, dicens : Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, averit faciem suam ad parietem, & non comedit panem.

5 Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor

sua, dixitque ei : Quid est hoc, unde anima tua contristata est? & quare non comedis panem?

6 Qui respondit ei : Locutus sum Nabothi Iezrahelitarum, & dixi ei : Da mihi vineam tuam, accepta pecunia : aut si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait : Non dabo tibi vineam meam.

7 Dixit ergo ad eum Iezabel uxor ejus : Grandis auctoritatis es : & bene regis regnum Israel. Surge, & comede panem, & æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Nabothi Iezrahelitarum.

8 Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, & signavit eas annulo ejus, & misit ad majores natu & optimates, qui erant in civitate ejus, & habitabant cum Naboth.

9 Litterarum autem hæc erat sententia : Prædicate jejunium, & sedere facite Naboth inter primos populi.

10 Et submitte duos viros filios Belial contra eum, & falsum testimonium dicant : maledixit Deo & regi : & educite eum & lapidate, sicque moriatur.

11 Fecerunt ergo cives ejus majores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, sicut præceperat eis Iezabel, & sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos.

12 Prædicaverunt jejunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi.

13 Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum : at illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine : maledixit Naboth Deo & regi : quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt.

14 Miseruntque ad Iezabel, dicentes : Lapidatus est Naboth, & mortuus est.

15 Factum est autem, cum audisset Iezabel lapidatum Naboth, & mortuum, locuta est ad Achab : Surge & posside vineam Nabothi Iezrahelitarum, qui noluit tibi acquiescere, & dare eam accepta pecunia : non enim vivit Naboth, sed mortuus est.

16 Quod cum audisset Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit & descendebat in vineam Nabothi Iezrahelitarum, ut possideret eam.

17 Factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens,

18 Surge, & descende in occursum Achab regis Israël, qui est in Samaria, ecce ad vineam Nabothi descendit, ut possideat eam.

19 Et loqueris ad eum, dicens : Hæc dicit Dominus : Occidisti, insuper & possedisti. Et post hæc addes : Hæc dicit Dominus : In loco hoc, in quo lixerunt canes sanguinem Nabothi, lambent quoque sanguinem tuum.

20 Et ait Achab ad Eliam : Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit : Inveni, eo quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.

21 Et ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum, & ultimum in Israël.

22 Et dabo domum tuam sicut Domum Ieroboam filii Nabat, & sicut domum Baasa filii Abia : quia egisti, ut me ad ira-

† Infra
22.38

† 4.
K. 8.
9. 8.
† Supr.
15. 29.
† Supr.
16. 30.

cundiā provocares, & peccare fecisti Israël.
23 † Sed & de Iezabel locutus est Dominus, dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezabel.

24 Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes: si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres celi.

25 Igitur non fuit alter talis sicut Achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Iezabel uxor sua,

26 Et abominabilis factus est, in tantum ut sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi, quos consumpsit Dominus à facie filiorum Israël.

27 Itaque cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.

28 Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:

+ 4. Reg. 9. 26. 29 Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus, sed † in diebus filii sui interam malum domui ejus.

CAPUT XXII.

Achab & Iosaphat reges, pseudoprophetarum vaticinio decepti, ad pugnam procedunt adversus Syros pro Ramoth Galaad, & vincuntur, occiso Achab, qui Michæam vera prophetantem carcere incluserat: impio Achab succedit filius impius Ozorizias, pio autem Iosaphat succedit impius filius Ioram.

2. Par. 18. 1. 1 **T**Ransferunt igitur tres anni absque bello inter Syriam & Israël.

2 In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israël.

3 (Dixitque rex Israël ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriæ?)

4 Et ait ad Iosaphat: Veniesne mecum ad præliandum in Ramoth Galaad?

5 Dixitque Iosaphat ad regem Israël: Sicut ego sum, ita tu: populus meus & populus tuus, unum sunt: & equites mei equites tui. Dixitque Iosaphat ad regem Israël: Quære, oro te, hodie sermonem Domini.

6 Congregavit ergo rex Israel prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, & dabit eam Dominus in manu regis.

7 Dixit autem Iosaphat: Non est hic propheta Domini qui sapiam, ut interrogemus per eum?

8 Et ait rex Israel ad Iosaphat: Remansit vir unus, per quem possumus interrogare Dominum: sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum, Michæas filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris ita rex.

9 Vocavit ergo rex Israël eunuchum quemdam, & dixit ei: Festina adducere Michæam filium Iemla.

10 Rex autem Israel, & Iosaphat rex Iuda, sedebant unusquisque in solio suo: vestiti cultu regio, in area juxta ostium portæ

Samariæ, & universi prophetae propheta-bant in conspectu eorum:

11 Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam.

12 Omnesque prophetae similiter propheta-bant, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in manus regis.

13 Nuncius vero, qui ierat ut vocaret Michæam, locutus est ad eum, dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno regi bona prædicant: sit ergo sermo tuus similis eorum, & loquere bona.

14 Cui Michæas ait: Vivit Dominus: quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.

15 Venit itaque ad regem, & ait illi rex: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad præliandum, an cessare? Cui ille respondit: Ascende, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in manus regis.

16 Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi nisi quod verum est, in nomine Domini.

17 Et ille ait: Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves non habentes pastorem, & ait Dominus: Non habent isti Dominum: revertatur unusquisque in domum suam in pace.

(18 Dixit ergo Rex Israel ad Iosaphat: Numquid non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, sed semper malum?)

19 Ille vero addens, ait, Propterea audi sermonem Domini: Vidi Dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum celi assistentem ei à dextris & à sinistris:

20 Et ait Dominus: Quis decipiet Achab regem Israël: ut ascendat, & cadat in Ramoth Galaad? Et dixit unus verba hujusce-modi, & alius aliter.

21 Egredius est autem spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus: in quo?

22 Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Dominus: Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita.

23 Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te malum.

24 Accessit autem Sedecias filius Chanaana & percussit Michæam in maxillam, & dixit: Mene ergo dimisit Spiritus Domini, & locutus est tibi?

25 Et ait Michæas: Visurus es in die illa, quando ingredieris cubiculum, intra cubiculum ut abscondaris.

26 Et ait rex Israël: Tollite Michæam, & maneat apud Amon principem civitatis, & apud Ioas filium Amelech.

27 Et dixit eis: Hæc dicit rex: mittite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aqua angustiae, donec revertar in pace.

28 Dixitque Michæas: Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus.

Dominus. Et ait : Audite populi omnes.

29 Ascendit itaque rex Israël, & Iosaphat rex Iuda, in Ramoth Galaad.

30 Dixit itaque rex Israël, ad Iosaphat : Sume arma, & ingredere prælum, & induere vestibus tuis : porro rex Israël mutavit habitum suum, & ingressus est bellum.

31 Rex autem Syriæ præceperat principibus curruum triginta duobus, dicens : Non pugnabitis contra minorem & maiorem quempiam, nisi contra regem Israël solum.

32 Cum ergo vidissent principes curruum Iosaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex Israël, & impetu facto pugnabant contra eum : & exclamavit Iosaphat.

33 Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex Israël, & cessaverunt ab eo.

34 Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israël inter pulmonem & stomachum. At ille dixit aurigæ suo : Verte manum tuam, & ejice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum.

35 Commissum est ergo prælum in die illa, & rex Israël stabat in curru suo contra Syros, & mortuus est vespere : flebat autem sanguis plagæ in sinum curru.

36 Et præco insonuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens : Unusquisque revertatur in civitatem, & in terram suam.

37 Mortuus est autem rex, & perlatus est in Samariam : sepelieruntque regem in Samaria.

† *Sup.*
21.19. 38 Et † laverunt currum ejus in piscina Samariæ, & linxerunt canes sanguinem ejus, & habenas laverunt, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat.

39 Reliqua autem sermonum Achab, & universa quæ fecit, & domus eburnea quam ædificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?

40 Dormivit ergo Achab cum patribus suis, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

41 Iosaphat vero filius Asa regnare cœperat super Iudam anno quarto Achab regis Israël.

42 Triginta quinque annorum erat cum regnare cœpisset, & viginti quinque annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Azuba filia Salai.

43 Et ambulavit in omni via Asa patris sui : & non declinavit ex ea : fecitque quod rectum erat in conspectu Domini.

44 Verumtamen excelsa non abstulit : adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis.

45 Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israël.

46 Reliqua autem verborum Iosaphat, & opera ejus, quæ gessit, & prælia, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

47 Sed & reliquias effeminatorum, qui remanserant in diebus Asa patris ejus, abstulit de terra.

48 Nec erat tunc rex constitutus in Edom.

49 Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari quæ navigarent in Ophit propter au-

rum : & ire non potuerunt, quia contractæ sunt in Aſiongaber.

50 Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat : vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat.

51 Dormivitque Iosaphat cū patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David patris sui : regnavitque Ioram filius ejus pro eo.

52 Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israël in Samaria, anno septimo decimo Iosaphat regis Iuda, regnavitque super Israël duobus annis.

53 Et fecit malum in conspectu Domini, & ambulavit in via patris sui & matris suæ, & in via Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël.

54 Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Israël, iuxta omnia quæ fecerat pater ejus.

LIBER REGVM Q V A R T V S,

Secundum Hebræos

MALACHIM S E C V N D V S.

C A P V T P R I M V M.

Ochozias rex Israël super agritudine sua Beelzebub consulere volens ab Elia increpatus, ac mortuus prædicitur : duos quinquagenarios principes ad Eliam missos ignis cœlestis devorat cum ipsorum militibus, tertio principe sua modestia servato, cum quo Elias ad Ochoziam descendit : cui mortuo succedit frater Ioram.

† 1 **P**Rævaricatus est autem Moab in Israël, postquam mortuus est Achab.
2 Ceciditque Ochozias per cancellos cœnaculi sui, quod habebat in Samaria, & ægoravit : misitque nuncios, dicens ad eos : Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac.

3 Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbitem, dicens : Surge, & ascende in occursum nunciorum regis Samariæ, & dices ad eos : Numquid non est Deus in Israël, ut eatis ad consulendum Beelzebub Deum Accaron?

4 Quam ob rem hæc dicit Dominus : de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Erabit Elias.

5 Reverſique sunt nuncij ad Ochoziam. Qui dixit eis : Quare reversi estis?

6 At illi responderunt ei. Vir occurrit nobis & dixit ad nos : Ite, & revertimini ad regem, qui misit vos, & diceris ei : Hæc dicit Dominus : Numquid quia non erat Deus in Israël, mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.

7 Qui dixit eis : Cujus figuræ & habitus est vir ille, qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc?

8 At illi dixerunt : Vir pilosus, & zona

pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est.

9 Misitque ad eum quinquagenarium principem, & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice montis, ait: Homo Dei, rex præcepit ut descendas.

10 Respondensque Elias dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo & devoret te, & quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de cælo, & devoravit eum, & quinquaginta qui erant cum eo.

11 Rursumque misit ad eum principem quinquagenarium alterum, & quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, hæc dicit rex: Festina, descende.

12 Respondens Elias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de cælo, & devoravit illum, & quinquaginta ejus.

13 Iterum misit principem quinquagenarium tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Eliam, & precatus est eum: & ait: Homo Dei, noli despiciere animam meam, & animas servorum tuorum qui mecum sunt.

14 Ecce descendit ignis de cælo, & devoravit duos principes quinquagenarios primos, & quinquagenos qui cum eis erant: sed nunc obsecro ut miserearis animæ meæ.

15 Locutus est autem angelus Domini ad Eliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, & descendit cum eo ad regem.

16 Et locutus est ei: Hæc dicit Dominus: Quia misisti nuncios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israël, à quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.

17 Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem locutus est Elias, & regnavit Ioram frater ejus pro eo, anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Iudæ: non enim habebat filium.

18 Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël.

CAPUT II.

Eliseus individuus Eliæ comes, Iordanem, aqua Eliæ pallio divisa, cum illo transit, Eliæ autem in cælum igneo curru raptus, duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Eliæ rursum Iordanis aquas dividit, ac per siccum transit. Eliæ quæsitus non invenitur: aquæ Iericho ac terra sterilitas immisso per Eliseum sale sanantur: pueri 42. Eliseum iridentes ab ursis lacerantur.

1 Factum est autem, cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in cælum, ibant Elias & Eliseus de Galgalis.

2 Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hîc, quia Dominus misit me usque in Bethel, Cui ait Eliseus: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel,

3 Egressi sunt filii prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum: & dixerunt ei: Numquid nosti, quia hodie Dominus

tollit dominum tuum à te? Qui respondit: Et ego novi: filete.

4 Dixit autem Elias ad Eliseum: Sede hîc, quia Dominus misit me in Iericho. Et ille ait: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho.

5 Accesserunt filii prophetarum, qui erant in Iericho, ad Eliseum & dixerunt ei: Numquid nosti quia Dominus hodie tollit dominum tuum à te? Et ait: Et ego novi: filete.

6 Dixit autem ei Elias: Sede hîc, quia Dominus misit me usque ad Iordanem. Qui ait: vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter,

7 Et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui & steterunt e contra, longe: illi autem ambo stabant super Iordanem.

8 Tulitque Elias pallium suum, & involvit illud, & percussit aquas, quæ divisæ sunt in utramque partem, & transierunt ambo per siccum.

9 Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis ut faciam tibi, antequam tollar à te. Dixitque Eliseus: Obsecro: fiat in me duplex spiritus tuus.

10 Qui respondit: Rem difficilem postula: attamen si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit.

11 Cumque pergerent, & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus, & equi ignei diviserunt utrumque: & ascendit Elias per turbinem in cælum,

12 Eliseus autem videbat, & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israël, & auriga ejus. Et non vidit eum amplius: apprehenditque vestimenta sua, & scidit illa in duas partes.

13 Et levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei: reversusque stetit super ripam Iordanis,

14 Et pallio Eliæ, quod ceciderat ei: percussit aquas, & non sunt divisæ, & dixit: Vbi est Deus Eliæ etiam nunc? Percussitque aquas, & divisæ sunt huc atque illuc, & transiit Eliseus.

15 Videntes autem filii prophetarum, qui erant in Iericho e contra, dixerunt: Requievit spiritus Eliæ super Eliseum. Et venientes in occursum ejus adoraverunt eum proni in terram,

16 Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & quærere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini: & projecerit eum in unum montium, aut in unam vallium. Qui ait: Nolite mittere.

17 Coegeruntque eum, donec acquiesceret, & diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros: qui cum quæssissent tribus diebus non invenerunt.

18 Et reversi sunt ad eum: at ille habitabat in Iericho, & dixit eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere?

19 Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis hujus optima est, sicut tu ipse domine perspicias: sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis.

20 At ille ait: Adferre mihi vas novum, & mittere in illud sal. Quod cum attulissent,
21 Egressus ad fontem aquarum, misit in illum sal, & ait: Hæc dicit dominus: Sanavi aquas has, & non erit ultra in eis mors, neque sterilitas.

22 Sanatae sunt ergo aquae usque in diem hanc, juxta verbum Elisei, quod locutus est.

23 Ascendit autem inde in Bethel: cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate, & illudebant ei, dicentes: Ascende calve: ascende calve.

24 Qui cum respexisset, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini: egressique sunt duo ursi de saltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros.

25 Abiit autem inde in montem Carmeli, & inde reversus est in Samariam.

C A P V T I I I.

Ob pravariatum à rege Moab foedus quod cum rege Israël habebat, ascendunt adversus illum rex Israël, rex Iuda, & rex Edom; quibus siti pene enectis Dominus per Eliseum aquam sine pluvia promittit, & victoriam in regem Moab, qui suo primogenito immolato urbis excidium ardet.

1 Ioram vero filius Achab regnavit super Israël in Samaria anno decimo octavo Iosaphat regis Iudæ. Regnavitque duodecim annis.

2 Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus & mater: tulit enim statuas Baal, quas fecerat pater ejus.

3 Verumtamen in peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël, adhæsit, nec recessit ab eis.

4 Porro Mesa rex Moab, nutrebat pecora multa, & solvebat regi Israël centum millia agnorum, & centum millia arietum, cum velleribus suis.

5 Cumque mortuus fuisset Achab, pravariatus est foedus, quod habebat cum rege Israël.

6 Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria, & recensuit universum Israël.

7 Misitque ad Iosaphat regem Iuda, dicens: Rex Moab recessit à me, veni mecum contra eum ad prælium. Qui respondit: Ascendam: qui meus est, tuus est: populus meus, populus tuus; & equi mei, equi tui.

8 Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum Idumææ.

9 Pertexerunt igitur, rex Israël, & rex Iuda, & rex Edom, & circumierunt per viam, septem dierum, nec erat aqua exercitui, & jumentis quæ sequebantur eos.

10 Dixitque rex Israël: Heu, heu, heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab.

11 Et ait Iosaphat: Est ne hic propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israël: Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliæ.

12 Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israël, & Iosaphat rex Iuda, & rex Edom.

13 Dixit autem Eliseus ad regem Israël: Quid mihi & tibi est? vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ. Et ait illi rex Israël: Quare congregavit Dominus tres reges

hos, ut traderet eos in manus Moab?

14 Dixitque ad eum Eliseus: Vivit Dominus exercituum, in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iudæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem.

15 Nunc autem adducite mihi psalter. Cumque caneret psalter, facta est super eum manus Domini, & ait:

16 Hæc dicit Dominus: Facite alveum torrentis hujus fossas & fossas.

17 Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis ventum, neque pluviam: & alveus iste replebitur aquis, & bibetis vos, & familiae vestrae, & jumenta vestra.

18 Parumque est hoc in conspectu Dñi: insuper tradet etiam Moab in manus vestras.

19 Et percutietis omnem civitatem munitam, & omnem urbem electam, & universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus.

20 Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, & ecce, aquae veniebant per viam Edom, & repleta est terra aquis.

21 Universi autem Moabitæ, audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, & steterunt in terminis.

22 Primoque mane surgentes, & orto jam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabitæ è contra aquas rubras quasi sanguinem.

23 Dixeruntque: Sanguis gladii est, pugnauerunt reges contra se, & cæsi sunt mutuo: nunc perge ad prædam Moab.

24 Pertexeruntque in castra Israël: porro confurgens Israël, percussit Moab: at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, & percusserunt Moab,

25 Et civitates destruxerunt: & omnem agrum optimum, mittentes singuli lapides, repleverunt: & universos fontes aquarum obturaverunt: & omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent: & circumdata est civitas à fundibulariis, & magna ex parte percussa.

26 Quod cum vidisset rex Moab, prævaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros eductes gladium, ut irrumperent ad regem Edom: & non potuerunt.

27 Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum: & facta est indignatio magna in Israël, statimque recesserunt ab eo, & reversi sunt in terram suam.

C A P V T I V.

Eliseus vidua debitis oppressæ oleum imperans quæ solvat creditoribus; Sunamitidis hospita suæ filium, quem postea mortuum suscitavit; farina quoque pulmento infusa, ipsius aufert amaritudinem, & paucis panibus multos satiat.

1 Mulier autem quædam de uxoribus prophetarum clamabat ad Eliseum, dicens: servus tuus vir meus mortuus est, & tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum: & ecce creditor venit, ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi.

2 Cui dixit Eliseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua

At illa respondit : Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea , nisi parum olei , quo ungar.

3 Cui ait : Vade , pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca.

4 Et ingredere , & claude ostium tuum , cum intrinsecus fueris tu , & filii tui : & mitte inde in omnia vasa hæc , & cum plena fuerint , tolles.

5 Ivit itaque mulier , & clausit ostium super se , & super filios suos : illi offerebant vasa & illa infundebat.

6 Cumque plena fuissent vasa , dixit ad filium suum : Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit : Non habeo. Stetitque oleum.

7 Venit autem illa , & indicavit homini Dei. Et ille , Vade , inquit , vende oleum , & redde creditori tuo : tu autem , & filii tui vivite de reliquo.

8 Facta est autem quædam dies , & transibat Eliseus per Sunam : erat autem ibi mulier magna , quæ tenuit eum ut comederet panem ; cumque frequenter inde transiret divertebat ad eam ut comederet panem.

9 Quæ dixit ad virum suum : Animadverte quod vir Dei sanctus est iste , qui transiit per nos frequenter.

10 Faciamus ergo ei cœnaculum parvum , & ponamus ei in eo lectulum , & mensam , & sellam , & candelabrum , ut cum venerit ad nos , maneat ibi.

11 Facta est ergo dies quædam , & veniens divertit in cœnaculum , & requievit ibi.

12 Dixitque ad Giezi puerum suum : Vocata Sunamitidem istam. Qui cum vocasset eam , & illa steteret coram eo.

13 Dixit ad puerum suum : Loquere ad eam : Ecce , sedule in omnibus ministrasti nobis , quid vis ut faciam tibi ? numquid habes negotium , & vis ut loquar regi , sive principi militiæ ? Quæ respondit : In medio populi mei habito.

14 Et ait : quid ergo vult ut faciam ei ? Dixitque Giezi : Ne quæras : filium enim non habet , & vir ejus senex est.

15 Præcepit itaque ut vocaret eam : quæ cum vocata fuisset , & steteret ante ostium.

16 Dixit ad eam : In tempore isto , & in hac eadem hora , si vita comes fuerit , habebis in utero filium. At illa respondit : Noli quæso domine mi , vir Dei , noli mentiri ancillæ tuæ.

17 Et concepit mulier , & peperit filium , in tempore , & in hora eadem , qua dixerat Eliseus.

18 Crevit autem puer. Et cum esset quædam dies , & egressus esset ad patrem suum , ad messorum ,

19 Ait patri suo : Caput meum doleo , caput meum doleo. At ille dixit puero : Tolle , & duc eum ad matrem suam.

20 Qui cum tulisset , & duxisset eum ad matrem suam , posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem , & mortuus est.

21 Ascendit autem , & collocavit eum super lectulum hominis Dei , & clausit ostium : & egressa ,

22 Vocavit virum suum , & ait : Mitte mecum , obsecro , unum de pueris , & as-

nam , ut excurram usque ad hominem Dei , & revertar ,

23 Qui ait illi : Quam ob causam vadis ad eum ? hodie non sunt Calendæ , neque Sabbatum , Quæ Respondit : Vadam.

24 Stravitque asinam & præcepit puero : Mina , & popera , ne mihi moram facias in eundo : & hoc age quod præcipio tibi.

25 Profecta est igitur , & venit ad virum Dei in montem Carmeli : cumque vidisset eam vir Dei e contra , ait ad Giezi puerum suum : Ecce Sunamitis illa.

26 Vade ergo in occursum ejus , & dic ei : Rectene agitur circa te , & circa virum tuum , & circa filium tuum ? Quæ respondit : Recte.

27 Cumque venisset ad Virum Dei in montem , apprehendit pedes ejus : & accessit Giezi ut amoveret eam. Et ait homo Dei , Dimitte illam : anima enim ejus in amaritudine est , & Dominus colavit à me , & non indicavit mihi.

28 Quæ dixit illi : Numquid petivi filium à domo meo ? numquid non dixi tibi : Ne illudas me ?

29 Et ille ait ad Giezi : Accinge lumbos tuos , & tolle baculum meum in manu tua , & vade : Si occurrerit tibi homo , non salutes eum : & si salutaverit te quispiam , non respondeas illi : & pones baculum meum super faciem pueri.

30 Porro mater pueri ait : Vivit Dominus , & vivit anima tua , non dimittam te. Surrexit ergo , & secutus est eam.

31 Giezi autem præcesserat ante eos , & posuerat baculum super faciem pueri , & non erat vox , neque sensus : reversusque est in occursum ejus , & nunciavit ei , dicens : Non surrexit puer.

32 Ingressus est ergo Eliseus domum , & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus.

33 Ingressusque clausit ostium super se , & super puerum : & oravit ad Dominum.

34 Et ascendit , & incubuit super puerum : posuitque os suum super os ejus , & oculos suos super oculos ejus : & manus suas super manus ejus : & incurvavit se super eum , & calefacta est caro pueri.

35 At ille reversus , deambulavit in domo , semel huc atque illuc : & ascendit , & incubuit super eum : & oscitavit puer septies , aperuitque oculos.

36 At ille vocavit Giezi , & dixit ei : Vocata Sunamitidem hanc. Quæ vocata , ingressa est ad eum. Qui ait : Tolle filium tuum.

37 Venit illa , & corruit ad pedes ejus : & adoravit super terram : tulitque filium suum , & egressa est.

38 Et Eliseus reversus est in Galgala. Erat autem fames in terra , & filii prophetarum habitabant coram eo , dixitque uni de pueris suis : Pone ollam grandem , & coque pulmentum filiis prophetarum.

39 Et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes , invenitque quasi vitem silvestrem , & collegit ex ea colocythidas agri , & implevit pallium suum , & reversus concidit in ollam pulmenti : nesciebat enim quid esset.

40 Infuderunt ergo socii , ut comederent :

rent : cumque gustassent de coctione, clamaverunt, dicen es : Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere.

41 Arille, Afferte, inquit, farinam. Cū-
que tulissent, misit ollam, & ait : Infunde
turbæ, ut comedant. Et non fuit amplius,
quidquam amaritudinis in olla.

42 Vir autem quidam venit de Baalfalifa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo, ut comedat.

43 Responditque ei minister ejus: Quantum est hoc, ut apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo, ut comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, & supererit.

44. Posuit itaque corameis : qui comed-
runt, & superfuit juxta verbum Domini.

C A P V T V.

Scidit rex Israel vestimenta sua, quod iussisset rex Syria ut Naam in leprosum curares; quem Eliseus septena in Iordane lotionibus mundavit à lepra, qua Giezi propter munera mendacio extorta ab Eliseo spreta, perpetuo adhaesit.

1. **N**Aaman princeps militiæ regis Syriæ
erat vir magnus apud dominum
suum, & honoratus: per illum enim dedit
Dominus salutem Syriæ: erat autem vir
fortis & dives, sed leprosus.

2 Porro de Syria egressi fuerant haru-
culi, & captivam duxerant de terra Israël
puellam parvulam, quæ erat in obsequio
uxoris Naaman,

3 Quæ ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria: profecto curasset eum à lepra, quam habet.

4 Ingressus est itaque Naaman ad domum suam, & nuntiavit ei, dicens: Sic & sic locuta est puella de terra Israël.

5 Dixitque ei rex Syriæ: Vade, & mittam
litteras ad regem Israël. Qui cum profectus
esset, & tulisset secum decem talenta argenti,
& sex millia aureos: & decem mutatoria
vestimentorum.

6 Detulit litteras ad regem Israël, in hæc verba : Cum acceperis epistolam hanc, scio quod miserim ad te Naaman servum meum, ut cures eum à lepra sua.

7 Cumque legisset rex Israël litteras, scidit vestimenta sua, & ait: Numquid Deus ego sum, ut occidere possim, & vivificare, quia iste misit ad me, ut curem hominem à lepra sua? animadvertite, & videte quod occasiones querat adversum me.

8 Quod cum audisset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israël vestimenta sua, misit ad eum, dicens : Quare scidisti vestimenta tua ? veniat ad me, & sciat esse prophetam in Israël.

9 Venit ergo Naaman cum equis & curribus, & stetit ad ostium domus Elisei:

10. Misitque ad eum Eliseus nuncium,
dicens : Vade, & lavare septies in Iorda-
ne, & recipiet sanitatem caro tua, atque
mundaberis.

11 Iratus Naaman recedebat, dicens : Putabam quod egrederetur ad me, & stans invocaret nomen Domini Dei sui ; & tangere

manu sua locum lepræ , & curaret me.

12 Numquid non meliores sunt Abana & Pharphar, fluvii Damasci, omnibus aquis Israel, ut laver in eis, & munder? Cum ergo vertisset se, & abiret indignans.

13 Accellerunt ad eum servi sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare, & mundaberis?

14 † Descendit, & lavit in Iordane sep-
ties juxta sermonem viri Dei, & restituta
est caro ejus, sicut caro pueri parvuli, &
mundatus est.

15. Reversusque ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit, & stetit coram eo, & ait: Verè scio quod non sis alius Deus in universa terra, nisi tantum in Israel. Obsecro itaque ut accipias benedictionem à servo tuo.

16 At ille respondit: Vivit Dominus ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit.

17 Dixitque Naaman : Vt vis : sed obsecro , concede mihi servo tuo , ut tollam onus duorum burdonum de terra : non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis , nisi Domino.

18 Hoc autem solum est, de quo deprece-
ris Dominum pro servo tuo, quando ingre-
dietur dominus meus templum Remmon,
ut adorer, & illo innitente super manum
meam, si adoravero in templo Remmon,
adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mi-
hi Dominus servo tuo pro hac re.

19 Qui dixit ei : Vade in pace. Abiit ergo
ab eo electo terræ tempore.

20 Dixitque Giezi puer viri Dei : Peper-
cit dominus meus Naaman Syro isti, ut non
acciperet ab eo quæ attulit : vivit Domi-
nus, quia curram post eum, & accipiam
ab eo aliquid.

21 Et securus est Giezi post tergum Naaman : quem cum vidisset ille currentem ad se , defiliit de curru in occursum ejus , & ait : Rectene sunt omnia ?

22 Et ille ait : Recte ; dominus meus misit me ad te , dicens : Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim , ex filiis prophetarum : da eis talentum argenti , & vestes mutatorias duplices .

23 Dixitque Naaman: Melius est ut acci-
pias duo talenta. Et coëgit eum, ligavitque
duo talenta argenti in duobus fassis, & du-
plicia vestimenta, & imposuit duobus pue-
ris suis, qui & portaverunt coram eo.

24 Cumque venisset jam vesperi, tulit de manu eorum, & reposuit in domo, dimisitque viros, & abierunt.

25 Ipse autem ingressus, stetit coram domino suo. Et dixit Eliseus: Unde venis Giezi? Qui respondit: Non ixit servus tunc quoquam.

26 At ille ait: Nonne cor meum in præsenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, ut enas oliveta, & vineas, & oves, & boves, & servos, & ancillas.

27 Sed & lepra Naaman adhærebit tibi.

multiplicando 217 per 1000
 217000

& semini tuo, usque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix. Percussitque eos Dominus, ne viderent, juxta verbum Elisei.

CAPUT VI.

Eliseus ferrum securis natare facit, regis Syria milites ducuntur quasi excauti in Samariam ab Eliseo, quem ob regis sui secreta regi Israël patefacta capere nitebantur; at postmodum Syris confidentibus Samariam, matres ob inedia filios suos comedunt, propter quod Eliseus à rege jubetur occidi.

Dixerunt autem filii prophetarum ad Eliseum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis.

2 Eamus usque ad Iordanem, & tollant singuli de silva materias singulas, ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: Ite,

3 Et ait unus ex illis: Veni ergo & tu cum servis tuis. Respondit: Ego veniam.

4 Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, cædebant ligna.

5 Accidit autem, ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam: exclamavitque ille, & ait: Heu, heu, heu domine mi, & hoc ipsum mutuo acceperam.

6 Dixit autem homo Dei: Vbi cecidit? At ille monstravit ei locum. Præcidit ergo lignum, & misit illuc: natavitque ferrum,

7 Et ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud.

8 Rex autem Syriae pugnabat contra Israël, consiliumque inivit cum servis suis, dicens: In loco illo & illo ponamus insidias.

9 Misit itaque vir Dei ad regem Israël, dicens: Cave ne transeas in locum illum: quia ibi Syri in insidiis sunt.

10 Misit itaque rex Israël ad locum quem dixerat ei vir Dei, & præoccupavit eum, & observavit se ibi non semel neque his.

11 Conturbatumque est cor regis Syriae pro hac re: & convocatis servis suis, ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israël?

12 Dixitque unus servorum ejus: Nequaquam domine mi rex, sed Eliseus propheta, qui est in Israël, indicat regi Israël omnia verba quaecumque locutus fueris in conclavi tuo.

13 Dixitque eis: Ite, & videte ubi sit: ut mittam, & capiam eum. Annunciaveruntque ei, dicentes: Ecce in Dothan.

14 Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem.

15 Confurgens autem diluculo minister viri Dei, egressus vidit exercitum in circuitu civitatis, & equos & currus: nunciavitque ei, dicens: Heu, heu, heu domine mi, quid faciemus?

16 At ille respondit: Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.

17 Cumque orasset Eliseus, ait: Domine, aperi oculos hujus, ut videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & currum igneorum, in circuitu Elisei.

18 Hostes vero descenderunt ad eum: porro Eliseus oravit ad Dominum, dicens: Perire, obsecro, gentem hanc cæcitate.

19 Dixit autem ad eos Eliseus: Non est hæc via, neque ista est civitas: sequimini me, & ostendam vobis virum quem quaeritis. Duxit ergo eos in Samariam:

20 Cumque ingressi fuissent in Samariam, dixit Eliseus: Domine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samaræ.

21 Dixitque rex Israël ad Eliseum, cum vidisset eos: Nunquid percutiam eos, pater mi?

22 At ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos gladio & arcu tuo, ut percutias: sed pone panem & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad dominum suum.

23 Appositaque est eis ciborum magna præparatio, & comederunt, & biberunt, & dimisit eos, abieruntque ad dominum suum & ultra non venerunt latrones Syriae in terram Israël.

24 Factum est autem post hæc, congregavit Benadad rex Syriae, universum exercitum suum, & ascendit, & obsidebat Samariam.

25 Factaque est fames magna in Samaria: & tandiu obfessa est, donec venundaretur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cabi stercoreis columbarum quinque argenteis.

26 Cumque rex Israël transfiret per murum, mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salve me domine mi rex.

27 Qui ait: Non te salvat Dominus: unde te possum salvare? de area, vel de torculari? Dixitque ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ respondit:

28 Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, ut comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras.

29 Coximus ergo filium meum, & comedimus. Dixitque ei die altera: Da filium tuum, ut comedamus eum. Quæ abscondit filium suum.

30 Quod cum audisset rex: scidit vestimenta sua, & transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus.

31 Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, si steterit caput Elisei filii Saphat super ipsum hodie.

32 Eliseus autem sedebat in domo sua, & senes sedebant cum eo. Præmisit itaque virum: & antequam veniret nuncius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod miserit filius homicidæ hic, ut præcidatur caput meum? videte ergo, cum venerit nuncius, claudite ostium, & non sinatis eum introire: ecce enim sonitus pedum domini ejus post eum est.

33 Adhuc illo loquente eis, apparuit nuncius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malum à Domino est: quid amplius expectabo à Domino?

CAPUT VII.

Eliseus in Samaria prædicit fore frumenti abundantiam; quam leprosi quatuor in Samaria annuntiant, territis à Deo Syris, ac omnibus relictis obsidionem

*diem solventibus : dux autem Elisei verbo incre-
dulus à turba conculcatur in porta Samariae.*

1 Ixit autem Eliseus : Audite verbum Domini : Hæc dicit Dominus : In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit, & duo modii hordei statere uno, in porta Samariæ.

2 Respondens unus de ducibus, super cuius manum rex incumbabat, homini Dei, ait : Si Dominus fecerit etiam cataractas in celo, nunquid poterit esse quod loqueris ? Qui ait : Videbis oculis tuis, & inde non comedes.

3 Quatuor ergo viri erant leprosi juxta introitum portæ : qui dixerunt ad invicem : Quid hæc esse volumus donec moriamur ?

4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur : sive manserimus hæc, moriendum nobis est : venite ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ, si pepercerint nobis, vivemus : si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur.

5 Surrexerunt ergo vesperi, ut venirent ad castra Syriæ. Cumque venissent ad principium castrorum Syriæ, nullum ibidem reppererunt.

6 Siquidem Dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriæ, curruum, & equorum, & exercitus plurimi : dixeruntque ad invicem : Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Hethæorum & Ægyptiorum & venerunt super nos.

7 Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, & equos & asinos, in castris, fugeruntque, animas tantum suas salvare cupientes.

8 Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, & comederunt, & biberunt : tuleruntque inde argentum, & aurum, & vestes, & abierunt, & absconderunt : & rursus reversi sunt ad aliud tabernaculum, & inde similiter auferentes absconderunt.

9 Dixeruntque ad invicem : Non rectè facimus : hæc enim dies boni nuncii est. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare usque mane, sceleris arguemur : venite, eamus, & nunciemus in aula regis.

10 Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis, dicentes : Ivimus ad castra Syriæ, & nullum ibidem reperimus hominem, nisi equos & asinos alligatos, & fixa tentoria.

11 Ierunt ergo portarii, & nunciaverunt in palatio regis intrinsecus.

12 Qui surrexit nocte, & ait ad servos suos : Dico vobis quid fecerint nobis Syri : sciunt quia fame laboramus, & idcirco egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes : Cum egressi fuerint de civitate : capiemus eos vivos, & tunc civitatem ingredi poterimus.

13 Respondit autem unus servorum ejus : Tollamus quinq; le equos, qui remanserunt in urbe (quia ipsi tantum sunt in universa multitudo Israël, alii enim consumpti sunt) & mittentes explorare poterimus.

14 Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in castra Syriorum, dicens : Ite, & videte.

15 Qui abierunt post eos usque ad Iordanem : ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasis, quæ projecerant Syri cum turbarentur : reversique nuncii indicaverunt regi.

16 Et egressus populus diripuit castra Syriæ : factusque est modius similæ statere uno, & duo modii hordei statere uno, juxta verbum Domini.

17 Porro rex ducem illum, in cujus manu incumbabat, constituit ad portam : quem conculcavit turba in introitu portæ, & mortuus est, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum.

18 Factumque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait : Duo modii hordei statere uno erunt, & modius similæ statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samariæ :

19 Quando responderat dux ille viro Dei, & dixerat : Etiam si Dominus fecerit cataractas in celo, nunquid poterit fieri quod loqueris ? Et dixit ei : Videbis oculis tuis, & inde non comedes.

20 Evenit ergo ei sicut prædictum fuerat, & conculcavit eum populus in porta, & mortuus est.

C A P V T V I I I.

Post septennem famem ab Eliseo prædictam Samamitis quæ ipsius consilio peregrinata erat reversa suos agros cum fructibus recuperat : Eliseus Benadad ægotantem prædicit moriturum, & impium Hazael regnaturum : Ioram rex Iuda percussit Idumæos quod à se recessissent ; cui impio succedit Ochozias filius impius.

1 Eliseus autem locutus est ad mulierem, † ^{Supra} ^{4. 35.} cuius vivere fecerat filium, dicens : Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare ubicumque reperiis : vocavit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis.

2 Quæ surrexit, & fecit juxta verbum hominis Dei : & vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philistiim diebus multis.

3 Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philistiim : & egressa est ut interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis.

4 Rex autem loquebatur cum Giezi pueri viri Dei, dicens : Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus.

5 Cumque ille narraret regi quo modo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cuius vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi : Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius ejus, quem suscitavit Eliseus.

6 Et interrogavit rex mulierem : quæ narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens : Restitue ei omnia quæ sua sunt, & universos redditus agrorum, à die qua reliquit terram usque ad præsens :

7 Venit quoque Eliseus Damascum, & Benadad rex Syriæ ægotabat : nunciaveruntque ei, dicentes : Venit vir Dei huc.

8 Et ait rex ad Hazael : Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens : Si evadere potero de infirmitate mea hæc ?

9 Ivit igitur Hazael in occursum ejus, habens secum munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac?

10 Dixitque ei Eliseus: Vade, dic ei. Sanaberis: porro ostendit mihi Dominus quia morte morietur.

11 Stetitque cum eo, & conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitque vir Dei.

12 Cui Hazael ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturussis filiis Israël mala. Civitates eorum munitas igne succendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & pregnantas divides.

13 Dixitque Hazael: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Eliseus: Ostendit mihi Dominus te regem Syriæ fore.

14 Qui cum recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem.

15 Cumque venisset dies altera, tulit stragulum, & infudit aquam, & expandit super faciem ejus: quo mortuo, regnavit Hazael pro eo.

16 Anno quinto Ioram filii Achab regis Israël, & Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda.

† 2. Par. 21. 5. 17 † Triginta duorum annorum erat cum regnare cœpisset, & octo annis regnavit in Ierusalem.

18 Ambulavitque in viis regum Israël, sicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor ejus: & fecit quod malum est in conspectu Domini.

† 2. Reg. 7. 16. 19 † Noluit autem Dominus disperdere Iudam, propter David servum suum, sicut promiserat ei: ut daret illi lucernam, & filiis ejus cunctis diebus.

† 2. Paral. 21. 8. 20 † In diebus ejus recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi regem.

21 Venitque Ioram Seira, & omnes currus cum eo: & surrexit nocte, percussitque Idumæos, qui eum circumdederant, & principes currum, populus autem fugit in tabernacula sua.

22 Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore illo.

23 Reliqua autem sermonum Ioram, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

24 Et dormivit Ioram cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate David, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

† 2. Par. 22. 1. 25 † Anno duodecimo Ioram filii Achab regis Israël, regnavit Ochozias, filius Ioram, regis Iudæ.

26 Viginti duorum annorum erat Ochozias cum regnare cœpisset, & uno anno regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Athalia filia Amri regis Israël.

27 Et ambulavit in viis domus Achab: & fecit quod malum est coram Dño, sicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit.

28 Abiit quoque cum Ioram filio Achab, ad præliandum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad, & vulneraverunt Syri Ioram:

29 Qui reversus est ut curaretur, in Iezrahel: quia vulneraverant eum Syri in Ramoth, præliantem contra Hazael regem Syriæ. Porro Ochozias filius Ioram rex Iuda, descendit invisere Ioram filium Achab in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAPUT IX.

Iehu in regem Israël uncto per prophetam mandat Dominus, ut deleat domum Achab, occidat ergo Ioram una cum Ochozia rege Iuda, & corpus Iezabel à fenestra ipsius jussu præcipitata canes devorant, juxta Elia vaticinium.

1 Eliseus autem prophetes vocavit unum de filiis prophetarum, & ait illi: Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hanc in manu tua & vade in Ramoth Galaad.

2 † Cumque veneris illuc, videbis Iehu filium Iosaphat filium Namsi: & ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum, & introduces in interius cubiculum. Reg. 19. 16.

3 Tenensque lenticulam olei, fundes super caput ejus, & dices: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem super Israël. Aperiesque ostium, & fugies, & non ibi subsistes.

4 Abiit ergo adolescens puer prophetæ in Ramoth Galaad,

5 Et ingressus est illuc: ecce autem principes exercitus sedebant, & ait: Verbum mihi ad te. O princeps. Dixitque Iehu: Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te. O princeps.

6 Et surrexit & ingressus est cubiculum: at ille fudit oleum super caput ejus, & ait: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Vnxi te regem super populum Domini Israël,

7 Et percuties domum Achab domini tui, & ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum, & sanguinem omnium servorum Domini, de manu Iezabel.

8 † Perdamque omnem domum Achab: † 3. & interficiam de Achab mingentem ad Reg. parietem, & clausum & novissimum in 21. 21. Israël.

9 Et dabo domum Achab, sicut † domum Ieroboam filii Nabat, & sicut domum † Baasa filii Ahia: Reg. 15. 29.

10 Iezabel quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui sepeliat eam. † 3. Reg. 16. 3.

11 Iehu autem egressus est ad servos domini sui: qui dixerunt ei: Rectene sunt omnia? quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem, & quid locutus sit.

12 At illi responderunt: Falsum est, sed magis narra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus est mihi, & ait: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem super Israël.

13 Festinaverunt itaque, & unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus, in similitudinem tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt: Regnavit Iehu.

14 Conjuravit ergo Iehu filius Iosaphat filii Namsi contra Ioram: Porro Ioram † 8. 28. obsederat Ramoth Galaad, ipse, & omnis Israël contra Hazael regem Syriæ:

15 Et

a. p. vani qui cunctis Ihu.
pau. oindvi.

15 Et reversus fuerat ut curaretur in Iezrahel propter vulnera, quia percusserant eum Syri, præliantem contra Hazael regem Syriæ. Dixitque Iehu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de civitate, ne vadat, & nunciet in Iezrahel.

16 Et ascendit, & profectus est in Iezrahel: Ioram enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Iuda descenderat ad visitandum Ioram.

17 Igitur speculator qui stabat super turrim Iezrahel vidit globum Iehu venientis, & ait: Video ego globum. Dixitque Ioram: Tolle currum, & mitte in occursum eorum, & dicat vadens: Rectene sunt omnia?

18 Abiit ergo qui ascenderat currum, in occursum ejus, & ait: hæc dicit rex: Pacatane sunt omnia? Dixitque Iehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me. Nunciavit quoque speculator, dicens: Venit nuncius ad eos, & non revertitur.

19 Misit etiam currum equorum secundum: venitque ad eos & ait: Hæc dicit rex: Numquid pax est? Et ait Iehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me.

20 Nunciavit autem speculator, dicens: Venit usque ad eos, & non revertitur: est autem incessus quasi incessus Iehu filii Namsi, præceps enim graditur.

21 Et ait Ioram: Iunge currum. Iunxeruntque currum ejus, & egressus est Ioram rex Israël, & Ochozias rex Iuda, singuli in curribus suis: egressique sunt in occursum Iehu, & invenerunt eum in agro Naboth Iezrahelitarum.

22 Cumque vidisset Ioram Iehu, dixit: Pax est Iehu? At ille respondit: Quæ pax? adhuc fornicationes Iezabel matris tuæ, & veneficia ejus multa vigent.

23 Convertit autem Ioram manum suam, & fugiens ait ad Ochoziam: Insidiæ Ochozia.

24 Porro Iehu tetendit arcum manu, & percussit Ioram inter scapulas: & egressa est sagitta per cor ejus, statimque corruit in curru suo.

25 Dixitque Iehu ad Badacer ducem: Tolle projice eum in agro Naboth Iezrahelitarum: memini enim quando ego & tu sedentes in curru sequebamur Achab parrem huius, quod Dominus onus hoc levaverit super eum, dicens:

† 3. Reg. 21.22. 26 † Si non pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum ejus, quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Nunc ergo tolle, & projice eum in agrum juxta verbum Domini.

27 Ochozias autem rex Iuda videns hoc, fugit per viam domus horti: persecutusque est eum Iehu; & ait: Etiam hunc percutite in curru suo; & percusserunt eum in ascensu Gaver, qui est iuxta Ieblaam: qui fugit in mageddo, & mortuus est ibi.

28 Et imposuerunt eum servi ejus super currum suum, & tulerunt in Ierusalem: sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate David.

29 Anno undecimo Ioram filii Achab, regnavit Ochozias super Iudam.

30 Venitque Iehu in Iezrahel. Porro Iezabel introitu ejus audito, depinxit oculos

suos stibio, & ornavit caput suum, & respexit per fenestram,

31 Ingredientem Iehu per portam, & ait: † Numquid pax potest esse Zambri, qui interfecit dominum suum? † 3. Reg. 16.10.

32 Levavitque Iehu faciem suam ad fenestram, & ait: Quæ est ista? & inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.

33 At ille dixit eis: Præcipitate eam deorsum; & præcipitaverunt eam, aspersusque est sanguine paties, & equorum ungulae conculcaverunt eam.

34 Cumque introgressus esset, ut comederet, biberetque, ait: Ite, & videte maledictam illam, & sepelite eam: quia filia regis est.

35 Cumque iissent ut sepelirent eam, non invenerunt nisi calvariam, & pedes, & summas manus.

36 Reversique nunciaverunt ei. Et ait Iehu: † Sermo Domini est, quem locutus est per servum suum Eliam Thesbiten, dicens: in agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel, † 3. Reg. 21.23.

37 Et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciē terræ in agro Iezrahel; ita ut prætereuntes dicant: Hæcine est illa Iezabel?

C A P V T X

Iehu 70 filios Achab & 42 fratres Ochozia necari jubet, totamque Achab progeniem delet & omnes sacerdotes Baal callide convocat occidit, exusta illius statua, & templo in cloacam verso; attamen in cultu vitulorum aureorum perseverat Iehu, ideo vehementer casus est Israël ab Hazael; mortuo autem Iehu, succedit filius ejus Joachaz.

1 **E**Rant autem Achab septuaginta filii in Samaria: scripsit ergo Iehu litteras, & misit in Samariam, ad optimates civitatis, & ad majores natu, & ad nutritios Achab, dicens:

2 Statim ut acceperitis litteras has, qui habetis filios domini vestri, & currus, & equos, & civitates firmas, & arma,

3 Eligite meliorem, & eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri, & eum ponite super solium patris sui, & pugnate pro domo domini vestri.

4 Timuerunt illi vehementer, & dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, & quo modo nos valebimus resistere?

5 Miserunt ergo præpositi domus, & præfecti civitatis, & majores natu, & nutritii, ad Iehu, dicentes: Servi tui sumus quæcumque jusseris faciemus, nec constituemus nobis regem: quæcumque tibi placent, fac.

6 Rescripsit autem eis litteras secundo, dicens: Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri, & venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porro filii regis, septuaginta viri, apud optimates civitatis nutriebantur.

7 Cumque venissent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in cophinis, & miserunt ad eum in Iezrahel.

8 Venit autem nuncius, & indicavit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos acervos juxta introitum portæ usque mane.

9 Cumque diluxisset, egressus est, & stans dixit

dixit ad omnem populum: Iusti estis: si ego conjuravi contra dominum meum, & interfeci eum, quis percussit omnes hos?

† 3 Reg. 21. 21. 10 + Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, & Dominus fecit quod locutus est in manu servi sui Eliae.

11 Percussit igitur Iehu omnes, qui reliqui erant de domo Achab in Iezrahel, & universos optimates ejus, & notos, & sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquiae.

12 Et surrexit, & venit in Samariam: cumque venisset ad Cameram pastorum in via.

13 Invenit fratres Ochozia regis Iuda, dixitque ad eos: Quinam estis vos? Qui responderunt: Fratres Ochozia sumus, & descendimus ad salutandos filios regis, & filios reginae.

14 Qui ait: Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos, jugulaverunt eos in cisterna juxta Cameram, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quemquam.

15 Cumque abiisset inde, invenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? & ait Ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum:

16 Dixitque ad eum: Veni mecum, & vide zelum meum pro Domino. Et imposuit in curru suo,

17 Duxit in Samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria usque ad unum, juxta verbum Domini quod locutus est per Eliam.

† 3 Reg. 6. 31. 18 Congregavit ergo Iehu omnem populum, & dixit ad eos: + Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius.

19 Nunc igitur omnes prophetas Baal, & universos servos ejus, & cunctos sacerdotes ipsius, vocate ad me: nullus sit qui non veniat, sacrificium enim grande est mihi Baal: quicumque defuerit, non vivet. Porro Iehu faciebat hoc insidiosè, ut perderet cultores Baal.

20 Et dixit: Sanctificate diem solemnem Baal. Vocavitque,

21 Et misit in universos terminos Israel, & venerunt cuncti servi Baal, non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum Baal: & repleta est domus Baal, à summo usque ad summum.

22 Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta universis servis Baal. Et protulerunt eis vestes.

23 Ingressusque Iehu, & Ionadab filius Rechab, templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite, & videte, ne quis forte vobiscum sit de servis Domini, sed ut sint servi Baal soli.

24 Ingressi sunt igitur ut facerent victimas & holocausta: Iehu autem præparaverat sibi foris octoginta viros, & dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his, quos ego adduxero in manus vestras, anima ejus erit pro anima illius.

K 25 Factum est autem, cum completum esset holocaustum, præcepit Iehu militibus & ducibus suis: Incredimini, & percussite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii, & projecerunt milites & duces: & ierunt in civitatem templi Baal, & protulerunt statuum de fano Baal, & combusserunt:

27 Et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc.

28 Delevit itaque Iehu Baal de Israel:

29 Veruntamen à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, non recessit, nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel, & in Dan:

30 Dixit autem Dominus ad Iehu: Quia studiose egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab: + filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. † Infr. 15. 12.

31 Porro Iehu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israel in toto corde suo: non enim recessit à peccatis Ieroboam, qui peccare fecerat Israel.

32 In diebus illis coepit Dominus tædere super Israel: percussitque eos Hazael in universis finibus Israel.

33 A Iordane contra orientalem plagam, omnem terram Galaad, & Gad, & Ruben, & Manasse, ab Aroër, quæ est super torrentem Arnon, & Galaad, & Basan.

34 Reliqua autem verborum Iehu, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

35 Et dormivit Iehu cum patribus suis, sepelieruntque eum in Samaria: & regnavit Ioachaz filius ejus pro eo.

36 Dies autem quos regnavit Iehu super Israel, viginti & octo anni sunt, in Samaria.

CAPUT XI.

Athalie, audita filii morte, omne semen regium, præter Ioas, ferro extinguit, & regnum sibi usurpat; sed præcipiente Ioiada sacerdote, occiditur, & Ioas rex Iuda constituitur, destruit aris & imaginibus Baal.

1 + Athalia vero mater Ochozia, videns mortuum filium suum, surrexit, & interfecit omne semen regium. † 2. Par. 22. 10.

2 Tollens autem Iosaba filia regis Ioram, soror Ochozia, Ioas filium Ochozia, furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, & nutricem ejus, de triclinio: & abscondit eum à facie Athaliae, ut non interficeretur.

3 Eratque cum ea sex annis clam in domo Dñi: porro Athalia regnavit super terram.

4 + Anno autem septimo misit Ioiada, & assumens centuriones & milites, introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis fœdus: & adjurans eos in domo Domini, ostendit eis filium regis. † 2. Par. 23. 1.

5 Et præcepit illis, dicens: Iste est sermo, quem facere debetis:

6 Tertia pars vestrum introeat sabbato, & observet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Sur: & tertia pars sit ad portam, quæ est post habitaculum

culum scutariorum : & custodietis excubias domus Messa.

7 Dux vero partes è vobis , omnes egredientes sabbato , custodiant excubias domus Domini circa regem.

8 Et vallabitis eum , habentes arma in manibus vestris : si quis autem ingressus fuerit septum templi , interficiatur : eritque cum rege introeunte & egrediente.

9 Et fecerunt centuriones , juxta omnia quæ præceperat eis Ioiada sacerdos : & assumentes singuli viros suos , qui ingrediebantur sabbatum , cum his qui egrediebantur sabbato , venerunt ad Ioiadam sacerdotem.

10 Qui dedit eis hastas , & arma regis David , quæ erant in domo Domini.

11 Et steterunt , singuli habentes arma in manu sua , à parte templi dextera , usque ad partem sinistram altaris & ædis , circum regem.

12 Produxitque filium regis , & posuit super eum diadema , & testimonium : feceruntque eum regem , & unxerunt : & plaudentes manu , dixerunt : Vivat rex.

13 Audivit autem Athalia vocem populi currentis : & ingressa ad turbas in templum Domini.

14 Vidit regem stantem super tribunal juxta morem , & cantores & tubas prope eum , omnemque populum terræ lætantem , & canentem tubis : & scidit vestimenta sua clamavitque : Conjuratio , conjuratio.

15 Præcepit autem Ioiada centurionibus , qui erant super exercitum , & ait eis : Educite eam extra septa templi , & quicumque eam secutus fuerit , feriat gladio. Dixerat enim sacerdos : non occidatur in templo Domini.

16 Imposueruntque ei manus , & impegerunt eam per viam introitus equorum , juxta palatium , & interfecta est ibi.

17 Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum & inter regem , & inter populum , ut esset populus Domini , & inter regem & populum.

18 Ingressusque est omnis populus terræ templum Baal , & destruxerunt aras ejus , & imagines contriverunt valide : Machan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini.

19 Tulitque centuriones , & Cerethi & Phelethi legiones : & omnem populum terræ , deduxeruntque regem de domo Domini : & venerunt per viam portæ scutariorum in palatium , & sedit super thronum regum.

20 Lætatusque est omnis populus terræ , & civitas , conquievit : Athalia autem occisa est gladio in domo regis.

21 Septemque annorum erat Ioas , cum regnare cœpisset.

C A P V T XII.

Ioas gazophylacii pecuniam ad sartatecta templi instauranda expendit : Hazaeli autem regi Syria bellum contra Ierusalem paranti mittit omnes templi & palatii thesauros , tandemque à servis suis occiditur , cui succedit filius ejus Amasias.

1 Anno septimo Iehu , regnavit Ioas : & quadraginta annis regnavit in Ierusalem , nomen matris ejus Sebia de Berthee ,

2 Fecitque Ioas rectum coram Domino cunctis diebus , quibus docuit eum Ioiada sacerdos.

3 Veruntamen excelsa non abstulit : adhuc enim populus immolabat , & adolebat in excelsis insensum.

4 Dixitque Ioas ad sacerdotes : Omnem pecuniam sanctorum , quæ illata fuerit in templum Domini à prætereuntibus , quæ offertur pro pretio animæ , & quam sponte & arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini :

5 Accipiant illam sacerdotes juxta ordinem suum , & instaurent sartatecta domus , si quid necessarium viderint instauratione.

6 Igitur usque ad vigesimum tertium annum regis Ioas , non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi.

7 Vocavitque rex Ioas Ioiadam pontificem & sacerdotes , dicens eis : Quare sartatecta non instauratis templi ? nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum , sed ad instaurationem templi redite eam.

8 Prohibiti que sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam à populo , & instaurare sartatecta domus.

9 Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium unum , aperuitque foramen desuper , & posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini , mittebantque in eo sacerdotes , qui custodiebant ostia , omnem pecuniam , quæ deferebatur ad templum Domini.

10 Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio , ascendebat scriba regis , & pontifex , effundebantque & numerabant pecuniam , quæ inveniebatur in domo Domini.

11 Et dabant eam juxta numerum atque mensuram , in manu eorum qui præerant cæmentariis domus Domini : qui impendebant eam in fabris lignorum , & in cæmentariis iis , qui operabantur in domo Domini ,

12 Et sartatecta faciebant : & in iis , qui cædebant saxa , & ut emerent ligna , & lapides , qui excidebantur , ita ut impleteretur instauratione domus Domini , in universis quæ indigebant expensa ad muniendam domum.

13 Veruntamen non fiebant ex eadem pecunia hydræ templi Domini , & fusciculæ , & thuribula , & tubæ , & omne vas aureum & argenteum , de pecunia quæ inferebatur in templum Domini.

14 Iis enim qui faciebant opus , dabatur ut instauraretur templum Domini.

15 Et non fiebat ratio iis hominibus , qui accipiebant pecuniam ut distribuere eam artificibus , sed in fide tractabant eam.

16 Pecuniam vero pro delicto , & pecuniam pro peccatis , non inferebant in templum Domini , quia sacerdotum erat.

17 Tunc ascendit Hazael rex Syriæ , & pugnabat contra Geth , cepitque eam : & direxit faciem suam , ut ascenderet in Ierusalem.

18 Quam ob rem tulit Ioas , rex Iuda omnia sanctificata , quæ consecraverant Iosaphat & Ioram , & Ochozias patres ejus reges Iuda , & quæ ipse obtulerat : & univer-

sum

sum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, & in palatio regis: misitque Hazaël regi Syriæ, & recessit ab Ierusalem.

19 Reliqua autem sermonum Ioas, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

20 Surrexerunt autem servi ejus, & conjuraverunt inter se, percusseruntque Ioas in Domo Mello in descensu Sella.

21 Iofachar namque filius Semaath, & Iozabad filius Somer, servi ejus, percusserunt eum, & mortuus est: & sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Ioachaz rex Israel propter peccata sua gravissime afflicti a rege Syriæ, conversus ad Dominum liberatur; cui mortuo succedit filius Ioas, qui juxta Elisei morientis vaticinium Syros ter devicit, mortui autem Elisei sepulchro injectus quidam mortuus suscitatur.

1 Anno vigesimo tertio Ioas filii Ozhoziæ regis Iuda: regnavit Ioachaz filius Iehu super Israël in Samaria decem & septem annis.

2 Et fecit malum coram Dño, secutusque est peccata Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, & non declinavit ab eis.

3 Iratusque est furor Domini contra Israel, & tradidit eos in manu Hazaël regis Syriæ, & in manu Benadad filii Hazael, cunctis diebus.

4 Deprecatus est autem Ioachaz faciem Domini, & audivit eum Dominus: vidit enim angustiam Israel, quia attriverat eos rex Syriæ:

5 Et dedit Dominus salvatorem Israeli, & liberatus est de manu regis Syriæ: habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri & nudius tertius.

6 Veruntamen non recesserunt à peccatis domus Ieroboam, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulaverunt: siquidem & lucus permansit in Samaria.

7 Et non sunt derelicti Ioachaz de populo nisi quinquaginta equites, & decem currus, & decem millia peditum: interfecerat enim eos rex Syriæ, & redegerat quasi pulverem in triura aræ.

8 Reliqua autem sermonum Ioachaz, & universa quæ fecit & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

9 Dormivitque Ioachaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in Samaria: regnavitque Ioas filius ejus pro eo.

10 Anno trigesimo septimo Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis,

11 Et fecit quod malum est in conspectu Domini: non declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulavit.

12 Reliqua autem sermonum Ioas, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Iuda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

13 Et dormivit Ioas cum patribus suis,

Ieroboam autem sedit super solium ejus. Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.

14 Eliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est: descenditque ad eum Ioas rex Israel, & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga ejus.

15 Et ait illi Eliseus: Affer arcum, & sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum, & sagittas,

16 Dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas manibus regis,

17 Et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Eliseus: Iace sagittam. Et jecit, Et ait Eliseus: Sagitta salinis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiesque Syriam in Aphec, donec consumas eam.

18 Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursus dixit ei: Percute jaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus, & stetit,

19 Iratus est vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, five septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.

20 Mortuus est ergo Eliseus, & sepelierunt eum. Latrunculi autem de Moab venerunt in terram in ipso anno.

21 Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in sepulchro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos. † Eccl. 48. 14.

22 Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz?

23 Et misertus est Dominus eorum, & reversus est ad eos propter pactum suum, quod habebat cum Abraham, & Isaac, & Jacob: noluit disperdere eos, neque projicere penitus, usque in præsens tempus.

24 Mortuus est autem Hazael rex Syriæ, & regnavit Benadad filius ejus pro eo.

25 Porro Ioas filius Ioachaz tulit urbes de manu Benadad filii Hazael, quas tulerat de manu Ioachas patris sui jure prælii, tribus vicibus percussit eum Ioas, & reddidit civitates Israel.

CAPUT XIV.

Amasias interfecit occisores patris sui Ioas, percussit Edom sed hac victoria factus elatior, provocans ad bellum Ioas regem Israel, ab eo captus, & Ierusalem diripitur: at Ioas regi Israel succedit filius Ieroboam qui ab angustis liberat Israel: cui succedit filius Zacharias: porro facta conjuratione adversus Amasiam regem Iuda a suis occiditur, cui succedit filius Azarias impius.

1 In anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israel, regnavit Amasias filius Ioas regis Iuda.

2 Viginti quinque annorum erat cum regnare cœpisset: viginti autem & novem annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Ioadan de Ierusalem.

3 Et fecit rectum coram Domino, veruntamen non ut David pater ejus. Iuxta omnia, quæ fecit Ioas pater suus, fecit?

4 Nisi hoc tantum, quod excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & asolebat incensum in excelsis.

5 Cumque obtinisset regnum, percussit servos suos, qui interfecerant regem patrem suum.

6 Filios autem eorum qui occiderant, non occidit, juxta quod scriptum est in libro legis Moyse, sicut præcepit Dominus, dicens: † Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus: sed unusquisque in peccato suo morietur.

† Deut.
24. 16.
Ezech.
18. 20.

7 Ipse percussit Edom in valle Salinarum decem millia, & apprehendit petram in prælio, vocavitque nomen ejus Rechehel, usque in præsentem diem.

8 Tunc misit Amasias nuncios ad Ioas filium Ioachaz, filii Iehu regis Israel, dicens: Veni, & videamus nos.

9 Remansitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum quæ est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestię saltus, quæ sunt in Libano, & conculcaverunt carduum.

10 Percutiens invaluisti super Edom, & sublevavit te cor tuum: contentus esto gloria, & sede in domo tua: quare provocas malum, ut cadas tu & Iudas tecum?

11 Et non acquievit Amasias: ascenditque Ioas rex Israel, & viderunt se, ipse & Amasias rex Iuda, in Bethsames oppido Iudæ.

12 Percussusque est Iuda coram Israel, & fugerunt unusquisque in tabernacula sua.

13 Amasiam vero regem Iuda, filium Ioas filii Ochoziæ, cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Ierusalem: & interrupit murum Ierusalem, à porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

14 Tulitque omne aurum, & argentum, & universa vasa, quæ inventa sunt in domo Domini, & in thesauris regis, & obsides, & reversus est in Samariam.

15 Reliqua autem verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo ejus qua pugnavit contra Amasiam regem Iuda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

16 Dormivitque Ioas cum patribus suis, & sepultus est in Samaria cum regibus Israel: & regnavit Ieroboam filius ejus pro eo.

17 Vixit autem Amasias, filius Ioas, rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel, quindecim annis.

18 Reliqua autem sermonum Amasias, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

19 Factaque est contra eum conjuratio in Ierusalem: at ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

20 Et asportaverunt in equis, sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David.

† 2. Paral. 26. 1. 21 † Tulit autem universus populus Iudæ Azariam annos natum sedecim, & constituerunt eum regem pro patre ejus Amasia.

22 Ipse ædificavit Elath, & restituit

eam Iudæ, postquam dormivit rex cum patribus suis.

23 Anno quintodecimo Amasias filii Ioas regis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas regis Israel in Samaria, quadraginta & uno anno:

24 Et fecit quod malum est coram Dño. Non recessit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

25 Ipse restituit terminos Israel, ab introitu Emath, usque ad mare solitudinis, juxta sermonem Domini Dei Israel, quem locutus est per servum suum † Ionam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth, quæ est in Opher.

† Ion.
1. 2.

26 Vidit enim Dominus afflictionem Israel amaram nimis, & quod consumpti essent usque ad clausos carcere, & extremos, & non esset qui auxiliaretur Israeli.

27 Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub cælo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas.

28 Reliqua autem sermonum Ieroboam, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus est, & quomodo restituit Damascum & Emath Iudæ in Israel, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

29 Dormivitque Ieroboam cum patribus suis regibus Israel, & regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

C A P V T X V.

Azaria leproso succedit filius Ioathan in Iuda: Zacharia autem in Israel succedit Seltum, & huic Manahem qui fit tributarius regum Assyriorum, & huic Phaceia, & huic Phacie: cujus temporibus Theglathphalasar devictam magnam partem Israelitarum transtulit in Assyrios: huic succedit Osee: in Iuda autem mortuo Ioathan succedit filius Achaz.

1 Anno vigesimo septimo Ieroboam regis Israel regnavit Azarias filius Amasias regis Iuda.

2 Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Iechelia de Ierusalem.

3 Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amasias pater ejus.

4 Veruntamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat, & asolebat incensum in excelsis.

5 † Percussit autem Dominus regem, & fuit leprosus usque in diem mortis suæ, & habitabat in domo libera seorsum: Ioathan vero filius regis gubernabat palatium, & judicabat populum terræ.

6 Reliqua autem sermonum Azarias, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

7 Et dormivit Azarias cum patribus suis: sepelieruntque eum cum majoribus suis in civitate David, & regnavit Ioathan filius ejus pro eo.

8 Anno trigesimo octavo Azarias regis Iuda, regnavit Zacharias filius Ieroboam super Israel in Samaria sex mensibus:

9 Et fecit quod malum est coram Domino, sicut fecerant patres ejus: non recessit

fit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël.

10 Conjuravit autem contra eum Sellum filius Iabes: percussitque eum palam, & interfecit, regnavitque pro eo.

11 Reliqua autem verborum Zachariæ, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?

† Supr.
10. 30.

12 † Iste est sermo Domini, quem locutus est ad Iehu, dicens: Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israël. Factumque est ita.

13 Sellum filius Iabes regnavit trigesimo nono anno Azariæ regis Iuda: regnavit autem uno mense in Samaria.

14 Et ascendit Manahem filius Gadi de Therfa: venitque in Samariam, & percussit Sellam filium Iabes in Samaria, & interfecit eum, regnavitque pro eo.

15 Reliqua autem verborum Sellum, & conjuratio ejus, per quam terendit insidias, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?

16 Tunc percussit Manahem Thapsam, & omnes qui erant in ea, & terminos ejus de Therfa, noluerant enim aperire ei: & interfecit omnes prægnantes ejus, & scidit eas.

17 Anno trigesimo nono Azariæ regis Iuda, regnavit Manahem filius Gadi super Israël decem annis in Samaria.

18 Fecitque quod erat malum coram Dño: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël cunctis diebus ejus.

19 Veniebat Phul rex Assyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut esset ei in auxilium, & firmaret regnum ejus.

20 Indixitque Manahem argentum super Israël cunctis potentibus & divitibus: ut daret regi Assyriorum, quinquaginta siclos argenti per singulos: reversusque est rex Assyriorum, & non est moratus in terra.

21 Reliqua autem sermonum Manahem, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?

22 Et dormivit Manahem cum patribus suis: regnavitque Phaceia filius ejus pro eo.

23 Anno quinquagesimo Azariæ regis Iuda regnavit Phaceia filius Manahem super Israël in Samaria biennio:

24 Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël.

25 Conjuravit autem adversum eum Phacee filius Romeliæ, dux ejus, & percussit eum in Samaria in turre domus regis, juxta Argob, & juxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, & interfecit eum, regnavitque pro eo.

26 Reliqua autem sermonum Phaceia, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël?

27 Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Iuda, regnavit Phacee filius Romeliæ super Israël in Samaria viginti annis.

28 Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël.

29 In diebus Phacee regis Israël venit Thelathphalasar rex Assur, & cepit Aion,

& Abel-Domum, Maacha & Ianoë, & Cedès, & Asor, & Galaad, & Galilæam, & universam terram Nephthali: & transfudit eos in Assyrios.

30 Conjuravit autem, & terendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ, & percussit eum, & interfecit: regnavitque pro eo vigesimo anno Ioatham filii Ozia.

31 Reliqua autem sermonum Phacee, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israël.

32 † Anno secundo Phacee, filii Romeliæ regis Israël, regnavit Ioatham filius Ozia regis Iuda.

33 Viginti quinque annorum erat cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Ierusa filia Sadoc.

34 Fecitque quod erat placitum coram Domino: juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, operatus est.

35 Veruntamen excelsa non abstulit: adhuc populus immolabat, & adolebat incensum in excelsis: ipse ædificavit portam domus Domini sublimissimam.

36 Reliqua autem sermonum Ioatham, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

37 In diebus illis cœpit Dominus mittere in Iudam, Rasin regem Syriæ, & Phacee filium Romeliæ.

38 Et dormivit Ioatham cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate David patris sui, & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

C A P V T X V I.

Achaz, filium suum per ignem consecrat idolis, regibus quoque Israel & Syriæ Ierusalem obsidentibus, auxilium à rege Assyriorum missis muneribus obtinet; in ejus gratiam ablato Deo cultu diis Assyriorum sacrificat; cui succedit pius filius Ezechias.

1 Anno decimo septimo Phacee filii Romeliæ, regnavit Achaz filius Ioatham regis Iuda.

2 † Viginti annorum erat Achaz cum regnare cepisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: non fecit quod erat placitum in cōpectu Dñi Dei sui, sicut David pater ejus.

3 Sed ambulavit in via regum Israël: insuper & filium suum consecravat, transferebat per ignem secundum idola gentium: quæ dissipavit Dominus coram filiis Israël.

4 Immolabat quoque victimas, & adolebat incensum in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso.

5 † Tunc ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israël in Ierusalem ad præliandum: cumque obsiderent Achaz, non valuerunt superare eum.

6 In tempore illo restituit Rasin rex Syriæ, Ailam Syriæ, & ejecit Iudæos de Aila: & Idumæi venerunt in Ailam, & habitaverunt ibi usque in diem hanc.

7 Misit autem Achaz nuncios ad Thelathphalasar regem Assyriorum, dicens: Servus tuus, & filius tuus ego sum: ascende, & salvum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israël, qui confurrexerunt adversum me.

† 2 Par.
27. 1.

† 2 Par.
28. 1.

† 1. 4.
7. 1.

8 Et cum collegisset argentū & aurū, quod inveniri potuit in domo Domini, & in thesauris regis, misit regi Assyriorum munera.

9 Qui & acquievit voluntati ejus: ascendit enim rex Assyriorum in Damascum, & vastavit eam: & transfudit habitatores ejus Cyrenen, Rafin autem interfecit.

10 Perrexitque rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damascū: cumque vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Vriam sacerdotē exemplar ejus, & similitudinem juxta omne opus ejus.

11 Extruxitque Vrias sacerdos altare: juxta omnia quæ præceperat rex Achaz de Damasco, ita fecit sacerdos Vrias, donec veniret rex Achaz de Damasco.

12 Cumque venisset rex de Damasco, vidit altare, & veneratus est illud: ascenditque & immolavit holocausta, & sacrificium suum.

13 Et libavit libamina, & fudit sanguinem pacifico: ū, quæ obtulerat super altare.

14 Porro altare æreum, quod erat coram Dño, transfudit de facie templi, & de loco altaris, & de loco templi Domini: posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem.

15 Præcepit quoque rex Achaz Vriæ sacerdoti, dicens: Super altare majus offer holocaustum matutinum, & sacrificium vespertinum, & holocaustum regis, & sacrificium ejus, & holocaustum universi populi terræ, & sacrificia eorum, & libamina eorum: & omnem sanguinem holocausti, & universum sanguinem victimæ super illud effundes: altare vero æreum erit paratum ad voluntatem meam.

16 Fecit igitur Vrias sacerdos juxta omnia quæ præceperat rex Achaz.

17 Tulit autem rex Achaz calatas bases, & luterem, qui erat desuper: & mare deposuit de bobus æreis, qui sustentabant illud, & posuit super pavimentum strarum lapide.

18 Musach quoque sabbati, quod ædificaverat in templo, & ingressum regis exterius convertit in templum Domini, propter regem Assyriorum.

19 Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?

20 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David, & regnavit Ezechias filius ejus pro eo.

C A P V T XVII.

Post multa filiorum Israël, quæ commemorantur, facinora, Salmanasar sub Osee recusante antiquum Assyrio pendere tributum, transfert Israël in Assyrios: & quia Assyrii in Samariam misit cultum Dei ignorantes devorabantur a leonibus, mittitur eis sacerdos israeliticus qui ipsos instruat: sicque factum est, ut & Deo & idolis servirent.

1 Anno duodecimo Achab regis Iuda, regnavit Osee filius Ela in Samaria super Israël novem annis.

† Infr. 2 Fecitque malum coram Domino: sed non si, ut reges Israël, qui ante eum fuerant.

Tob. 1. 3 † Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee servus, reddebaturque illi tributa.

4 Cumque deprehendisset rex Assyriorum

Osee, quod rebellare nitens misisset nuncios ad Sua regem Ægypti, ne præstaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum, & vinctum misit in carcerem.

5 Pervagatusque est omnem terram: & ascendens Samariam, obsedit eam tribus annis.

6 † Anno autem nono Osee, cepit rex Assyriorum Samariam, & transfudit Israël in Assyrios: posuitque eos in Hala, & in Habor, juxta fluvium Gozan, in civitatibus Medorum.

7 Factum est enim, cum peccassent filii Israël Domino Deo suo, qui eduxerat eos de terra Ægypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt deos alienos.

8 Et ambulaverunt juxta ritum gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israël, & regum Israël, quia similiter fecerant.

9 Et offenderunt filii Israël verbis non rectis Dñm Deum suum: & ædificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis, à Turre custodum usque ad Civitatem munitam.

10 Feceruntque sibi statuas, & lucos, in omni colle sublimi, & subter omne lignum nemorosum:

11 Et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium, quas transfulerat Dominus à facie eorum: feceruntque verba pessima irritantes Dominum.

12 Et coluerunt immunditias, de quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc.

13 Et testificatus est Dominus in Israël & in Iuda, per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens: † Revertimini à viis vestris pessimis: & custodite præcepta mea, & ceren onias, juxta omnem legem quam præcepi patribus vestris: & sicut misi ad vos in manu servorum meorum Prophetarum.

14 Qui non audierunt, sed induraverunt cervicem suam juxta cervicem patrum suorum, qui noluerunt obedire Dño Deo suo.

15 Et abjecerunt legitima ejus, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testificationes, quibus contestatus est eos: secuti que sunt vanitates, & vane egerunt & secuti sunt gentes, quæ erant per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis, ut non facerent sicut & illæ faciebant.

16 Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei sui: feceruntque sibi conflatiles duos vitulos, & lucos, & adoraverunt universam militiam cæli: servieruntque Baal,

17 Et consecraverunt filios suos, & filias suas, per ignem: & divinationibus interviebant & auguriis: & tradiderunt se ut facerent malum coram Domino, ut irritarent eum.

18 Iratusque est Dominus vehementer Israël, & abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda tantum modo.

19 Sed nec ipse Iuda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israël, quos operatus fuerat.

20 Projecitque Dominus omne semē Israël, & afflixit eos, & tradidit eos in manu dñi

pietium, donec projiceret eos à facie sua.

† 3. 21 † Ex eo jam tempore, quo scissus est
Reg. Israël à domo David, & constituerunt sibi
12.19. regem Ieroboam filium Nabat: separavit
eum Ieroboam Israël à Domino, & peccare
eos fecit peccatum magnum.

22 Et ambulaverunt filii Israël in univer-
sis peccatis Ieroboam quæ fecerat: & non
recesserunt ab eis,

† Iere. 23 † Usquequo Dominus auferret Israel à
25.9. facie sua, sicut locutus fuerat in manu om-
nium servorum suorum Prophetarum,
translatusque est Israël de terra sua in Assy-
rios, usque in diem hanc.

24 Adduxit autem rex Assyriorum de Ba-
bylone, & de Cutha, & de Avah, & de
Emath, & de Sepharvaim: & collocavit
eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israël:
qui possederunt Samariam, & habitaverunt
in urbibus ejus.

25 Cumque ibi habitare cœpissent, non
timebant Dominum: & immisit in eos Do-
minus leones, qui interficiebant eos.

26 Nunciatumque est regi Assyriorum, &
dictum: Gentes, quas transfulisti, & habi-
tare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant
legitima Dei terræ: & immisit in eos Do-
minus leones, & ecce interficiunt eos, eo
quod ignorent ritum Dei terræ.

27 Præcepit autem rex Assyriorum, di-
cens: Ducite illuc, unum de sacerdoti-
bus, quos inde captivos adduxistis, & va-
dat, & habitet cum eis: & doceat eos legi-
tima Dei terræ.

28 Igitur cum venisset unus de sacerdoti-
bus his, qui captivi ducti fuerant de Sama-
ria, habitavit in Bethel, & docebat eos
quomodo colerent Dominum.

29 Et unaquæque gens fabricata est deum
suum: posueruntque eos in fanis excelsis,
quæ fecerant Samariæ, gens & gens in ur-
bibus suis, in quibus habitabat.

30 Viri enim Babilonii fecerunt Sochoth-
benoth: viri autem Chutæi fecerunt Ner-
gel: & viri de Emath fecerunt Asima.

31 Porro Hevæi fecerunt Nebahaz &
Tharthac. Hi autem qui erant de Sephar-
vaim comburebant filios suos igni. Adra-
melech & Anamelech diis Sepharvaim,

32 Et nihilominus colebant Dominum.
Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdo-
tes excelsorum, & ponebant eos in fanis
sublimibus.

33 Et cum Dominum colerent, diis quo-
que suis serviebant juxta consuetudinem gē-
tium, de quibus translati fuerant Samariam:

34 Usque in præsentem diem morem se-
quuntur antiquum: non timeant Dominum,
neque custodiunt ceremonias ejus, judicia,
& legem, & mandatum, quod præceperat

† Gen. Dominus filiis Jacob, † quem cognomina-
33.28. vit Israël:

35 Et percusserat cum eis pactum, &
mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos
alienos, & non adoretis eos, neque colatis
eos, & non immoletis eis:

36 Sed Dominum Deum vestrum, qui
eduxit vos de terra Ægypti in fortitudine
magna, & in brachio extenso, ipsum ti-
mete, & illum adorate, & ipsi immolate.

37 Ceremonias quoque, & judicia, & le-
gem, & mandatum, quod scripsit vobis, cu-
stodite ut faciatis cunctis diebus: & non
timeatis deos alienos.

38 Et pactum, quod percussit vobiscum,
nolite oblivisci: nec colatis deos alienos.

39 Sed Dominum Deum vestrum timere,
& ipse eruet vos de manu omnium inimi-
corum vestrorum.

40 Illi vero non audierunt, sed juxta con-
suetudinem suam pristinam perpetrabant.

41 Fuerunt igitur gentes istæ timentes
quidem Dominum, sed nihilominus & ido-
lis suis servientes: nam & filii eorum, &
nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita fa-
ciunt usque in præsentem diem.

C A P V T XVIII.

*Ezechias pietate eximius, dissipatis idolorum
delubris, ac aneo Moyse serpente confraeto, percussis
Edom; & cum Assyriis rebellasset, rex Assyriorum
expugnatis civitatibus Iuda, Ezechia veniam pre-
canti, magnam pecunie vim imponit, missa quoque
manu valida Ierusalem obsidet, multis probris,
in Ezechiam & blasphemis in Deum per Rab-
sacen jactans.*

1 Anno † tertio Osee filii Ela regis † 2:
† Israel, regnavit Ezechias filius A- Par.
chaz regis Iuda. 28.27.

2 Viginti quinque annorum erat, cum
regitare cœpisset: viginovem annis
regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus
Abi filia Zachariæ. 29.1.

3 Fecitque quod erat bonum coram Do-
mino, juxta omnia quæ fecerat David pa-
ter ejus.

4 Ipse dissipavit excelsa, & contrivit
statuas, & succidit lucos, confregitque
serpentem æneum, † quem fecerat Moyse: † Num.
siquidem usque ad illud tempus filii Israël 21.9.
adolebant ei incensum: vocavitque nomen
ejus Nohestan.

5 In Domino Deo Israel speravit: itaque
post eum non fuit similis ei de cunctis
regibus Iuda, sed neque in his qui ante
eum fuerunt:

6 Et adhæsit Domino, & non recessit à
vestigis ejus, fecitque mandata ejus, quæ
præceperat Dominus Moyse.

7 Unde & erat Dominus cum eo, & in
cunctis, ad quæ procedebat, sapienter se
agebat. Rebellavit quoque contra regem
Assyriorum, & non servivit ei.

8 Ipse percussit Philisthæos usque ad Ga-
zam, & omnes terminos eorum, à Turre cu-
stodum usque ad Civitatem munitam.

9 Anno quarto regis Ezechiz, qui erat
annus septimus Osee filii Ela regis Israel,
ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Sa-
mariam, & oppugnavit eam,

10 Et cœpit. Nam post annos tres, anno
sexto Ezechiz, id est † nono anno Osee re- † Sept.
gis Israel, capta est Samaria: 17.6.

11 Et transfudit rex Assyriorum Israël in
Assyrios, collocavitque eos in Hala & in Ha-
bor fluviis Gozam in civitatibus Medorum: 28.

12 Quia non audierunt vocem Domini
Dei sui sed prætergressi sunt pactum ejus:
omnia, quæ præceperat Moyse servus Do-
mini, non audierunt, neque fecerunt. † 1.
Par.

13 † Anno quatuordecimo regis Ezechiz, 32.1.
ascendit

Isai.
36. 1.
Eceli.
48. 20.
ascendi: Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Iuda munitas: & cepit eas.
14 Tunc misit Ezechias rex Iuda nuncios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, recede à me: & omne, quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiae regi Iudae trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri.

15 Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in Domo Domini, & in thesauris regis.

16 In tempore illo confregit Ezechias valvas templi Domini, & laminas auri, quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum.

17 Misit autem rex Assyriorum Tharthan, & Rabfari, & Rabfacen, de Lachis, ad regem Ezechiam, cum manu valida, Ierusalem: qui cum ascendissent, venerunt Ierusalem, & steterunt juxta aqueductum piscine superioris, quæ est in via Agrifullonis.

18 Vocaveruntque regem: egressus est autem ad eos Eliacim filius Helciae, præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioabe filius Asaph à commentariis.

19 Dixitque ad eos Rabfari: Loquimini Ezechiae: Hæc dicit rex magnus rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua niteris?

20 Forsitan inisti consilium, ut præpares te ad prælium. In quo confidis, ut audeas rebellare?

21 An speras in baculo arundineo atque confrecto Ægypto, super quem, si incubuerit homo, comminutus ingreditur manum ejus, & perforabit eam? sic est Pharao rex Ægypti, omnibus qui confidunt in se.

22 Quod si dixeritis mihi: in Domino Deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est, cujus abstulit Ezechias excelsa & altaria: & præcepit Iudæ & Ierusalem: Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem:

23 Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, & dabo vobis duo millia equorum, & videte an habere valeatis ascensores eorum.

24 Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in Ægypto propter currus & equites?

25 Numquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum, ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc, & demolire eam.

26 Dixerunt autem, Eliacim filius Helciae, & Sobna, & Ioabe, Rabfari: Precamur ut loquaris nobis servis tuis Syriace: siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Iudaice, audiente populo, qui est super murum.

27 Responditque eis Rabfari, dicens: Numquid ad dominum tuum, & ad te misit me dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potius ad viros, qui sedent super murum, ut comedant stercora sua, & bibant urinam suam vobiscum?

28 Stetit itaque Rabfari, & exclamavit voce magna Iudaice, & ait: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

29 Hæc dicit rex: Non vos seducat Ezechias: non enim poterit eruere vos de manu mea.

30 Neque fiduciam vobis tribuat super Dominum, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, & non tradetur civitas hæc in manu regis Assyriorum.

31 Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile, & egredimini ad me: & comederit unusquisque de vinea sua, & de ficu sua, & bibetis aquas de cisternis vestris:

32 Donec veniam, & transferam vos in terram, quæ similis est terræ vestræ, in terram fructiferam, & fertilem vini, terram panis & vinearum, terram olivarum, & olei ac mellis, & vivetis, & non moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos.

33 Nunquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis Assyriorum?

34 Vbi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim, Ana, & Ava? nunquid liberaverunt Samariam de manu mea?

35 Quinam illi sunt in universis diis terrarum, qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Ierusalem de manu mea?

36 Tacuit itaque populus, & non respondit ei quidquam: siquidem præceptum regis acceperant, ut non responderent ei.

37 Venitque Eliacim filius Helciae, præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioabe filius Asaph à commentariis, ad Ezechiam, scissis vestibus, & annuntiaverunt ei verba Rabfari.

C A P V T X I X.

Ezechia & Isaiæ conversis ad Dominum, & pro liberatione precantibus propter Rabfari blasphemias, percutit Angelus Domini 185000 Assyriorum, quare fugiens Sennacherib, in templo idolorum suorum à filiis suis occiditur.

1 **Q**uæ cum audisset Ezechias rex, scindit vestimenta sua: & operus est sacco, ingressusque est domum Domini.

2 Et misit Eliacim præpositum domus, & Soboam scribam, & senes de sacerdotibus, opertos saccis ad Isaiam prophetam filium Amos.

3 Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & increpationis, & blasphemiae, dies iste: venerunt filii usque ad partum, & vires non habet parturiens.

4 Si forte audiat Dominus Deus tuus universa verba Rabfari, quem misit rex Assyriorum dominus suus, ut exprobraret Deum viventem, & argueret verbis, quæ audivit Dominus Deus tuus: & fac orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt.

5 Venerunt ergo servi regis Ezechiae ad Isaiam.

6 Dixitque eis Isaias: Hæc dicetis dño vestro: Hæc dicit Dominus: Noli timere à facie sermonum, quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce, ego inmittam ei spiritum, & audiet nuncium, & revertetur in terram suam, & dejiciam eum gladio in terra sua.

8 Reversus est ergo Rabfari, & invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam: Audierat enim quod recessisset de Lachis.

9 Cumque audisset de Tharaca rege Abthiopie, dicentes: Ecce, egressus est, ut pugnet adversum te; & iter contra eum.

misit nuncios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicite Ezechia regi Iuda: Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas: Non tradeitur Ierusalem in manus regis Assyriorum.

11 Tu enim ipse audisti quæ fecerunt reges Assyriorum universis terris, quo modo vastaverunt eas: num ergo solus poteris liberari?

12 Nunquid liberaverunt dii gentium singulos, quos vastaverunt patres mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelassar?

13 Vbi est rex Emath, & rex Arphad, & rex Civitatis Sepharvaim, Ana & Ava?

14 Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nunciorum, & legisset eas, ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino.

15 Et oravit in conspectu ejus, dicens: Domine Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus regum omnium terræ, tu fecisti cælum & terram.

16 Inclina aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide: audi omnia verba Sennacherib, qui misit ut exprobraret nobis Deum viventem.

17 Vere Domine dissipaverunt reges Assyriorum gentes, & terras omnium.

18 Et miserunt deos eorum in ignem: non enim erant dii, sed operamantum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos.

19 Nunc igitur Domine Deus noster, salvos nos fac de manu ejus, ut sciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus solus.

20 Misit autem Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quæ deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum, audi.

21 Iste est sermo quem locutus est Dominus de eo: Sprevit te, & subfannavit te, Virgo filia Sion: post tergum tuum caput movit, filia Ierusalem.

22 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam, & elevasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum Israel.

23 Per manum servorum tuorum exprobrasti Domino, & dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, & succidi sublimes cedros ejus, & electas abietes illius. Et ingressus sum usque ad terminos ejus, & saltem Carmeli ejus.

24 Ego succidi. Et bibi aquas alienas, & ficcavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas.

25 Nunquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasravi illud, & nunc adduxi: eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munitæ.

26 Et qui sedent in eis, humiles manu, contremuerunt & confusi sunt, facti sunt velut fœnum agri, & virens herba tectum, quæ arefacta est antequam veniret ad maturitatem.

27 Habitaculum tuum, & egressum tuum, & introitum tuum, & viam tuam ego præcavi, & furorem tuum contra me.

28 Insanisti in me, & superbia tua ascendit in aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis, & camum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

29 Tibi autem Ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno quæ reperiis: In secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porro in tertio anno seminate & metite: plantate vineas, & comedite fructum earum.

30 Et quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda, mittere radicem deorsum, & faciet fructum sursum.

31 De Ierusalem quippe egredientur reliquæ, & quod salvetur de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet hoc.

32 Quam ob rem hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non ingreditur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clypeus: nec circumdabit eam munitio.

33 Per viam, qua venit, revertetur: & civitatem hanc non ingreditur, dicit Dominus.

34 Protegamque urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum.

35 † Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mortuorum: & recedens abiit.

36 Et reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & mansit in Ninive.

37 † Cumque adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech & Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Armeniorum, & regnavit Asarhaddon filius ejus pro eo.

CAPUT XX.

Isaias agrotantem Ezechiam moriturum denuntiavit; at ille sua oratione sanitatem cum prorogatione vite ad quindecim annos a Deo impetravit, dato sanitatis signo per solis regressum; Assyriis autem munera deferentibus thesauros ostendit, & ob id per Isaiam reprehensus, captivitas Babylonica denunciatur, cui impius succedit filius Manasses.

1 In diebus illis agrotavit Ezechias usque ad mortem: & venit ad eum Isaias filius Amos, propheta, dixitque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non vives.

2 Qui convertit faciem suam ad parietem & oravit Dominum, dicens:

3 Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno.

4 Et antequam egrederetur Isaias mediam partem atrii, factus est sermo Domini ad eum, dicens:

5 Revertere, & dic Ezechia duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce sanavi te, die tertio ascendes templum Domini.

6 Et addam diebus tuis quindecim annos: sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem.

† Tob.
1. 21.
Eccli.
42. 24.
Isai.
37. 36.
1. Machab.
7. 41.
2. Machab.
8. 19.
† Tob.
38. 1.

2. Par.
32. 24.
Isai.
1. 24.

urbem istam, propter me, & propter David servum meum.

7 Dixitque Isaias: Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent, & posuissent super ulcus ejus, curatus est.

8 Dixit autem Ezechias ad Isaiam. Quod erit signum, quia Dominus me sanabit, & quia ascensus sum die tertia templum Domini?

9 Cui ait Isaias: Hoc erit signum à Domino, quod facturus sit Dominus sermonem quem locutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?

10 Et ait Ezechias: Facile est, umbram crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.

11 Invocavit itaque Isaias propheta Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus.

† Isai. 39. 1. 12 † In tempore illo misit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset Ezechias.

13 Lætatus est autem in adventu eorum Ezechias, & ostendit eis domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, unguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

14 Venit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam, dixitque ei: Quid dixerunt viri isti? aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: de terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

15 At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcumque sunt in domo mea, viderunt: nihil est quod non monstraverim eis in thesauris meis.

16 Dixit itaque Isaias Ezechiaz: audi sermonem Domini:

17 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui usque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus.

18 Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

19 Dixit Ezechias ad Isaiam: Bonus sermo Domini, quem locutus es: sit pax & veritas in diebus meis.

20 Reliqua autem sermonum Ezechiaz, & omnis fortitudo ejus, & quomodo fecerit piscinam, & aqueductum, & introduxerit aquas in civitatem, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

21 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & regnavit Manasses filius ejus pro eo.

C A P V T XXI.

Propter abominandam Manassis impietatem prædicat Dominus se Iudam ac Ierusalem deleturum: cui mortuo succedit impius filius Amon: & hoc à servo occiso, regnat super Iudam pius filius Josias.

2. Par. 33. 1. 1 **D**um regnare cœpisset, & quinquaginta

quinque annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Haphsiba.

2 Fecitque malum in conspectu Domini, juxta idola gentium, quas delevit Dominus à facie filiorum Israël.

3 † Conversusque est, & ædificavit excelsa, quæ dissipaverat Ezechias pater ejus: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israël, & adoravit omnem miliriam cæli, & coluit eam. † 2. Par. 33. 3.

4 Extruxitque aras in domo Domini, de qua dixit Dominus: † In Ierusalem ponam nomen meum. † 2. Reg. 7. 10.

5 Et extruxit altaria universæ militiæ cæli in duobus atriis templi Domini.

6 Et traduxit filium suum per ignem: & ariolatus est, & observavit auguria, & fecit pythones, & aruspices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum.

7 Posuit quoque idolum luci, quem fecerat, in templo Domini; † super quod locutus est Dominus ad David, † & ad Salomonem filium ejus: in templo hoc, & in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israël, ponam nomen meum in sempiternum. † 2. Reg. 7. 26. † 3. Reg. 8. 16. 9. 5.

8 Et ultra non faciam commoveri pedem Israël de terra, quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opera omnia quæ præcepi eis, & universam legem, quam mandavi eis servus meus Moyses.

9 Illi vero non audierunt: sed seducti sunt à Manasse, ut facerent malum super gentes, quas contrivit Dominus à facie filiorum Israël.

10 Locutusque est Dominus in manu servorum suorum Prophetarum dicens:

11 † Quia fecit Manasses rex Iuda abominationes istas pessimas, super omnia quæ fecerunt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Iudam in immunditiis suis: † 1. Reg. 15. 4.

12 Propter hæc dicit Dominus Deus Israël: Ecce ego inducam mala super Ierusalem & Iudam: ut quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus.

13 Et extendam super Ierusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Achab: & delebo Ierusalem, sicut deleri solent tabulæ: & delens vertam, & ducam crebrius stylum super faciem ejus.

14 Dimittam vero reliquias hæreditatis meæ, & tradam eas in manus inimicorum ejus: eruntque in vastitatem, & in rapinam cunctis adversariis suis:

15 Eo quod fecerint malum coram me, & perseveraverint irritantes me, ex die qua egressi sunt patres eorum ex Ægypto, usque ad hanc diem.

16 Insuper & sanguinem innoxium fudit Manasses multum nimis, donec impleret Ierusalem usque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Iudam, ut faceret malum coram Domino.

17 Reliqua autem sermonum Manasse, & universa quæ fecit, & peccatum ejus quod peccavit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

18 Dormivitque Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto

Oza: & regnavit Amon filius ejus pro eo.

19 Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare cœpisset: duobus quoque annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Messalemeth filia Harus de Iereba.

20 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus.

21 Et ambulavit in omni via, per quam ambulaverat pater ejus: servivitque immunditiis, quibus servierat pater ejus, & adoravit eas.

22 Et dereliquit Dominum Deum patrum suorum, & non ambulavit in via Domini.

23 Terenderuntque ei insidias servi sui, & interfecerunt regem in domo sua.

24 Percussit autem populus terræ, omnes qui conjuraverant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Iosiam filium ejus pro eo.

25 Reliqua autem sermonum Amon quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

26 Sepelieruntque eum in sepulchro suo, in horto Oza: & regnavit Iosias filius ejus pro eo.

C A P V T XXII

Iosias templum ac Dei cultum instaurat: Dominum super reposito Deuteronomii libro consulens, prædictis in eo minis & pœnis exterritus, responsum ex prophetide accipit, inducenda super Iudam scripta in eo mala propter neglectum à patribus Dei cultum, ipsum tamen prius in pace moriturum.

2. Par.
34. 1.

1 O Cio annorum erat Iosias cum regnare cœpisset, triginta & uno anno regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Idida, filia Hadaia de Belecath.

2 Fecitque quod placitum erat coram Domino, & ambulavit per omnes vias David patris sui: non declinavit ad dexteram, sive ad sinistram.

3 Anno autem octavodecimo regis Iosia, misit rex Saphan filium Aslia, filii Messulam, scribam templi Domini, dicens ei:

4 Vade ad Helciam sacerdotem magnum, ut conflatur pecunia quæ illata est in templum Domini, quam collegerunt janitores templi à populo.

5 Deturque fabris per præpositos domus Domini: qui & distribuunt eam his qui operantur in templo Domini, ad instauranda factatecta templi:

6 Tignariis videlicet & cæmentariis, & iis qui interrupta componunt: & ut emanent ligna, & lapides de lapidinis, ad instaurandum templum Domini.

7 Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, & in fide.

8 Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: deditque Helcias volumen Saphan, qui & legit illud.

9 Venit quoque Saphan scriba ad regem, & renunciavit ei quod præceperat, & ait: Conflaverunt servi tui pecuniam, quæ reposita est in domo Domini: & dederunt ut distribueretur fabris à præfectis operum templi Domini.

10 Narravit quoque Saphan scriba regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos,

Quem cum legisset Saphan coram rege,

11 Et audisset rex verba libri Legis Domini, scidit vestimenta sua.

12 Et præcepit Helciae sacerdoti, & Ahicam filio Saphan, & Achobor filio Micha, & Saphan scribæ, & Asaia servo regis, dicens:

13 Ite & consulite Dominum super me, & super populo, & super omni Iuda, de verbis voluminis istius, quod inventum est: magna enim ira Domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba libri hujus, ut facerent omne quod scriptum est nobis.

14 Ierunt itaque Helcias sacerdos, & Ahicam, & Achobor, & Saphan, & Asaia, ad Holdam prophetidem, uxorem Sellum, filii Thecuz, filii Araas custodis vestium, quæ habitabat in Ierusalem in Secunda: locuti-que sunt ad eam.

15 Et illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Dicite viro, qui misit vos ad me.

16 Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, omnia verba Legis quæ legit rex Iuda.

17 Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, & succendetur indignatio mea in loco hoc, & non extinguatur.

18 Regi autem Iuda, qui misit vos ut consuleritis Dominum, sic dicetis: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Pro eo quod audistis verba voluminis,

19 Et perterritum est cor tuum; & humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum, & habitatores ejus, quod videlicet fierent in stuporem & in maledictum: & scidisti vestimenta tua, & flevistis coram me, & ego audivi, ait Dominus:

20 Idcirco colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum.

C A P V T XXIII

Iosias Deuteronomium coram populo legit, percussaque cum Domino fœdere, ac destructis abominatibus, præcipit Pascha celebrari: quo in Stagedda occiso, succedit impius filius Ioachaz, quem Pharaos captum ducit in Aegyptum, substituit Eliacim quem Ioachim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

1 E T renunciaverunt regi quod dixerat. Qui misit: & congregati sunt ad eum omnes senes Iuda & Ierusalem.

2 Ascenditque rex templum Domini, & omnes viri Iuda, universique qui habitabant in Ierusalem cum eo sacerdotes & prophetae, & omnis populus à parvo usque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri fœderis, qui inventus est in domo Domini.

3 Stetitque rex super gradum: & fœdus percussit coram Domino, ut ambularent post Dominum, & custodirent præcepta ejus, & testimonia, & ceremonias, in omni corde, & in tota anima, & suscitarent verba fœderis hujus, quæ scripta erant in libro illo: acquievitque populus pacto.

2. Par.
34. 28.

4 Et præcepit rex Helcia pontifici, & sacerdotibus secundi ordinis: & janitoribus, ut prouiderent de templo Domini omnia vasa, quæ facta fuerant Baal, & in loco, & universæ militiæ cæli, & combussit ea foris Ierusalem in convalle Cedron, & tulit pulverem eorum in Bethel.

5 Et deleuit aruspices, quos posuerant reges Iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates Iuda, & in circuitu Ierusalem: & eos, qui adolebant incensum Baal, & Soli, & Lunæ, & duodecim signis, & omni militiæ cæli.

6 Et effertur fecit lucum de domo Domini foras Ierusalem in convalle Cedron, & combussit eum ibi, & redegit in pulverem, & projecit super sepulchra vulgi.

7 Destruxit quoque ædículas effeminatorum, quæ erant in domo Dñi, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci.

8 Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Iuda: & contaminavit excelsa, ubi sacrificabant sacerdotes, de Gabaa usque Bersabee: & destruxit aras portarum in introitu ostii Iosue principis civitatis, quod erat ad sinistram portæ civitatis.

9 Veruntamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Ierusalem: sed tantum comedebant azyma in medio fratrum suorum.

10 Contaminavit quoque Topheth, quod est in convalle filii Ennom: ut nemo cõsecraret filium suum aut filiam per ignem, Moloch.

11 Abstulit quoque equos, quos dederant reges Iuda Soli, introitu templi Domini juxta exedram Nathanmelech eunuchi, qui erat in Pharurim: currus autem Solis combussit igni.

12 Altaria quoque, quæ erant super tecta coenaculi Achaz, quæ fecerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat Manassès in duobus atriis templi Domini, destruxit rex: & cucurrit inde, & dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron.

13 Excelsa quoque, quæ erant in Ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, & quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex.

14 Et contrivit statuas, & succidit lucos: replevitque loca eorum ossibus mortuorum.

15 † Insuper & altare, quod erat in Bethel, & excelsum, quod fecerat Ieroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel: & altare illud, & excelsum destruxit, atque combussit, & comminuit in pulverem succenditque etiam lucum.

16 Et conversus Iosias, vidit ibi sepulchra, quæ erant in monte: misitque & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, qui prædixerat verba hæc.

17 † Et ait: Quis est titulus ille, quem video? Responderuntque ei cives urbis illius: Sepulchrum est hominis Dei, qui venit de Iuda, & prædixit verba hæc, quæ fecisti super altare Bethel.

18 Et ait, Dimitte eum, nemo commoveat

ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius, cū ossibus prophete quæ venerat de Samaria.

19 Insuper & omnia fana excelsorum, quæ erant in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Iosias: & fecit eis secundum omnia opera, quæ fecerat in Bethel.

20 Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea: reversusque est Ierusalem.

21 † Et præcepit omni populo, dicens: Facite Phasè Domino Deo vestro, secundum quod scriptum est in libro fœderis hujus. † 2 Par. 35. 1.

22 Nec enim factum est Phasè tale à diebus iudicum, qui iudicaverunt Israel, & omnium dierum regum Israel, & regum Iuda.

23 Sicut in octavo decimo anno regis Iosie factum est Phasè istud Domino in Ierusalem.

24 Sed & pythones, & ariolos, & figuras idolorum, & immunditias, & abominaciones, quæ fuerant in terra Iuda & Ierusalem: abstulit Iosias: ut statueret verba legis, quæ scripta sunt in libro, quem invenit Helcias sacerdos in templo Domini.

25 Similis illi non fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua, juxta omnem legem Moyfi: neque post surrexit similis illi.

26 Veruntamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Iudam: propter irritationes, quibus provocaverat eum Manassès.

27 † Dixit itaque Dominus: Etiam Iudam auferam à facie mea, si ut abstuli Israel: & projiciam civitatem hanc, quam elegi, Ierusalem, & domum, de qua dixi: Erit nomen meum ibi. † Infr. 24. 2.

28 Reliqua autem sermonum Iosie, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

29 † In diebus ejus ascendit Pharaos Nechao rex Ægypti, contra regem Assyriorum, ad flumen Euphratem: & abiit Iosias in occursum ejus: & occisus est in Mageddo, cum vidisset eum. † 2. Paral. 35. 20.

30 Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo: & pertulerunt in Ierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terræ Ioachaz filium Iosie: & unxerunt eum, & constituerunt eum regem pro patre suo.

31 † Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Amital, filia Jeremiæ, de Lobna. † 2. Paral. 36. 2.

32 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

33 Vinxitque eum Pharaos Nechao in Rebla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem: & imposuit multam terræ, centum talentis argenti, & talento auri.

34 Regemque constituit Pharaos Nechao Eliacim filium Iosie pro Iosia patre ejus: vertitque nomen ejus Ioachim: porro Ioachaz tulit, & duxit in Ægyptum, & mortuus est ibi.

35 Argentum autem & aurum dedit Ioakim Pharaoni, cum indixisset terræ per singulos, ut conferretur juxta præceptum Pharaonis : & unumquemque juxta vires suas exegit, tam argentum quam aurum de populo terræ, ut daret Pharaoni Nechao.

36 Viginti quinque annorum erat Ioakim cum regnare cœpisset : & undecim annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Zebida filia Phadaia de Ruma.

37 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

C A P V T XXIV.

Ioakim triennio servit regi Babylonis : deinde varios patitur latrunculos : quo mortuo, succedit filius Ioachim ; quem cum thesauris templi ac domus regie universoque robore habitatorum Ierusalem ducit Nabuchodonosor in Babylonem, suffecto in regem illius patruo Matthania, quem vocavit Sedeciam.

IN diebus ejus ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Ioakim servus tribus annis : & rursus rebellavit contra eum.

2 Immisitque ei Dominus latrunculos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon : & immisit eos in Iudam, ut disper-

† Supr. derent eum : *†* juxta verbum Domini, quod *Is. 27.* locutus fuerat per servos suos prophetas.

3 Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam, ut auferret eum coram se, propter peccata Manasse universa quæ fecit,

4 Et propter sanguinem innoxium, quem effudit : & implevit Ierusalem cruore innocentium, & ob hanc rem noluit Dominus propitiari.

5 Reliqua autem sermonum Ioakim, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda ? Et dormivit Ioakim cum patribus suis :

6 Et regnavit Ioachim filius ejus pro eo.

7 Et ultra non addidit rex Ægypti, ut egrederetur de terra sua : tulerat enim rex Babylonis à rivo Ægypti usque ad fluvium Euphraten, & omnia quæ fuerant regis Ægypti.

8 Decem & octo annorum erat Ioachim cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Nohesta filia Elnathan de Ierusalem.

9 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

† Dan. 1.1. 10 *†* In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babylonis in Ierusalem, & circumdata est urbs munitionibus.

11 Venitque Nabuchodonosor rex Babylonis ad civitatem cum servis suis, ut oppugnarent eam,

12 Egressusque est Ioachim rex Iuda ad regem Babylonis, ipse & mater ejus, & servi ejus, & principes ejus & eunuchi ejus : & suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui.

13 Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regie : & concidit universa vasa aurea, quæ fecerat Salomon rex Israël in templo Domini juxta verbum Domini.

14 Et transtulit omnem Ierusalem, & universos principes, & omnes fortes exercitus, decem millia, in captivitatem ; & omnem artificem & clusorem : nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terræ.

15 Transtulit quoque Ioachim in Baby- *† 2.* lonem, & matrem regis, & uxores regis, & *Par.* Eunuchos ejus : & iudices terræ duxit in *36 10.* captivitatem de Ierusalem in Babylonem. *Eth. 2.*

16 Et omnes viros robustos, septem mil- *6. 6.* lia, & artifices, & clusores mille, omnes vi- *II. 4.* ros fortes & bellatores : duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem.

17 Et constituit Mathaniam patrum *† Ier.* ejus pro eo : imposuitque nomen ei Sedeciam *37.1.*

18 Vigesimalium & primum annum ætatis *52.* habebat Sedecias cum regnare cœpisset, & *1.* undecim annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus erat Amital filia Jeremiæ de Lobna.

19 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Ioakim.

20 Irascebatur enim Dominus contra Ierusalem & contra Iudam, donec projiceret eos à facie sua : recessitque Sedecias à rege Babylonis.

C A P V T XXV.

Obsessa à Nabuchodonosor Ierusalem Sedecias cæcus ac vinctus, necatis coram se filiis, in Babylonem ducitur cum reliquo populo ; quibusdam tamen ad exercendam terram relictis : post exusta una cum templo omnia magnifica ædificia, præfecit Nabuchodonosor Godoliam ; quo ab Ismaele interempto, fugit populus in Babylonem, Ioachim autem in captivitate sublimatur à rege Babylonis.

Factum est autem anno nono regni *Ierem.* *39.1.* ejus, mense decimo, decima die *52. 4.* mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus in Ierusalem, & circumdederunt eam : & extruxerunt in circuitu ejus munitiones

2 Et clausa est civitas atque vallata, usque ad undecimum annum regis Sedecie,

3 Nona die mensis : prævaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terræ.

4 Et interrupta est civitas : & omnes viri bellatores nocte fugerunt, per viam portæ, quæ est inter duplicem murum ad hortum regis (porro Chaldæi obsidebant in circuitu civitatem) fugit itaque Sedecias per viam quæ ducit ad campestria solitudinis,

5 Et persecutus est exercitus Chaldæorum regem, comprehendi que eum in planitie Iericho : & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt, & reliquerunt eum.

6 Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Reblatha : qui locutus est cum eo iudicium.

7 Filios autem Sedecie occidit coram eo, & oculos ejus effodit, vinxitque eum catenis, & adduxit in Babylonem

8 Mense quinto, septima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis Babylonis : venit Nabuzardan princeps exercitus, servus regis Babylonis in Ierusalem.

9 *†* Et succendit domum Domini, & do- *† Psal.* mum regis : & domos Ierusalem, omnem- *73.7.* que domum combussit igni.

10 Et muros Ierusalem in circuitu destruxit

fluxit omnis exercitus Chaldaeorum, qui erat cum principe militum.

11 Reliquam autem populi partem, quæ remanserat in civitate & perfugas, qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquum vulgus, transtulit Nabuzardan princeps militiæ.

12 Et de pauperibus terræ reliquit vinitores & agricolas.

† 10. 27. 19. 13 Columnas & autem æreas, quæ erant in templo Domini, & bases, & mare æcum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldaei, & transtulerunt æs omne in Babylonem.

14 Ollas quoque æreas, & trullas, & tridentes, & scyphos, & mortariola, & omnia vasa ærea, in quibus ministrabant, tulerunt.

15 Necnon & thuribula, & phialas, quæ aurea, aurea, & q. æ argentea, argentea, tulit princeps militiæ:

16 Id est, columnas duas, mare unum, & bases quas fecerat Salomon in templo Domini: non erat pondus æris omnium vasorum.

† 3. 7. 15. 17. 52. 21. 2. Par. 3. 15. 17 Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna una: & capitellum æreum super se altitudinis trium cubitorum: & retiaculum, & malogranata super capitellum columnæ, omnia ærea: similem & columna secunda habebat ornatum.

18 Tulit quoque princeps militiæ Saraïam sacerdotem primum & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres janitores.

19 Et de civitate eunuchum unum, qui erat præfectus super bellatores viros: & quinque viros de his, qui steterant coram rege, quos reperit in civitate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & sexaginta viros è vulgo, qui inventi fuerant in civitate.

20 Quos tollens Nabuzardan princeps militum, duxit ad regem Babylonis in Reblatha.

21 Percussitque eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Iuda de terra sua.

22 Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan.

23 Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videli et quod constitisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha: Ismael filius Nathanæ, & Iohanan filius Caree, & Saraia filius Tanehumeth Netophathites, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & socii eorum.

24 Iuravitque Godolias ipsis & sociis eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldaeis: manete in terra, & servite regi Babylonis, & bene erit vobis.

25 Factum est autem in mense septimo, venit Ismahel filius Nathanæ, filii Elisama de semine regio, & decem viri cum eo: percusseruntque Godoliam, qui & mortuus est: sed & Iudæos & Chaldaeos, qui erant cum eo in Maspha.

26 Confluxeruntque omnis populus à parvo

usque ad magnum, & principes militum, venerunt in Aegyptum, timentes Chaldaeos.

27 Factum est vero in anno trigésimo septimo transmigrationis Iochin regis Iuda, mense duodecimo, vigesima septima die mensis: sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare coeperat, caput Iochin regis Iuda de carcere.

28 Et locutus est ei benigne: & posuit thronum ejus super thronum regum, quæ erant cum eo in Babylone.

29 Et mutavit vestes ejus, quas habuerat in carcere, & comedeat panem semper in conspectu ejus cunctis diebus vitæ suæ.

30 Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quæ & dabatur ei à rege per singulos dies, omnibus diebus vitæ suæ.

LIBER PRIMVS PARALIPOMENON, Hebraice DIBRE HAIAMIM.

CAPVT PRIMVM.

Genealogia ab Adam usque ad Abraham, & generationes filiorum Abraha una cum filiis ac posteris Esau, & regibus ac ducibus terra Edom antequam essent reges super filios Israël.

1 **A**dam, & Seth, Enos, & Cainan, Malaleel, Jared, & Henoch, Methusale, Lamech, & Noë, Sem, Cham, & Iapheth, & filii Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iavan, Thubal, Mosoch, Thiras. 6 Porro filii Gomer: Ascenez, & Riphath, & Thogorma.

7 Filii autem Iavan: Elisa & Tharsis, Cethim & Dodanim.

8 Filii Cham: Chus, & Mesraim, & Phut, & Chanaan.

9 Filii autem Chus: Saba, & Hevila, Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Porro filii Regma: Saba, & Dadan.

10 Chus autem genuit & Nemrod: iste coepit esse potens in terra. † Gen. 10. 8.

11 Mesraim vero genuit Iudim, & Ananiam, & Laabim, & Nephthum.

12 Phetrusim quoque & Casluim: de quibus egressi sunt Philisthim, & Caphtorim.

13 Chanaan vero genuit Sidonem primo genitum suum, Hethæum quoque,

14 Et Iebusæum, & Amorrhæum, & Gergesæum.

15 Hevæumque & Aracæum, & Sinæum;

16 Aradium quoque, & Samaræum, & Hamathæum.

17 Filii & Sem: Ælam, & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & Hus, & Hul, & Gether, & Mosoch. † Gen. 10. 22.

18 Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipse genuit Heber. 11. 10.

19 Porro Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus divisa est terra: & nomen fratris ejus Iectan.

20 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmo'h, & Iare,

21 Adoram quoque, & Huzal, & Decla,

22 Hebal etiam, & Abimael, & Saba, necnon.

23 Et Ophir, & Hevila, & Iobab: omnes isti filii Iectan.

24 Sem, Arphaxad, Sale,

25 Heber, Phaleg, Ragau,

26 Serug, Nachor, Thare,

27 Abram, iste est Abraham.

† Gen. 28 Filii † autem Abraham, Isaac & Imahel.

† Gen. 29 Et hæ generationes eorum. Primogenitus † Isinabelis, Nabajoth, & Cedar, & 25.13. Abdeel & Mabsam,

30 Et Mafma & Duma, Massa, Hadad, & Thema,

31 Ietur, Naphis, Cedma, hi sunt filii Isinabelis.

32 Filii autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamran, Iecsan, Madan, Madian, Iesboc, & Sue. Porro filii Iecsan: Saba & Dadan: Filii autem Dadan: Asurim, & Latuffim, & Laomin.

† Gen. 33 Filii † autem Madian: Ephra, & Ephra, & Henoch, & Abida, & Eldaa, omnes hi filii Ceturæ.

† Gen. 34 Genuit † autem Abraham Isaac: cujus 25.18. fuerunt filii, Esau & Israel.

† Gen. 35 Filii † Esau: Eliphaz, Rahuel, Iehus, 36.10. Ihelon, & Core.

36 Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamna, Amalec.

37 Filii Rahuel, Nahath, Zara, Samma, Meza,

38 Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

39 Filii Lotan: Hori, Homam. Soror autem Lotan fuit Thamna.

40 Filii Sobal: Alian, & Manahath, & Ebal, Sephi, & Onam. Filii Sebeon, Aia & Ana. Filii Ana: Dison.

41 Filii Dison: Hamram, & Heseban, & Iehran, & Charan.

42 Filii Eser: Balaan, & Zavan, & Iacan. Filii Disan: Hus & Aran.

43 Isti sunt reges, qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset rex super filios Israel: Bale filius Beor: & nomen civitatis ejus, Denaba.

44 Mortuus est autem Bale, & regnavit pro eo Iobab filius Zare de Bosra.

45 Cumque & Iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Hufam de terra Themanorum.

46 Obiit quoque & Hufam & regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab: & nomen civitatis ejus Avith.

47 Cumque & Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca.

48 Sed & Semla mortuus est, & regnavit pro eo Saul de Rohoboth, quæ juxta amnem sita est.

49 Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius Achobor.

50 Sed & hic mortuus est, & regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, & appellata est uxor ejus Meetabel filia Matred filiz Mezaab.

51 Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse coeperunt: dux Themna, dux Alva, dux Iether.

52 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinton,

53 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,

54 Dux Magdiel, dux Hiram, hi duces Edom.

C A P V T II.

Genealogia Iude Patriarchæ usque ad Isai patrem David, fratrumque ac sororum ejus.

1 Filii autem Israël, Ruben, Simeon, Levi, & Zabulon.

2 Dan, Ioseph, Benjamin, Nephthali, Gad, & Afer.

3 Filii † Iuda: Her, Onan, & Sela: hi tres nati sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Iuda malus coram Domino, & occidit eum.

4 Tamar autem nurus ejus peperit ei Phares & Zara. Omnes ergo filii Iuda quinque.

5 Filii autem Phares: Hefron & Hamul.

6 Filii quoque Zaræ: Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quoque, & Dara, simul quinque.

7 Filii † Charmi: Achar, qui turbavit Israël, & peccavit in furto anathematis.

8 Filii Ethan: Azarias.

9 Filii † autem Hefron qui nati sunt ei: Ierameel, & Ram, & Calubi.

10 Porro Ram genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum Iuda.

11 Nahasson quoque genuit Salma, de quo ortus est Booz.

12 Booz vero genuit Obed: qui & ipse genuit Isai.

13 † Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab, tertium Simma,

14 Quartum Nathanael, quintum Raddai,

15 Sextum Asom, septimum David.

16 Quorum sorores fuerant, Sarvia & Abigail. Filii Sarviæ: Abisai, Ioab, & Asael, res.

17 Abigail autem genuit Amasa, cujus pater fuit Iether Imahelites.

18 Caleb vero filius Hefron accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Ierioth: fueruntque filii ejus, Iaser, & Sobab, & Ardon.

19 Cumque mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur.

20 Porro Hur genuit Vri: & Vri genuit Bezeleel.

21 Post hæc ingressus est Hefron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cum esset annorum sexaginta: quæ peperit ei Segub.

22 Sed & Segub genuit Iair, & possedit viginti tres civitates in terra Galaad.

23 Cepitque Gessur, & Aram, oppida Iair: & Canath & viculos ejus sexaginta civitatum: omnes isti, filii Machir patris Galaad.

24 Cum autem mortuus esset Hefron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Hefron uxorem Abia, quæ peperit ei Hashur patrem Thecuz.

25 Nati sunt autem filii Ierameel primogeniti Hefron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Asom, & Achia.

26 Duxit quoque uxorem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam.

27 Sed

Gen. 29.32,

30.5,

35.22,

† Gen. 38.3,

46.12,

Inf. 4.

† Mat. 1.3.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

† 1.7.1.

27 Sed & filii Ram primogeniti Ierameel, fuerunt Moos, Iamin, & Achar.

28 Onam autem habuit filios Semei, & Iada. Filii autem Semei: Nadab, & abisur.

29 Nomen vero uxoris Abisur, Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Molid.

30 Filii autem Nadab fuerunt, Saled, & Apphaim. Mortuus est autem Saled absque liberis.

31 Filius vero Apphaim, Iesi: qui Iesi genuit Sefan. Porro Sefan genuit Oholai.

32 Filii autem Iada fratris Semei: Iether, & Ionathan. Sed & Iether mortuus est absque liberis.

33 Porro Ionathan genuit Phaleth, & Ziza. Isti fuerunt filii Ierameel,

34 Seson autem non habuit filios, sed filias, & servum Ægyptium nomine Ieraa.

35 Deditque ei filiam suam uxorem: quæ peperit ei Ethei.

36 Ethei autem genuit Nathan, & Nathan genuit Zabad.

37 Zabad quoque genuit Ophlal, & Ophlal genuit obed,

38 Obed genuit Iehu, Iehu genuit Azariam.

39 Azarias genuit Helles, & Helles genuit Elasa,

40 Elasa genuit Sisamoi, Sisamoi genuit Sellum.

41 Sellum genuit Icamiam, Icamia autem genuit Elisama.

42 Fili autem Caleb fratris Ierameel: Mesa primogenitus ejus, ipse est pater Ziph: & filii Maresa patris Hebron.

43 Porro filii Hebron, Core, & Taphua, & Recem, & Samma.

44 Samma autem genuit Raham, patrem Iercaam, & Recem genuit Sammai.

45 Filius Sammai, Maon: & Maon pater Bethsur.

46 Ephra autem concubina Caleb peperit Haran, & Mosa, & Gezez. Porro Haran genuit Gezez.

47 Filii autem Iohaddai, Regon, & Ioathan, & Gesan, & Phalet, & Ephra, & Saaph.

48 Concubina Caleb Maacha, peperit Sa-ber, & Tharana.

49 Genuit autem Saaph pater Madmena, & pater Machbena, & pater Gabaa: Filia vero Caleb, fuit Achsa.

50 Hi erant filii Caleb, filii Hur primogeniti Ephra, Sobal pater Cariathiarim.

51 Salma pater Bethlehem, Hariph pater Berhgader:

52 Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, qui videbat dimidium requietionum.

53 Et de cognatione Cariathiarim, Iether, & Aphuthei & Semahei, & Maserei. Ex his egressi sunt Saraia, & Elthaulita.

54 Filii Salma, Bethlehem, & Netophathi, Corona domus Ioab, & dimidium requietionis Sarai.

55 Cognationes quoque scribarum habitantium in tabernaculis, canentes, atque resonantes, & in tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinzi, qui venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAPUT III.

Generaciones David & regum Iuda ex progenie David cum filiis, ac filiabus eorum.

1 David + vero hos habuit filios, qui + 2: Dei nati sunt in Hebron: primogeni- Reg. 3. tum Ammon ex Achinoam Iezrahelitide, 2. secundum Daniel de Abigail Carmelitide,

2 Tertium Absalom filium Maacha filiae Tholmai regis Gessur, quartum Adomiam filium Aggith,

3 Quintum Saphatiam ex Abital, sextum erahram de Egla uxore sua:

4 Sex ergo nati sunt ei in Hebron ubi regnavit septem annis, & sex mensibus. Triginta autem, & tribus annis regnavit in Ierusalem.

5 + Porro in Ierusalem nati sunt ei filii. + 2: Simmaa, & Sobab, & Nathan & Salomon, Reg. 5. quatuor de Bethsabee filia Ammiel, 14.

6 Iebaar quoque, & Elisama,

7 Et Eliphaleth, & Noge, & Nepheg, & Iaphia,

8 Necnon Elisama, & Eliada & Elipheleth novem:

9 Omnes hi, filii David, absque filiis concubinarum: habueruntque sororem Thamar,

10 Filius autem Salomonis, Roboam: cujus abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Iosaphat.

11 Pater Ioram: qui Ioram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Ioas:

12 Et huius Amasias filius genuit Azariam. Porro Azaria filius Ioathan,

13 Procreavit Achaz patrem Ezechia, de quo natus est Manasses.

14 Sed & Manasses genuit Amon Patrem Iosia.

15 Filii autem Iosia fuerunt, primogenitus Iohaman, secundus Ioakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.

16 + De Ioakim natus est Iechonias, & + 2: Sedecias. 1.11.

17 Filii Iechoniae fuerunt: Afir, Salathiel,

18 Melchiram, Phadaia, Senneser, & Iecemia, Sama & Nadabia,

19 De Phadaia orti sunt Zorobabel & Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Hananiam, & Salomith sororem eorum.

20 Hasaban quoque & Ohol, & Barachian, & Hasadian, Iosabhesed, quinque.

21 Filius autem Hananiae, Phaltias pater Ieseia, cujus filius Raphaia: huius quoque filius, Arnan, de quo natus est Obdia, cujus filius fuit Sechenias.

22 Filius Secheniae, Semeia: cujus filii, Hattus, & Iegaal, & Baria & Naaria, & Saphat, sex numero.

23 Filius Naariae, Eljoenai & Ezechias, & Ezricam, tres.

24 Filii Eljoenai: Oduia, & Eliasub, & Pheleia, & Accub, & Ioanan, & Dalia, & Anani, septem.

CAPUT IV.

Rursus posteritas Iuda ac Simeonis, & habitaciones eorum: stirps Cham deletur à filiis Simeonis; Amalecitas quoque ab ipsis percutiuntur. Sup. 2. 4.

1 Filii Iuda: Phares, Hebron & Charmi + 2: & Hur, & Sobal, Gen. 38.3. 2 Raia vero filius Sobal genuit Iahath, 46.14. de

de quo nati sunt Ahumai & Laad : hæc cognationes Sarathi.

3 Ista quoque stirps Etam : Iezrahel , & Iesema , & Iedebos. Nomen quoque sororis eorum Afalelphuni.

4 Phanuel autem pater Gedor , & Ezer pater Hofa , isti sunt filii Hur primogeniti Ephratha patris Bethlehem.

5 Assur vero patri Thecuz erant duæ uxores , Halaa , & Naara.

6 Peperit autem ei Naara Oozam , & Hephher , & Themani , & Ahasthari , isti sunt filii Naara.

7 Porro filii Halaa , Sereth , Isaac , & Ethnan.

8 Cos autem genuit Anob , & Soboba , & cognationem Aharehel filii Arum.

9 Fuit autem Iabes inclutus præ fratribus suis , & mater ejus vocavit nomen illius Iabes , dicens : Quia peperit eum in dolore.

10 Invocavit vero Iabes Deum Israël , dicens : Si benedicens benedixeris mihi , & dilataveris terminos meos , & fuerit manus tua mecum , & feceris me à malitia non opprimi. Et præstitit Deus quæ præcatus est.

11 Caleb autem frater sua genuit Mahir , qui fuit pater Esthon.

12 Porro Esthon genuit Bethrapha , & Pheffe , & Tehinna patrem urbis Naas : hi sunt viri Recha.

13 Filii autem Cenez , Othoniel , & Saraia. Porro filii Othoniel , Hathath , & Maonathi.

14 Maonathi genuit Ophra , Saraia autem genuit Ioab patrem Vallis artificum : ibi quippe artifices erant.

15 Filii vero Caleb filii Iephone , Hir , & Ela , & Naham , filii quoque Ela : Cenez.

16 Filii quoque Ialeleel : Ziph , & Zipha , Thiria , & Asrael.

17 Et filii Ezra , Iether , & Mered , & Ephher , & Ialon genuitque Mariam , & Sammai , & Iesba patrem Esthamo.

18 Vxor quoque ejus Iudaia peperit Iared patrem Gedor , & Heber patrem Socho , & Icuthiel patrem Zanoë , hi autem filii Bethizæ filiz Pharaonis , quam accepit Mered.

19 Et filii uxoris Odaizæ sororis Naham patris Ceila , Garmi & Esthamo , qui fuit de Machathi.

20 Filii quoque Simon , Amnon , & Rinna filius Hanan , & Thilon Et filii Iesi , Zoheth , & Benzoheth.

† Gen. 32. 5. 21 Filii † Sela , filii Iuda : Her pater Lecha , & Laada , pater Marefa , & cognationes domus operantium byssum in domo juramenti.

22 Et qui stare fecit Solem , virique Mendacii , & Securus , & Incendens , qui principes fuerunt in Moab , & qui reversi sunt in Labem , hæc autem verba vetera.

23 Hi sunt figuli habitantes in Plantationibus & in Sepibus , apud regem in operibus ejus , commoratique sunt ibi.

† Gen. 46. 10. 24 Filii † Simeon : Namuel & Iamin , Iarib , Zara , Saul .

25 Sellum filius ejus , Maplam filius ejus , Masina filius ejus.

26 Filii Masina : Hamuel filius ejus , Zachur filius ejus , Semei filius ejus ,

27 Fili Semei sedecim , & filiz sex : fratres autem ejus non habuerunt filios multos , & universa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Iuda.

28 Habitaverunt autem in Bersabee , & Molada , & Hafsufhal.

29 Et in Bala , & in Asom , & in Tholad.

30 Et in Bathuel , & in Horma , & in Seceleg.

31 Et in Bethmarchaboth , & in Hafsufsim , & in Bethberai , & in Saarim , hæc civitates eorum usque ad regem David.

32 Villæ quoque eorum : Etam & Aen , Remmon , & Thochen , & Asan , civitates quinque .

33 Et universi viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal , hæc est habitatio eorum , & sedium distributio.

34 Mosobab quoque & Iemlech , & Iosa filius Amasæ ,

35 Et Ioel , & Iehu filius Iosabiz filiz Saraiz filii Asiel ,

36 Et Elioenai & Iacoba , & Isuhaia , & Asaia , & Adiel , & Ismiel , & Banaia.

37 Ziza quoque filius Sephei filii Allon , filii Idaia , filii Semri , filii Samaia.

38 Isti sunt nominati principes in cognationibus suis : & in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer.

39 Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador usque ad orientem vallis , & ut quærerent pascua gregibus suis.

40 Inveneruntque pascuas uberes , & valde bonas , & terram latissimam & quietam & fertilem , in qua ante habitaverant de stirpe Cham.

41 Hi ergo venerunt , quos supra descripsimus nominari , in diebus Ezechizæ regis Iuda : & percusserunt tabernacula eorum , & habitatores qui inventi fuerant ibi , & deleverunt eos usque in præsentem diem : habitaveruntque pro eis : quoniam uberimas pascuas ibidem repperunt.

42 De filiis quoque Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti , habentes principes Phalthiam & Naariam & Raphaia & Oziel filios Iesi :

43 Et percusserunt reliquias , quæ evadere potuerant , Amalecitarum , & habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

C A P V T V.

Catalogus filiorum Ruben , Gad , & dimidie tribus Manasse , & habitatio eorum qui percusserunt Agarenos : sed tandem ducti sunt ab Assyriis ob idololatriam ipsorum in captivitatem.

1 Filii † quoque Ruben primogeniti † Gen. 35. 22. Israël (ipse quippe fuit primogenitus ejus : sed cum violassent rhorum patris sui , data sunt primogenita ejus filiis Ioseph , filii Israël , & non est ille reputatus in primogenitum.

2 Porro Iudas , qui erat fortissimus inter fratres suos , de stirpe ejus principes generati sunt ; primogenita autem reputata sunt Ioseph.

3 Filii † ergo Ruben primogeniti Israël : Enoch , & Phallu , Efron , & Carmi.

4 Filii Joel : Samia filius ejus , Gog filius

filii ejus, Semei filius ejus.

5 Micha filius ejus, Reia filius ejus, Baal filius ejus,

6 Beera filius ejus, quem captivum duxit Thelgathphalnasar rex Assyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben.

7 Fratres autem ejus, & universa cognatio ejus, quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes Ichiel, & Zachariam.

8 Porro Bala filius Azaz, filii Samma, filii Ioel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nabo & Beelmeon:

9 Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi: & flumen Euphraten. Multum quippe jumentorum numerum possidebant in terra Galaad.

10 In diebus autem Saul præliati sunt contra Agareos, & interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga quæ respicit ad orientem Galaad.

11 Filii vero Gad è regione eorum habitaverunt in terra Basan usque Selcha:

12 Ioel in capite, & Saphan secundus: Ianai autem, & Saphat, in Basan.

13 Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum, Michael, & Mosollam, & Sebe, & Iorai, & Iachan, & Zie, & Heber septem.

14 Hi filii Abihail, filii Huri, filii Tara, filii Galaad, filii Michael, filii Iesefi, filii Ieddo, filii Buz.

15 Fratres quoque filii Abdiel, filii Guni, princeps domus in familiis suis.

16 Et habitaverunt in Galaad, & in Basan, & in viculis ejus, & in cunctis suburbanis Saron, usque ad terminos.

17 Omnes hi numerati sunt in diebus Iorathan regis Iuda, & in diebus Ieroboam regis Israël.

18 Filii Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, viri bellatores scuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditique ad prælia quadraginta quatuor millia & septingenti sexaginta, procedentes ad pugnam.

19 Dimicaverunt contra Agareos: Ituræi vero, & Naphis, & Nodab.

20 Præbuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agare, & universi qui fuerant cum eis: quia Deum invocaverunt cum præliarentur & exaudivit eos, eo quod credidissent in eum.

21 Ceperuntque omnia quæ possidebant, camelorum quinquaginta millia & ovium ducenta quinquaginta millia, & asinos duo millia, & animas hominum centum millia.

22 Vulnerati autem multi corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem.

23 Filii quoque dimidiæ tribus Manasse, possederunt terram à finibus Basan usque Baal, Hermon, & Sanir, & montem Hermon, ingens quippe numerus erat.

24 Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Ephraim, & Iesi, & Eliel, & Ezriel: & Ieremia, & Odoia, & Iediel, viri fortissimi & potentes, & nominati duces in familiis suis.

25 Reliquerunt autem Deum patrum suorum, & fornicari sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram eis.

26 Et suscitavit Deus Israël spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritum Thelgathphalnasar regis Assur: & transtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manasse, & adduxit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, & fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

CAPUT VI.

Genealogia filiorum Levi & quor ex eis constituerit David cantores ac ministros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus suis in singulis tribubus Israel, & quæ fuerint civitates refugii.

1 Filii Levi: Gerson, Caath, & Merari.

2 Filii Caath: Amram, Isaac, Hebron, & Oziel,

3 Filii Amram: Aaron, Moyses, & Maria: Filii Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar, & Ithamar.

4 Eleazar genuit Phinees, & Phinees genuit Abisue.

5 Abisue vero genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi.

6 Ozi genuit Zariaam, & Zariaas genuit Merajoth.

7 Porro Merajoth genuit Amariam, & Amarias genuit Achitob:

8 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas:

9 Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan.

10 Iohanan genuit Azariam: ipse est qui sacerdotio functus est: in domo quam edificavit Salomon in Ierusalem.

11 Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob.

12 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellum.

13 Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam.

14 Azarias genuit Saraïam, & Saraïas genuit Iosedec.

15 Porro Iosedec egressus est, quando transtulit Dominus Iudam & Ierusalem per manus Nabuchodonosor.

16 Filii ergo Levi: Gerson, Caath, & Merari.

17 Et hæc nomina filiorum Gerson: Lobni, & Semei.

18 Filii Caath: Amram, & Isaac, & Hebron & Oziel.

19 Filii Merari: Moholi & Musi. Hæ autem cognationes Levi secundum familias eorum.

20 Gerson, Lobni filius ejus, Iahath filius ejus, Zamma filius ejus,

21 Ioah filius ejus, Addo filius ejus, Zarah filius ejus, Iethrai filius ejus.

22 Filii Caath, Aminadab filius ejus, Core filius ejus, Asir filius ejus,

23 Elcana filius ejus, Abiasaph filius ejus, Asir filius ejus,

24 Thahath filius ejus, Vriel filius ejus, Ozias filius ejus: Saul filius ejus.

25 Filii Elcana, Amasai & Achimoth

26 Et Elcana: Filii Elcana: Sophai filius ejus, Nabath filius ejus,

27 Eliab

† Gen. 46. 11.

Infr. 23. 6.

† Exod. 6. 16.

27 Eliab filius ejus, Ieroboam filius ejus, Elcana filius ejus.

28 Filii Samuel, primogenitus Vasseni, & Abia.

29 Filii autem Merari, Moholi: Lobni filius ejus, Semei filius ejus, Oza filius ejus.

30 Samma filius ejus, Haggia filius ejus, Asaia filius ejus.

31 Isti sunt, quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est arca.

32 Et ministrabant coram tabernaculo testimonii, canentes donec edificaret Salomon domum Domini in Ierusalem: stabant autem juxta ordinem suum in ministerio.

33 Hi vero sunt qui assistebant cum filiis suis, de filiis Caath, Heman cantor filius Iohel, filii Samuel,

34 Filii Elcana, filii Ieroham, filii Eliel, filii Thohu.

35 Filii Suph, filii Elcana, filii Mahath, filii Amasai.

36 Filii Elcana, filii Ioel, filii Azaria, filii Sophonia,

37 Filii Thahath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core,

38 Filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii Israel.

39 Et frater ejus Asaph, qui stabat à dextris ejus, Asaph filius Barachia, filii Samaa,

40 Filii Michael, filii Basaia, filii Melchiz,

41 Filii Athanai, filii Zara, filii Adaia,

42 Filii Ethan, filii Zamma, filii Semei,

43 Filii Ieth: filii Gerson, filii Levi.

44 Filii autem Merari fratres eorum, ad sinistram, Etham filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch,

45 Filii Hasabia, filii Amasia, filii Helciz,

46 Filii Amasai, filii Boni, filii Somer,

47 Filii Moholi, filii Musi, filii Merari, filii Levi.

48 Fratres quoque eorum Levitae, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini.

49 Aaron vero, & filii ejus adolebant incensum super altare holocausti & super altare thymiamatis, in omne opus Sancti sanctorum: & ut precarentur pro Israel, juxta omnia, quae praeceperat Moyses servus Dei.

50 Hi sunt autem filii Aaron: Eleazar filius ejus, Phinees filius ejus Abisue filius ejus,

51 Bocci filius ejus, Ozi filius ejus, Zarahia filius ejus.

52 Meraioth filius ejus, Amarias filius ejus, Achitob filius ejus,

53 Sadoc filius ejus, Achimaas filius ejus.

54 Et haec habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum scilicet Aaron, juxta cognationes Caathitarum: ipsis enim sorte contigerant.

55 Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, & suburbana ejus per circuitum:

† 19. 21. 12. 56 † Agros autem civitatis, & villas, Caleb filio Iephone.

57 Porro filiis Aaron dederunt civitates

ad confugiendum, Hebron, & Lobna & suburbana ejus.

58 Iether quoque & Echemo cum suburbanis suis, sed & Helon & Dabir cum suburbanis suis.

59 Alan quoque & Bethemes & suburbana earum.

60 De tribu autem Benjamin, Gabee & suburbana ejus, & Almah cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis: omnes civitates, tredecim, per cognationes suas.

61 Filiis autem Caath residuis de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem.

62 Porro filii Gerson per cognationes suas de tribu Issachar, & de tribu Aser, & de tribu Nephthali, & de tribu Manasse in Basan, urbes tredecim.

63 Filiis autem Merari per cognationes suas, de tribu Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim.

64 Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates, & suburbana earum:

65 Dederuntque per sortem, ex tribu filiorum Iuda & ex tribu filiorum Simeon, & ex tribu filiorum Benjamin, urbes has quas vocaverunt nominibus suis,

66 Et his qui erant de cognatione filiorum Caath, † fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim.

67 Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer cum suburbanis suis.

68 Iecmaan quoque cum suburbanis suis, & Beth-horon similiter,

69 Necnon & Helon cum suburbanis suis, & Gethremmon in eundem modum.

70 Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner & suburbana ejus, Baalam & suburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant.

71 Filiis autem Gerson, de cognatione dimidia tribus Manasse, Gaulon in Basan & suburbana ejus, & Astharoth cum suburbanis suis.

72 De tribu Issachar, Cedes suburbana ejus, & Dabereth cum suburbanis suis,

73 Ramoth quoque & suburbana ejus, & Anem cum suburbanis suis.

74 De tribu vero Aser, Masal cum suburbanis suis, & Abdon similiter,

75 Hucac quoque & suburbana ejus, & Rohob cum suburbanis suis.

76 Porro de tribu Nephthali: Cedes in Galilaea & suburbana ejus, Hamon cum suburbanis suis, Cariathaim & suburbana ejus:

77 Filiis autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remmono & suburbana ejus, & Thabor cum suburbanis suis:

78 Trans Iordanem quoque ex adverso Iericho contra orientem Iordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, & Iassa cum suburbanis suis.

79 Cadenoth quoque & suburbana ejus, & Mephaat cum suburbanis suis.

80 Necnon & de tribu Gad, Ramoth in Galaad

† 19.
22. 21.

Galaad & suburbana ejus, & Manaim cum suburbanis suis.

81 Sed & Hesebon cum suburbanis suis & Iezer cum suburbanis suis.

CAPVT VII.

Posterii Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasse, Ephraim, & Aser.

† Gen. 46.11. 1 Porro filii Issachar: Thola, & Phua, Iasub, & Simeron, quatuor.

2 Filii Thola: Ozi & Raphaia, & Ieriel, & Iemai, & Iebiem, & Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti.

3 Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, & Obadia, & Iohel, & Iesia, quinque omnes principes.

4 Cumque eis per familias & populos suos, accincti ad praelium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuerunt uxores, & filios.

5 Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt.

† Gen. 46.21. 6 Filii Benjamin: Bela, & Bechor, & Iadiel, tres.

7 Filii Bela: Esbon, & Ozi, & Oziel, & Ierimoth: & Vrai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quatuor.

8 Porro filii Bechor: Zamira, & Ioas, & Elizer, & Elieonai, & Amri, & Ierimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath, omnes hi filii Bechor.

9 Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum, ad bella fortissimi, viginti millia & ducenti.

10 Porro filii Iadihel: Balan. Filii autem Balan: Iehus, & Benjamin & Aod & Chanana, & Zethan & Tharsis, & Ahisahar.

11 Omnes hi filii Iadihel, principes cognationum suarum, viri fortissimi, decem & septem millia & ducenti, ad praelium procedentes.

12 Sepham quoque & Hapham filii Hir: & Hatim filii Aher.

13 Filii autem Nephthali: Iafiel, & Gumi, & Iefer, & Sellum, filii Bala.

14 Porro filius Manasse, Efriel: concubinaque ejus Syra peperit Machir patrem Galaad.

15 Machir autem accepit uxores filiis suis Happhim & Saphan: & habuit sororem nomine Maacha: nomen autem secundi, Salphaad, Natæque sunt Salphaad filiae.

16 Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen ejus Phares: porro nomen fratris ejus, Sares: & filii ejus Vlam, & Recen.

17 Filius autem Vlam, Badan, hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse.

18 Soror autem ejus Regina peperit Virum decorum, & Abjezer, & Mohola.

19 Erant autem filii Semida, Ahin, & Sechen, & Leci, & Aniam.

20 Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius ejus, Thahath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabad,

21 Et hujus filius Suthala, & hujus filius Ezer & Elad: occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia descenderant ut invaderent possessiones eorum.

22 Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, & venerunt fratres ejus ut consolarentur eum.

23 Ingressusque est ad uxorem suam: quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Beria, eo quod in malis domus ejus ortus esset:

24 Filia autem ejus fuit Sara, quæ ædificavit Bethoron inferiorem & superiorem, & Ozenfara.

25 Porro filius ejus Rapha, & Reseph & Thale, de quo natus est Thaan,

26 Qui genuit Laadan: hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama,

27 De quo ortus est Nun, qui habuit filium Iotue.

28 Possessio autem eorum & habitatio, Bethel cum filiabus suis, & contra orientem Noran, ac occidentalem plagam Gazer & filia ejus, Sichem quoque cum filiabus suis, usque ad Asa cum filiabus ejus.

29 Iuxta filios quoque Manasse, Bethsan & filias ejus, Thanach & filias ejus, Maggedo & filias ejus, Dor & filias ejus: in his habitaverunt filii Ioseph, filii Israel:

30 Filii Aser: Iemna & Iesua, & Iessui, & Baria, & Sara soror eorum.

31 Filii autem Baria: Heber, & Melchiel: ipse est pater Barfaith. † Gen. 46.17.

32 Heber autem genuit Iephlat, & Somer, & Horham, & Suaa sororem eorum.

33 Filii Iephlat: Phosech, & Chamaal: & Aloth, filii Iephlat.

34 Porro filii Somer: Ahi, & Roaga, & Haba, & Aram.

35 Filii autem Helem fratris ejus: Supha, & Iemna, & Selles, & Amal.

36 Filii Supha: Sue, Harnapher, & Sual, & Beri, & Iamra,

37 Bosor, & Hod, & Sanma, & Salusa, & Iethran, & Bera.

38 Filii Iether: Iephone, & Phaspha, & Ara.

39 Filii autem Olla: Aree, & Haniel, & Resia.

40 Omnes hi filii Aser principes cognationum, electi atque fortissimi duces ducum: numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex millia.

CAPVT VIII.

Rursum genealogia Benjamin & Saul, filiorumque ipsius.

1 Benjamin autem genuit Bale primo- † Gen. 46.21
genitum suum, Asbel secundum, Ahara tertium, Sup. 7.6.

2 Nohaa quartum, & Rapha quintum.
3 Eueruntque filii Bale: Addar, & Gera, & Abiud,

4 Abisue quoque & Naaman, & Ahoe,
5 Sed & Gera, & Sephuphan, & Hiram.

6 Hi sunt filii Ahod, & principes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Manahath.

7 Naaman autem, & Achia, & Gera ipse transtulit eos, & genuit Oza, & Ahiud.

8 Porro Saharaim genuit in regione Moab,

Moab, postquam dimisit Husum & Bara uxores suas.

9 Genuit autem de Hodas uxore sua Iohab, & Sebia, & Mola, & Molchom,

10 Iehus quoque & Sechia, & Marma: hi sunt filii ejus, principes in familiis suis.

11 Mehufim vero genuit Abitob, & Elphaal.

12 Porro filii Elphaal: Heber, & Misam, & Samad: hic edificavit Ono, & Lod, & filias ejus.

13 Baria autem & Sama, principes cognationum habitantium in Aialon: hi fugaverunt habitatores Geth.

14 Et Ahio, & Sefac, & Ierimoth,

15 Et Zabadia, & Arod, & Heder,

16 Michaël quoque, & Iespha, & Ioha, filii Baria.

17 Et Zabadia, & Mosollam, & Hezeci, & Heber,

18 Et Iesamari, & Iezlia & Iobab: filii Elphaal,

19 Et Iacim, & Zechri, & Zabdi,

20 Et Elioenai: & Seletai, & Eliel,

21 Et Adaia, & Baraia, & Samarath, filii Semei.

22 Et Iespham, & Heber, & Eliel,

23 Et Abdon, & Zechri, & Hanan,

24 Et Hanania, & Aelam, & Anathothia.

25 Et Iephdaia, & Phaniel, filii Sefac.

26 Et Samfari, & Sohoria, & Otholia,

27 Et Iersia, & Elia, & Zechri, filii Ieroham.

28 Hi patriarchæ, & cognationum principes, qui habitaverunt in Ierusalem.

† Infr. 35. 29 In † Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, & nomen uxoris ejus Maacha:

30 Filiusque ejus primogenitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Nadab.

31 Gedor quoque, & Ahio, & Zacher, & Macelloth:

32 Et Macelloth genuit Samaa: habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis.

† I. Reg. 14. 51. Infr. 39. 33 † Ner autem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Porro Saul genuit Jonathan, & Melchisua, & Abinadab, & Esbaal.

34 Filius autem Jonathan, Meribaal: & Meribaal genuit Micha.

35 Filii Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz.

36 Et Ahaz genuit Ioadam: & Ioadam genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri: porro Zamri genuit Mosa,

37 Et Mosa genuit Banaa, cujus filius fuit Rapha, de quo ortus est Elasa, qui genuit Asel.

38 Porro Asel sex filii fuerunt his nominibus: Ezricam, Bocru, Ismael, Saria, Obdia, & Hanan: omnes hi filii Asel.

39 Filii autem Eslec fratris ejus, Vlam primogenitus, & Iehus secundus, & Eliphalet tertius.

40 Fueruntque filii Vlam viri robustissimi, & magno robore tendentes arcum: & multos habentes filios ac nepotes, usque ad centum quinquaginta. Omnes hi filii Benjamin,

Qui primi filiorum Israel habitaverunt in Ierusalem, & officia sacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum ejus repetuntur.

1 V Niversus ergo Israel dinumeratus est: & summa eorum scripta est in Libro regum Israel, & Iuda, translatique sunt in Babylonem propter delictum suum.

2 Qui autem habitaverunt primi in possessionibus, & in urbibus suis: Israel, & Sacerdotes & Levitæ, & Nathinæi.

3 Commorati sunt Ierusalem de filiis Iuda, & de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, & Manasse.

4 Othei filius Ammiud, filii Amri, filii Omrai, filii Bonni, de filiis Phares filii Iuda.

5 Et de Siloni: Afaia primogenitus: & filii ejus.

6 De filiis autem Zara: Iehuel, & fratres eorum, sexcenti nonaginta.

7 Porro de filiis Benjamin: Salo filius Mosollam, filii Oduia, filii Alana:

8 Et Iobania filius Ieroham: & Ela filius Ozi, filii Mochori & Mosollam filius Saphariæ, filii Rahuel, filii Iebaniæ,

9 Et fratres eorum per familias suas, non-genti quinquaginta sex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum suorum.

10 De sacerdotibus autem: Iedaia, Ioarib, & Iachin:

11 Azarias quoque filius Helciæ, filii Mosollam, filii Sadoc, filii Maraioth, filii Achitob, pontifex domus Dei.

12 Porro Adaias filius Ieroham, filii Phassur, filii Melchiæ & Maasai filius Adiel, filii Iezra, filii Mosollam, filii Mosollamith, filii Emmer.

13 Fratres quoque eorum principes per familias suas, mille septingenti sexaginta, fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei.

14 De Levitis autem: Semeia filius Hassub, filii Ezricam, filii Hasebia, de filiis Merari.

15 Bachacar quoque carpentarius, & Galal, & Mathania filius Micha, filii Zechri, filii Asaph:

16 Et Obdia filius Semeiæ, filii Galal, filii Idithun, & Barachia filius Afa, filii Elcana, qui habitavit in arvis Netophati.

17 Ianitores autem: Sellum, & Accub, & Telmon, & Ahimam, & frater eorum Sellum princeps,

18 Usque ad illud tempus, in porta regis ad orientem, observabant per vices suas de filiis Levi.

19 Sellum vero filius Core, filii Abiasaph, filii Core, cum fratribus suis, & domo patris sui, hi sunt Coritæ super opera ministerii, custodes vestibulorum tabernaculi: & familie eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum.

20 Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum coram Domino.

21 Porro Zacharias filius Mosollamia, janitor portæ tabernaculi testimonii.

22 Omnes hi electi in ostiarios per portas, ducenti duodecim: & descripti in villis propriis: quos constituerunt David, & Samuel Videns, in fide sua,

23 Tam ipsos, quam filios eorum, in ostiis domus Domini, & in tabernaculo, vicibus suis.

24 Per quatuor ventos erant ostiarii: id est ad orientem, & ad occidentem, & ad aquilonem, & ad austrum.

25 Fratres autem eorum in viculis morabantur, & veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.

26 His quatuor Levitis creditus erat omnis numerus janitorum, & erant super exedras, & thesauros domus Domini.

27 Per gymnasium quoque templi Domini morabantur in custodiis suis: ut cum tempus fuisset, ipsi mane aperirent fores.

28 De horum genere erant & super vasa ministerii: ad numerum enim & inferebantur vasa, & efferebantur.

29 De ipsis, & qui credita habebant utensilia sanctuarii, præerant similitæ, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus.

30 Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant.

31 Et Mathathias Levites primogenitus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum, quæ in sartagine frangebantur.

32 Porro de filiis Caath fratribus eorum, super panes erant propositionis, ut semper novos per singula sabbata præpararent.

33 Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte jugiter suo ministerio deservirent.

34 Capita Levitarum, per familias suas principes, manserunt in Ierusalem.

† *Supr.*
8. 29. 35 In † Gabaon autem commorati sunt, pater Gabaon Iehiel, & nomen uxoris ejus Maacha.

36 Filius primogenitus ejus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner, & Nadab.

37 Geder quoque, & Ahio, & Zacharias, & Macelloth.

38 Porro Macelloth genuit Samaan: isti habitaverunt è regione fratrum suorum in Ierusalem, cum fratribus suis.

† *Supr.*
8. 33. 39 † Ner autem genuit Cis: & Cis genuit Saul: & Saul genuit Jonathan, & Melchisua, & Abinadab, & Esbaal.

40 Filius autem Jonathan, Meribbaal: & Meribbaal genuit Micha.

41 Porro filii Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz.

42 Ahaz autem genuit Iara, & Iara genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri. Zamri autem genuit Mosa.

43 Mosa vero genuit Banaa: cujus filius Raphaia, genuit Elasa: de quo ortus est Asel.

44 Porro Asel sex filios habuit his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismael, Sarla, Obdia, Hanan, hi sunt filii Asel.

C A P V T X.

Saul reprobatus à Deo propter varias iniquitates à Philistinis occiditur cum filiis, ejusque capite à Philistinis amputato reliquum corpus cum filiis sepelitur à viris Iabes Galaad.

† *Reg.*
31. 1. Philistini autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel.
3. Palæstinos, & ceciderunt vulnerati in monte Gelboë.

2 Cumque appropinquassent Philistini

persequentes Saul, & filios ejus, percusserunt Jonathan, & Abinadab & Melchisua, filios Saul.

3 Et aggravatum est prælium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii, & vulneraverunt jaculis.

4 Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, & interfice me: ne forte veniant incircumcisi isti, & illudant mihi. Noluit autem armiger ejus hoc facere, timore perterritus: arripuit ergo Saul ensen, & irrui in eum.

5 Quod cum vidisset armiger ejus, videlicet mortuum esse Saul, irrui etiam ipse in gladium suum, & mortuus est.

6 Interiit ergo Saul, & tres filii ejus, & omnis domus illius pariter concidit.

7 Quod cum vidissent viri Israel, qui habitabant in campestribus, fugerunt: & Saul ac filii ejus mortuis, dereliquerunt urbes suas, & huc illucque dispersi sunt: veneruntque Philistini, & habitaverunt in eis.

8 Die igitur altero detrahentes Philistini spolia cætorum, invenerunt Saul, & filios ejus jacentes in monte Gelboë.

9 Cumque spoliassent eum, & amputassent caput, armisque nudassent, miserunt in terram suam, ut circumferretur, & ostenderetur idolorum templis, & populis:

10 Arma autem ejus consecraverunt in fano dei sui, & caput affixerunt in templo Dagon.

11 Hoc cum audissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet quæ Philistini fecerant super Saul,

12 Consurrexerunt singuli virorum fortium: & tulerunt cadavera Saul & filiorum ejus: attuleruntque ea in Iabes, & sepelierunt ossa eorum subter quercum, quæ erat in Iabes, & jejunaverunt septem diebus.

13 Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod prævaricatus sit † mandatum Domini quod præceperat, & non custodierit illud: sed † insuper etiam pythonissam consuluerit.

14 Nec speraverit in Domino: propter quod interfecit eum, & transtulit regnum ejus ad David filium Isai.

C A P V T XI.

Vnctus David in regem, expulsus ex arce Sionis Jebusais, habitavit in Ierusalem, stipatus potentissimis ac strenuissimis militibus, quorum heroica gesta narrantur: noluit David desideratam bibere aquam, eo quod cum fortium suorum pericula allata esset.

1 Congregatus † est igitur omnis Israel ad David in Hebron, dicens: Os tuum sumus, & caro tua.

2 Heri quoque, & nudius tertius, cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas, & introducebas Israel: tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris princeps super eum.

3 Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, & inivit David cum eis foedus coram Domino: unxeruntque eum regem super Israel, juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel.

4 Abiit quoque David, & omnis Israel,

5

† 8.
Regum
15. 30
Exod.
17. 14

†
Regum
28. 8

† 2.
Regum
5. 10

†

in Ierusalem, hæc est Iebus, ubi erant Iebuxi habitatores terræ.

5 Dixēruntque qui habitabant in Iebus ad David; Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Sion, quæ est civitas David.

6 Dixitque: Omnis qui percusserit Iebusæum in primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Sarviæ, & factus est princeps.

7 Habitavit autem David in arce, & idcirco appellata est civitas David.

8 Edificavitque urbem in circuitu à Mello usque ad gyrum, Ioab autem reliqua urbis extruxit.

9 Proficiebatque David vadens & crescens, & Dominus exercituum erat cum eo.

† 2. *Regum*
23.8. 10 † Hi principes virorum fortium David, qui adjuverunt eum ut rex fieret super omnem Israël, iuxta verbum Domini, quod locutus est ad Israël.

11 Et iste numerus robustorum David: Iesbaam filius Hachamoni princeps inter triginta: iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice.

12 Et post eum Eleazar filius patruus eius Ahohites, qui erat inter tres potentes.

13 Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philisthiim congregati sunt ad locum illum in prælium: & erat ager regionis illius plenus hordeo, fugeratque populus à facie Philisthinorum.

14 Hi steterunt in medio agri, & defenderunt eum: cumque percussissent Philistæos, dedit Dominus salutem magnam populo suo.

15 Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philisthiim fuerant castrametati in valle Raphaim.

† 2. *Regum*
23.14. 16 † Porro David erat in præsidio, & statio Philisthinorum in Bethlehem.

17 Desideravit igitur David: & dixit: O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est in porta.

18 Tres ergo isti per media castra Philisthinorum perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, & attulerunt ad David ut biberet: qui noluit, sed magis libavit illam Domino,

19 Dicens: Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, & sanguinem istorum virorum bibam: quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere, hæc fecerunt tres robustissimi.

20 Abisai quoque frater Ioab ipse erat princeps trium, & ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos; & ipse erat inter tres nominatissimus,

21 Et inter tres secundos inclutus, & princeps eorum: verumtamen usque ad tres primos non pervenerat.

22 Banaïas filius Ioiadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel: ipse percussit duos Aziel Moab: & ipse descendit, & interfecit leonem in media cisterna tempore nivis.

23 Et ipse percussit virum Ægyptium, cuius statura erat quinque cubitorum, & ha-

bebat lanceam ut liciatorium texentium; descendit igitur ad eum cum virga, & rapuit hastam, quam tenebat manu, & interfecit eum hasta sua.

24 Hæc fecit Banaïas filius Ioiadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus,

25 Inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat: posuit autem eum David ad auriculam suam.

26 Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel frater Ioab, & Elchanan filius patruus eius de Bethlehem,

27 Samoth Arorites, Helles Phalonites.

28 Ira filius Acces Thecutes, Abiezer Anathothites,

29 Sobbochai Hufathites, Ilai Ahohites, 30 Maharai Netophathites, Heled filius Baana Netophathites.

31 Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin, Banaia Pharathonites,

32 Hurai de torrente Gaas, Abiel Arbatites, Azmoth Banramites, Eliaba Salabonites.

33 Filii Assem Gezonites, Jonathan filius Sage, Ararites,

34 Ahiam filius Sachar, Ararites,

35 Elphal filius Vr,

36 Hephher Mecherathites, Ahia Phelonites,

37 Hefro Carmelites, Naarai filius Abai,

38 Iohel frater Nathan; Mibahar filius Agari,

39 Selec Ammonites, Naarai Berochites armiger Ioab fili Sarviæ.

40 Ira Iethraus, Gareb Iethraus,

41 Vrias Hethraus, Zabad filius Oholi,

42 Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, & cum eo triginta:

43 Hanan filius Maacha, Iosaphat Mathanites,

44 Ozia Astarothites, Samma & Iehiel filii Horham Arorites,

45 Iedihel filius Samri, & Ioha frater eius Thosaites,

46 Eliel Mahumites, & Ieribai & Iosaia filii Elnaem, & Iethina Moabites, Eliei, & Obed, & Iasiel de Malobia.

C A P V T XII.

Qui David fuerant sequuti cum fugeret Saul; & qui postea ex omnibus tribubus venerunt ut eum regem constituerent in Hebron.

† **H**ic quoque venerunt ad David in Si-
celeg, cum adhuc fugeret Saul, filium Cis, qui erant fortissimi & egregii pugnatores.

2 Tendentes arcum, & utraque manu fundis saxa jacentes, & dirigentes sagittas: de fratribus Saul ex Benjamin.

3 Princeps Ahiezer, & Ioas, filii Samma, Gabaathites, & Iaziel, & Phallet filii Azmoth, & Baracha, & Iehu Anathothites.

4 Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta & super triginta. Ieremias, & Iehезiel, & Iohanan, & Iezabad Gaderothites.

5 Et Eluzai & Ierimuth, & Baalia, & Samaria, & Saphatia Haruphites.

6 Elcana, & Iesia, & Azazeel, & Ioezer, & Iesbaam de Carehim:

7 Ioela quoque, & Zabadia, filii Ieroham de Gedor.

8 Sed & de Gaddi transfugerunt ad David: cum lateret in deserto, viri robustissimi, & pugnatores optimi, tenentes clypeum & hastam: facies eorum quasi facies leonis, & velores quasi capree in montibus:

9 Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab tertius,

10 Masmana quartus, Ieremias quintus.

11 Ethī sextus, Eliel septimus.

12 Iohanan octavus, Elzebad nonus.

13 Ieremias decimus, Machbanai undecimus.

14 Hi de filiis Gad principes exercitus: novissimus centum militibus præerat, & maximus, mille.

15 Isti sunt qui transierunt Iordanem mense primo, quando inundare consuevit super ripas suas: & omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam, & occidentalem.

16 Venerunt autem & de Benjamin, & de Iuda, ad præsidium in quo morabatur David.

17 Egressusque est David obviam eis, & ait: Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi, cor meum jungatur vobis: si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum ego iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum, & iudicet.

18 Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, & ait: Tui sumus & David, & tecum fili Isai: pax, pax tibi, & pax adiutoribus tuis, te enim adjuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, & constituit principes turmæ.

19 Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philisthiim adversus Saul, ut pugnaret: & non dimicavit cum eis; quia inito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes: Periculo capitis nostri reverteretur ad dominum suum Saul.

20 Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, & Iozabad, & Iedihel, & Michael & Ednas, & Iozabad, & Eliu, & Salathi, principes militum in Manasse.

21 Hi præbuerunt auxilium David adversus latrunculos: omnes enim erant viri fortissimi, & facti sunt principes in exercitu.

22 Sed & per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei.

23 Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad David, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad eum, juxta verbum Domini.

24 Filii Iuda portantes clypeum & hastam, sex millia octingenti expediti ad prælium.

25 De filiis Simeon, virorum fortissimorum ad pugnandum, septem millia centum.

26 De filiis Levi, quatuor millia sexcenti.

27 Iojada quoque princeps de stirpe Aaron, & cum eo tria millia septingenti.

28 Sadoc etiam puer egregie indolis, & domus patris ejus, principes viginti duos

29 De filiis autem Benjamin fratribus Saul, tria millia: magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul.

30 Porro de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore, viri nominati in cognationibus suis.

31 Et ex dimidia tribu Manasse, decem & octo millia, singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David.

32 De filiis quoque Issachar viri eruditi, qui noverant singula tempora ad præcipiendum quid facere deberet Israël, principes ducenti: omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur.

33 Porro de Zabulon qui egrediebantur ad prælium, & stabant in facie instructi armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium, non in corde duplici.

34 Et de Nephthali, principes mille: & cum eis instructi clypeo & hasta, triginta & septem millia.

35 De Dan etiam præparati ad prælium, viginti octo millia sexcenti,

36 Et de Aser egredientes ad pugnam, & in acie provocantes, quadraginta millia.

37 Trans Iordanem autem de filiis Ruben, & de Gad, & dimidia parte tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum viginti millia.

38 Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum, corde perfecto venerunt in Hebron ut constituerent regem David super universum Israël: sed & omnes reliqui ex Israël, uno corde erant, ut rex fieret David.

39 Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes & bibentes, præparaverant enim eis fratres sui.

40 Sed & qui juxta eos erant usque ad Issachar, & Zabulon, & Nephthali, afferbant panes in asinis, & camelis, & mulis, & bobus ad vescendum: farinam, palathias, uvam passam, vinum, oleum, boves, arietes, ad omnem copiam, gaudium quippe erat in Israël.

CAPUT XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abinadab, omni Israël cum David ante eum ludentibus: sed quia Oza arcam consingens à Domino percussus est, avertit eam David in domum Obbedom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

1 Niit autem consilium David cum tribunis, & centurionibus, & universis principibus.

2 Et ait ad omnem cœtum Israël: Si placeat vobis: & à Domino Deo nostro egredietur sermo, quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israël, & ad Sacerdotes, & Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos,

3 Et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul.

4 Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo.

5 Congregavit ergo David cunctum Israël, à Sichor Ægypti, usque dum ingrederetur Emath, & ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim.

6 Et ascendit David, & omnis vir Israël

ad collem Cariathiarim, qui est in Iuda, ut afferret inde arcam Dñi Dei sedentis super cherubim, ubi invocatum est nomen ejus.

7 Imposueruntque arcam Dei super plaustrum novum, de domo Abinadab: Oza autem, & frater ejus, minabant plaustrum.

8 Porro David, & universus Israël, ludebant coram Deo omni virtute in canticis, & in citharis, & psalteriis, & tympanis, & cymbalis, & tubis.

9 Cum autem pervenissent ad arcam Chidon, tetendit Oza manum suam, ut sustentaret arcam: bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam.

10 Iratus est itaque Dominus contra Ozam, & percussit eum, eo quod tetigisset arcam: & mortuus est ibi coram Domino.

11 Contristatusque est David, eo quod divisisset Dñs Ozam: vocavitque locum illum Divisio Ozæ, usque in præsentem diem.

12 Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quo modo possum ad me introducere arcam Dei?

13 Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est, in civitatem David, sed avertit in domum Obededom Gerhaz.

14 Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus: & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.

C A P V T X I V.

David acceptis à rege Tyri lignis & artificibus ad extruendam sibi domum, alias ducis uxores, ac multos genuit liberos, & consulto Domino bis cadit Philisthæos.

1 Misit **M**isit quoque Hiram rex Tyri nuncios ad David, & ligna cedrina, & artifices parietum, lignorumque: ut ædificarent ei domum.

2 Cognovitque David quod confirmasset eum Dominus in regem super Israël, & sublevatum esset regnum suum super populum ejus Israël.

3 **A**ccipit quoque David alias uxores in Ierusalem: genuitque filios, & filias.

4 Ex hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Ierusalem: Samua, & Sobad, Nathan, & Salomon,

5 Iebahar, & Elisua, & Eliphaleth,

6 Noga quoque, & Napheg, & Iaphia,

7 Elisama, & Baaliada, & Eliphaleth.

8 **A**udientes autem Philisthiim eo quod unctus esset David in regem super universum Israël: ascenderunt omnes ut quærent eum: quod cum audisset David, egressus est obviam eis.

9 Porro Philisthiim venientes, diffusi sunt in valle Raphaim.

10 Consuluitque David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthæos, & si tradeseos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende, & tradam eos in manu tua.

11 Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David, & dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aquæ: & idcirco vocatum est nomen illius loci Baalpharasim.

12 Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David iussit exuri.

13 Alia etiam vice Philisthiim irruerunt & diffusi sunt in valle.

14 Consuluitque rursum David Deum, & dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex adverso pyrorum.

15 Cumque audieris tonitruum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, ut percutiat castra Philisthiim.

16 Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, & percussit castra Philisthinorum, de Gabaon usque Gazera.

17 Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, & Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

C A P V T X V.

Parato tabernaculo, deducitur magno cum apparatu arca Dei in Ierusalem, comitante omni Israël, sacerdotibus vero ac Levitis juxta sua officia ministrantibus; & Michol despicit David coram arca saltantem, indutum stola byssina, & ephod lineo.

1 **F**ecit quoque sibi domos in civitate David: & ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque ei tabernaculum.

2 Tunc dixit David. Illicitum est ut à quocumque portetur arca Dei nisi à Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, & ad ministrandum sibi usque in æternum.

3 Congregavitque universum Israël in Ierusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem præparaverat ei.

4 Necnon & filios Aaron, & Levitas.

5 De filiis Caath, Vriël princeps fuit, & fratres ejus centum viginti.

6 De filiis Merari, Asaia princeps: & fratres ejus ducenti viginti.

7 De filiis Gerson, Ioel princeps: & fratres ejus centum triginta.

8 De filiis Elisaphan, Semeias princeps: & fratres ejus ducenti.

9 De filiis Hebron, Eliel princeps: & fratres ejus octoginta.

10 De filiis Oziel, Aminadab princeps: & fratres ejus centum duodecim.

11 Vocavitque David Sadoc & Abiathar Sacerdotes, & Levitas, Vriël, Asaia, Ioel, Semeiam, Eliel, & Aminadab:

12 Et dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, & afferte arcam Domini Dei Israël, ad locum qui ei præparatus est:

13 **N**e ut à principio, quia non eratis presentes, percussit nos Dominus: sic & nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus.

14 Sanctificati sunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, ut portarent arcam Domini Dei Israël.

15 **E**t tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut præceperat Moyses juxta verbum Domini humeris suis in vectibus.

16 Dixitque David principibus Levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet, & lyris, & cymbalis, ut resonaret in excelsis tonitus lætitiæ.

17 Constitueruntque Levitas: Hemam filium Ioel, & de fratribus ejus, Asaph filium Barachiz, de filiis vero Merari, fratribus eorum, Ehan filium Casaiz.

18 Et cum eis fratres eorum: in secundo ordine, Zachariam, & Bep, & Iaziel, & Semeiram h,

† 2.
Regum.
5.21.

† 2.
Regum.
5.13.

† 2.
Regum.
1.27.

† Sup.
13.16.

† Num.
4.15.

miramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab, & Banaïam, & Maasiam, & Mathathiam, & Eliphalu, & Maceniam, & obededom, & Iehiel, janitores.

19 Porro cantores, Heman, Asaph, & Ethan, in cymbalis æneis concrepantes.

20 Zacharias autem, & Oziel, & Semiramoth, & Iahiel, & Ani, & Eliab, & Maasias, & Banaïas: in nablis arcana cantabant.

21 Porro Mathathias, & Eliphalu, & Macenias, & Obededom, & Iehiel, & Ozaziu, in citharis pro octava caneant epinicion.

22 Chonenias autem princeps Levitarum, prophetiæ præerat, ad præciendam melodiam: erat quippe valde sapiens.

23 Et Barachias, & Elcana, janitores arcæ.

24 Porro Sebenias, & Iosaphat, & Nathanael, & Amasai, & Zacharias, & Banaïas, & Eliezer, sacerdotes, clangebant tubis coram arca Dei: & Obededom, & Iehias, erant janitores arcæ.

† 2. Regum 6.12. 25 † Igitur David, & omnes maiores natu Israël, & tribuni, ierunt ad deportandam arcam fœderis Domini de domo Obededom: cum lætitia.

26 Cumque adjuvisset Deus Levitas, qui portabant arcam fœderis Domini, immobilabantur septem tauri, & septem arietes.

27 Porro David erat indutus stola byssina, & universi Levitæ qui portabant arcam, cantoresque, & Chonenias princeps prophetiæ inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo.

28 Univerfusque Israël deducebant arcam fœderis Domini in iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes.

29 Cumque pervenisset arca fœderis Domini usque ad civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David saltantem atque ludentem, & despexit eum in corde suo.

CAPUT XVI.

Constituta arca in tabernaculo fœderis, oblatisque victimis, populo à David benedicuntur & epulum præbetur, ordinantur varia Levitarum ministeria coram arca, interposito cantico divina laudis.

† 2. Regum 6.17. 1. Astiterunt † igitur arcam Dei, & constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei David: & obtulerunt holocausta, & pacifica coram Deo.

2 Cumque complexeretur David offerens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini.

3 Et divisit universis per singulos, à viro usque ad mulierem, tortam panis, & partem affæ carnis bubalæ, & fixam oleo similam.

4 Constituitque coram arca Domini de Levitis, qui ministrarent & recordarentur operum ejus, & glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israël:

5 Asaph principem, & secundum ejus Zachariam: Porro Iahiel, & Semiramoth, & Iehiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaïam, & Obededom: Iehiel super organa psalterii, & lyras: Asaph autem ut cymbalis personaret;

6 Banaïam vero & Iaziel sacerdotes, canere tuba jugiter coram arca fœderis Domini.

7 In illo die fecit David principem ad

confitendum Domino Asaph, & fratres ejus.

8 † Confitemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis adinvenciones ejus. † Psal. 104.1. Isa. 12.4.

9 Cantate ei, & psallite ei: & narrate omnia mirabilia ejus.

10 Laudate nomen sanctum ejus: lætetur cor quærentium Dominum.

11 Quærite Dominum, & virtutem ejus: quærite faciem ejus semper.

12 Recordamini mirabilium ejus, quæ fecit: signorum illius, & judiciorum oris ejus.

13 Semen Israël servi ejus: filii Jacob electi ejus.

14 Ipse Dominus Deus noster: in universa terra judicia ejus.

15 Recordamini in sempiternum pacti ejus: sermonis, quem præcepit in mille generationes.

16 Quem pepigit cum Abraham: & juramenti illius cum Isaac.

17 Et constituit illud Jacob in præceptum: & Israël in pactum sempiternum.

18 Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestræ.

19 Cum essent pauci numero, parvi & coloni ejus.

20 Et transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.

21 Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges.

22 Nolite tangere christos meos: & in prophetis meis nolite malignari.

23 † Cantate Domino omnis terra; annunciate ex die in diem salutare ejus. † Psal. 95.1.

24 Narrate in gentibus gloriam ejus: in cunctis populis mirabilia ejus.

25 Quia magnus Dominus, & laudabilis nimis, & horribilis super omnes deos.

26 Omnes enim dii populorum idola: Dominus autem cælos fecit.

27 Confessio & magnificentia coram eo: fortitudo & gaudium in loco ejus.

28 Afferte Domino familiæ populorum: afferte Domino gloriam & imperium.

29 Date Domino gloriam, nomini ejus, levate sacrificium, & venite in conspectu ejus: & adorare Dominum in decore sancto.

30 Commoveatur à facie ejus omnis terra: ipse enim fundavit orbem immobilem.

31 Lætentur cæli: & exulter terra: & dicant in nationibus, Dominus regnavit.

32 Tonet mare, & plenitudo ejus: exultent agri, & omnia quæ in eis sunt.

33 Tunc laudabunt ligna salus coram Domino: quia venit judicare terram.

34 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia ejus.

35 Et dicite: Salva nos Deus salvator noster: & congrega nos, & erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, & exultemus in carminibus tuis.

36 Benedictus Dominus Deus Israël ab æterno usque in æternum: & dicat omnis populus: Amen, & hymnum Domino.

37 Reliquit itaque ibi coram arca fœderis Domini, Asaph & fratres ejus, ut ministrarent in conspectu arcæ jugiter, per singulos dies, & vices suas.

38 Porro Obededom, & fratres ejus se-

aginta octo : & Obededon filium Idithun , & Hofa , constituit janitores.

39 Sadoc autem sacerdotem , & fratres ejus sacerdotes , coram tabernaculo Domini in excelso , quod erat in Gabaon ,

40 Ut offerrent holocausta Domino super altare holocaustomatis jugiter , mane & vespere , juxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini , quam præcepit Israël.

41 Et post eum Heman , & Idithun , & reliquos electos , unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino : quoniam in æternum misericordia ejus.

42 Heman quoque & Idithun canentes tuba , & quatientes cymbala , & omnia musicorum organa , ad canendum Deo ; filios autem Idithun fecit esse portarios.

43 Reversusque est omnis populus in domum suam : & David , ut benediceret etiam domui suæ.

C A P V T X V I I .

Cogitanti David ædificare domum Domino , promittitur filius qui illam sit ædificaturus ; unde David gratias agit , Deo erga se bonitatem extollens.

† 2. *Regum.*
7. 2. **C**um autem habitaret David in domo sua , dixit ad Nathan prophetam : Ecce ego habito in domo cedrina : arca autem fœderis Domini sub pellibus est.

2 Et ait Nathan ad David : Omnia , quæ in corde tuo sunt , fac : Deus enim tecum est.

3 Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Nathan , dicens :

4 Vade , & loquere David servo meo : Hæc dicit Dominus : Non ædificabis tu mihi domum ad habitandum.

5 Neque enim mansi in domo , ex eo tempore quo eduxi Israël , usque ad diem hanc : sed fui semper mutans loco tabernaculi , & in tentorio.

6 Manens cum omni Israël . Numquid locutus sum saltem uni judicum Israël , quibus præceperam ut pascere populum meum , & dixi : Quare non ædificastis mihi domum cedrinam ?

7 Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David : Hæc dicit Dominus exercituum : Ego tuli te , cum in pascuis sequeris gregem , ut esses dux populi mei Israël.

8 Et fui tecum quocumque perrexisti : & interfeci omnes inimicos tuos coram te , fecique tibi nomen quasi unius magnorum , qui celebrantur in terra.

9 Et dedi locum populo meo Israël : plantabitur , & habitabit in eo , & ultra non commovebitur : nec filii iniquitatis atterent eos , sicut à principio ,

10 Ex diebus quibus dedi judices populo meo Israël , & humiliavi universos inimicos tuos . Annuncio ergo tibi , quod ædificaturus sis tibi Dominus domum.

† 11 Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos , suscitabo semen tuum post te , quod erit de filiis tuis : & stabiliam regnum ejus.

† 12 Ipse ædificabit mihi domum , & firmabo solium ejus usque in æternum.

13 Ego ero ei in pater , & ipse erit mihi in filium : & misericordiam meam non auferam ab eo , sicut abstuli ab eo qui ante te fuit.

14 Et statui eum in domo mea , & in re-

gno meo , usque in sempiternum : & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum.

† 15 Juxta omnia verba hæc , & juxta universam visionem istam , sic locutus est Nathan ad David.

16 Cumque venisset rex David , & sedisset , coram Dño , dixit : Quis ego sum Dñe Deus , & quæ domus mea , ut præstares mihi talia ?

17 Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo , ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum : & fecisti me spectabilem super omnes homines , Dñe Deus.

18 Quid ultra addere potest David , cum ita glorificaveris servum tuum , & cognoveris eum ?

19 Domine propter famulum tuum juxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc & nota esse voluisti universa magnalia.

† 20 Domine non est similis tui : & non est alius Deus absque te , ex omnibus , quos audivimus auribus nostris.

21 Quis enim est alius , ut populus tuus Israël , gens una in terra , ad quam perrexit Deus , ut liberaret , & faceret populum sibi , & magnitudine sua atque terroribus ejiceret nationes à facie ejus , quem de Ægypto liberarat ?

22 Et posuisti populum tuum Israël tibi in populum usque in æternum , & tu Domine factus es Deus ejus.

23 Nunc igitur Dñe , sermo , quem locutus es famulo tuo , & super domum ejus , confirmetur in perpetuum , & fac sicut locutus es.

24 Permaneatque & magnificetur nomen tuum usque in sempiternum : & dicatur : Dominus exercituum Deus Israël , & domus David servi ejus permanens coram eo.

25 Tu enim Domine Deus meus revelasti auriculam servi tui , ut ædificares ei domum : & idcirco invenit servus tuus fiduciam , ut oret coram te ,

26 Nunc ergo Domine , tu es Deus , & locutus es ad servum tuum tanta beneficia.

27 Et cœpisti benedicere domui servi tui , ut sit semper coram te : te enim Domine benedicente , benedicta erit in perpetuum.

C A P V T X V I I I .

Prælia & victoria David , & tributa gentibus imposita atque officarii ejus.

† 1 **E**cce enim est autem post hæc , ut percuteret David Philistiim , & humiliaret eos , & tolleretur Geth , & filias ejus , de manu Philistiim ,

2 Percuteretque Moab , & fierent Moabitæ servi David , offerentes ei munera.

3 Eo tempore percussit David , etiam Adarezer , regem Soba regionis Hemath , quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten.

4 Cepit ergo David mille quadrigas ejus , & septem millia equitum , ac viginti millia virorum peditum , subnervavitque omnes equos currum , exceptis centum quadrigis , quas reservavit sibi.

5 Supervenit autem & Syrus Damascenus , ut auxilium præberet Adarezer regi Soba : sed & hujus percussit David viginti duo millia virorum.

6 Et posuit milites in Damasco , ut Syria quoque serviret sibi , & offerret munera . Adjuvit

† unum de filiis.

Adiuvitque eum Dominus in cunctis, ad quæ perrexerat.

7 Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adarezer, & attulit eas in Ierusalem.

8 Nec non de Thebatb & Chun, urbibus Adarezer, æris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, & columnas, & vasa ænea.

9 Quod cum audisset Thoui rex Hemath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba,

10 Misit Adoram filium suum ad regem David, ut postularet ab eo pacem, & congratularetur ei quod percussisset & expugnasset Adarezer: adversarius quippe erat Thoui Adarezer.

11 Sed & omnia vasa aurea, & argentea, & ænea consecravit David rex Domino, cum argento & auro, quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, & Moab, & filiis Ammon, quam de Philistiim & Amalec.

12 Abisai vero filius Sarvix percussit Edom in valle Salinarum, decem & octo millia:

13 Et constituit in Edom præsidium, ut serviret Idumæa David: salvavitque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat.

14 Regnavit ergo David super universum Israël, & faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo.

15 Porro Ioab filius Sarvix erat super exercitum, & Iosaphat filius Ahilud à commentariis.

16 Sadoc autem filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, sacerdotes: & Sufa scriba.

17 Banaias quoque filius Ioiadæ super legiones Cerethi, & Phelethi: porro filii David, primi ad manum regis.

C A P V T XIX.

Hanon rex Ammon, servus David, qui ad consolandum de patris morte venerat, contumelia affectus, à David invaditur, ac vincitur una cum Syris auxiliariis.

1 Accidit tamen ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius eius pro eo.

2 Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, præstitit enim mihi pater eius gratiam. Misitque David nuncios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Hanon,

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te: nec animadvertis, quod ut explorent, & investigent, & scrutentur terram tuam, venerint ad te servi eius.

4 Igitur Hanon pueros David decalvavit, & rasit, & præcidit tunicas eorum à natibus usque ad pedes, & dimisit eos.

5 Qui cum abiissent, & hoc mandassent David, misit in occursum eorum (grandem enim contumeliam sustinuerant) & præcepit ut manerent in Iericho, donec cresceret barba eorum, & tunc reverterentur.

6 Videntes autem filii Ammon, quod

injuriam fecissent David, tam Hanon, quam reliquus populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba, currus & equites.

7 Conduxeruntque triginta duo millia currum, & regem Maacha cum populo ejus. Qui cum venissent, castrametati sunt in regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum.

8 Quod cum audisset David, misit Ioab, & omnem exercitum virorum fortium:

9 Egredique filii Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis: reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt.

10 Igitur Ioab, intelligens bellum ex adverso & post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel, & perrexit contra Syrum.

11 Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui: & perrexerunt contra filios Ammon.

12 Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi: si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in præsidium.

13 Confortare, & agamus viriliter pro populo nostro, & pro urbibus Dei nostri: Dominus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet.

14 Perrexit ergo Ioab, & populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium: & fugavit eos.

15 Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, & ingressi sunt civitatem: reversusque est etiam Ioab in Ierusalem.

16 Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israël, misit nuncios, & adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem princeps militiæ Adarezer, erat dux eorum.

17 Quod cum nunciatum esset David, congregavit universum Israël, & transivit Iordanem, irruique in eos, & direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus.

18 Fugit autem Syrus Israël: & interfecit David de Syris septem millia currum, & quadraginta millia peditum, & Sophach exercitus principem.

19 Videntes autem servi Adarezer se ab Israël esse superatos, transfugerunt ad David: & servierunt ei: noluitque ultra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

C A P V T XX.

Bella à David prospere acta adversum Ammonitas, & Philistæos, & in his occiduntur prodigiosi gigantes.

1 Factum est autem post anni circulum, eotempore, quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum, & robur militiæ, & vastavit terram filiorum Ammon: perrexitque & obsedit Rabba: porro David manebat in Ierusalem quando Ioab percussit Rabba & destruxit eam.

2 Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, & invenit in ea auri pondus talentum, & preciosissimas gemmas: fecitque

† 2.
Reg.
10. 1.

2. Reg.
10. 7.
11.

que sibi inde diadema: manubias quoque urbis plurimas tulit:

3 Populum autem, qui erat in ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur, & contererentur: sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon: & reversus est cum omni populo suo in Ierusalem.

4 Post hæc initum est bellum in Gazer adversum Philisthæos: in quo percussit Sobochai Hufathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliavit eos.

5 Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi, cujus hastæ lignum erat quasi liciatorium texentium.

6 Sed & aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor: qui & ipse de Rapha fuerat stirpe generatus.

7 Hic blasphemavit Israël: & percussit eum Jonathan filius Samaa fratris David. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David & servorum eius.

C A P V T XXI.

David populum numerando Deum offendit, peste, quam ex tribus elegerat, percutiuntur plurima millia, donec Deum oratione placaret, & altare in area Ornan Iebusæi erigeret.

1 **C**onsurrexit autem Satan contra Israël: & concitavit David ut numeraret Israël.

2 Dixitque David ad Ioab, & ad principes populi: Ite, & numerate Israël à Bersabee usque Dan: & afferite mihi numerum ut sciam.

3 Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt: nonne domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc querit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israël?

4 Sed sermo regis magis prævaluit: egressusque est Ioab, & circumivit universum Israël: & reversus est Ierusalem.

5 Deditque Davidi numerum eorum, quos circumierat: & inventus est omnis numerus Israel, mille millia & centum millia virorum educentium gladium: de Iuda autem quadringenta septuaginta millia bel-latorum.

6 Nam Levi, & Benjamin non numeravit: eo quod Ioab invitatus exequeretur regis imperium.

7 Displicuit autem Deo quod iustum erat: & percussit Israël.

8 Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi.

9 Et locutus est Dominus ad Gad videntem Davidis, dicens:

10 Vade, & loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi optionem do: unum, quod volueris elige, & faciam tibi.

11 Cumq; venisset Gad ad David, dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige quod volueris:

12 Aut tribus annis famem: aut tribus mensibus te fugere hostes tuos, & gla-

dium eorum non posse evadere: aut tribus diebus gladium Domini, & pestilentiam versari in terra, & Angelum Domini interficere in universis finibus Israël: nunc igitur vide quid respondeam ei, qui misit me.

13 Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustia premunt: sed melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multe sunt miserationes eius, quam in manus hominum.

14 Misit ergo Dominus pestilentiam in Israël: & ceciderunt de Israël septuaginta millia virorum.

15 Misit quoque Angelum in Ierusalem, ut percuteret eam: cumque percuteretur, vidit Dominus, & misertus est super magnitudine mali: & imperavit Angelo, qui percutiebat: Sufficit, jam cesset manus tua. Porro Angelus Domini stabat juxta aream Ornan Iebusæi.

16 Levansque David oculos suos, vidit Angelum Domini stantem inter cælum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & versum contra Ierusalem: & ceciderunt, tam ipse quam majores natu vestiti ciliciis, proni in terram.

17 Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum, qui jussi ut numeraretur populus? ego, qui peccavi: ego, qui malum feci: iste grex quid commovit? Domine Deus meus, verratur obsecro manus tua in me, & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur.

18 Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut ascenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusæi.

19 Ascendit ergo David juxta sermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.

20 Porro Ornan cum suspexisset, & vidisset Angelum, quatuorque filii ejus cum eo, absconderunt se: nam eo tempore terebat in area triticum.

21 Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan, & processit ei obviam de area, & adoravit eum pronus in terram.

22 Dixitque ei David: Da mihi locum areæ tuæ, ut ædificem in ea altare Domino: ita ut quantum valet argenti accipias, & cesset plaga à populo.

23 Dixit autem Ornan ad David: Tolle, & faciat dominus meus rex quodcumque ei placet: sed & boves do in holocaustum, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium: Omnia libens præbebo.

24 Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & sic offerre Domino holocausta gratuita.

25 Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri justissimi ponderis sexcentos.

26 Et ædificavit ibi altare Domino: obtulitque holocausta, & pacifica, & invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne de cælo super altare holocausti.

27 Præcepitque Dominus Angelo: & convertit gladium suum in vaginam.

28 Protinus ergo David, videns quod exaudivisset

a. mod. di. contum.

6 adorati civit.

lin cul. civit.

exaudivit eum Dominus in area Ornan
Jebusæi, immolavit ibi victimas.

† Exod. 29 Tabernaculum autem Domini, † quod
36. 2. fecerat Moyſes in deſerto, & altare holo-
cauſtorum : ea tempeſtate erat in excelſo
Gabaon.

30 Et non potest valuit David ire ad altare, ut ibi obsecraret Deum, nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

C A P V T XXII.

Præparat David necessaria ad ædificandum templum Domini, quod Salomoni præcipit ut ædificet, Deumque semper sedulo colat, exhortans principes ut illi sint auxilio.

Dixitque David: Hæc est domus Dei,
& hoc altare in holocaustum Israël.

2 Et præcepit ut congregarentur omnes
profelyti de terra Israel, & constituit ex eis
latomos ad cædendos lapides & poliendos,
ut ædificaretur domus Dei.

3 Ferrum quoque plurimum ad Clavos
januarum, & ad commissuras atque junctu-
ras præparavit David : & æris pondus innu-
merabile.

4 Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii & Tyrîi deportaverant ad David.

5 Et dixit David : Salomon filius meus puer parvulus est & delicatus, domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præparavit impensas.

6 Vocavitque Salomonem filium suum & præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel.

7 Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei.

8 Sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me:

9 Filius, qui nascetur tibi, erit vir quies-
tissimus: faciam enim eum requiescere ab
omnibus inimicis suis per circuitum: & ob
hanc causam Pacificus vocabitur: & pa-
cem & otium dabo in Israel cunctis die-
bus ejus,

bus ejus ,
 10 † Ipse ædificabit domum nomini meo,
 7. 13. † & ipse erit mihi in filium , & ego ero illi
 3. Reg. in patrem : firmaboque solium regni ejus
 8. 5. super Israël in æternum.
 † Heb.

11 Nunc ergo fili mi, sit Dominus tecum,
& prosperare, & ædifica domum Domini
Deo tuo, sicut locutus est de te,

12. Det quoque tibi Dominus prudentiam
& sensum, ut regere possis Israël, & custo-
dire legem Domini Dei tui,

13 Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata & iudicia, quæ præcepit Dominus Moyli ut doceret Israël: confortare & viriliter age, ne timeas, neque paveas:

14 Ecce ego in paupertate mea præparavi
impenſas domus Dñi, aurum talenta centum
millia, & argenti mille millia talentorum:

aris vero & ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine: ligna & lapides præparavi ad universa impendia.

15 Habes quoque plurimos artifices, latomus, & camentarios artificesque lignorum, & omnium artium ad faciendum opus prudentissimos.

16 In auro & argento & ære & ferro, cu-
jus non est numerus: surge igitur, & fac,
& erit Dominus tecum.

17 Præcepit quoque David cunctis principibus Israël, ut adjuvarent Salomonem filium suum.

18 Cernitis, inquit, quod Dominus Deus vester vobiscum sit, & dederit vobis requiem per circuitum, & tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, & subiecta sit terra coram Domino, & coram populo ejus.

19 Præbete igitur corda vestra & animas
vestras, ut quæritis Dominum Deum ve-
strum : & confurgite , & ædificate sanctua-
rium Domino Deo , ut introducatur arca
fœderis Domini, & vasa Domino consecra-
ta, in domum quæ ædificatur nomini Dñi.

C A P V T XXIII.

David senex, Salomone rege designato numero-
rum Levitarum officia designat, Moysique filii Le-
vitis annumerantur.

+ Igitur David senex & plenus dierum,
Regem constituit Salomonem filium
suum super Israel.

2 Et congregavit omnes principes Israel,
& sacerdotes atque Levitas.

3 Numeratique sunt Levitæ à triginta an-
nis, & supra: & inventa sunt triginta octo
millia virorum.

4 Ex his electi sunt, & distributi in ministerium domus Domini, viginti quatuor millia : præpositorum autem & judicum sex millia.

† 5 Potro quatuor millia janitores : & totidem psaltæ canentes Domino in organis, quæ fecerat ad canendum.

a. 6 † Et distribuit eos David per vices *fi. † Supr.*
liorum Levi, Gerson videlicet, & Caath, 6. 1.
& Merari,

7 Filii Gerson: Leedan, & Semei.

8 Filii Leedan princeps Iahiel, & Zethan,
& Ioel, tres.

9 Fili Semei: Salomith, & Hofiel, & Aran, tres isti principes familiarum Leedan,

10 Porro filii Semei, Lebeth, & Ziza, &
Iaus, & Baria: isti filii Semei, quatuor.

† II Erat autem Leheeth prior, Ziza secundus: porro Iaus & Baria non habuerunt plerimos filios, & idcirco in una familia, unaque domo, computati sunt.

12 Filii Caath : Amram, & Isaar, Hebron
& Oziel, quatuor.

13 † Fili Amram, Aaron, & Moyſes. † † *ſup.*
Separatusque eſt Aaron ut miniſtraret in 6.3.

Sancto sanctorum, ipse & filii ejus in sem-
piternum, & adoleret incensum Domino
secundum ritum suum, ac benediceret no-
mini ejus in perpetuum.

14. Moyſi quoque hominis Dei filii annu. † *Exod.*
merati ſunt in tribu Levi. 2. 22.

15 Filii + Moyſi : Gerson, & Eliezer.

16 Filii Gersom: Subuel primus.

§ 5

а. истра абузита

17 Fuerunt autem filii Eliezer : Rohobia primus : & non erant Eliezer filii alii. Porro filii Rohobia multiplicati sunt nimis.

18 Filii Isaar : Salomith primus.

19 Filii Hebron : Ieriau primus , Amarias secundus , Iahaziel tertius , Iecmaam quartus.

20 Filii Oziel : Micha primus , Iesia secundus.

21 Filii Merari : Moholi , & Musi. Filii Moholi : Eleazar , & Cis

22 Mortuus est autem Eleazar , & non habuit filios , sed filias : acceperuntque eas filii Cis fratres earum.

23 Filii Musi : Moholi , & Eder , & Ierimoth , tres.

24 Hi filii Levi in cognationibus & familiis suis , principes per vices , & numerum capitum singulorum , qui faciebant opera ministerii domus Dñi , à viginti annis & supra.

25 Dixit enim David : Requiem dedit Dominus Deus Israël populo suo , & habitationem Ierusalem usque in æternum.

26 Nec erit officii Levitarum ut ultra portent tabernaculum , & omnia vasa ejus ad ministrandum ,

27 Iuxta præcepta quoque David novissima , supputabitur numerus filiorum Levi à viginti annis & supra.

28 Et erat sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini , in vestibulis , & in exedris , & in loco purificationis , & in sanctuario , & in universis operibus ministerii templi Domini.

29 Sacerdotes autem , super panes propositionis , & ad similitudinem sacrificium , & ad lagana azyma , & sartaginem , & ad torrendum , & super omne pondus atque mensuram.

30 Levitæ vero , ut stent mane ad confitendum & canendum Domino : similiterque ad vesperam.

31 Tam in oblatione holocaustorum Domini , quam in sabbatis & Calendis & solemnitatibus reliquis , juxta numerum , & ceremonias uniuscujusque rei , jugiter coram Domino.

32 Et custodiant observationes tabernaculi foederis , & ritum sanctuarii , & observationem filiorum Aaron fratrum suorum , ut ministrent in domo Domini.

C A P V T XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar classes seu vices 24. in ministerio Domini à David designantur, reliquorumque Levitarum familia similiter sorte distribuuntur.

† Levit. 10. 2. Porro filiis Aaron hæ partitiones erant : Filii Aron : Nadab , & Abiu , & Eleazar , & Ithamar.

† Num. 3. 4. Mortui sunt autem Nadab & Abiu ante patrem suum absque liberis : sacerdotique functus est Eleazar , & Ithamar.

3 Et divisit eos David , id est , Sadoc de filiis Eleazari , & Abimelech de filiis Ithamar , secundum vices suas & ministerium.

4 Inventiq; sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris , quam filii Ithamar. Divisit autem eis , hoc est filiis Eleazar , principes per familias sedecim , & filiis Ithamar per familias & domos suas octo.

5 Porro divisit utrasque inter se familias

fortibus : erant enim principes sanctuarii , & principes Dei , tam de filiis Eleazar , quam de filiis Ithamar.

6 Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites , coram rege & principibus , & Sadoc sacerdote , & Abimelech filio Abiathar , principibus quoque familiarum sacerdotum & Leviticarum : unam domum , quæ cæteris præerat , Eleazar : & alteram domum , quæ sub se habebat cæteros , Ithamar.

7 Exivit autem fors prima Ioiarib , secunda Iedei ,

8 Tertia Harim , quarta Seorim ,

9 Quinta Melchia , sexta Maiman ,

10 Septima Accos , octava Abia ,

11 Nona Iesua ; decima Sechenia ,

12 Vndecima Eliasib , duodecima Iacim ,

13 Tertiadecima Hoppa , decimaquarta Isbaab ,

14 Decimaquinta Belga , decimasexta Emmer ,

15 Decimasextima Hezir , decima octava Aphses ,

16 Decimanona Pheteia , vigesima Hezechiel ,

17 Vigesima prima Iachin , vigesima secunda Gamul ,

18 Vigesima tertia Dalaiau , vigesima quarta Maaziau.

19 Hæ vices eorum secundum ministeria sua , ut ingrediantur domum Domini , & juxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum : sicut præceperat Dominus Deus Israel.

20 Porro filiorum Levi , qui reliqui fuerant , de filiis Amram erat Sabael , & de filiis Subael , Iehedeia.

21 De filiis quoque Rohobiæ princeps Iesias.

22 Isaari vero filius Salemoth , filiusque Salemoth Iahath.

23 Filiusque ejus Ieriau primus , Amarias secundus , Iahaziel tertius , Iecmaam quartus.

24 Filius Oziel , Micha : filius Micha , Samir.

25 Frater Micha , Iesia : filiusque Iesiae , Zacharias.

26 Filii Merari , Moholi & Musi. Filius Ozian , Benno.

27 Filius quoque Merari : Oziau & Soam & Zachur & Hebri.

28 Porro Moholi , filius Eleazar , qui non habebat liberos.

29 Filius vero Cis , Ierameel.

30 Filii Musi : Moholi , Eder , & Ierimoth ; isti filii Levi secundum domos familiarum suarum.

31 Miseruntque & ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron , coram David rege , & Sadoc , & Abimelech , & principibus familiarum Sacerdotum & Leviticarum , tam majores , quam minores , omnes fors æqualiter dividebat.

C A P V T XXV.

Ex filiis Asaph , Heman & Idithan cantoribus , psaltis ac citharædit , vigintiquatuor familiae ac vices sorte distribuuntur.

1 Igitur David & magistratus exercitus , segregaverunt in ministerium filios

filios Afaph, & Heman, & Idithun : qui prophetarent in citharis, & psalteriis, & cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes.

2 De filiis Afaph : Zachur, & Ioseph, & Nathania, & Afarela, filii Afaph : sub manu Afaph prophetantis juxta regem.

3 Porro Idithun : filii Idithun, Godolias, Sori, Ieseias, & Hafabias, & Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat super confitentes & laudantes Dominum.

4 Heman quoque : filii Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel, Subuel, & Ierimoth, Hananias, Hanani, Eliaha, Geddelthi, & Komemthiezer, & Iesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth :

5 Omnes isti filii Heman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exaltaret cornu : dedique Deus Heman filios quatuordecim, & filias tres.

6 Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, & psalteriis, & citharis, in ministeria domus Domini juxta regem : Afaph videlicet, & Idithun, & Heman.

7 Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti doctores, ducenti octoginta octo.

8 Miseruntque sortes per vices suas, ex æquo tam major quam minor, doctus pariter & indoctus.

9 Egrediaque est fors prima Ioseph, qui erat de Afaph. Secunda Godolia, ipsi & filiis ejus, & fratribus ejus duodecim.

10 Tertia Zachur, filiis & fratribus ejus duodecim.

11 Quarta Isari, filiis & fratribus ejus duodecim.

12 Quinta Nathanix, filiis & fratribus ejus duodecim.

13 Sexta Bocciau, filiis & fratribus ejus duodecim.

14 Septima Isreela, filiis & fratribus ejus duodecim.

15 Octava Iesaiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

16 Nona Mathanix, filiis & fratribus ejus duodecim.

17 Decima Semeiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

18 Undecima Azareel, filiis & fratribus ejus duodecim.

19 Duodecima Hafabiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

20 Tertiadecima Subael, filiis & fratribus ejus duodecim.

21 Quartadecima Mathathix, filiis & fratribus ejus duodecim.

22 Quintadecima Ierimoth, filiis & fratribus ejus duodecim.

23 Sextadecima Hananix, filiis & fratribus ejus duodecim.

24 Septima decima Iesbacassæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

25 Octavadecima Hanani, filiis & fratribus ejus duodecim.

26 Nonadecima Mellothi, filiis & fratribus ejus duodecim.

27 Vigesima Eliaha, filiis & fra-

tribus ejus duodecim.

28 Vigesima prima Othir, filiis & fratribus ejus duodecim.

29 Vigesima secunda Geddelthi, filiis & fratribus ejus duodecim.

30 Vigesima tertia Mahazioth, filiis & fratribus ejus duodecim.

31 Vigesima quarta Romemthiezer, filiis & fratribus ejus duodecim.

CAPUT XXVI.

Templi janitores ex levitis varia classes designantur, & qua porta a qua familia sit custodienda sorte disponitur, item qui thesauros & vasa sacra custodiant.

1 Divisiones autem janitorum : de Coritis Meselema, filius Core, de filiis Afaph.

2 Filii Meselema : Zacharias primogenitus, Iadibel secundus, Zabadias tertius, Iathanael quartus.

3 Alani quintus, Iohanan sextus, Elioenai septimus.

4 Filii autem Obededom : Semeias primogenitus, Ioabad secundus, Ioaha tertius, Sachar quartus, Nachanael quintus.

5 Ammiel sextus, Issachar septimus, Pholathi octavus : quia benedixit illi Dominus.

6 Semei autem filio ejus nati sunt filii, præfecti familiarum suarum : erant enim viri fortissimi.

7 Filii ergo Semei : Othni, & Raphael, & Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortissimi : Eliu quoque & Samachias.

8 Omnes hi, de filiis Obededom : ipsi, & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom.

9 Porro Meselema filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo.

10 De Hofa autem, id est, de filiis Merari : Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, & id circo posuerat eum pater ejus in principem.)

11 Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias, quartus, omnes hi filii, & fratres Hofa, tredecim.

12 Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiarum, sicut & fratres eorum ministrarent in domo Domini.

13 Missæ sunt ergo sortes ex æquo, & parvis, & magnis, per familias suas, in unamquamque portarum.

14 Cecidit ergo fors orientalis, Selemia. Porro Zacharia filio ejus, viro prudentissimo, & erudito fortitudo obrigit plaga sepremtrionalis.

15 Obededom vero & filii ejus ad austrum : in qua parte domus erat seniorum concilium.

16 Sephim & Hofa ad occidentem, juxta portam, quæ ducit ad viam ascensionis : custodia contra custodiam.

17 Ad orientem vero Levitæ sex : & ad aquilonem quatuor per diem : atque ad meridiem similiter in die quatuor : & ubi erat concilium, bini & bini.

18 In cellulis quoque janitorum ad occidentem quatuor in via, binique per cellulas.

19 Hæ sunt divisiones janitorum, filiorum Core & Merari.

20 Porro Achias erat super thesauros domus

domus Dei, & vasa sanctorum.

21 Filii Ledan, filii Gersoni: de Ledan principes familiarum Ledan, & Gersoni, Iehieli.

22 Filii Iehieli: Zathan, & Ioël fratres ejus super thesauros domus Domini.

23 Amramitis, & Isaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis.

24 Subaël autem filius Gerson, filii Moyse, præpositus thesauris.

25 Fratres quoque ejus Elieser, cujus filius Rahabia, & hujus filius Isaias, & hujus filius Ioram, hujus quoque filius Zechri, & hujus filius Selemith.

26 Ipse Selemith, & fratres ejus, super thesauros sanctorum quæ sanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni & centuriones, & duces exercitus.

27 De bellis, & manubiis præliorum, quæ consecraverant ad instaurationem, & supellectilem templi Domini.

28 Hæc autem universa sanctificavit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab filius Sarviæ: omnes qui sanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum ejus.

29 Isaaritis vero præerat Chonenias, & filii ejus, ad opera forinsecus super Israël, ad docendum & judicandum eos.

30 Porro de Hebronitis Hasabias, & fratres ejus viri fortissimi, mille septinginti, præerant Israël trans Iordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, & in ministerium regis.

31 Hebronitarum autem princeps fuit Ieria, secundum familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, & inventi sunt viri fortissimi in Iazer Galaad.

32 Fratresque ejus robustioris ætatis, duo millia septingenti principes familiarum. præposuit autem eos David rex Rubenitis, & Gadditis, & dimidiæ tribui Manasse, in omne ministerium Dei, & regis.

C A P V T XXVII.

Recensentur duodecim principes, quorum singuli suo mense viginti quatuor millibus præerant, ad hæc principes seu præfecti tribuum, thesaurorum, reliquæque substantia regis recensentur.

Filii autem Israël secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, & centuriones, & præfecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientes & egredientes per singulos menses in anno, viginti quatuor millibus singuli præerant.

1 Primæ turmæ in primo mense Iesboam præerat filius Zabdiel, & sub eo viginti quatuor millia.

2 De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo.

3 Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahobites, & post se alter nomine Macelion, qui regebat partem exercitus viginti quatuor millium.

4 Dux quoque turmæ tertiæ in mense tertio, erat Banaias filius Ioiadæ sacerdos: & in divisione sua viginti quatuor millia.

5 Ipse est Banaias fortissimus inter triginta, & super triginta, præerat autem turmæ

ipsius Amizabad filius ejus.

7 Quartus, mense quarto, Asahel frater Ioab: & Zabadias filius ejus post eum: & turma ejus viginti quatuor millia.

8 Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Iezerites: & in turma ejus viginti quatuor millia.

9 Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecutes: & in turma ejus viginti quatuor millia.

10 Septimus, mense septimo, Helles Phalonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quatuor millia.

11 Octavus, mense octavo, Sobochai Hufathites de stirpe Zarahi: & in turma ejus viginti quatuor millia.

12 Nonus, mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Iemini: & in turma ejus viginti quatuor millia.

13 Decimus, mense decimo, Marai, & ipse Nethophathites de stirpe Zarai: & in turma ejus viginti quatuor millia.

14 Undecimus, mense undecimo, Banaias Pharathonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quatuor millia.

15 Duodecimus, mense duodecimo, Haldai Netophathites, de stirpe Gothoniel: & in turma ejus viginti quatuor millia.

16 Porro tribubus præerant Israël Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha.

17 Levitis, Hasabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc:

18 Iuda, Eliu frater David: Issachar, Amri filius Michael.

19 Zabulonitis, Iesmaias filius Abdiæ: Nephthalitibus, Ierimoth filius Ozriel:

20 Filiis Ephraim, Osee filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manasse, Ioël filius Phadaïæ:

21 Et dimidiæ tribui Manasse in Galaad, Iaddo filius Zachariæ: Benjamin autem, Iasiel filius Abner.

22 Dan vero, Ezrihel filius Ieroham: hi principes filiorum Israël.

23 Noluit autem David numerare eos à viginti annis inferius: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israël quasi stellas cæli.

24 † Ioab filius Sarviæ cœperat numerare, nec complevit: quia super hoc ira irruerat in Israël: & idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos regis David. † Sup. 11. 2.

25 Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adiel: his autem thesauris, qui erant in urbibus, & in vicis, & in turribus, præsidebat Jonathan filius Ozia.

26 Operi autem rustico, & agricolis qui exercebant terram, præerat Ezri filius Chelub:

27 Vinearumque cultoribus, Semeias Romathites: cellis autem vinariis, Zabdius Aphonites.

28 Nam super oliveta & ficeta, quæ erant in campestribus, Balanan Gederites: super apothecas autem olei, Ioas.

29 Porro armentis quæ pascebantur in Saron: præpositus fuit Serrai Saronites: & super boves in vallibus, Saphat filius Alli:

30 Super camelos vero Vbil Icnahelites: & super asinos, Iadaias Meronathites.

31 Super

31 Super oves quoque Iaziz Agareus; omnes hi, principes substantiæ regis David.

32 Jonathan autem patruus David, consiliarius, vir prudens & literatus: Ipse & Iahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis.

33 Achitophel etiam consiliarius regis, & Chusai Arachites amicus regis.

34 Post Achitophel fuit Ioiada filius Banaia, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

CAPUT XXVIII.

David præparatis ad templi adificationem omnibus necessariis, Salomonem universosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, præscribitque traditam sibi à Deo formam templi adificandi.

1 Convocavit igitur David omnes principes Israël, duces tribuum, & præpositos turmarum, qui ministrabant regi: tribunos quoque & centuriones & qui præerant substantiæ & possessionibus regis, filiosque suos cum eunuchis: & potentes, & robustissimos quosque in exercitu Ierusalem.

2 Cumque surrexisset rex, & stetisset, ait: Audite me fratres mei, & populus meus: Cogitavi ut ædificarem domum, in qua requiesceret arca foederis Domini, & scabellum pedum Dei nostri: & ad ædificandum, omnia præparavi.

3 Deus autem dixit mihi: † non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fuderis.

4 Sed elegit Dominus Deus Israël me de universa domo patris mei, ut essem rex super Israël in sempiternum: de Iuda enim elegit principes: porro de domo Iuda, domum patris mei: & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israël.

5 Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum ut sederet in throno regni Domini super Israel,

6 Dixitque mihi: Salomon filius tuus ædificabit domum meam, & atriamea: ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.

7 Et firmabo regnum ejus usque in æternum, si perseveraverit facere præcepta mea, & iudicia, sicut & hodie.

8 Nunc ergo coram universo cœlu Israël, audiente Deo nostro, custodite, & perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum.

9 Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: † omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum invenies: si autem dereliqueris eum projiciet te in æternum.

10 Nunc ergo quia elegit te Dominus ut ædificares domum Sanctuarii, confortate, & perfice.

11 Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus, & templi, & cella-

riorum, & coenaculi, & cubiculorum in adytis, & domus propitiationis,

12 Necnon & omnium quæ cogitaverat atriorum, & exedrarum per circuitum in thesauros domus Domini, & in thesauros sanctorum.

13 Divisionumque sacerdotalium & Leviticarum, in omnia opera domus Domini, & in universa vasa ministerii templi Domini.

14 Aurum in pondere per singula vasa ministerii, Argenti quoque pondus pro vasorum & operum diversitate.

15 Sed & in candelabra aurea, & ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscujusque candelabri & lucernarum. Similiter & in candelabra argentea, & in lucernas eorum, pro diversitate mensuræ, pondus argenti tradidit.

16 Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum similiter & argentum in alias mensas argenteas.

17 Ad fuscinulas quoque, & phialas, & thuribula, ex auro purissimo, & leunculos aureos, pro qualitate mensuræ pondus distribuit in leunculum & leunculum similiter & in leones argenteos diversum argenti pondus separavit.

18 Altari autem, in quo adoletur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigæ cherubim, extendentium alas, & velantium arcam foederis Domini.

19 Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.

20 Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini.

21 Ecce divisiones sacerdotum & Levitarum, in omne ministerium domus Domini assistunt tibi, & parati sunt, & noverunt tam principes quam populus facere omnia præcepta tua.

CAPUT XXIX.

Recensentur impensa à David in adificium templi præparata, quibus principes ac populus plurimæ adjiciunt donaria: David benedicens Dominum orat pro Salomone ac populo: & sacrificiis cum ingenti lætitia obliis, ungitur secundo Salomon in regem pro patre David, qui anno regni quadragesimo in pace quievit.

1 Oculusque est David rex ad omnem Ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum & tenellum: opus namque grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo.

2 Ego autem totis viribus meis præparavi impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quasi stibinos, & diversorum colorum omnemque pretiosum lapidem, & marmor. Parium abundantissime:

